ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ **ΑΤΤΙΚΗΣ**

Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2019

Δεκέμβριος 2020

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ελληνική Δημοκρατία
Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων
ΕΠΑνΕΚ 2014-2020
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανταγωνιστικότητα
Επιχειρηματικότητα
Καινοτομία
ΕΣΠΑ 2014-2020
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

© INSETE Intelligence – Επιτρέπεται η αναδημοσίευση με την προϋπόθεση της αναφοράς στην πηγή

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΟΡΙΣΜΟΙ 7

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 9

1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 12

1.1 Γεωμορφολογία της Περιφέρειας Αττικής 12

1.2 Διοικητικά Στοιχεία 14

1.3 Μεταφορικές Υποδομές 16

1.3.1 Αεροδρόμια 16

1.3.2 Λιμένες 18

1.3.3 Οδικοί άξονες 20

1.4 Δημογραφικά Χαρακτηριστικά, 2014 και 2019 22

1.4.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 22

1.5 Ηλικιακή Κατανομή, 2014 και 2019 24

1.5.1 Ηλικιακή κατανομή των κατοίκων της Ελλάδας 24

1.5.2 Ηλικιακή κατανομή των κατοίκων της Περιφέρειας Αττικής 25

1.6 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, 2014 ΚΑΙ 2019 26

1.6.1 Οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Ελλάδας ανά Περιφέρεια 26

1.7 Μακροικονομικά Στοιχεία, 2012-2017 28

1.7.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Ελλάδας ανά Περιφέρεια 28

1.7.2 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν στην Περιφέρεια Αττικής 30

1.7.3 Κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας ανά Περιφέρεια 32

1.7.4 Κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Αττικής 33

1.7.5 Περιφερειακή κατανομή και συμβολή του τουρισμού ανά Περιφέρεια, 2019 35

1.8 Απασχόληση, 2014-2019 36

1.8.1 Αριθμός απασχολούμενων ανά Περιφέρεια 37

1.8.2 Αριθμός απασχολούμενων στην Περιφέρεια Αττικής ανά κατηγορία απασχόλησης 39

1.8.3 Τύπος απασχόλησης ανά Περιφέρεια 40

1.8.4 Τύπος απασχόλησης και ανά κατηγορία απασχόλησης στην Περιφέρεια Αττικής 43

1.8.5 Φύλο απασχολούμενων ανά Περιφέρεια 46

1.8.6 Φύλο απασχολούμενων ανά κατηγορία απασχόλησης στην Περιφέρεια Αττικής 49

1.8.7 Ηλικιακή διάρθρωση των απασχολούμενων ανά Περιφέρεια 52

1.8.8 Ηλικιακή διάρθρωση των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Αττικής ανά κατηγορία απασχόλησης 55
1.8.9 Εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014 και 2019 59
2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ 61
2.1 Ξενοδοχειακό Δυναμικό 2019 61
2.1.1 Ξενοδοχειακό δυναμικό Ελλάδας ανά Περιφέρεια 61
2.1.2 Ξενοδοχειακό δυναμικό Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα 64
2.2 Δυναμικό Ενοικιαζόμενων Δωματίων, 2019 67
2.2.1 Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια 67
2.2.2 Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα 70
2.3 Δυναμικό Τουριστικών Επιπλωμένων Κατοικιών και Επαύλεων, 2018 73
2.3.1 Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια 73
2.3.2 Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα 75
2.4 Κύριες και Δευτερεύουσες Κατοικίες, 2001-2011 77
2.5 ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΜΠΙΝΓΚ, 2019 80
2.5.1 Δυναμικό κάμπινγκ στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 80
2.5.2 Δυναμικό κάμπινγκ στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα 84
3 ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 86
3.1 Παραδοσιακοί Οικισμοί 86
3.2 Αρχαιολογικοί Χώροι και Μουσεία 87
3.2.1 Αρχαιολογικοί χώροι της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα 87
3.2.2 Μουσεία της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα 89
3.3 Γαλάζιες Σημαίες, 2019 91
3.4 Μαρίνες, 2019 92
3.5 Ιαματικοί φυσικοί πόροι 93
3.6 Γκολφ 93
3.7 Καζίνο 93
3.8 Καταδυτικοί προορισμοί 94
3.9 Πεζοπορία - TREKKING 94
3.10 Αναρριχητικά πεδία 96
3.11 Ορειβατικά Καταφύγια 98
3.12 Γαστρονομία - Οινοτουρισμός 99

4 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ 101
4.1 Διεθνείς Αεροπορικές Αφίξεις, 2014-2019 101
4.1.1 Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 101
4.1.2 Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Περιφέρεια Αττικής 103
4.2 Αεροπορική Κίνηση Εσωτερικού, 2014-2019 104
4.2.1 Αεροπορική κίνηση εσωτερικού στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 104
4.2.2 Αεροπορική κίνηση εσωτερικού στην Περιφέρεια Αττικής 106
4.3 Ακτοπλοϊκή Κίνηση Εσωτερικού, 2014-2019 107
4.3.1 Ακτοπλοϊκή κίνηση εσωτερικού στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 107
4.3.2 Ακτοπλοϊκή κίνηση εσωτερικού στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα 109
4.4 Ακτοπλοϊκή Κίνηση Εξωτερικού, 2014-2019 110
4.5 Στοιχεία Κρουαζιέρας, 2014-2019 111
4.5.1 Κίνηση κρουαζιερόπλοιων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια . 111
4.5.2 Κίνηση κρουαζιερόπλοιων στην Περιφέρεια Αττικής ανά λιμάνι 113
4.5.3 Αριθμός αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 114
4.5.4 Αριθμός αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα 116
4.6 Επισκέπτες σε Μουσεία, 2014-2019 117
4.6.1 Επισκέπτες σε μουσεία στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 117
4.6.2 Επισκέπτες σε μουσεία στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα 119
4.7 Επισκέπτες σε Αρχαιολογικούς Χώρους 2014-2019 120
4.7.1 Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 120
4.7.2 Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα 122
5 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ, 2017-2019 123
5.1 Βασικά Μεγέθη Εισερχόμενου Τουρισμού, 2017-2019 123
5.1.1 Επισκέψεις στην Ελλάδα 123
5.1.2 Επισκέψεις ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής 125
5.1.3 Διανυκτερεύσεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 127
5.1.4 Διανυκτερεύσεις ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής 129
5.1.5 Εισπράξεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 131
5.1.6 Εισπράξεις ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής 133

5.2 Βασικοί Δείκτες Εισερχόμενου Τουρισμού, 2017-2019 135
5.2.1 Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα 135
5.2.2 Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη και ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής 137
5.2.3 Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση και ανά Περιφέρεια στην Ελλάδα 139
5.2.4 Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση και ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής 141
5.2.5 Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Περιφέρεια στην Ελλάδα. 143
5.2.6 Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής 145
5.3 Κύριες Αγορές 147
5.3.1 Κύριες αγορές 147
5.4 Στοιχεία Αφίξεων – Διανυκτερεύσεων – Πληρότητας σε Ξενοδοχειακά Καταλύματα, 2014-2019..... 150
5.4.1 Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 150
5.4.2 Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα..... 152
5.4.3 Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 154
5.4.4 Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα 156
5.4.5 Πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια 158
5.4.6 Πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα..... 159
5.5 Αφίξεις και Διανυκτερεύσεις σε Καταλύματα Σύντομης Διαμονής, 2014-2019 160
5.5.1 Αφίξεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής 160
5.5.2 Διανυκτερεύσεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής 162
5.6 Τιμές Δωματίων, 2018-2019 164
5.6.1 Τιμές ξενοδοχειακών δωματίων στην Αθήνα 164
6 ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ 166
6.1 Οικονομικοί Δείκτες Απόδοσης Ξενοδοχείων, 2018..... 166
6.1.1 Οικονομικοί δείκτες απόδοσης ξενοδοχείων στην Ελλάδα 167
6.1.2 Οικονομικοί δείκτες απόδοσης ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Αττικής 169
6.2 Δείκτες Ποιότητας Ξενοδοχείων, 2018-2019..... 171
6.2.1 Δείκτες ποιότητας ξενοδοχείων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 172
6.2.2 Δείκτες ποιότητας ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Αττικής ανά κατηγορία αστεριού..... 173

7 ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ 174

ΟΡΙΣΜΟΙ

- **ΑΕΠ**: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
- **Αεροπορικές αφίξεις εσωτερικού**: στις αεροπορικές αφίξεις εσωτερικού καταγράφονται και αλλοδαποί.
- **Αφίξεις**: ορίζονται ως οι διεθνείς αφίξεις που καταγράφονται στα κατά τόπους σημεία εισόδου (αεροδρόμια, μεθοριακοί σταθμοί, λιμάνια) της χώρας.
- **Αφίξεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής**: είναι οι αφίξεις (Κατοίκων και Μη κατοίκων) σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια).
- **Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα**: το σύνολο των αφίξεων (Κατοίκων και Μη Κατοίκων) σε ξενοδοχειακά καταλύματα ανά Περιφέρεια.
- **Απασχολούμενοι**: ορίζονται τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, τα οποία την εβδομάδα αναφοράς είτε εργάστηκαν έστω και μια ώρα με σκοπό την αμοιβή ή το κέρδος, είτε εργάστηκαν στην οικογενειακή επιχείρηση, είτε δεν εργάστηκαν αλλά είχαν μια εργασία ή επιχείρηση από την οποίαν απουσίαζαν προσωρινά.
- **Διανυκτερεύσεις**: το σύνολο των διανυκτερεύσεων (Μη κατοίκων) ανά Περιφέρεια στα επιμέρους καταλύματα.
- **Διανυκτερεύσεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής**: είναι οι διανυκτερεύσεις (Κατοίκων και Μη Κατοίκων) σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια).
- **Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα**: το σύνολο των διανυκτερεύσεων (Κατοίκων και Μη Κατοίκων)σε ξενοδοχειακά καταλύματα ανά Περιφέρεια.
- **Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις**: οι διεθνείς αεροπορικές αφίξεις δεν καταγράφουν εθνικότητα αλλά χώρα προέλευσης.
- **Εισπράξεις**: το σύνολο των τουριστικών εισπράξεων (Μη κατοίκων) ανά Περιφέρεια. Στο σύνολο των εισπράξεων δεν **περιλαμβάνεται το μεταφορικό κόστος (αεροπορικό, θαλάσσιο και σιδηροδρομικό) ακόμα και αν η εταιρεία είναι Ελληνική**.
- **Επισκέψεις**: ορίζονται ως οι επισκέψεις (Μη κατοίκων) που κάνει ένας τουρίστας στις επιμέρους Περιφέρειες της χώρας. Για παράδειγμα ένας τουρίστας που ταξιδεύει στην Ελλάδα και επισκέπτεται 2 Περιφέρειες (π.χ. Αττικής και Νοτίου Αιγαίου) στην Έρευνα Συνόρων καταγράφεται ως μια άφιξη και δύο επισκέψεις.

- **Ίδια Κεφάλαια**: περιλαμβάνει τα κεφάλαια που έχουν συνεισφέρει οι μέτοχοι στην εταιρεία είτε άμεσα είτε έμμεσα.
- **Καθαρά Πάγια**: στα καθαρά πάγια περιλαμβάνονται τα πάγια περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας (ακίνητα, εξοπλισμός κλπ.) και τυχόν έξοδα ιδρύσεως μετά την αφαίρεση των αποσβέσεων.
- **ΚΠΦ**: Κέρδος προ Φόρων.
- **ΚΠΦΤΑ**: Κέρδος προ Φόρων Τόκων και Αποσβέσεων.
- **Κύκλος Εργασιών**: είναι ο τζίρος που κάνει ένα ξενοδοχείο κατά την διάρκεια ενός έτους.
- **Μακροπρόθεσμα Δάνεια**: μακροπρόθεσμα ονομάζονται τα δάνεια με χρονική διάρκεια αποπληρωμής μεγαλύτερη του ενός έτους.
- **Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη**: ορίζεται ως η Μέση Δαπάνη που κάνει ένας επισκέπτης (Μη κάτοικος) ανά Περιφέρεια. Αντίθετα, η Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη αντιπροσωπεύει το σύνολο της δαπάνης που κάνει ο τουρίστας στην χώρα (που μπορεί να επισκέπτεται δύο ή περισσότερες Περιφέρειες).
- **Μέση Διάρκεια Παραμονής**: ορίζεται ως η Μέση Διάρκεια παραμονής των επισκεπτών (Μη κατοίκων) ανά Περιφέρεια.
- **Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση**: ορίζεται ως η Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση που κάνει ένας επισκέπτης (Μη κάτοικος) ανά Περιφέρεια.
- **Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός**: αποτελεί το εργατικό δυναμικό της οικονομίας και περιλαμβάνει τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω τα οποία είναι ικανά προς εργασία και ταυτόχρονα θέλουν να εργαστούν.
- **Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων**: η ετήσια πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων ανά Περιφέρεια.
- **GRI**: Γενικός Δείκτης Ικανοποίησης πελατών ξενοδοχείων, ο οποίος υπολογίζεται για κάθε ξενοδοχείο, μέσω ανάλυσης των μεταβλητών που συνδέονται με τις αναρτήσεις σχολίων πελατών σε εκατοντάδες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, ιστοσελίδες σχολιασμού ξενοδοχείων και ιστοσελίδες OTAs (online travel agents – διαδικτυακά ταξιδιωτικά γραφεία).
- **ΠΟΠ:** Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης,
- **ΠΓΕ:** Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έκθεση με τίτλο: Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του Τουρισμού για το έτος 2019 – Περιφέρεια Αττικής υλοποιείται στο πλαίσιο της Πράξης «*Δράσεις πρόγνωσης και παρακολούθησης μεταβολών του Τουριστικού Τομέα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της διαρθρωτικής προσαρμογής του*» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5003333[1]. Η μελέτη αποσκοπεί στην τεκμηρίωση του τομέα και μέσω αυτής στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Το περιεχόμενο του παρόντος Παραδοτέου αφορά στην διαγνωστική ανάλυση και στις κατευθύνσεις του τουριστικού κλάδου στην Περιφέρεια Αττικής και ειδικότερα περιλαμβάνει:

Η καταγραφή των ακόλουθων στοιχείων αναφορικά με τους τουριστικούς πόρους, τις τουριστικές υποδομές, τη ζήτηση κλπ. πραγματοποιήθηκε με έρευνα από το γραφείο (desk research). Για τυχόν παρατηρήσεις / συμπληρώσεις, παρακαλούμε στείλτε μας ιμέηλ στο Regionreports@insete.gr.

- ανάλυση των δημογραφικών χαρακτηριστικών (πληθυσμός, ηλικιακή διάρθρωση),
- ανάλυση των βασικών μακροοικονομικών στοιχείων (ΑΕΠ, κατά Κεφαλήν ΑΕΠ),
- ανάλυση των τουριστικών υποδομών (ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες και επαύλεις, κύριες & δευτερεύουσες κατοικίες, κάμπινγκ)
- ανάλυση των βασικών μεγεθών του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα (αφίξεις, διανυκτερεύσεις, έσοδα),
- ανάλυση των βασικών δεικτών του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα (Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη, Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση, Μέση Διάρκεια Παραμονής),
- ανάλυση της απασχόλησης (αριθμός απασχολούμενων, φύλο, ηλικία και τύπος απασχόλησης ανά κλάδο δραστηριότητας), της εξέλιξη της ανεργίας και του οικονομικά ενεργού πληθυσμού,
- ανάλυση της αεροπορικής κίνησης (διεθνείς αφίξεις και αφίξεις εσωτερικού),

[1] Η παρούσα έκθεση αποτελεί το παραδοτέο Π.2.2.9.1 του Υποέργου 3: Δράσεις παρακολούθησης της δυναμικότητας των τουριστικών προορισμών και των επιχειρήσεων του τουριστικού κλάδου, Δράσεις Διάχυσης/προβολής της Πράξης & Δράσεις Συντονισμού και Επιστημονικής υποστήριξης της υλοποίησης της Πράξης: Δράσεις πρόγνωσης και παρακολούθησης μεταβολών του Τουριστικού τομέα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της διαρθρωτικής προσαρμογής του (MIS 5003333).

- ανάλυση της ακτοπλοϊκής κίνησης (διακινηθέντες κατά την επιβίβαση και την αποβίβαση),
- ανάλυση της οδικής κίνησης στους μεθοριακούς σταθμούς (αφίξεις Μη – Κατοίκων),
- ανάλυση της κρουαζιέρας (κίνηση κρουαζιερόπλοιων και αριθμός αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας),
- ανάλυση της επισκεψιμότητας σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους,
- καταγραφή αφίξεων – διανυκτερεύσεων – πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα,
- καταγραφή αφίξεων – διανυκτερεύσεων σε καταλύματα σύντομης διαμονής,
- καταγραφή των τιμών σε ξενοδοχειακά δωμάτια,
- ανάλυση βασικών δεικτών απόδοσης (Οικονομικοί και Ποιοτικοί δείκτες απόδοσης).

Για την ανάλυση του τουριστικού κλάδου της Περιφέρειας Αττικής συλλέχθηκαν τα ακόλουθα στοιχεία:

- μακροοικονομικά στοιχεία από την ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία για τις τουριστικές υποδομές από το ΞΕΕ (Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας), το ΜΗΤΕ (Μητρώο Τουριστικών Επιχειρήσεων) και την ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία για τα βασικά μεγέθη και τους βασικούς δείκτες του ελληνικού τουρισμού από την Τράπεζα της Ελλάδας,
- στοιχεία για την απασχόληση, τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό και την ανεργία από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ) της ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία για τις διεθνείς αεροπορικές αφίξεις και την κίνηση εσωτερικού από την FRAPORT, την ΥΠΑ (Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας) και τον ΔΑΑ (Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών),
- στοιχεία για την οδική κίνηση από τους Μεθοριακούς Σταθμούς,
- στοιχεία ακτοπλοϊκής κίνησης από την ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία κρουαζιέρας από την Ένωση Λιμένων Ελλάδος,
- στοιχεία αφίξεων, διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα από την ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία αφίξεων και διανυκτερεύσεων σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) από την ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία επισκέψεων σε Μουσεία και Αρχαιολογικούς Χώρους από την ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία για τα δημογραφικά χαρακτηριστικά από την ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία για τους Παραδοσιακούς Οικισμούς από το Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας,

- στοιχεία για τους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία από το Υπουργείο Πολιτισμού,
- στοιχεία για τους δείκτες απόδοσης των ξενοδοχείων από την ICAP,
- στοιχεία για τις τιμές των ξενοδοχειακών δωματίων από την Trivago,
- στοιχεία για τους δείκτες ποιότητας ξενοδοχείων από την ReviewPro,
- στοιχεία για τις μαρίνες και τους ιαματικούς φυσικούς πόρους από το Υπουργείο Τουρισμού.

1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

1.1 ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Χάρτης 1: Γεωγραφική αποτύπωση της Περιφέρειας Αττικής

Η Περιφέρεια Αττικής, με έκταση 3.808 km^2 (2,9% του συνόλου της χώρας), τοποθετείται γεωγραφικά στο κεντρικό τμήμα της χώρας, καταλαμβάνοντας το νοτιοανατολικό τμήμα της Στερεάς Ελλάδας. Έδρα της είναι η Αθήνα, πρωτεύουσα της Ελλάδας, η οποία συγκροτεί και τη μία εκ των δύο μεγάλων υπό-Ενοτήτων της, την «Περιφέρεια Πρωτευούσης».

Η Αττική είναι τριγωνική, ως προς το σχήμα χερσόνησος, η οποία εισέρχεται στο Αιγαίο Πέλαγος. Η οροσειρά του Κιθαιρώνα μήκους 16χλμ. τη χωρίζει στα βόρεια από την Βοιωτία, στα δυτικά βρίσκεται η θάλασσα και η διώρυγα της Κορίνθου, στο νότο ο Σαρωνικός κόλπος και το νησί της Εύβοιας βρίσκεται προς το βορρά και τις ανατολικές ακτές.

Τα κύρια στοιχεία του **ανάγλυφου**, που δίνουν και τη γενική μορφολογική εικόνα (ηπειρωτική και θαλάσσια) της Αττικής είναι τα βουνά (με κυριότερα την Πεντέλη, τον Υμηττό και την Πάρνηθα), οι λόφοι, οι πεδιάδες, οι κοιλάδες, τα ποτάμια (με κυριότερα τον Ασωπό, τον Ιλισό και τον Κηφισό), οι χείμαρροι, οι λίμνες (με σπουδαιότερη την τεχνητή λίμνη του Μαραθώνα, η οποία αποτελεί την κατεξοχήν δεξαμενή νερού της Αθήνας), οι υγρότοποι καθώς και η θάλασσα (κόλποι και όρμοι) με τις πολυσχιδείς ακτές. 60% της έκτασης της Αττικής χαρακτηρίζεται ως ημιορεινό, 30% περίπου ως πεδινό και μόλις 10% ως ορεινό.

Στην περιοχή της Αττικής το κλίμα είναι εύκρατο και χαρακτηρίζεται ως μεσογειακό, ενώ είναι γενικά ήπιο το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου. Παρόλο όμως που είναι μεσογειακό, το κλίμα της Αθήνας έχει αρκετά μεγάλη διαφορά στο εύρος των θερμοκρασιών μεταξύ καλοκαιριού και χειμώνα σε σχέση με άλλες περιοχές της χώρας.

Το φυσικό περιβάλλον της Περιφέρειας Αττικής παρουσιάζει μεγάλη βιοποικιλότητα. Πολλά απειλούμενα είδη χλωρίδας και πανίδας καθώς και περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως οικότοποι προτεραιότητας από την Ευρωπαϊκή νομοθεσία, σε συνδυασμό με τα γενικότερα τοπικά χαρακτηριστικά, συνθέτουν το αποκαλούμενο «Αττικό Τοπίο». Συγκεκριμένα, οι θεσμοθετημένες περιοχές προστασίας στην Περιφέρεια Αττικής, με βάση την υφιστάμενη εθνική και διεθνή νομοθεσία είναι:

- Εθνικό πάρκο Σχοινιά-Μαραθώνα (ΦΕΚ 395/Δ/3700),
- Ορεινός Όγκος Πάρνηθας (ΦΕΚ 336/Δ/24-07-2007),
- Όρος Υμηττός (ΦΕΚ 187/Δ/16-09-2011) και
- 24 Παραδοσιακοί Οικισμοί.

Επίσης, σημαντική αναφορά θα πρέπει να γίνει για τον υδροβιότοπο του Βουρκαρίου Μεγάρων και τον υδροβιότοπο Αλυκής στα Μεσόγεια, τα οποία αποτελούν καταφύγιο για εκατοντάδες ζώα, κυρίως μεταναστευτικά ή ενδημικά πτηνά.

1.2 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η Περιφέρεια Αττικής χωρίζεται σε 8 Περιφερειακές Ενότητες:

Η **Π.Ε. Ανατολικής Αττικής,** περιλαμβάνει το ανατολικό τμήμα της Περιφέρειας Αττικής με 13 Δήμους. Η έδρα της Ενότητας είναι ο Δήμος της Παλλήνης και η έκταση της 1.513km^2.

Η Π.Ε. Βορείου Τομέα Αθηνών, είναι σύμπλεγμα 12 αυτοδιοικητικών οντοτήτων οι οποίες εκτείνονται στο βορειοανατολικό τμήμα του λεκανοπεδίου Αττικής, το οποίο περικλείεται από την Πάρνηθα, το Πεντελικό, τον Υμηττό και τα Τουρκοβούνια. Το συγκρότημα συνορεύει με τον Κεντρικό Τομέα Αθηνών και την Ενότητα Ανατολικής Αττικής. Η έκταση του Βόρειου Τομέα Αθηνών ανέρχεται στα 138,78km^2.

Η **Π.Ε Δυτικού Τομέα Αθηνών**, είναι μια από τις οκτώ Περιφερειακές Ενότητες στις οποίες διαιρείται η Περιφέρεια Αττικής. Περιλαμβάνει το δυτικό τμήμα του λεκανοπεδίου των Αθηνών που περικλείεται από την Εθνική Οδό Αθηνών – Λαμίας και τα όρη Αιγάλεω και Ποικίλο. Συνορεύει με τις Ενότητες Κεντρικού Τομέα Αθηνών, Πειραιώς και Δυτικής Αττικής. Η έκταση της Ενότητας είναι 66,8km^2 και η έδρα της είναι ο Δήμος Περιστερίου.

Η **Π.Ε. Κεντρικού Τομέα Αθηνών**, περιλαμβάνει το αστικό τμήμα του κέντρου του λεκανοπεδίου των Αθηνών που περικλείεται από την Εθνική Οδό Αθηνών – Λαμίας, τα Τουρκοβούνια, τον Υμηττό και τον Ιλισό ποταμό. Το συγκρότημα συνορεύει με τις Ενότητες Βορείου Τομέα Αθηνών, Δυτικού Τομέα Αθηνών και Νοτίου Τομέα Αθηνών. Έδρα της Ενότητας είναι ο δήμος Αθηνών και η έκταση της είναι 87,3km^2.

Η **Π.Ε. Νοτίου Τομέα Αθηνών**, περιλαμβάνει το νοτιότερο τμήμα του λεκανοπεδίου των Αθηνών. Το συγκρότημα συνορεύει με τις Ενότητες Πειραιώς και Κεντρικού Τομέα Αθηνών. Έδρα της Ενότητας είναι ο Δήμος Γλυφάδας και η έκταση της είναι 68,9km^2.

Η **Π.Ε. Δυτικής Αττικής**, περιλαμβάνει το δυτικό τμήμα της Περιφέρειας Αττικής. Η Ενότητα περιλαμβάνει διοικητικά 5 Δήμους με έδρα τον Δήμο Ελευσίνας και η έκταση της είναι 1.004 km^2.

Η **Π.Ε. Πειραιώς**, περιλαμβάνει το αστικό τμήμα της πρώην Νομαρχίας Πειραιώς και αποτελεί το νοτιοδυτικό τμήμα του πολεοδομικού συγκροτήματος της Αθήνας.

Συνορεύει με τις Ενότητες Νοτίου και Κεντρικού Τομέα Αθηνών. Έδρα της Ενότητας είναι ο Δήμος Πειραιά και η έκταση της είναι 50,41km^2.

Η **Π.Ε. Νήσων**, περιλαμβάνει το νησιωτικό χώρο που περιγράφεται γεωγραφικά ως Αργοσαρωνικός, την περιοχή της Τροιζηνίας και τα νησιά των Κυθήρων. Προέρχεται ουσιαστικά από την απόσπαση του νησιωτικού τμήματος από την παλαιότερη Νομαρχία Πειραιά. Έδρα της Ενότητας είναι η Σαλαμίνα και η έκταση της είναι 878,9km^2.

1.3 ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Χάρτης 2: Μεταφορικές υποδομές της Περιφέρειας Αττικής

1.3.1 Αεροδρόμια

Αναφορικά με τις αεροπορικές υποδομές, η Περιφέρεια Αττικής διαθέτει 2 αεροδρόμια, τον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος» και τον Κρατικό Αερολιμένα Κυθήρων «Αλέξανδρος Ωνάσης».

Ο Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών βρίσκεται 30χλμ. ανατολικά από το κέντρο της Αθήνας, στα Σπάτα. Ξεκίνησε τη λειτουργία του στις 28 Μαρτίου 2001 και αντικατέστησε το Διεθνές Αεροδρόμιο του Ελληνικού που εξυπηρετούσε την Αθήνα για 60 χρόνια. Το αεροδρόμιο έχει έναν κύριο τερματικό σταθμό, έναν δορυφορικό και δύο ασφαλτοστρωμένους διαδρόμους απογειώσεων – προσγειώσεων, τον 03R / 21L με διαστάσεις 4.000μ. μήκος και 45μ. πλάτος και τον 03L / 21R με μήκος

3.800μ. και πλάτος 45μ., και οι δύο διάδρομοι διαθέτουν σύστημα προσγείωσης ILS. Ο δορυφορικός τερματικός σταθμός χρησιμοποιείται από εταιρείες χαμηλού κόστους.

Ο Κρατικός Αερολιμένας Κυθήρων βρίσκεται στα Σύμπετρα και απέχει από την πόλη των Κυθήρων 24χλμ. Άρχισε να λειτουργεί από το 1972 και το εμβαδόν των κτιριακών του εγκαταστάσεων είναι 1.720μ. Το μήκος του αεροδιαδρόμου είναι 1.480μ. και το πλάτος 30μ. ενώ διαθέτει έναν επιβατικό και έναν πυροσβεστικό σταθμό.

1.3.2 Λιμένες

Αναφορικά με τις λιμενικές υποδομές, η Περιφέρεια Αττικής διαθέτει 2 κύρια λιμάνια, το λιμάνι του Πειραιά και το λιμάνι της Ραφήνας. Ο Πειραιάς αποτελεί το σημαντικότερο λιμάνι της Αττικής και εν γένει της Ελλάδας. Ο Οργανισμός Λιμένα Πειραιά διαχειρίζεται το μεγαλύτερο όγκο εμπορευματοκιβωτίων της χώρας και εμφανίζει το μεγαλύτερο όγκο επιβατικής κίνησης. Επίσης αποτελεί, με διαφορά, τον πρώτο σε μέγεθος και διακίνηση λιμένα της χώρας και συνιστά το σπουδαιότερο κόμβο για ανεφοδιασμό σε πρώτες ύλες και τελικά προϊόντα, για την εξυπηρέτηση της επιβατικής και τουριστικής κίνησης, αλλά και για την μεταφορά πρώτων υλών και αγαθών προς την Κρήτη και τα νησιά του Αιγαίου.

Παράλληλα αποτελεί διεθνές κέντρο διαμετακομιστικού εμπορίου αφού βρίσκεται στη διασταύρωση των θαλάσσιων οδών που συνδέουν την Μεσόγειο με τη Βόρεια Ευρώπη. Επίσης ο λιμένας του Πειραιά συνιστά τη σπουδαιότερη και μεγαλύτερη ναυπηγοεπισκευαστική βάση της χώρας. Τέλος, μια από τις δραστηριότητες του ΟΛΠ αφορά και στον ελλιμενισμό των κρουαζιερόπλοιων, μια δραστηριότητα η οποία τα τελευταία χρόνια εμφανίζει μεγάλη άνθιση, με πολλαπλά οφέλη και για την τοπική κοινωνία.

Σημαντικό λιμάνι της Περιφέρειας Αττικής αποτελεί και το λιμάνι της Ραφήνας που βρίσκεται μέσα στον αστικό ιστό του Δήμου Ραφήνας–Πικερμίου, διαθέτει 13 προβλήτες πρόσδεσης για ΕΓ/ΟΓ πλοία και 2 προβλήτες για ταχύπλοα σκάφη, αλιευτικό καταφύγιο και χερσαίους χώρους που έχουν τη δυνατότητα να εξυπηρετήσουν πολλαπλές δραστηριότητες τόσο της ακτοπλοΐας (εμπορευματική, επιβατική κίνηση) όσο και της αλιείας.

Τα υπόλοιπα λιμάνια της Περιφέρειας είναι:

- Λιμάνι Λαυρίου, εξυπηρετεί την ακτοπλοϊκή και εμπορευματική κίνηση με νησιά κοντά στην Αθήνα καθώς και τον ελλιμενισμό σκαφών αναψυχής και κρουαζιερόπλοιων,
- Λιμάνι Αίγινας, εξυπηρετεί κυρίως την ακτοπλοϊκή κίνηση με το λιμάνι του Πειραιά,
- Λιμένας Σπετσών, εξυπηρετεί κυρίως την ακτοπλοϊκή κίνηση με το λιμάνι του Πειραιά,
- Λιμένας Ύδρας, εξυπηρετεί κυρίως την ακτοπλοϊκή κίνηση με το λιμάνι του Πειραιά,

- Λιμένας Κυθήρων, εξυπηρετεί κυρίως την ακτοπλοϊκή κίνηση με το λιμάνι του Πειραιά, του Κίσσαμου Χανίων και της Νεάπολης Λακωνίας,
- Λιμένας Πόρου Τροιζηνίας, εξυπηρετεί κυρίως την ακτοπλοϊκή κίνηση με το λιμάνι του Πειραιά,
- Λιμένας Γαλατάς Τροιζηνίας, εξυπηρετεί κυρίως την ακτοπλοϊκή κίνηση με τον Πόρο,
- Λιμένας Φανερωμένης Σαλαμίνας, εξυπηρετεί κυρίως την ακτοπλοϊκή σύνδεση με τον Πειραιά (μικρά καράβια και Ferry Boats),
- Λιμένας Μεθάνων, εξυπηρετεί κυρίως την ακτοπλοϊκή κίνηση με το λιμάνι του Πειραιά.

1.3.3 Οδικοί άξονες

Η Αθήνα αποτελεί το κύριο κέντρο διοικητικών υπηρεσιών ως Πρωτεύουσα και κέντρο παροχής προηγμένων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις, είναι ισχυρός διαμετακομιστικός σταθμός εμπορευμάτων και συγκοινωνιακός κόμβος διεθνούς επιρροής.

Το οδικό δίκτυο της Περιφέρειας Αττικής αποτελείται από μεγάλες οδικές αρτηρίες, λεωφόρους και ασφαλτοστρωμένους δρόμους.

Οι κύριες οδικές αρτηρίες που συνδέουν την Αθήνα με άλλες μεγάλες πόλεις της Ελλάδας είναι:

- Εθνική οδός Αθηνών – Θεσσαλονίκης (Ε57),
- Αθηνών – Κορίνθου (Ε94), Κορίνθου – Πατρών (Ε65),
- Κορίνθου – Τριπόλεως – Καλαμάτας (Ε65),
- Πατρών – Πύργου – Ολυμπίας (Ε55).

Η νέα Αττική Οδός συνδέει την Αθήνα με την Ελευσίνα και το αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος. Επίσης, η Αττική Οδός διατρέχει κυκλικά την Αθήνα και παρέχει 27 κύριους και δευτερεύοντες κόμβους εισόδου/εξόδου από την πρωτεύουσα.

Αναφορά θα πρέπει να γίνει για το σιδηροδρομικό και προαστιακό σιδηρόδρομο καθώς και για το τραμ της Αττικής. Το σιδηροδρομικό δίκτυο ενώνει Πειραιά – Αθήνα – Πελοπόννησο με μήκος γραμμής 726χλμ. Ο προαστιακός σιδηρόδρομος της Αθήνας αποτελεί μια υπηρεσία που εξυπηρετεί αστικά, προαστιακά και Περιφερειακά κέντρα στην Αττική και στις όμορες Ενότητες. Το 1ο δίκτυο προαστιακού σιδηροδρόμου στην Αθήνα ήταν αυτό που ένωνε το λιμάνι του Πειραιά με το Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος». Αργότερα το δίκτυο επεκτάθηκε μέχρι την Κόρινθο και το Κιάτο, ενώ σήμερα στο προαστιακό δίκτυο εντάσσεται και η γραμμή προς τη Χαλκίδα.

Το τραμ της Αθήνας είναι ένα μεταφορικό μέσο σταθερής τροχιάς στην πρωτεύουσα. Το τραμ διαθέτει 3 γραμμές, οι δύο από αυτές, έχοντας αρχικά κοινή πορεία, συνδέουν το κέντρο της Αθήνας μέσω Νέου Κόσμου και Νέας Σμύρνης, με το Παλαιό Φάληρο, και από εκεί ακολουθούν χωριστές, αλλά παραλιακές διαδρομές, με τη μια γραμμή να κατευθύνεται προς το Νέο Φάληρο και την άλλη προς τη Βούλα. Η 3η γραμμή συνδυάζει τα παραλιακά τμήματα των άλλων δύο, συνδέοντας απευθείας το Νέο Φάληρο με τη Βούλα.

Στην Περιφέρεια Αττικής, λειτουργεί το Μετρό της Αθήνας, το μοναδικό δίκτυο μετρό στην Ελλάδα. Το Μετρό της Αθήνας είναι το δίκτυο υπόγειου και επίγειου μητροπολιτικού σιδηροδρόμου της πόλης των Αθηνών, του Πειραιά και των προαστίων τους. Εξυπηρετεί το πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας-Πειραιά ενώ προσφέρει και πρόσβαση στο Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος» που βρίσκεται στην Ανατολική Αττική. Το δίκτυο του Μετρό αποτελείται από 3 γραμμές με συνολικά 61 σταθμούς. Επίσης, έχει ξεκινήσει η επέκταση του Μετρό της Γραμμής 3 προς Πειραιά με την κατασκευή 6 σταθμών, με τους 3 εξ' αυτών (Αγ. Βαρβάρα, Κορυδαλλός και Νίκαια) να προγραμματίζονται να λειτουργήσουν μέχρι τα τέλη του 2019 ενώ οι υπόλοιποι 3 (Δημοτικό Θέατρο, Μανιάτικα και Πειραιάς) θα είναι έτοιμοι να λειτουργήσουν μέχρι τα μέσα του 2021.

1.4 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ, 2014 ΚΑΙ 2019

1.4.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοινώνει η ΕΛΣΤΑΤ, ο υπολογιζόμενος πληθυσμός της Ελλάδας την περίοδο 2014-2019 σημείωσε μείωση κατά -2% (από 10,9 εκατ. το 2014 σε 10,7 εκατ. το 2019). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες εμφάνισαν μείωση την περίοδο 2014-2019, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Κρήτης (+1%, από 631 χιλ. το 2014 σε 635 χιλ. το 2019), Νοτίου Αιγαίου (+3%, από 335 χιλ. το 2014 σε 344 χιλ. το 2019) και Βορείου Αιγαίου (+11%, από 199 χιλ. το 2014 σε 221 χιλ. το 2019).

Πίνακας 1: Εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2014 και 2019

Περιφέρεια	2014	2019	%Δ 2014 - 2019
Αττική	**3.863.763**	**3.742.235**	**-3%**
Κεντρική Μακεδονία	1.903.360	1.873.777	-2%
Θεσσαλία	737.686	718.640	-3%
Δυτική Ελλάδα	677.727	655.189	-3%
Κρήτη	630.889	634.930	1%
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	608.214	599.723	-1%
Πελοπόννησος	585.155	574.447	-2%
Στερεά Ελλάδα	559.214	555.960	-1%
Νότιο Αιγαίο	334.802	344.027	3%
Ήπειρος	341.046	333.696	-2%
Δυτική Μακεδονία	278.706	267.008	-4%
Βόρειο Αιγαίο	198.581	221.098	11%
Ιόνια Νησιά	207.664	203.869	-2%
Ελλάδα	**10.926.807**	**10.724.599**	**-2%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Υπολογιζόμενος Πληθυσμός - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού στις 13 Περιφέρειες της χώρας για το 2019, παρατηρούμε ότι το 52% του συνόλου είναι συγκεντρωμένο στις Περιφέρειες Αττικής (35%) και Κεντρικής Μακεδονίας (17%), στις οποίες ανήκουν και τα 2 μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας (Αθήνα και Θεσσαλονίκη). Η Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας & Θράκης αντιπροσωπεύει το 6% του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας.

Διάγραμμα 1: Ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2019

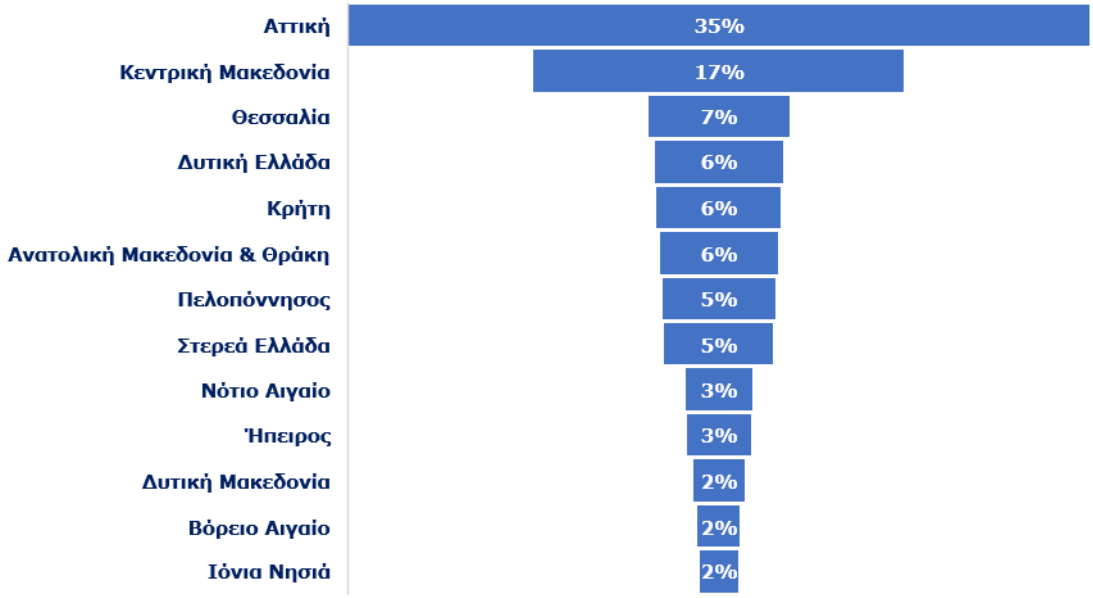

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας Αττικής την περίοδο 2014-2019, σημείωσε μείωση κατά -3% (από 3,9 εκατ. το 2014 σε 3,7 εκατ. το 2019). Στον Υπολογιζόμενο Πληθυσμό της ΕΛΣΤΑΤ δεν υπάρχουν στοιχεία για τις επιμέρους Ενότητες της Περιφέρειας Αττικής.

1.5 ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ, 2014 ΚΑΙ 2019

1.5.1 Ηλικιακή κατανομή των κατοίκων της Ελλάδας

Αναφορικά με την ηλικιακή κατανομή, παρατηρούμε μια γήρανση του πληθυσμού της Ελλάδας την περίοδο 2014-2019. Συγκεκριμένα, οι ηλικίες 0-44 ετών καταγράφουν μείωση των μεριδίων τους, με εξαίρεση τις ηλικίες 15-19 ετών (οριακή αύξηση +0,2%), ενώ αντίθετα αύξηση κατέγραψαν οι ηλικίες άνω των 45 ετών. Στις επιμέρους ηλικιακές κατηγορίες, μείωση κατέγραψαν οι ηλικίες 0-14 ετών (-6%), 20-24 ετών (-10%), 25-29 ετών (-11%) και 30-44 ετών (-10%) και αύξηση οι ηλικίες 15-19 ετών (+0,2%), 45-64 ετών (+3%) και 65+ ετών (+4%). Αναφορικά με τα μερίδια των επιμέρους ηλικιών για το 2019, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο μερίδιο κατέχουν οι ηλικίες 45-64 ετών (28%) και ακολουθούν οι ηλικίες 65+ ετών (22%), 30-44 ετών (20%), 15-29 ετών (15%) και 0-14 ετών (14%).

Διάγραμμα 2: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των κατοίκων της Ελλάδας, 2014 και 2019

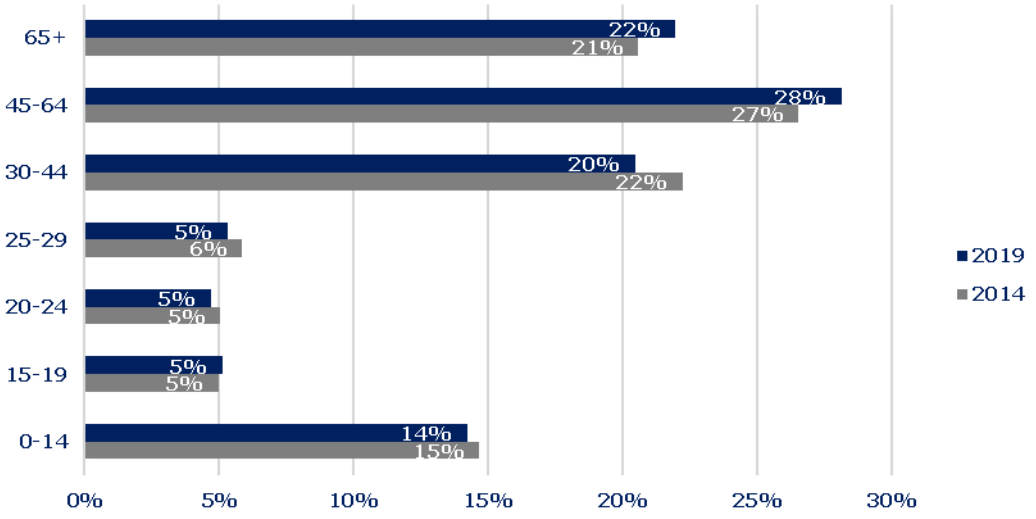

Πηγή: ΕΕΔ - ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

1.5.2 Ηλικιακή κατανομή των κατοίκων της Περιφέρειας Αττικής

Παρόμοια εικόνα με το σύνολο της χώρας παρατηρούμε και στην Περιφέρεια Αττικής. Συγκεκριμένα, στις επιμέρους ηλικιακές κατηγορίες, μείωση μεριδίων σημείωσαν οι ηλικίες 0-14 ετών (-5%), 20-24 ετών (-13%), 25-29 ετών (-9%) και 30-44 ετών (-14%) και αύξηση οι ηλικίες 15-19 ετών (+0,3%), 45-64 ετών (+2%) και 65+ ετών (+6%). Όσον αφορά τα μερίδια των επιμέρους ηλικιών για το 2019, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο μερίδιο κατέχουν οι ηλικίες 45-64 ετών (29%) και ακολουθούν οι ηλικίες 30-44 ετών και 65+ ετών (με 21% αντίστοιχα), 15-29 ετών (15%) και 0-14 ετών (14%).

Διάγραμμα 3: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των κατοίκων της Περιφέρειας Αττικής, 2014 και 2019

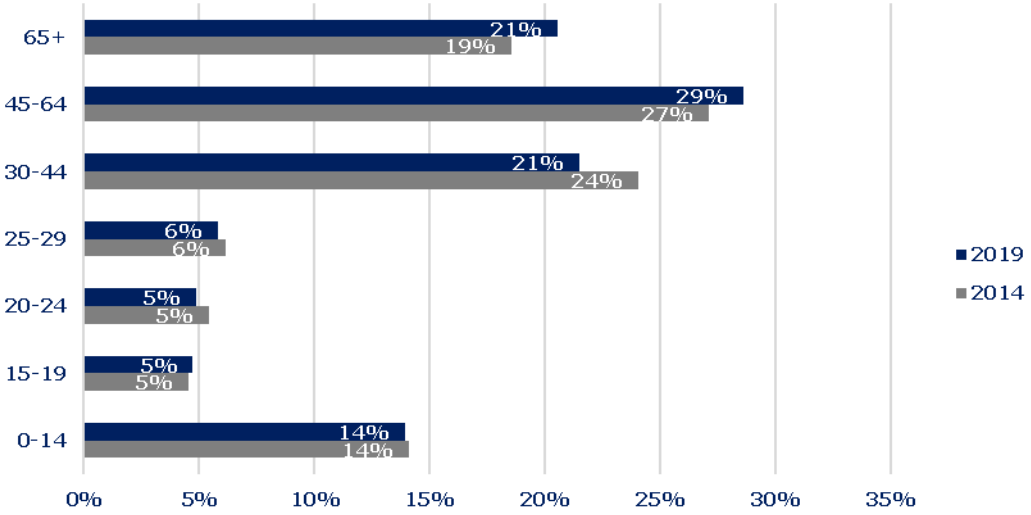

Πηγή: ΕΕΔ - ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

1.6 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, 2014 ΚΑΙ 2019

Η ΕΛΣΤΑΤ διενεργεί κάθε χρόνο την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, η οποία εκτός από στοιχεία απασχόλησης περιλαμβάνει εκτιμήσεις για τον πληθυσμό, τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό, δείκτες απασχόλησης και ανεργίας κ.α. Ο **Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός** αποτελεί το εργατικό δυναμικό της οικονομίας και περιλαμβάνει τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω τα οποία είναι ικανά προς εργασία και ταυτόχρονα θέλουν να εργαστούν.

1.6.1 Οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Ελλάδας ανά Περιφέρεια

Οι ηλικίες άνω των 15 ετών αντιπροσωπεύουν το 85% και 86% του πληθυσμού της χώρας τα έτη 2014 και 2019 αντίστοιχα, εκ των οποίων το 52% (και για τα δύο έτη) αποτελεί τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό. Επιμέρους στις 13 Περιφέρειες, δεν παρατηρούνται μεγάλες διαφοροποιήσεις και για τα δύο έτη με το ποσοστό των ηλικιών 15+ ετών να κυμαίνεται μεταξύ 83%-87%.

Αναφορικά με τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό για το 2019 καταγράφεται στις νησιωτικές Περιφέρειες της χώρας, Νότιο Αιγαίο (56%), Κρήτη (55%) και Βόρειο Αιγαίο (55%). Στον αντίποδα το χαμηλότερο ποσοστό για το 2019 εντοπίζεται στις Περιφέρειες Ηπείρου (47%), Κεντρικής Μακεδονίας (50%), Θεσσαλίας (50%), Δυτικής Ελλάδας (50%), Στερεάς Ελλάδας (50%) και Δυτικής Μακεδονίας (50%).

Η πλειοψηφία του οικονομικά ενεργού πληθυσμού όπως είναι φυσικό απαντάται και για τα 2 έτη στις μεγάλες αστικές Περιφέρειες της χώρας (54% και για τα δύο έτη), Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας, ενώ οι υπόλοιπες Περιφέρειες σημειώνουν μικρότερα μερίδια κάτω από το 10%.

Πίνακας 2: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2014 και 2019

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014 και 2019						
	2014			2019		
	% Ηλικιών 15+	% Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού*	% κατανομή ενεργού πληθυσμού	% Ηλικιών 15+	% Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού	% κατανομή ενεργού πληθυσμού
Αττική	**86%**	**55%**	**38%**	**86%**	**54%**	**37%**
Κεντρική Μακεδονία	85%	49%	16%	86%	50%	17%
Θεσσαλία	85%	50%	7%	86%	50%	7%
Δυτική Ελλάδα	85%	49%	6%	86%	50%	6%
Κρήτη	83%	54%	6%	84%	55%	6%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	85%	50%	5%	86%	51%	5%
Πελοπόννησος	86%	52%	5%	86%	52%	5%
Στερεά Ελλάδα	85%	50%	5%	86%	50%	5%
Νότιο Αιγαίο	83%	56%	3%	83%	56%	3%
Ήπειρος	87%	48%	3%	87%	47%	3%
Δυτική Μακεδονία	85%	47%	2%	86%	50%	2%
Ιόνια Νησιά	85%	52%	2%	86%	52%	2%
Βόρειο Αιγαίο	86%	47%	2%	85%	55%	2%
Ελλάδα	**85%**	**52%**	**100%**	**86%**	**52%**	**100%**

Πηγή: ΕΕΔ - ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

***επί του συνόλου των ηλικιών 15+**

Η Περιφέρεια Αττικής καταγράφει τον υψηλότερο οικονομικά ενεργό πληθυσμό στο σύνολο της χώρας (38% το 2014 και 37% το 2019), ενώ το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της ως προς τον πληθυσμό της ηλικίας 15+ ετών είναι 55% το 2014 και 54% το 2019. Επιμέρους, η Περιφέρεια Αττικής εμφανίζει το 2ο και 4ο υψηλότερο ποσοστό οικονομικά ενεργού πληθυσμού τα έτη 2014 και 2019 αντίστοιχα.

1.7 ΜΑΚΡΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ, 2012-2017

1.7.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Ελλάδας ανά Περιφέρεια

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Ελλάδας, παρατηρούμε ότι την περίοδο 2012-2017 το ΑΕΠ της χώρας σημείωσε πτώση κατά -6% (από € 191.204 εκατ. το 2012 σε € 180.218 εκατ. το 2017), ενώ το 2017 σημειώνεται για 1η φορά την τελευταία 6ετία αύξηση του ΑΕΠ (+2,1%, από € 176.488 το 2016 σε € 180.218 το 2017), σηματοδοτώντας την στροφή της Ελληνικής οικονομίας σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Επιμέρους, την περίοδο 2012-2017 όλες οι Περιφέρειες κατέγραψαν μείωση στο ΑΕΠ τους, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Κρήτης (+3%, από € 8,8 δισ. το 2012 σε € 9,1 δισ. το 2017) και Νοτίου Αιγαίου (+1%, από € 6,1 δισ. το 2012 σε € 6,1 δισ. το 2017). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Δυτικής Μακεδονίας (-16%, από € 4,7 δισ. το 2012 σε € 4,0 δισ. το 2017), Δυτικής Ελλάδας (-10%, από € 9,0 δισ. το 2012 σε € 8,1 δισ. το 2017), Αττικής (-7%, από € 92,7 δισ. το 2012 σε € 85,8 δισ. το 2017), Βορείου Αιγαίου (-7%, από € 2,7 δισ. το 2012 σε € 2,5 δισ. το 2017), Ηπείρου (-5%, από € 4,2 δισ. το 2012 σε € 4,0 δισ. το 2017), Κεντρικής Μακεδονίας (-4%, από € 25,8 δισ. το 2012 σε € 24,7 δισ. το 2017), Πελοποννήσου (-3%, από € 8,3 δισ. το 2012 σε € 8,0 δισ. το 2017), Ιονίων Νήσων (-3%, από € 3,3 δισ. το 2012 σε € 3,2 δισ. το 2017), Θεσσαλίας (-2%, από € 9,5 δισ. το 2012 σε € 9,3 δισ. το 2017) και Στερεάς Ελλάδας (-2%, από € 8,6 δισ. το 2012 σε € 8,5 δισ. το 2017).

Πίνακας 3: ΑΕΠ Περιφερειών της Χώρας, 2012-2017 (σε εκατ. €, τρέχουσες τιμές)

Περιφέρεια	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	2017*	%Δ 2012 - 2017
Αττικής	**92.671**	**87.642**	**86.047**	**84.515**	**83.872**	**85.782**	**-7%**
Κεντρικής Μακεδονίας	25.807	24.172	23.771	23.918	24.237	24.739	-4%
Θεσσαλίας	9.517	9.065	9.114	9.154	9.214	9.347	-2%
Κρήτης	8.845	8.565	8.781	8.880	8.732	9.095	3%
Στερεάς Ελλάδας	8.628	8.075	7.912	7.960	8.185	8.454	-2%
Δυτικής Ελλάδας	8.957	8.275	8.196	8.156	8.032	8.083	-10%
Πελοποννήσου	8.270	7.847	7.766	7.830	7.878	8.036	-3%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	7.579	7.004	6.878	6.831	6.901	6.946	-8%
Νοτίου Αιγαίου	6.079	5.983	6.042	6.121	5.981	6.144	1%
Ηπείρου	4.187	3.989	3.955	3.925	3.960	3.977	-5%
Δυτικής Μακεδονίας	4.724	4.398	4.530	4.337	3.916	3.964	-16%
Ιονίων Νήσων	3.260	3.066	3.112	3.129	3.124	3.170	-3%
Βορείου Αιγαίου	2.678	2.573	2.553	2.504	2.455	2.480	-7%
Ελλάδα	**191.204**	**180.654**	**178.656**	**177.258**	**176.488**	**180.218**	**-6%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

*Προσωρινά στοιχεία

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για το 2017, όπως είναι φυσιολογικό την μεγαλύτερη συμβολή στο ΑΕΠ της χώρας έχουν οι Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας, που αποτελούν και την καρδιά της οικονομικής δραστηριότητας, συνεισφέροντας το 61% του ΑΕΠ της. Η Περιφέρεια Αττικής αντιπροσωπεύει το 48% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας.

Διάγραμμα 4: Ποσοστιαία κατανομή του ΑΕΠ της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2017

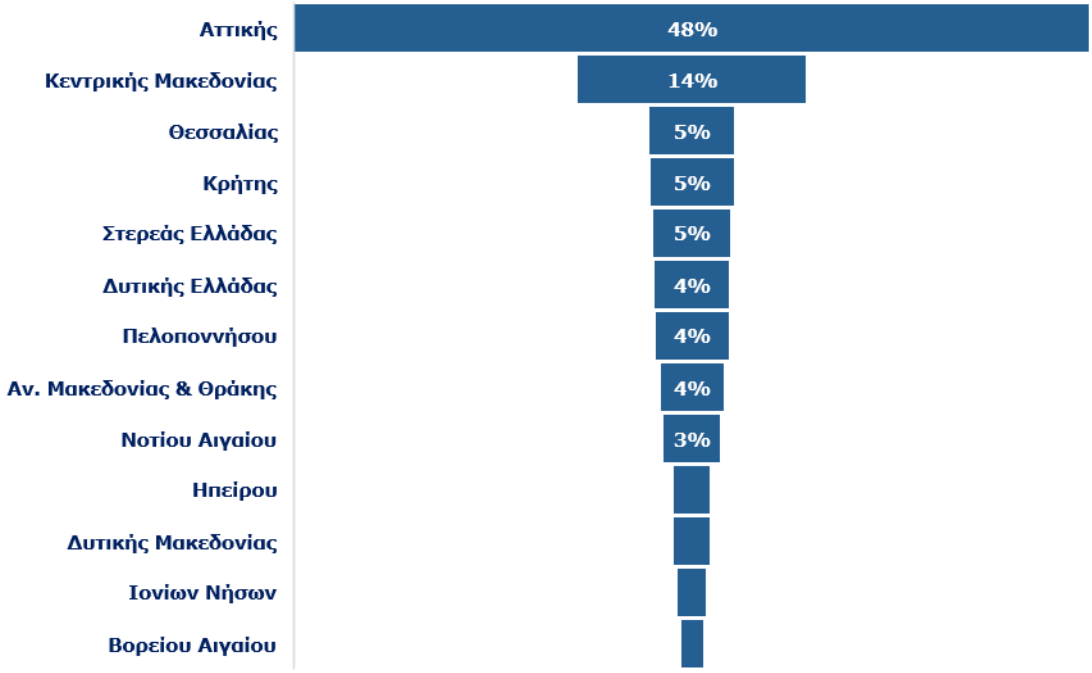

1.7.2 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν στην Περιφέρεια Αττικής

Η εξέλιξη του ΑΕΠ της Περιφέρειας Αττικής την περίοδο 2012-2017 εμφανίζει παρόμοια χαρακτηριστικά μείωσης με αυτή που καταγράφεται στο σύνολο της χώρας. Συγκεκριμένα, την περίοδο 2012-2017 η Περιφέρεια Αττικής σημείωσε μείωση του ΑΕΠ της κατά -7% (από € 92.671 εκατ. το 2012 σε € 85.782 εκατ. το 2017). Επίσης, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η Περιφέρεια Αττικής την περίοδο 2012-2017 εμφανίζει την 4η υψηλότερη μείωση μετά τις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας, Δυτικής Ελλάδας και Αν. Μακεδονίας & Θράκης.

Διάγραμμα 5: Εξέλιξη του ΑΕΠ της Ελλάδας και της Περιφέρειας Αττικής (σε εκατ. €), 2012-2017

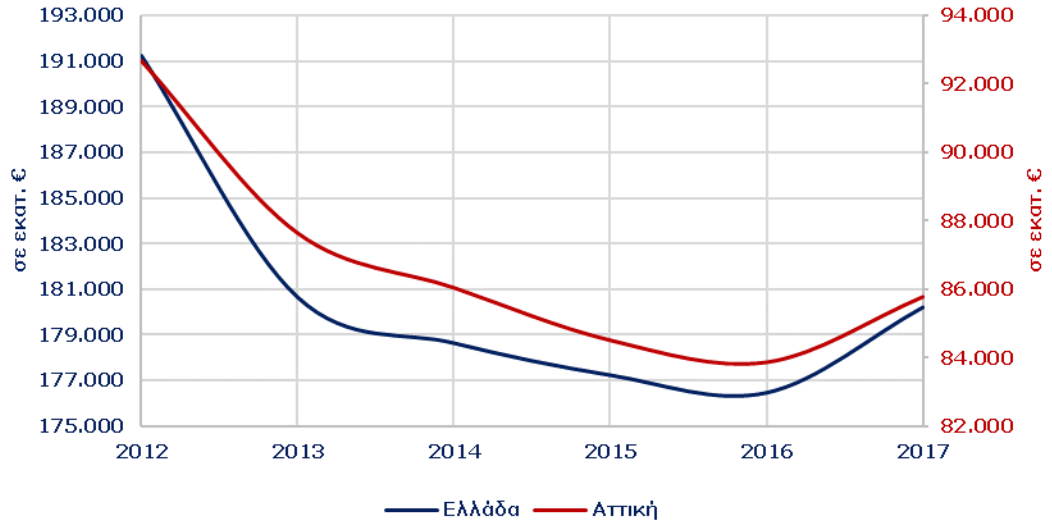

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όλες οι επιμέρους Περιφερειακές Ενότητες κατέγραψαν μείωση του ΑΕΠ τους την περίοδο 2012-2017, Κεντρικός Τομέας Αθηνών (-9%, από € 33.376 εκατ. το 2012 σε € 30.424 εκατ. το 2017), Βόρειος Τομέας Αθηνών (-9%, από € 16.501 εκατ. το 2012 σε € 15.036 εκατ. το 2017), Ανατολική Αττική (-5%, από € 11.275 εκατ. το 2012 σε € 10.747 εκατ. το 2017), Νότιος Τομέας Αθηνών (-7%, από 10.707 εκατ. το 2012 σε € 9.916 εκατ. το 2017), Πειραιώς & Νήσων (-7%, από € 10.416 το 2012 σε € 9.706 το 2017), Δυτικός Τομέας Αθηνών (-6%, από € 5.943 εκατ. το 2012 σε € 5.580 εκατ. το 2017) και Δυτική Αττική (-2%, από € 4.453 εκατ. το 2012 σε € 4.375 εκατ. το 2017).

Πίνακας 4: ΑΕΠ της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2012-2017 (σε εκατ. €, τρέχουσες τιμές)

Ενότητα	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	2017*	%Δ 2012 - 2017
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	33.376	31.510	30.848	30.229	29.871	30.424	-9%
Βόρειος Τομέας Αθηνών	16.501	15.565	15.165	14.852	14.894	15.036	-9%
Ανατολική Αττική	11.275	10.822	10.743	10.555	10.518	10.747	-5%
Νότιος Τομέας Αθηνών	10.707	10.146	9.938	9.748	9.723	9.916	-7%
Πειραιώς & Νήσων	10.416	9.719	9.628	9.430	9.328	9.706	-7%
Δυτικός Τομέας Αθηνών	5.943	5.611	5.516	5.480	5.472	5.580	-6%
Δυτική Αττική	4.453	4.269	4.210	4.221	4.066	4.375	-2%
Αττική	**92.671**	**87.642**	**86.047**	**84.515**	**83.872**	**85.782**	**-7%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

*Προσωρινά στοιχεία

1.7.3 Κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας ανά Περιφέρεια

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας την περίοδο 2012-2017 μειώθηκε κατά -3% (από € 17.311 το 2012 σε € 16.757 το 2017). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες κατέγραψαν μείωση στο κατά Κεφαλήν ΑΕΠ, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Κρήτης (+2%, από € 14.046 το 2012 σε € 14.366 το 2017) και Θεσσαλίας (+1%, από € 12.796 το 2012 σε € 12.911 το 2017). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Αττικής (-3%, από € 23.530 το 2012 σε € 22.784 το 2017), Νοτίου Αιγαίου (-0,4%, από € 18.163 το 2012 σε € 18.091 το 2017), Ιονίων Νήσων (-1%, από € 15.621 το 2012 σε € 15.464 το 2017), Στερεάς Ελλάδας (-1%, από € 15.383 το 2012 σε € 15.214 το 2017), Δυτικής Μακεδονίας (-12%, από € 16.711 το 2012 σε € 14.663 το 2017), Πελοποννήσου (-1%, από € 14.066 το 2012 σε € 13.903 το 2017), Κεντρικής Μακεδονίας (-2%, από € 13.458 το 2012 σε € 13.172 το 2017), Δυτικής Ελλάδας (-7%, από € 13.070 το 2012 σε € 12.216 το 2017), Βορείου Αιγαίου (-11%, από € 13.389 το 2012 σε € 11.955 το 2017), Ηπείρου (-2%, από € 12.162 το 2012 σε € 11.879 το 2017) και Αν. Μακεδονίας & Θράκης (-7%, από € 12.403 το 2012 σε € 11.539 το 2017).

Πίνακας 5: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2012-2017 (σε €)

Περιφέρεια	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	2017*	%Δ 2012 - 2017
Αττικής	**23.530**	**22.540**	**22.389**	**22.229**	**22.204**	**22.784**	**-3%**
Νοτίου Αιγαίου	18.163	17.874	18.045	18.280	17.769	18.091	0%
Ιονίων Νήσων	15.621	14.746	15.007	15.143	15.182	15.464	-1%
Στερεάς Ελλάδας	15.383	14.428	14.167	14.296	14.727	15.214	-1%
Δυτικής Μακεδονίας	16.711	15.707	16.320	15.761	14.361	14.663	-12%
Κρήτης	14.046	13.584	13.912	14.058	13.811	14.366	2%
Πελοποννήσου	14.066	13.390	13.291	13.449	13.579	13.903	-1%
Κεντρικής Μακεδονίας	13.458	12.669	12.520	12.664	12.880	13.172	-2%
Θεσσαλίας	12.796	12.256	12.389	12.513	12.662	12.911	1%
Δυτικής Ελλάδας	13.070	12.166	12.133	12.159	12.058	12.216	-7%
Βορείου Αιγαίου	13.389	12.927	12.883	12.700	12.266	11.955	-11%
Ηπείρου	12.162	11.662	11.630	11.613	11.785	11.879	-2%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	12.403	11.498	11.324	11.281	11.432	11.539	-7%
Ελλάδα	**17.311**	**16.475**	**16.402**	**16.381**	**16.378**	**16.757**	**-3%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

*Προσωρινά στοιχεία

1.7.4 Κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Αττικής

Η εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Αττικής εμφάνισε παρόμοια εικόνα με την μείωση που καταγράφηκε στο σύνολο της χώρας. Συγκεκριμένα, την περίοδο 2012-2017 η Περιφέρεια Αττικής σημείωσε μείωση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της κατά -3% (από € 23.530 το 2012 σε € 22.784 το 2017).

Διάγραμμα 6: Εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας και της Περιφέρειας Αττικής (σε €), 2012-2017

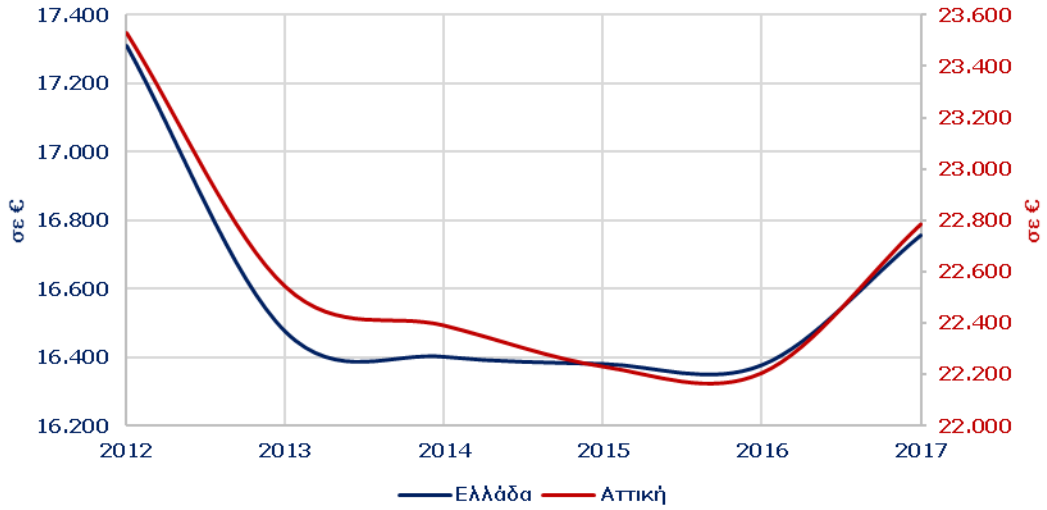

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Επιμέρους, την περίοδο 2012-2017 όλες οι Περιφερειακές Ενότητες κατέγραψαν μείωση, με εξαίρεση τον Κεντρικό Τομέα Αθηνών (+2%, από € 32.278 το 2012 σε € 33.002 το 2017). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες Περιφερειακές Ενότητες: Βόρειος Τομέας Αθηνών (-5%, από € 26.974 το 2012 σε €25.742 το 2017) Δυτική Αττική (-6%, από € 26.004 το 2012 σε € 24.401 το 2017), Ανατολική Αττική (-9%, από € 21.056 το 2012 σε € 19.096 το 2017), Πειραιώς & Νήσων (-1%, από € 19.422 το 2012 σε € 19.286 το 2017), Νότιος Τομέας Αθηνών (-4%, από € 19.578 το 2012 σε € 18.726 το 2017) και Δυτικός Τομέας Αθηνών (-3%, από € 11.822 το 2012 σε € 11.523 το 2017).

Πίνακας 6: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα (σε €), 2012-2017

Ενότητα	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	2017*	%Δ 2012 - 2017
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	32.278	31.448	31.667	31.783	32.031	33.002	2%
Βόρειος Τομέας Αθηνών	26.974	25.694	25.261	24.961	25.269	25.742	-5%
Δυτική Αττική	26.004	24.673	24.111	23.997	22.888	24.401	-6%
Ανατολική Αττική	21.056	19.972	19.633	19.146	18.879	19.096	-9%
Πειραιώς και Νήσων	19.422	18.398	18.481	18.354	18.365	19.286	-1%
Νότιος Τομέας Αθηνών	19.578	18.729	18.506	18.317	18.323	18.726	-4%
Δυτικός Τομέας Αθηνών	11.822	11.321	11.277	11.351	11.352	11.523	-3%
Αττική	**23.530**	**22.540**	**22.389**	**22.229**	**22.204**	**22.784**	**-3%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

*Προσωρινά στοιχεία

1.7.5 Περιφερειακή κατανομή και συμβολή του τουρισμού ανά Περιφέρεια, 2019

Η άμεση συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ της χώρας το 2019 ήταν της τάξης του 12,5% ή € 23,4 δισ. Λόγω της προσεγγιστικής φύσης των στοιχείων του πίνακα, η εικόνα που αναδεικνύει είναι κατά κύριο λόγο ενδεικτική. Παρόλα αυτά είναι εντυπωσιακή η συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕΠ των Περιφερειών του Νοτίου Αιγαίου, των Ιονίων Νήσων και της Κρήτης.

Τα έσοδα της Περιφέρειας Αττικής από τον τουρισμό το 2019, αντιπροσώπευαν το 15% (€ 3,4 δισ.) των συνολικών εσόδων της χώρας ενώ η άμεση συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ της Περιφέρειας ήταν 4%. Επίσης, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις που κάναμε, το ΑΕΠ της Περιφέρειας Αττικής το 2019 σημείωσε αύξηση κατά +4% (από € 85.782 εκατ. το 2017 σε € 89.228 εκατ. το 2019).

Πίνακας 7: Συμβολή του τουρισμού ανά Περιφέρεια, 2019

Περιφέρεια	% κατανομή εσόδων εισερχόμενου τουρισμού 2019	αναλογία άμεσης τουριστικής δαπάνης 2019 - σε € εκ.	ΑΕΠ Περιφερειών 2019*- σε εκ.	άμεση συμβολή τουρισμού στο ΑΕΠ Περιφέρειας με στοιχεία 2019	κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2017 - σε €
Ν. Αιγαίο	29%	6.861	6.391	107%	18.091
Κρήτη	20%	4.775	9.460	50%	14.366
Αττική	**15%**	**3.437**	**89.228**	**4%**	**22.784**
Κεντ. Μακεδονία	13%	2.983	25.732	12%	13.172
Ιόνια Νησιά	11%	2.534	3.297	77%	15.464
Αν. Μακεδονία & Θράκη	2%	583	7.225	8%	11.539
Πελοπόννησος	2%	553	8.359	7%	13.903
Θεσσαλία	2%	471	9.723	5%	12.911
Ήπειρος	1%	347	4.137	8%	11.879
Δυτ. Ελλάδα	1%	341	8.408	4%	12.216
Στερεά Ελλάδα	1%	239	8.794	3%	15.214
Β. Αιγαίο	1%	219	2.579	8%	11.955
Δυτ. Μακεδονία	0%	100	4.124	2%	14.663
Σύνολο Χώρας	**100%**	**23.442**	**187.456**	**13%**	**16.757**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

*Η κατανομή του ΑΕΠ των Περιφερειών είναι εκτίμηση λαμβάνοντας υπόψιν την ποσοστιαία κατανομή του 2017

*Το ΑΕΠ των Περιφερειών είναι προσωρινό και υπόκειται σε αλλαγή

1.8 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ[2], 2014-2019

Στην ενότητα αυτή δίδονται στοιχεία για την εξέλιξη του συνόλου της απασχόλησης ανά Περιφέρεια καθώς επίσης και στοιχεία για την εξέλιξη της απασχόλησης στους κλάδους των καταλυμάτων, της εστίασης και των λοιπών κλάδων. Επίσης, αναλύονται στοιχεία απασχόλησης ανά τύπο (πλήρης-μερικής), ηλικιακή διάρθρωση και φύλο απασχολούμενων τόσο συνολικά όσο και στα καταλύματα, την εστίαση και τους λοιπούς κλάδους. Τέλος, παρέχονται στοιχεία ανεργίας ανά Περιφέρεια.

Αν και μέρος της δραστηριότητας της εστίασης δεν αφορά στον τουρισμό, η εποχικότητα που παρουσιάζουν τα στοιχεία απασχόλησης σε αυτήν ταυτίζεται με την εποχικότητα του Ελληνικού τουρισμού. Ως εκ τούτου θεωρούμε την δραστηριότητα της εστίασης ως κλάδο του τουρισμού. Επίσης, σημειώνουμε ότι υπάρχουν άλλες τουριστικές δραστηριότητες (πχ μεταφορές, ταξιδιωτικά γραφεία) που περιλαμβάνονται σε άλλες κατηγορίες και δεν καταγράφονται στα παρόντα στοιχεία. Τέλος, τα στοιχεία προέρχονται από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ) της ΕΛΣΤΑΤ και η περίοδος αναφοράς είναι από το 2014 έως το 2019. Αναφορικά με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, σημειώνουμε τα εξής:

- Η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού είναι δειγματοληπτική και διεξάγεται από την ΕΛΣΤΑΤ,
- Ως απασχολούμενοι ορίζονται τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, τα οποία την εβδομάδα αναφοράς είτε εργάστηκαν έστω και μια ώρα με σκοπό την αμοιβή ή το κέρδος, είτε εργάστηκαν στην οικογενειακή επιχείρηση, είτε δεν εργάστηκαν αλλά είχαν μια εργασία ή επιχείρηση από την οποία απουσίαζαν προσωρινά.

[2] Λόγω της δειγματοληπτικής μεθόδου της ΕΕΔ, εκτιμήσεις <5.000 πρέπει να λαμβάνονται ενδεικτικά καθώς συνοδεύονται από μεγάλα δειγματοληπτικά σφάλματα (CV~20%).

1.8.1 Αριθμός απασχολούμενων ανά Περιφέρεια

Ο αριθμός των απασχολούμενων σημείωσε αύξηση την περίοδο 2014-2019 κατά +11% (από 3,5 εκατ. το 2014 σε 3,9 εκατ. το 2019). Επιμέρους όλες οι Περιφέρειες σημείωσαν θετική ποσοστιαία μεταβολή, με τις υψηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις να καταγράφονται στις Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου (+20%, από 62 χιλ. το 2014 σε 75 χιλ. το 2019), Κρήτης (+19%, από 212 χιλ. το 2014 σε 253 χιλ. το 2019), Κεντρικής Μακεδονίας (+14%, από 563 χιλ. το 2014 σε 643 χιλ. το 2019), Πελοποννήσου (+12%, από 189 χιλ. το 2014 σε 211 χιλ. το 2019), Στερεάς Ελλάδας (+12%, από 173 χιλ. το 2014 σε 194 χιλ. το 2019), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (+10%, από 195 χιλ. το 2014 σε 215 χιλ. το 2019), Αττικής (+9%, από 1,3 εκατ. το 2014 σε 1,4 εκατ. το 2019) και Ιονίων Νήσων (+9%, από 71 χιλ. το 2014 σε 77 χιλ. το 2019). Οι χαμηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις σημειώθηκαν στις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας (+6%, από 82 χιλ. το 2014 σε 87 χιλ. το 2019), Νοτίου Αιγαίου (+7%, από 124 χιλ. το 2014 σε 133 χιλ. το 2019), Δυτικής Ελλάδας (+7%, από 201 χιλ. το 2014 σε 215 χιλ. το 2019), Θεσσαλίας (+8%, από 234 χιλ. το 2014 σε 253 χιλ. το 2019) και Ηπείρου (+8%, από 104 χιλ. το 2014 σε 113 χιλ. το 2019).

Πίνακας 8: Εξέλιξη του αριθμού των απασχολούμενων ανά Περιφέρεια, 2014-2019

Περιφέρεια	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014-19
Αττική	**1.325.885**	**1.335.896**	**1.360.251**	**1.365.990**	**1.378.527**	**1.442.366**	**9%**
Κεντρική Μακεδονία	563.396	600.756	618.813	625.984	642.050	642.691	14%
Θεσσαλία	233.501	229.766	232.656	250.915	253.253	253.248	8%
Κρήτη	212.215	209.134	220.538	234.804	247.255	252.984	19%
Δυτική Ελλάδα	200.887	206.191	205.424	216.814	218.181	214.683	7%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	194.990	197.901	200.661	205.778	213.366	214.647	10%
Πελοπόννησος	188.666	193.237	196.287	204.979	208.186	211.431	12%
Στερεά Ελλάδα	173.081	181.007	178.370	187.970	191.250	194.168	12%
Νότιο Αιγαίο	123.825	132.339	129.786	127.722	131.570	132.973	7%
Ήπειρος	103.946	105.272	106.539	104.635	108.934	112.748	8%
Δυτική Μακεδονία	82.470	81.243	81.094	84.525	86.248	87.085	6%
Ιονίων Νήσων	71.113	72.984	75.771	73.186	78.252	77.188	9%
Βόρειο Αιγαίο	62.263	64.967	67.369	69.374	70.949	74.817	20%
Σύνολο	**3.536.240**	**3.610.693**	**3.673.559**	**3.752.674**	**3.828.021**	**3.911.030**	**11%**

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια για το 2019, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην Περιφέρεια Αττικής (37%) και ακολουθούν οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (16%), Θεσσαλίας (6%), Κρήτης (6%), Δυτικής Ελλάδας (5%), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (5%), Πελοποννήσου (5%), Στερεάς Ελλάδας (5%), Νοτίου

Αιγαίου (3%), Ηπείρου (3%), Δυτικής Μακεδονίας (2%), Ιονίων Νήσων (2%) και Βορείου Αιγαίου (2%).

Διάγραμμα 7: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων ανά Περιφέρεια, 2019

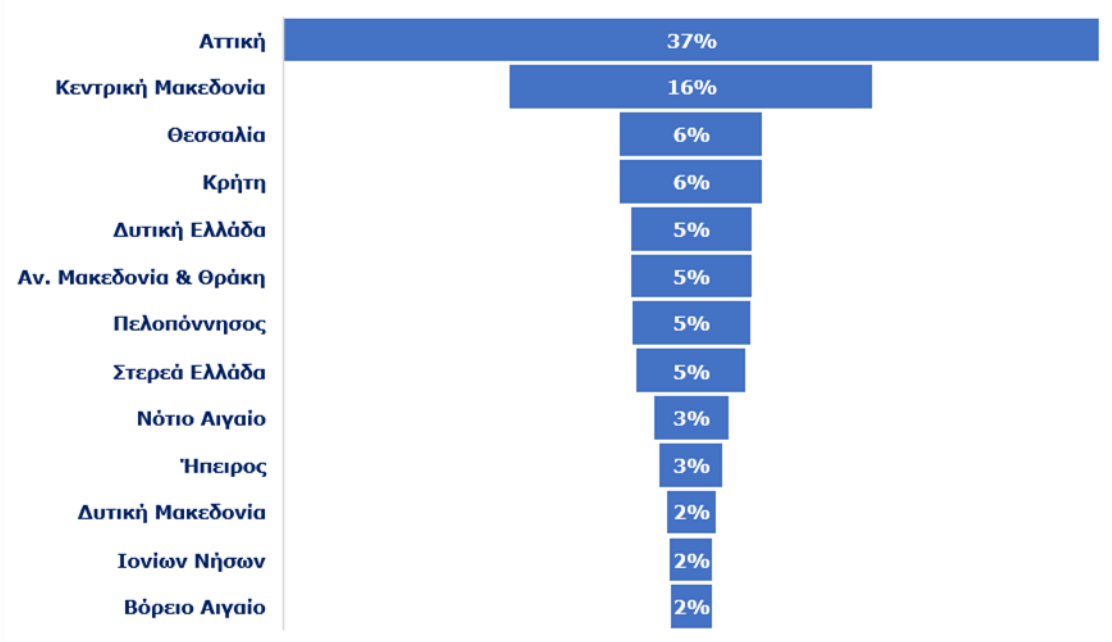

1.8.2 Αριθμός απασχολούμενων στην Περιφέρεια Αττικής ανά κατηγορία απασχόλησης

Οι απασχολούμενοι στην Περιφέρεια Αττικής την περίοδο 2014-2019 σημείωσαν αύξηση κατά +9% (από 1,3 εκατ. το 2014 σε 1,4 εκατ. το 2019). Επιμέρους, οι απασχολούμενοι στους Λοιπούς κλάδους σημείωσαν αύξηση κατά +7% (από 1,2 εκατ. το 2014 σε 1,3 εκατ. το 2019), στην Εστίαση αύξηση κατά +36% (από 74 χιλ. το 2014 σε 100 χιλ. το 2019) ενώ στα καταλύματα αύξηση κατά +15% (από 12 χιλ. το 2014 σε 14 χιλ. το 2019).

Πίνακας 9: Εξέλιξη των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Αττικής ανά κατηγορία απασχόλησης, 2014-2019

Κλάδος	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014-19
Λοιποί Κλάδοι	1.240.126	1.245.804	1.262.704	1.274.326	1.280.381	1.328.117	7%
Εστίαση	73.566	79.663	82.787	79.101	84.442	100.188	36%
Καταλύματα	12.193	10.429	14.760	12.563	13.704	14.061	15%
Σύνολο	**1.325.885**	**1.335.896**	**1.360.251**	**1.365.990**	**1.378.527**	**1.442.366**	**9%**

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για την Περιφέρεια Αττικής, παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των απασχολούμενων -αν και με πτωτική τάση- όπως είναι φυσικό εντοπίζεται στους Λοιπούς κλάδους (από 94% το 2014 σε 92% το 2019) ενώ μικρότερα είναι τα μερίδια στην Εστίαση (από 6% το 2014 σε 7% το 2019) και τα καταλύματα (1% καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο).

Διάγραμμα 8: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Αττικής ανά κατηγορία απασχόλησης, 2014-2019

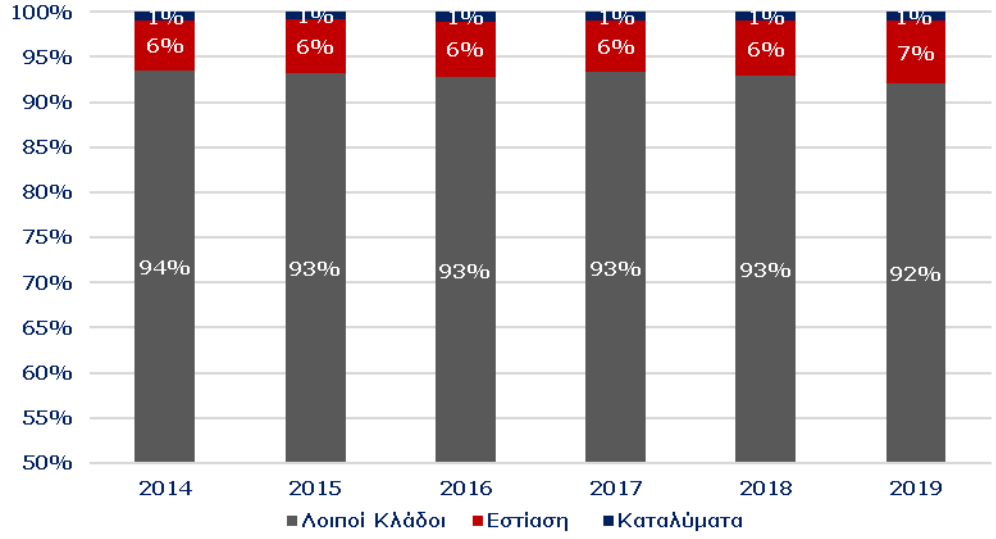

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

1.8.3 Τύπος απασχόλησης ανά Περιφέρεια

Αναφορικά με τον τύπο απασχόλησης στο σύνολο της χώρας την περίοδο 2014-2019, παρατηρούμε ότι οι απασχολούμενοι με πλήρη απασχόληση σημείωσαν αύξηση κατά +11% (από 3,2 εκατ. το 2014 σε 3,6 εκατ. το 2019) ενώ αυτοί με μερική απασχόληση αύξηση κατά +7% (από 336 χιλ. το 2014 σε 361 χιλ. το 2019).

Πίνακας 10: Εξέλιξη των απασχολούμενων ανά Περιφέρεια και ανά τύπο απασχόλησης, 2014-2019

Περιφέρεια	Τύπος Απασχόλησης	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 19
Αττική	**Πλήρης**	**1.183.251**	**1.188.212**	**1.208.038**	**1.216.494**	**1.238.685**	**1.290.923**	**9%**
	Μερική	**142.635**	**147.684**	**152.213**	**149.496**	**139.842**	**151.444**	**6%**
Κεντρική Μακεδονία	Πλήρης	514.866	545.507	563.447	567.615	580.041	576.379	12%
	Μερική	48.530	55.249	55.366	58.369	62.009	66.313	37%
Θεσσαλία	Πλήρης	197.813	199.104	202.402	213.733	220.205	219.707	11%
	Μερική	35.688	30.662	30.255	37.182	33.048	33.541	-6%
Κρήτη	Πλήρης	192.523	189.086	200.590	217.019	229.703	238.866	24%
	Μερική	19.693	20.048	19.948	17.785	17.552	14.118	-28%
Δυτική Ελλάδα	Πλήρης	185.959	187.878	182.492	194.975	197.743	197.020	6%
	Μερική	14.928	18.313	22.932	21.838	20.438	17.663	18%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	Πλήρης	180.984	186.703	185.798	192.428	200.687	200.265	11%
	Μερική	14.006	11.198	14.863	13.350	12.679	14.383	3%
Πελοπόννησος	Πλήρης	169.630	175.315	179.399	188.528	193.884	199.489	18%
	Μερική	19.036	17.922	16.888	16.451	14.301	11.942	-37%
Στερεά Ελλάδα	Πλήρης	159.975	164.851	158.394	164.427	170.157	176.667	10%
	Μερική	13.106	16.156	19.977	23.543	21.093	17.501	34%
Νότιο Αιγαίο	Πλήρης	117.501	126.101	122.595	120.470	119.637	121.418	3%
	Μερική	6.324	6.238	7.191	7.252	11.933	11.555	83%
Ήπειρος	Πλήρης	96.618	98.203	98.147	98.171	103.919	105.495	9%
	Μερική	7.328	7.069	8.392	6.464	5.015	7.253	-1%
Δυτική Μακεδονία	Πλήρης	75.142	74.739	73.448	76.167	78.647	79.978	6%
	Μερική	7.328	6.504	7.645	8.358	7.601	7.107	-3%
Ιόνια Νησιά	Πλήρης	67.172	69.862	71.461	68.465	75.192	74.137	10%
	Μερική	3.941	3.122	4.310	4.721	3.060	3.050	-23%
Βόρειο Αιγαίο	Πλήρης	59.140	61.889	64.290	64.933	67.009	70.071	18%
	Μερική	3.123	3.077	3.078	4.441	3.941	4.746	52%
Ελλάδα	**Πλήρης**	**3.200.573**	**3.267.448**	**3.310.502**	**3.383.425**	**3.475.509**	**3.550.414**	**11%**
	Μερική	**335.667**	**343.244**	**363.057**	**369.249**	**352.512**	**360.616**	**7%**

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες σημείωσαν αύξηση της πλήρους απασχόλησης ενώ στην μερική η εικόνα είναι μικτή. Για την πλήρη απασχόληση οι υψηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις σημειώθηκαν στις Περιφέρειες Κρήτης (+24%, από 193 χιλ. το 2014 σε 239 χιλ. το 2019), Βορείου Αιγαίου (+18%, από 59 χιλ. το 2014 σε 70 χιλ. το 2019), Πελοποννήσου (+18%, από 170 χιλ. το 2014 σε 199 χιλ. το 2019), Κεντρικής Μακεδονίας (+12%, από 515 χιλ. το 2014 σε 576 χιλ. το 2019), Θεσσαλίας (+11%, από 198 χιλ. το 2014 σε 220 χιλ. το 2019) και Ιονίων Νήσων (+10%, από 67 χιλ. το 2014 σε 74 χιλ. το 2019). Για την μερική απασχόληση πτώση καταγράφεται στις Περιφέρειες Πελοποννήσου (-37%, από 19 χιλ. το 2014 σε 12 χιλ. το 2019), Κρήτης (-28%, από 20 χιλ. το 2014 σε 14 χιλ. το 2019), Ιονίων Νήσων (-23%, από 4 χιλ. το 2014 σε 3 χιλ. το 2019), Θεσσαλίας (-6%, από 36 χιλ.

το 2014 σε 34 χιλ. το 2019), Δυτικής Μακεδονίας (-3%, από 7 χιλ. το 2014 σε 7 χιλ. το 2019) και Ηπείρου (-1%, από 7 χιλ. το 2014 σε 7 χιλ. το 2019) ενώ αντίθετα αύξηση σημειώνεται στις Περιφέρειες Αν. Μακεδονίας & Θράκης (+3%, από 14 χιλ. το 2014 σε 14 χιλ. το 2019), Αττικής (+6%, από 143 χιλ. το 2014 σε 151 χιλ. το 2019), Δυτικής Ελλάδας (+18%, από 15 χιλ. το 2014 σε 18 χιλ. το 2019), Στερεάς Ελλάδας (+34%, από 13 χιλ. το 2014 σε 18 χιλ. το 2019), Κεντρικής Μακεδονίας (+37%, από 49 χιλ. το 2014 σε 6 χιλ. το 2019), Βορείου Αιγαίου (+52%, από 3 χιλ. το 2014 σε 5 χιλ. το 2019) και Νοτίου Αιγαίου (+83%, από 6 χιλ. το 2014 σε 12 χιλ. το 2019).

Στην πλήρη απασχόληση το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην Περιφέρεια Αττικής (36%) και ακολουθούν οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (16%), Κρήτης (7%), Θεσσαλίας (6%), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (6%), Πελοποννήσου (6%), Δυτικής Ελλάδας (6%), Στερεάς Ελλάδας (5%), Νοτίου Αιγαίου (3%), Ηπείρου (3%), Δυτικής Μακεδονίας (2%), Ιονίων Νήσων (2%) και Βορείου Αιγαίου (2%).

Διάγραμμα 9: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων πλήρους απασχόλησης ανά Περιφέρεια, 2019

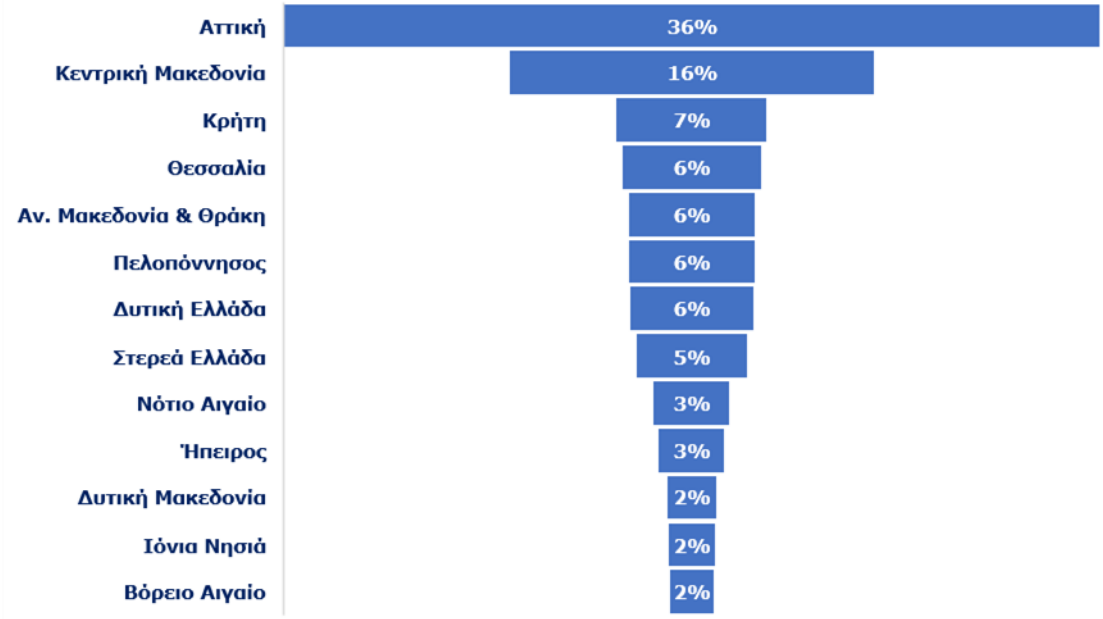

Στην μερική απασχόληση το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην Περιφέρεια Αττικής (42%) και ακολουθούν οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (18%), Θεσσαλίας (9%), Δυτικής Ελλάδας (5%), Στερεάς Ελλάδας (5%), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (4%), Κρήτης (4%), Πελοποννήσου (3%), Νοτίου Αιγαίου (3%), Ηπείρου (2%), Δυτικής Μακεδονίας (2%), Βορείου Αιγαίου (1%) και Ιονίων Νήσων (1%).

Διάγραμμα 10: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων μερικής απασχόλησης ανά Περιφέρεια, 2019

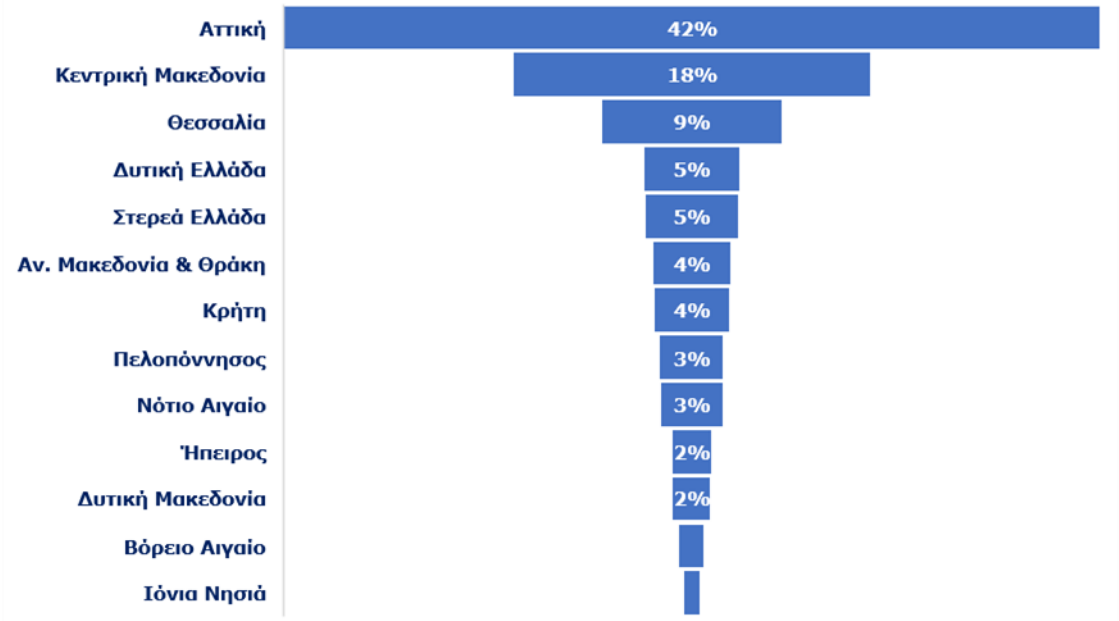

1.8.4 Τύπος απασχόλησης και ανά κατηγορία απασχόλησης στην Περιφέρεια Αττικής

Οι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης στην Περιφέρεια Αττικής την περίοδο 2014-2019, σημείωσαν αύξηση κατά +9% (από 1,2 εκατ. το 2014 σε 1,3 εκατ. το 2019) ενώ οι απασχολούμενοι μερικής αύξηση κατά +6% (από 143 χιλ. το 2014 σε 151 χιλ. το 2019). Επιμέρους, οι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης στους Λοιπούς κλάδους σημείωσαν αύξηση κατά +8% (από 1,1 εκατ. το 2014 σε 1,2 εκατ. το 2019) ενώ οι μερικής αύξηση κατά +1% (από 122 χιλ. το 2014 σε 123 χιλ. το 2019), στην εστίαση οι πλήρης αύξηση κατά +33% (από 54 χιλ. το 2014 σε 73 χιλ. το 2019) και οι μερικής αύξηση κατά +44% (από 19 χιλ. το 2014 σε 27 χιλ. το 2019) ενώ στα καταλύματα οι πλήρης αύξηση κατά +26% (από 10 χιλ. το 2014 σε 13 χιλ. το 2019) και οι μερικής μείωση κατά -44% (από 2 χιλ. το 2014 σε 1 χιλ. το 2019).

Πίνακας 11: Εξέλιξη των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Αττικής ανά τύπο απασχόλησης και ανά κατηγορία απασχόλησης, 2014-2019

Κλάδος	Τύπος απασχόλησης	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014-19
Λοιποί κλάδοι	Πλήρης	1.118.412	1.119.985	1.134.666	1.148.444	1.162.072	1.205.180	8%
	Μερική	121.714	125.818	128.038	125.882	118.310	122.937	1%
Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	Πλήρης	54.497	58.878	60.059	56.530	64.069	72.718	33%
	Μερική	19.069	20.784	22.728	22.572	20.373	27.470	44%
Καταλύματα	Πλήρης	10.341	9.348	13.313	11.520	12.544	13.025	26%
	Μερική	1.852	1.082	1.447	1.042	1.160	1.037	-44%
Αττική	**Πλήρης**	**1.183.251**	**1.188.212**	**1.208.038**	**1.216.494**	**1.238.685**	**1.290.923**	**9%**
	Μερική	**142.635**	**147.684**	**152.213**	**149.496**	**139.842**	**151.444**	**6%**

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Επιμέρους την περίοδο 2014-2019, οι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης στους λοιπούς κλάδους (από 90% το 2014 σε 91% το 2019) εμφάνισαν υψηλότερο μερίδιο έναντι των μερικής απασχόλησης (από 10% το 2014 σε 9% 2019).

Διάγραμμα 11: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στους Λοιπούς κλάδους ανά τύπο απασχόλησης στην Περιφέρεια Αττικής, 2014-2019

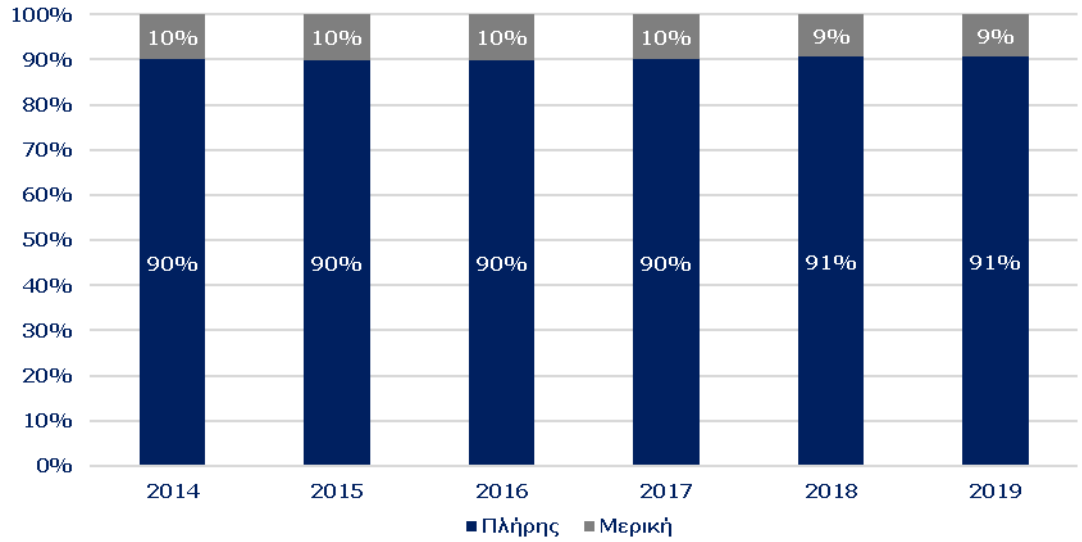

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όσον αφορά τους απασχολούμενους στην εστίαση, οι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης (από 74% το 2014 σε 73% το 2019) καταγράφουν τα υψηλότερα μερίδια σε σύγκριση με τους εργαζόμενους μερικής απασχόλησης (από 26% το 2014 σε 27% το 2019).

Διάγραμμα 12: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στην εστίαση ανά τύπο απασχόλησης στην Περιφέρεια Αττικής, 2014-2019

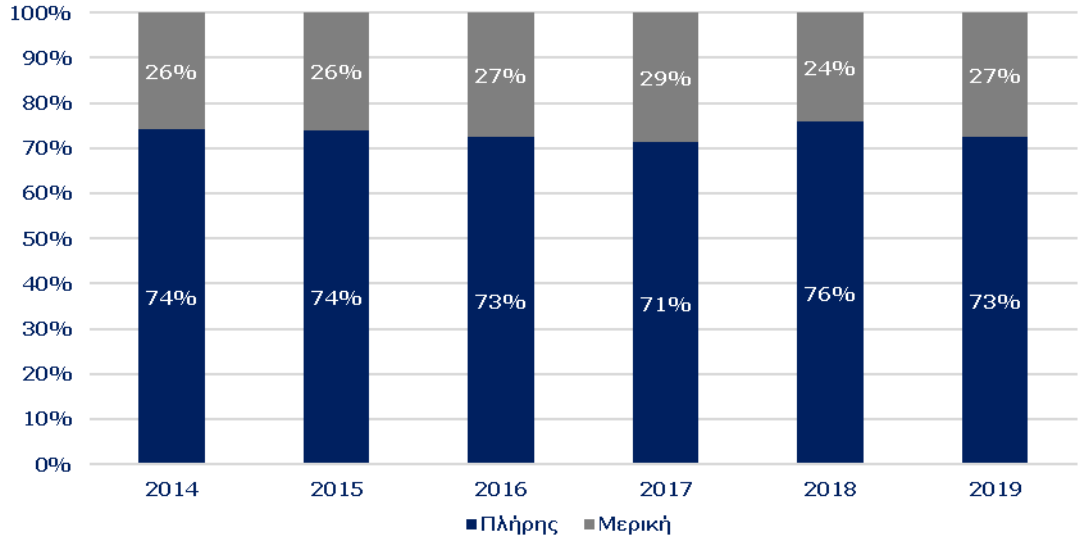

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με τους απασχολούμενους στα καταλύματα, οι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης (από 85% το 2014 σε 93% το 2019) καταγράφουν τα υψηλότερα μερίδια σε σύγκριση με τους εργαζόμενους μερικής απασχόλησης (από 15% το 2014 σε 7% το 2019).

Διάγραμμα 13: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στα καταλύματα ανά τύπο απασχόλησης στην Περιφέρεια Αττικής, 2014-2019

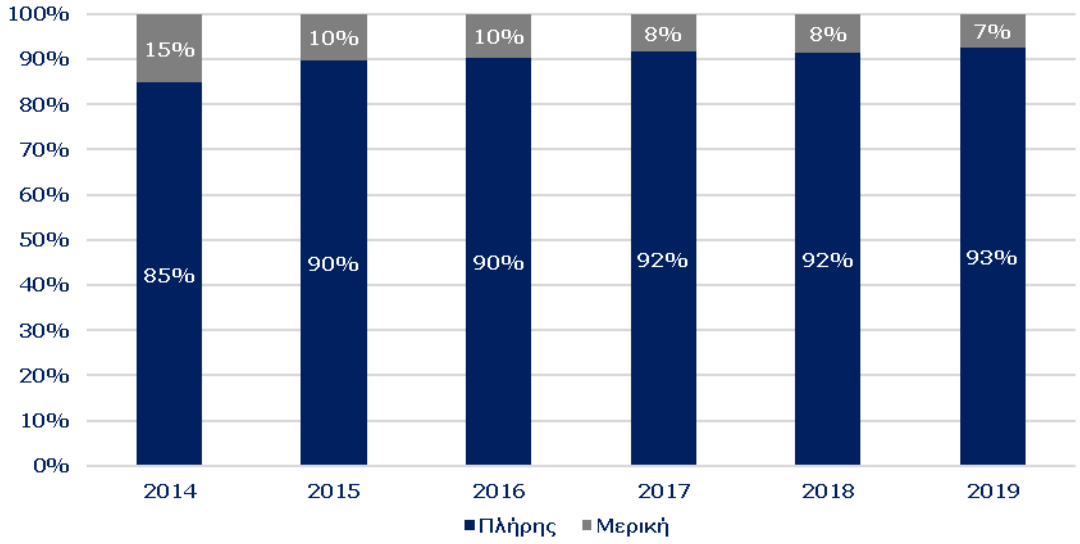

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Συμπερασματικά, στην Περιφέρεια Αττικής η μερική απασχόληση είναι πιο έντονη στις δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης απ' ότι στους λοιπούς κλάδους και τα καταλύματα.

1.8.5 Φύλο απασχολούμενων ανά Περιφέρεια

Αναφορικά με το φύλο των απασχολούμενων την περίοδο 2014-2019, παρατηρούμε ότι οι άνδρες απασχολούμενοι σημείωσαν αύξηση κατά +10% (από 2,1 εκατ. το 2014 σε 2,3 εκατ. το 2019) ενώ οι γυναίκες αύξηση κατά +11% (από 1,5 εκατ. το 2014 σε 1,6 εκατ. το 2019).

Πίνακας 12: Εξέλιξη των απασχολούμενων ανά Περιφέρεια και ανά φύλο απασχολούμενων, 2014-2019

Περιφέρεια	Φύλο απασχολούμενων	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014-19
Αττική	**Άνδρες**	**746.304**	**747.590**	**761.640**	**765.108**	**787.140**	**808.049**	**8%**
	Γυναίκες	**579.582**	**588.306**	**598.612**	**600.882**	**591.388**	**634.317**	**9%**
Κεντρική Μακεδονία	Άνδρες	328.626	344.547	353.239	366.021	377.751	371.786	13%
	Γυναίκες	234.770	256.209	265.574	259.963	264.299	270.905	15%
Θεσσαλία	Άνδρες	140.217	134.903	135.748	148.107	149.311	150.333	7%
	Γυναίκες	93.284	94.863	96.909	102.807	103.942	102.915	10%
Κρήτη	Άνδρες	121.389	121.631	126.665	134.634	141.671	143.067	18%
	Γυναίκες	90.826	87.503	93.874	100.170	105.584	109.917	21%
Δυτική Ελλάδα	Άνδρες	123.434	123.993	127.845	135.734	136.061	132.765	8%
	Γυναίκες	77.453	82.198	77.578	81.080	82.120	81.918	6%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	Άνδρες	114.609	115.996	117.700	122.799	125.073	126.742	11%
	Γυναίκες	80.382	81.905	82.961	82.979	88.293	87.906	9%
Πελοπόννησος	Άνδρες	110.137	111.743	114.954	120.559	123.358	123.344	12%
	Γυναίκες	78.529	81.494	81.332	84.420	84.827	88.087	12%
Στερεά Ελλάδα	Άνδρες	107.613	112.313	114.230	116.308	119.852	125.121	16%
	Γυναίκες	65.468	68.694	64.140	71.662	71.398	69.047	5%
Νότιο Αιγαίο	Άνδρες	70.761	77.739	78.651	75.746	77.396	77.847	10%
	Γυναίκες	53.064	54.601	51.134	51.976	54.174	55.126	4%
Ήπειρος	Άνδρες	59.650	61.830	62.916	60.845	62.316	64.717	8%
	Γυναίκες	44.297	43.442	43.623	43.790	46.618	48.031	8%
Δυτική Μακεδονία	Άνδρες	50.706	50.592	50.643	51.777	51.742	53.017	5%
	Γυναίκες	31.765	30.651	30.451	32.748	34.506	34.068	7%
Ιόνια Νησιά	Άνδρες	42.757	41.230	42.379	41.352	44.488	44.712	5%
	Γυναίκες	28.356	31.753	33.392	31.834	33.764	32.476	15%
Βόρειο Αιγαίο	Άνδρες	39.851	42.255	42.688	41.758	42.056	44.827	12%
	Γυναίκες	22.412	22.711	24.681	27.616	28.894	29.989	34%
Ελλάδα	**Άνδρες**	**2.056.053**	**2.086.363**	**2.129.297**	**2.180.747**	**2.238.215**	**2.266.326**	**10%**
	Γυναίκες	**1.480.187**	**1.524.330**	**1.544.262**	**1.571.927**	**1.589.806**	**1.644.704**	**11%**

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Επιμέρους, σε όλες τις Περιφέρειες σημειώθηκε αύξηση των ανδρών και γυναικών. Συγκεκριμένα, οι υψηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις στους άνδρες απασχολούμενους καταγράφηκαν στις Περιφέρειες Κρήτης (+18%, από 121 χιλ. το 2014 σε 143 χιλ. το 2019), Κεντρικής Μακεδονίας (+13%, από 329 χιλ. το 2014 σε 372 χιλ. το 2019), Πελοποννήσου (+12%, από 110 χιλ. το 2014 σε 123 χιλ. το 2019) και Βορείου Αιγαίου (+12%, από 40 χιλ. το 2014 σε 45 χιλ. το 2019) ενώ στις γυναίκες στις Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου (+34%, από 22 χιλ. το 2014 σε 30 χιλ. το 2019), Κρήτης (+21%, από 91 χιλ. το 2014 σε 110 χιλ. το 2019), Ιονίων Νήσων (+15%, από 28 χιλ. το 2014 σε 32 χιλ. το 2019) και Κεντρικής Μακεδονίας (+15%, από 235 χιλ. το 2014 σε 271 χιλ. το 2019).

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των ανδρών απασχολούμενων ανά Περιφέρεια για το 2019, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην Περιφέρεια Αττικής (36%) και ακολουθούν οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (16%), Θεσσαλίας (7%), Κρήτης (6%), Δυτικής Ελλάδας (6%), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (6%), Στερεάς Ελλάδας (6%), Πελοποννήσου (5%), Νοτίου Αιγαίου (3%), Ηπείρου (3%), Δυτικής Μακεδονίας (2%), Βορείου Αιγαίου (2%) και Ιονίων Νήσων (2%).

Διάγραμμα 14: Ποσοστιαία κατανομή των ανδρών απασχολούμενων ανά Περιφέρεια, 2019

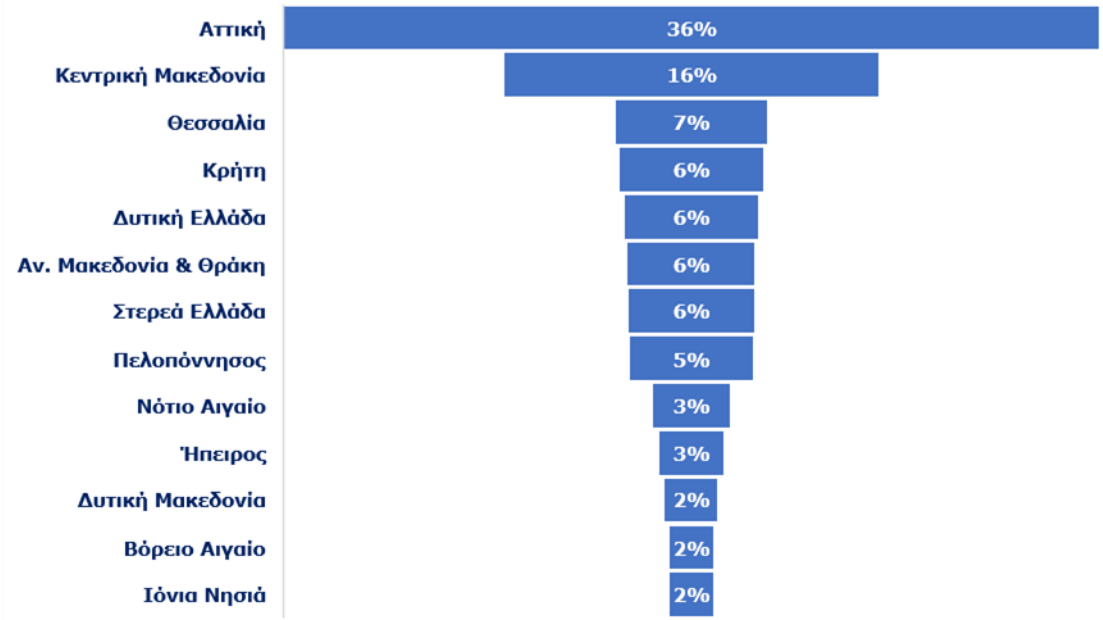

Σε ότι αφορά την ποσοστιαία κατανομή των γυναικών απασχολούμενων ανά Περιφέρεια για το 2019, το υψηλότερο ποσοστό σημειώνεται στην Περιφέρεια Αττικής (39%) και ακολουθούν οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (16%), Κρήτης (7%), Θεσσαλίας (6%), Πελοποννήσου (5%), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (5%), Δυτικής Ελλάδας (5%), Στερεάς Ελλάδας (4%), Νοτίου Αιγαίου (3%), Ηπείρου (3%), Δυτικής Μακεδονίας (2%), Ιονίων Νήσων (2%) και Βορείου Αιγαίου (2%).

Διάγραμμα 15: Ποσοστιαία κατανομή των γυναικών απασχολούμενων ανά Περιφέρεια, 2019

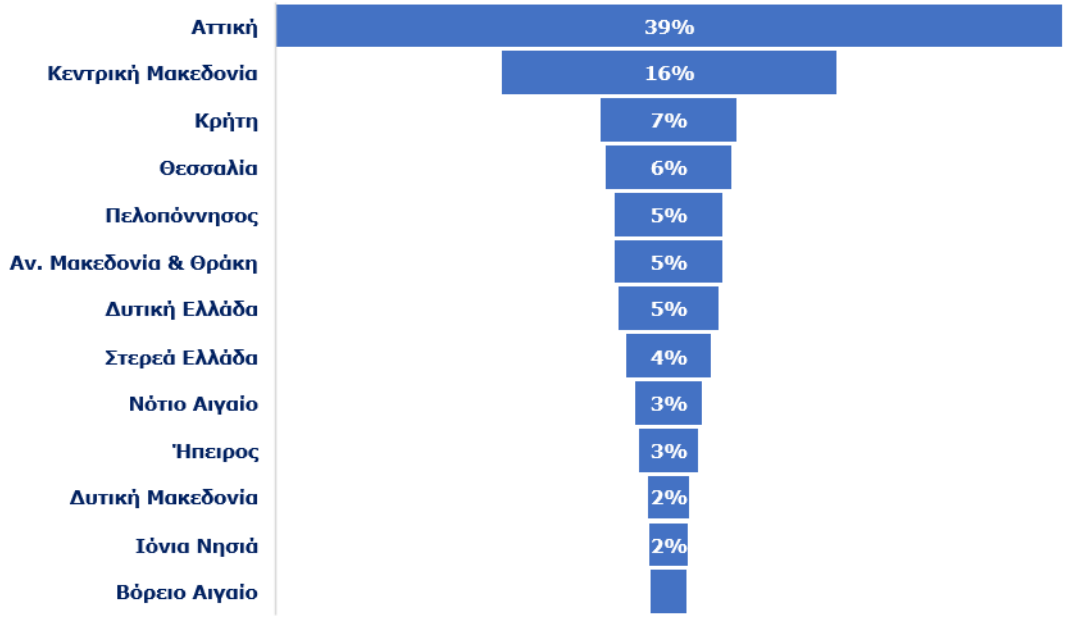

1.8.6 Φύλο απασχολούμενων ανά κατηγορία απασχόλησης στην Περιφέρεια Αττικής

Οι άνδρες απασχολούμενοι στην Περιφέρεια Αττικής την περίοδο 2014-2019, σημείωσαν αύξηση κατά +8% (από 746 χιλ. το 2014 σε 808 χιλ. το 2019) ενώ οι γυναίκες αύξηση κατά +9% (από 580 χιλ. το 2014 σε 634 χιλ. το 2019). Επιμέρους, οι άνδρες απασχολούμενοι στους λοιπούς κλάδους σημείωσαν αύξηση κατά +7% (από 697 χιλ. το 2014 σε 743 χιλ. το 2019) ενώ οι γυναίκες αύξηση κατά +8% (από 543 χιλ. το 2014 σε 585 χιλ. το 2019), στην εστίαση οι άνδρες απασχολούμενοι αύξηση κατά +33% (από 44 χιλ. το 2014 σε 58 χιλ. το 2019) και οι γυναίκες αύξηση κατά +41% (από 30 χιλ. το 2014 σε 42 χιλ. το 2019) ενώ στα καταλύματα οι άνδρες αύξηση κατά +18% (από 6 χιλ. το 2014 σε 7 χιλ. το 2019) και οι γυναίκες αύξηση κατά +13% (από 6 χιλ. το 2014 σε 7 χιλ. το 2019).

Πίνακας 13: Εξέλιξη των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Αττικής ανά φύλο απασχολούμενων και ανά κατηγορία απασχόλησης, 2014-2019

Κλάδος	Φύλο απασχολούμενων	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014-19
Λοιποί κλάδοι	Άνδρες	696.810	693.765	706.255	711.606	730.395	743.156	7%
	Γυναίκες	543.317	552.038	556.449	562.720	549.986	584.961	8%
Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	Άνδρες	43.664	47.610	47.169	47.431	51.006	58.019	33%
	Γυναίκες	29.902	32.053	35.618	31.670	33.436	42.169	41%
Καταλύματα	Άνδρες	5.830	6.215	8.215	6.071	5.739	6.874	18%
	Γυναίκες	6.363	4.214	6.545	6.492	7.966	7.188	13%
Αττική	**Άνδρες**	**746.304**	**747.590**	**761.640**	**765.108**	**787.140**	**808.049**	**8%**
	Γυναίκες	**579.582**	**588.306**	**598.612**	**600.882**	**591.388**	**634.317**	**9%**

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με το φύλο των απασχολούμενων στους λοιπούς κλάδους την περίοδο 2014-2019, οι άνδρες απασχολούμενοι (56% καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο, με εξαίρεση το 2018) εμφανίζουν υψηλότερα μερίδια σε σύγκριση με τις γυναίκες (44% καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο, με εξαίρεση το 2018).

Διάγραμμα 16: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στους Λοιπούς Κλάδους ανά φύλο απασχολούμενων, 2014-2019

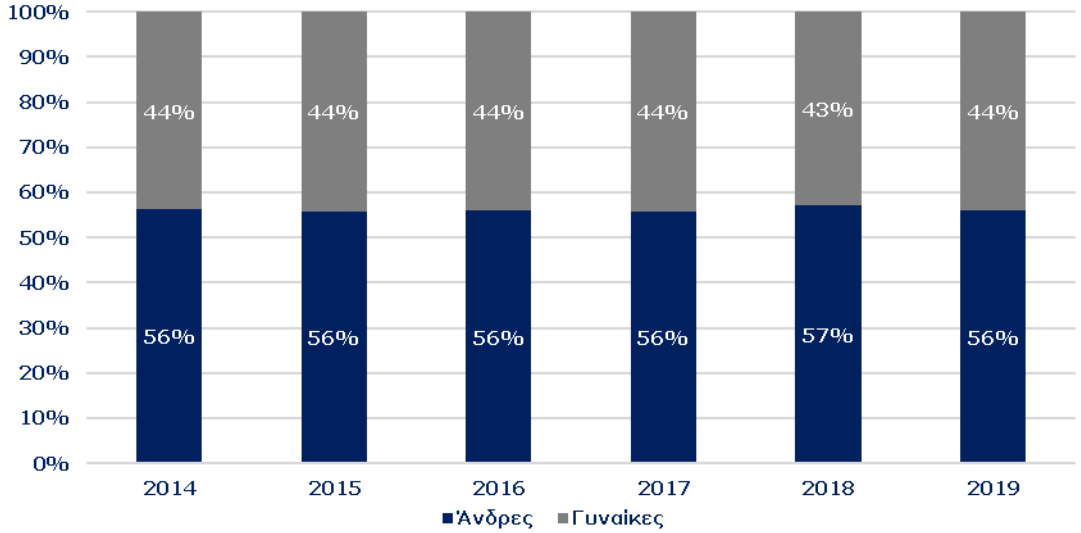

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Παρόμοια είναι η εικόνα στην εστίαση, με τους άνδρες απασχολούμενους να εμφανίζουν υψηλότερα μερίδια (από 59% το 2014 σε 58% το 2019) σε σύγκριση με αυτά των γυναικών (από 41% το 2014 σε 42% το 2019).

Διάγραμμα 17: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στην Εστίαση ανά φύλο απασχολούμενων, 2014-2019

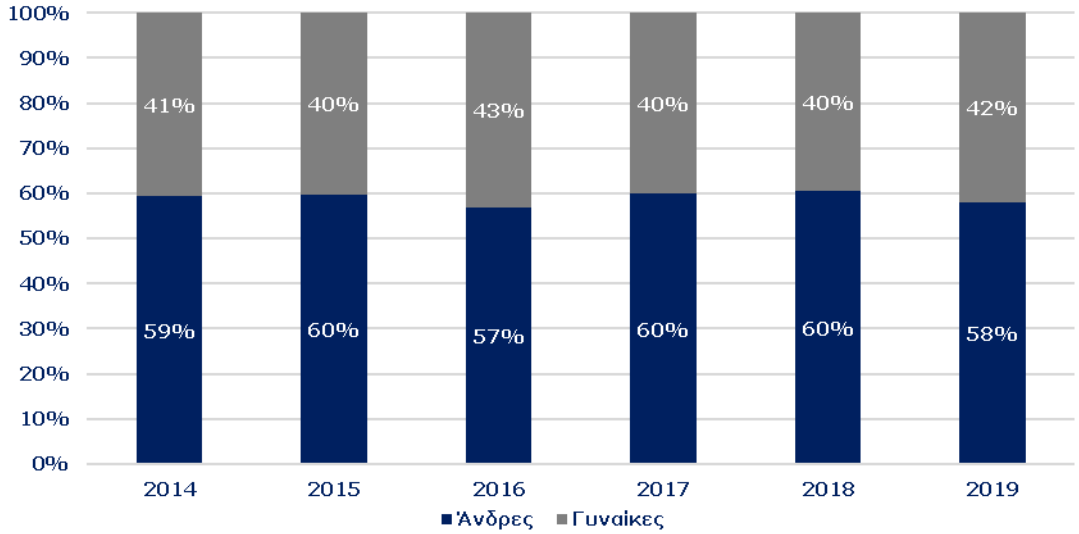

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Σε αντίθεση με τους λοιπούς κλάδους και την εστίαση, οι γυναίκες απασχολούμενες στον κλάδο των καταλυμάτων εμφανίζουν υψηλότερα μερίδια (από 52% το 2014 σε 51% το 2019) σε σύγκριση με αυτά των ανδρών (από 48% το 2014 σε 49% το 2019). Εξαίρεση αποτέλεσαν μόνο τα έτη 2015 (Άνδρες 60% και Γυναίκες 40%) και 2016 (Άνδρες 56% και Γυναίκες 44%).

Διάγραμμα 18: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στα Καταλύματα ανά φύλο απασχολούμενων, 2014-2019

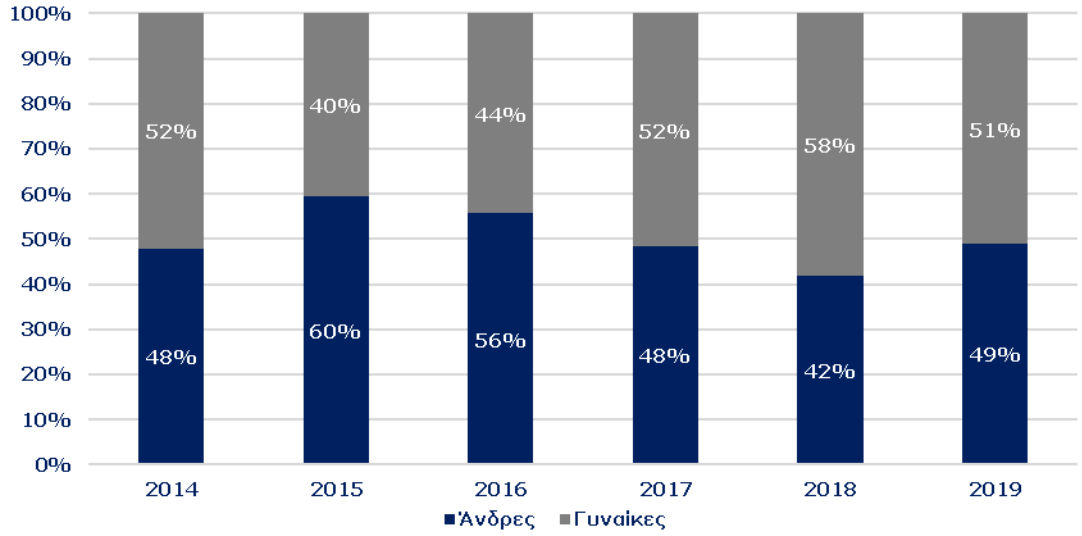

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

1.8.7 Ηλικιακή διάρθρωση των απασχολούμενων ανά Περιφέρεια

Αναφορικά με την ηλικιακή διάρθρωση των απασχολούμενων, παρατηρούμε ότι όλες οι ηλικιακές ομάδες σημείωσαν αύξηση την περίοδο 2014-2019, με εξαίρεση τις ηλικίες 25-34 ετών (-3%, από 808 χιλ. το 2014 σε 786 χιλ. το 2019). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες ηλικιακές κατηγορίες: 15-24 ετών (+4%, από 146 χιλ. το 2014 σε 151 χιλ. το 2019), 35-44 ετών (+5%, από 1,1 εκατ. το 2014 σε 1,2 εκατ. το 2019), 45-54 ετών (+17%, από 970 χιλ. το 2014 σε 1,1 εκατ. το 2019) και 55+ (+35%, από 510 χιλ. το 2014 σε 687 χιλ. το 2019).

Επιμέρους, μείωση σημειώθηκε στις ηλικίες 15-24 ετών στις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας (-17%), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (-6%), Πελοποννήσου (-31%), Νοτίου Αιγαίου (-16%) και Δυτικής Μακεδονίας (-13%), στις ηλικίες 25-34 ετών στις Περιφέρειες Αττικής (-8%), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (-1%), Νοτίου Αιγαίου (-8%), Ηπείρου (-6%), Δυτικής Μακεδονίας (-21%) και Ιονίων Νήσων (-6%) και στις ηλικίες 35-44 ετών στις Περιφέρειες Θεσσαλίας (-8%), Δυτικής Ελλάδας (-6%) και Δυτικής Μακεδονίας (-6%).

Οι υψηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις την περίοδο 2014-2019, σημειώθηκαν για τις ηλικίες 15-24 ετών στις Περιφέρειες Θεσσαλίας (+33%, από 7 χιλ. το 2014 σε 9 χιλ. το 2019), Ηπείρου (+21%, από 2 χιλ. το 2014 σε 3 χιλ. το 2019) και Ιονίων Νήσων (+11%, από 4 χιλ. το 2014 σε 4 χιλ. το 2019), για τις ηλικίες 25-34 ετών στις Περιφέρειες Θεσσαλίας (+15%, από 44 χιλ. το 2014 σε 51 χιλ. το 2019) και Βορείου Αιγαίου (+13%, από 16 χιλ. το 2014 σε 18 χιλ. το 2019), για τις ηλικίες 35-44 ετών στις Περιφέρειες Κρήτης (+15%, από 66 χιλ. το 2014 σε 76 χιλ. το 2019), Βορείου Αιγαίου (+13%, από 17 χιλ. το 2014 σε 20 χιλ. το 2019) και Αν. Μακεδονίας & Θράκης (+10%, από 55 χιλ. το 2014 σε 60 χιλ. το 2019), για τις ηλικίες 45-54 ετών στις Περιφέρειες Κρήτης (+30%, από 54 χιλ. το 2014 σε 70 χιλ. το 2019), Βορείου Αιγαίου (+26%, από 15 χιλ. το 2014 σε 19 χιλ. το 2019) και Κεντρικής Μακεδονίας (+20%, από 162 χιλ. το 2014 σε 193 χιλ. το 2019) και για τις ηλικίες 55+ ετών στις Περιφέρειες Κρήτης (+46%, από 30 χιλ. το 2014 σε 43 χιλ. το 2019), Δυτικής Μακεδονίας (+46%, από 12 χιλ. το 2014 σε 17 χιλ. το 2019), Δυτικής Ελλάδας (+41%, από 32 χιλ. το 2014 σε 45 χιλ. το 2019), Νοτίου Αιγαίου (+41%, από 16 χιλ. το 2014 σε 23 χιλ. το 2019), Κεντρικής Μακεδονίας (+40%, από 80 χιλ. το 2014 σε 112 χιλ. το 2019), του Βορείου Αιγαίου (+40%, από 10 χιλ. το 2014 σε 14 χιλ. το 2019) και Αττικής (+39%, από 158 χιλ. το 2014 σε 218 χιλ. το 2019).

Πίνακας 14: Εξέλιξη των απασχολούμενων ανά ηλικιακή διάρθρωση και ανά Περιφέρεια, 2014-2019

Περιφέρεια	Ηλικιακή διάρθρωση	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014-19
Αττική	**15-24**	**52.006**	**49.544**	**48.173**	**49.433**	**50.602**	**57.161**	**10%**
	25-34	**328.441**	**324.892**	**327.740**	**315.406**	**308.862**	**301.567**	**-8%**
	35-44	**430.401**	**435.152**	**448.226**	**441.117**	**442.690**	**449.035**	**4%**
	45-54	**357.506**	**369.588**	**373.678**	**386.461**	**387.585**	**416.252**	**16%**
	55+	**157.532**	**156.719**	**162.434**	**173.572**	**188.788**	**218.351**	**39%**
Κεντρική Μακεδονία	15-24	21.447	20.242	17.261	22.805	23.834	23.636	10%
	25-34	124.891	128.351	123.893	123.450	126.267	126.150	1%
	35-44	175.691	187.973	197.506	194.959	193.576	187.775	7%
	45-54	161.659	173.447	184.147	189.811	192.759	193.294	20%
	55+	79.709	90.743	96.005	94.959	105.614	111.836	40%
Θεσσαλία	15-24	7.050	7.677	8.188	11.134	9.917	9.373	33%
	25-34	44.092	48.188	46.818	48.322	49.469	50.918	15%
	35-44	72.990	71.309	70.062	72.521	71.057	67.239	-8%
	45-54	63.793	63.656	66.656	70.111	70.960	73.557	15%
	55+	45.576	38.936	40.932	48.826	51.850	52.162	14%
Κρήτη	15-24	10.845	10.256	10.897	11.364	12.130	11.792	9%
	25-34	51.400	48.372	48.725	50.506	51.939	51.598	0%
	35-44	66.248	64.886	69.776	73.806	76.697	76.167	15%
	45-54	54.175	56.043	57.630	62.167	67.298	70.319	30%
	55+	29.546	29.577	33.511	36.960	39.192	43.109	46%
Δυτική Ελλάδα	15-24	8.554	9.704	10.589	10.165	8.360	7.122	-17%
	25-34	42.507	42.399	42.353	44.622	43.195	42.604	0%
	35-44	62.442	63.726	61.397	62.152	61.199	58.683	-6%
	45-54	55.762	55.508	54.367	57.372	58.948	61.730	11%
	55+	31.623	34.855	36.717	42.503	46.479	44.545	41%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	15-24	9.647	8.444	7.678	9.312	9.497	9.036	-6%
	25-34	45.489	44.626	42.837	42.718	44.365	44.998	-1%
	35-44	54.697	58.169	58.431	58.107	60.264	59.987	10%
	45-54	52.893	54.984	56.717	58.653	58.977	58.758	11%
	55+	32.265	31.678	34.998	36.988	40.262	41.869	30%
Πελοπόννησος	15-24	7.059	6.318	4.366	5.922	4.779	4.861	-31%
	25-34	35.504	34.438	34.377	37.861	38.100	36.827	4%
	35-44	54.016	54.864	55.943	58.524	57.419	57.402	6%
	45-54	56.085	58.126	58.962	59.641	61.724	64.851	16%
	55+	36.002	39.491	42.639	43.030	46.164	47.490	32%
Στερεά Ελλάδα	15-24	7.077	7.587	7.930	8.098	5.955	7.082	0%
	25-34	36.565	39.369	38.192	38.601	38.874	37.929	4%
	35-44	53.096	54.978	52.666	55.290	56.333	57.861	9%
	45-54	49.330	50.973	51.802	53.896	57.187	56.595	15%
	55+	27.013	28.100	27.780	32.086	32.901	34.701	28%
Νότιο Αιγαίο	15-24	8.884	7.919	8.891	8.240	8.398	7.445	-16%
	25-34	32.999	37.132	30.199	29.333	30.545	30.316	-8%
	35-44	35.297	40.028	38.812	37.527	36.737	37.849	7%
	45-54	30.554	29.600	31.038	32.815	33.457	34.697	14%
	55+	16.092	17.661	20.847	19.807	22.434	22.665	41%
Ήπειρος	15-24	2.441	2.469	2.602	2.470	3.455	2.963	21%
	25-34	21.085	21.079	20.679	19.329	19.360	19.796	-6%
	35-44	32.577	32.804	31.633	31.650	33.561	34.789	7%
	45-54	28.795	30.086	31.182	31.869	31.977	32.437	13%
	55+	19.049	18.833	20.444	19.316	20.581	22.764	20%
Δυτική Μακεδονία	15-24	3.132	4.145	4.147	3.487	2.452	2.727	-13%
	25-34	15.353	14.190	13.669	14.802	13.807	12.196	-21%
	35-44	27.103	25.668	24.750	23.422	24.951	25.596	-6%
	45-54	25.381	24.827	25.532	26.528	28.697	29.727	17%
	55+	11.501	12.414	12.995	16.285	16.342	16.838	46%
Ιόνια Νησιά	15-24	3.566	2.504	3.514	3.204	3.564	3.971	11%
	25-34	14.089	14.175	15.885	14.171	13.347	13.302	-6%
	35-44	20.036	20.636	21.471	20.442	20.998	21.066	5%
	45-54	19.207	21.158	20.327	19.939	22.154	22.465	17%
	55+	14.215	14.510	14.574	15.430	18.189	16.383	15%
Βόρειο Αιγαίο	15-24	3.891	3.296	3.583	2.533	2.896	4.246	9%
	25-34	16.030	17.602	16.180	16.080	16.374	18.107	13%
	35-44	17.439	17.419	18.083	17.985	18.317	19.772	13%
	45-54	14.959	16.039	18.147	19.012	18.399	18.812	26%
	55+	9.944	10.610	11.376	13.763	14.963	13.879	40%
Ελλάδα	**15-24**	**145.598**	**140.105**	**137.817**	**148.168**	**145.838**	**151.415**	**4%**
	25-34	**808.445**	**814.814**	**801.547**	**795.202**	**794.503**	**786.309**	**-3%**
	35-44	**1.102.033**	**1.127.613**	**1.148.755**	**1.147.503**	**1.153.798**	**1.153.220**	**5%**
	45-54	**970.098**	**1.004.035**	**1.030.186**	**1.068.275**	**1.090.122**	**1.133.493**	**17%**
	55+	**510.066**	**524.125**	**555.254**	**593.526**	**643.759**	**686.593**	**35%**

Πηγή: Εθνικό Εργατικό Δυναμικό ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων ανά ηλικιακή κατηγορία για το 2019, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο μερίδιο κατέχουν οι ηλικιακές ομάδες 35-44 ετών (29%) και 45-54 ετών (29%) και ακολουθούν οι ηλικίες 25-34 ετών (20%), 55+ ετών (18%) και 15-24 ετών (4%).

Διάγραμμα 19: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων ανά ηλικιακή ομάδα, 2019

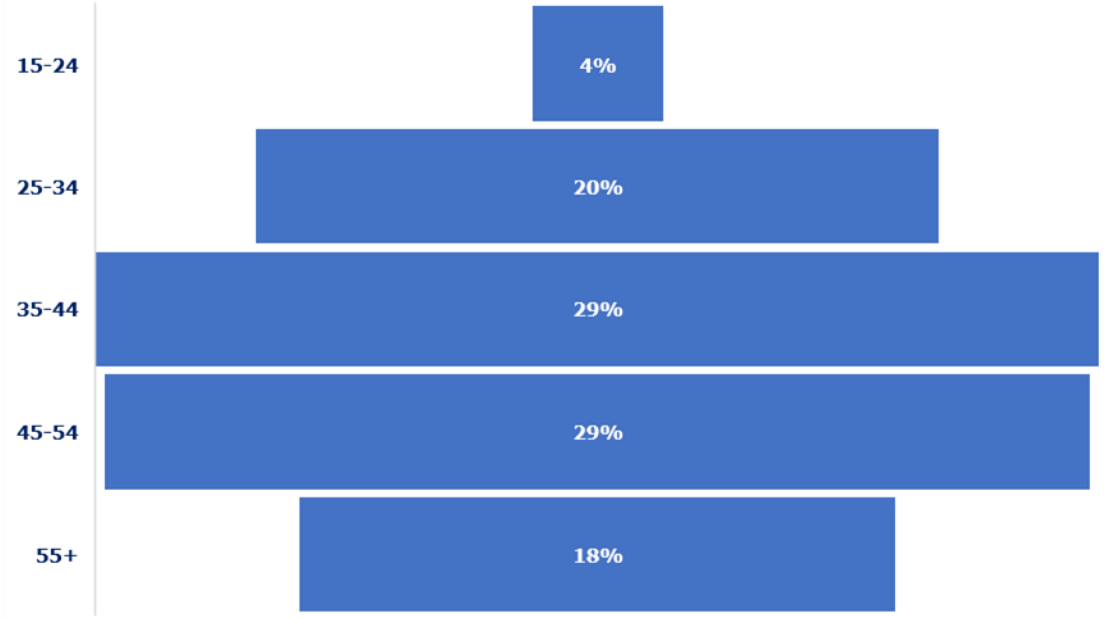

1.8.8 Ηλικιακή διάρθρωση των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Αττικής ανά κατηγορία απασχόλησης

Η εικόνα στις ηλικιακές ομάδες για την Περιφέρεια Αττικής είναι μικτή, με τις ηλικιακές ομάδες 25-34 ετών (-8%, από 328 χιλ. το 2014 σε 302 χιλ. το 2019) να καταγράφουν μείωση ενώ αντίθετα οι ηλικίες 15-24 ετών (+10%, από 52 χιλ. το 2014 σε 57 χιλ. το 2019) 35-44 ετών (+4%, από 430 χιλ. το 2014 σε 449 χιλ. το 2019), 45-54 ετών (+16%, από 358 χιλ. το 2014 σε 416 χιλ. το 2019) και 55+ ετών (+39%, από 158 χιλ. το 2014 σε 218 χιλ. το 2019) αύξηση. Στους επιμέρους κλάδους, η εικόνα στους Λοιπούς είναι παρόμοια με την συνολική: 15-24 ετών (+7%, από 38 χιλ. το 2014 σε 41 χιλ. το 2019), 25-34 ετών (-14%, από 299 χιλ. το 2014 σε 258 χιλ. το 2019), 35-44 ετών (+5%, από 408 χιλ. το 2014 σε 427 χιλ. το 2019), 45-54 ετών (+14%, από 345 χιλ. το 2014 σε 393 χιλ. το 2019) και 55+ ετών (+39%, από 151 χιλ. το 2014 σε 210 χιλ. το 2019). Στην εστίαση όλες οι ηλικιακές ομάδες σημειώνουν αύξηση: 15-24 ετών (+17%, από 13 χιλ. το 2014 σε 16 χιλ. το 2019), 25-34 ετών (+46%, από 27 χιλ. το 2014 σε 39 χιλ. το 2019), 35-44 ετών (+4%, από 19 χιλ. το 2014 σε 20 χιλ. το 2019), 45-54 ετών (+100%, από 10 χιλ. το 2014 σε 20 χιλ. το 2019) και 55+ ετών (+28%, από 5 χιλ. το 2014 σε 6 χιλ. το 2019). Στα καταλύματα όλες οι ηλικίες σημειώνουν αύξηση, με εξαίρεση τις ηλικίες 35-44 ετών (-29%, από 4 χιλ. το 2014 σε 3 χιλ. το 2019). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες ηλικίες: 15-24 ετών (+19%, από 902 απασχολούμενους το 2014 σε 1 χιλ. το 2019), 25-34 ετών (+53%, από 3 χιλ. το 2014 σε 4 χιλ. το 2019), 45-54 ετών (+39%, από 3 χιλ. το 2014 σε 4 χιλ. το 2019) και 55+ ετών (+14%, από 2 χιλ. το 2014 σε 2 χιλ. το 2019).

Πίνακας 15: Εξέλιξη των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Αττικής ανά ηλικιακή διάρθρωση και ανά κατηγορία απασχόλησης, 2014-2019

Περιφέρεια	Ηλικιακή διάρθρωση	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014-19
Λοιποί κλάδοι	15-24	37.797	37.585	35.994	36.860	37.066	40.508	7%
	25-34	298.665	291.814	292.015	286.150	270.733	257.809	-14%
	35-44	407.683	412.837	423.549	416.128	420.497	426.723	5%
	45-54	345.081	353.309	356.517	369.561	369.761	392.932	14%
	55+	150.901	150.260	154.630	165.627	182.323	210.144	39%
Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	15-24	13.307	11.607	11.438	11.372	12.573	15.582	17%
	25-34	26.970	29.841	30.393	26.254	34.722	39.466	46%
	35-44	18.922	19.259	21.176	22.752	18.630	19.600	4%
	45-54	9.843	14.163	13.875	13.519	14.378	19.731	100%
	55+	4.523	4.792	5.904	5.203	4.138	5.809	28%
Καταλύματα	15-24	902	352	740	1.201	963	1.071	19%
	25-34	2.806	3.238	5.333	3.001	3.407	4.292	53%
	35-44	3.796	3.056	3.501	2.237	3.562	2.712	-29%
	45-54	2.582	2.117	3.286	3.381	3.446	3.588	39%
	55+	2.108	1.667	1.899	2.742	2.327	2.398	14%
Αττική	**15-24**	**52.006**	**49.544**	**48.173**	**49.433**	**50.602**	**57.161**	**10%**
	25-34	**328.441**	**324.892**	**327.740**	**315.406**	**308.862**	**301.567**	**-8%**
	35-44	**430.401**	**435.152**	**448.226**	**441.117**	**442.690**	**449.035**	**4%**
	45-54	**357.506**	**369.588**	**373.678**	**386.461**	**387.585**	**416.252**	**16%**
	55+	**157.532**	**156.719**	**162.434**	**173.572**	**188.788**	**218.351**	**39%**

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Σύμφωνα με την ποσοστιαία κατανομή των ηλικιακών ομάδων για τους λοιπούς κλάδους της Περιφέρειας Αττικής, παρατηρούμε ότι σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο τα υψηλότερα ποσοστά απασχολούμενων καταγράφονται στις ηλικίες 35-44 ετών (από 33% το 2014 σε 32% το 2019) και 45-54 ετών (από 28% το 2014 σε 30% το 2019). Μικρότερα μερίδια σημειώνονται στις ηλικίες 15-24 ετών (από 3% το 2014 σε 3% το 2019), 25-34 ετών (από 24% το 2014 σε 19% το 2019) και 55+ ετών (από 12% το 2014 σε 16% το 2019).

Διάγραμμα 20: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στους Λοιπούς Κλάδους ανά ηλικιακή ομάδα για την Περιφέρεια Αττικής, 2014-2019

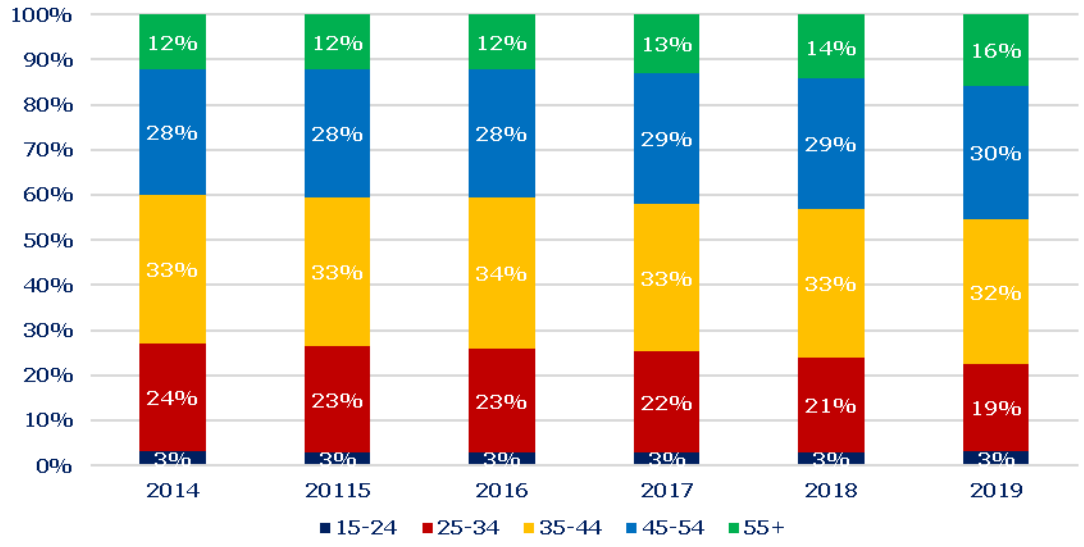

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Σε ότι αφορά την ποσοστιαία κατανομή των ηλικιακών ομάδων στην εστίαση για την Περιφέρεια Αττικής, παρατηρούμε ότι τα υψηλότερα ποσοστά απασχολούμενων καταγράφονται στις ηλικίες 25-34 ετών (από 37% το 2014 σε 39% το 2019), 35-44 ετών (από 26% το 2014 σε 20% το 2019). Μικρότερα μερίδια καταγράφονται στις ηλικιακές ομάδες 15-24 ετών (από 18% το 2014 σε 16% το 2019), 45-54 ετών (από 13% το 2014 σε 20% το 2019) και 55+ ετών (από 6% το 2014 σε 6% το 2019). Η μείωση στα μερίδια που παρατηρείται στις επιμέρους ηλικιακές ομάδες οφείλεται σε μικρότερους ρυθμούς αύξησης και όχι σε μείωση των απασχολούμενων.

Διάγραμμα 21: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στην Εστίαση ανά ηλικιακή ομάδα για την Περιφέρεια Αττικής, 2014-2019

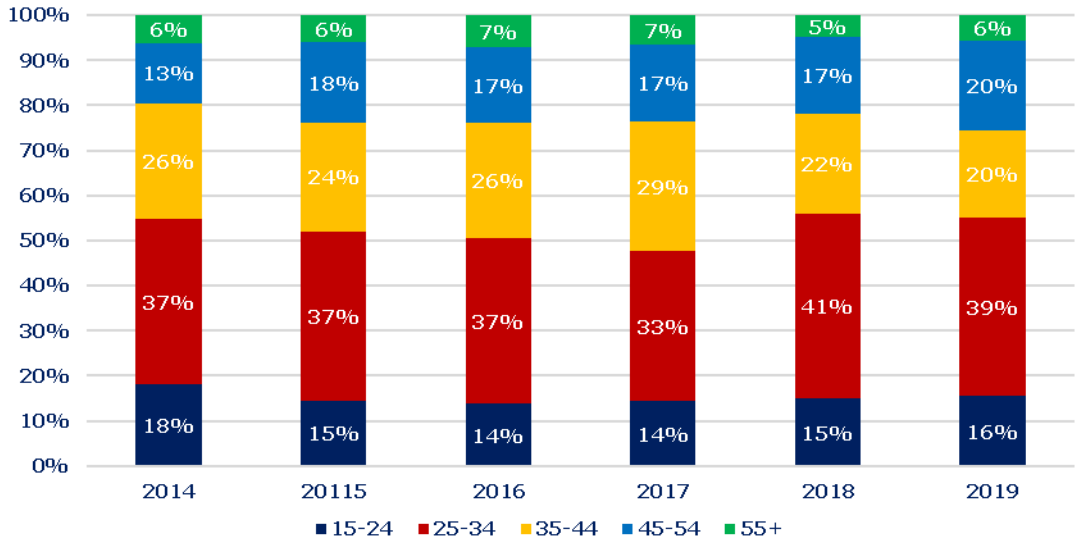

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των ηλικιακών ομάδων στα καταλύματα για την Περιφέρεια Αττικής, παρατηρούμε ότι τα υψηλότερα ποσοστά απασχολούμενων καταγράφονται στις ηλικίες 25-34 ετών (από 23% το 2014 σε 31% το 2019), 35-44 ετών (από 31% το 2014 σε 19% το 219), 45-54 ετών (από 21% το 2014 σε 26% το 2019) και 55+ ετών (από 17% το 2014 σε 17% το 2019). Μικρότερα μερίδια καταγράφονται στις ηλικίες 15-24 ετών (από 7% το 2014 σε 8% το 2019).

Διάγραμμα 22: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στα Καταλύματα ανά ηλικιακή ομάδα για την Περιφέρεια Αττικής, 2014-2019

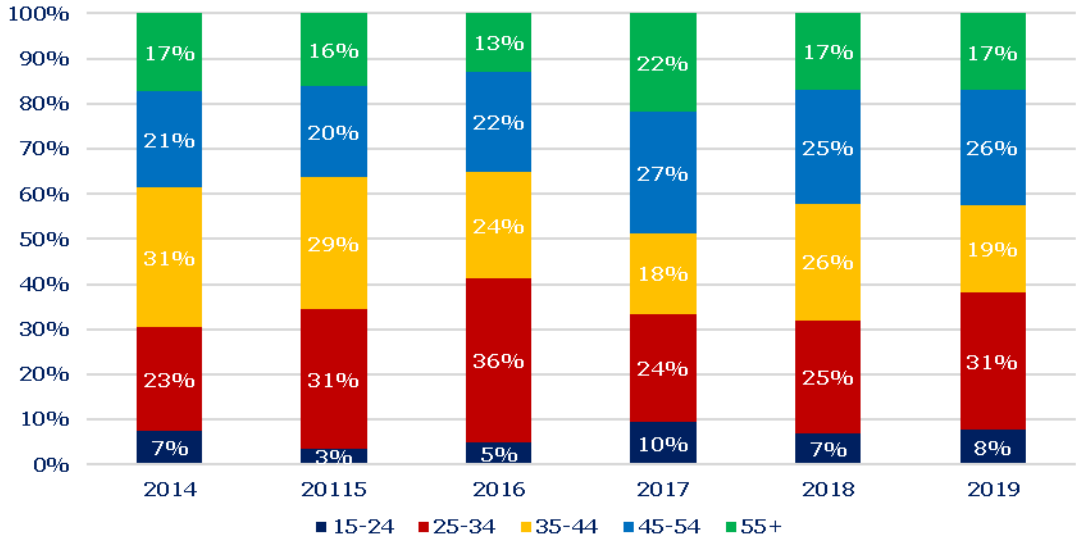

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Συμπερασματικά, μπορούμε να αναφέρουμε ότι στην Περιφέρεια Αττικής τα καταλύματα και η εστίαση προσφέρουν μεγαλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης στις νεότερες ηλικίες (15-34 ετών) απ' ότι οι λοιποί κλάδοι.

1.8.9 Εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014 και 2019

Η ανεργία στην Ελλάδα την περίοδο 2014-2019 σημείωσε μείωση κατά -36% (από 1.274 χιλ. το 2014 σε 819 χιλ. το 2019). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες σημείωσαν μείωση στον αριθμό των ανέργων τους. Συγκεκριμένα, οι υψηλότερες ποσοστιαίες μειώσεις καταγράφονται στις Περιφέρειες Κρήτης (-50%, από 67 χιλ. το 2014 σε 33 χιλ. το 2019), Πελοποννήσου (-50%, από 58 χιλ. το 2014 σε 29 χιλ. το 2019), Ιονίων Νήσων (-44%, από 19 χιλ. το 2014 σε 11 χιλ. το 2019), Ηπείρου (-42%, από 38 χιλ. το 2014 σε 22 χιλ. το 2019), Αττικής (-41%, από 499 χιλ. το 2014 σε 294 χιλ. το 2019), Στερεάς Ελλάδας (-36%, από 63 χιλ. το 2014 σε 40 χιλ. το 2019), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (-34%, από 62 χιλ. το 2014 σε 41 χιλ. το 2019), Νοτίου Αιγαίου (-32%, από 31 χιλ. το 2014 σε 21 χιλ. το 2019) και Κεντρικής Μακεδονίας (-31%, από 227 χιλ. το 2014 σε 157 χιλ. το 2019). Οι χαμηλότερες μειώσεις καταγράφηκαν στις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας (-10%, από 31 χιλ. το 2014 σε 28 χιλ. το 2019), Βορείου Αιγαίου (-11%, από 18 χιλ. το 2014 σε 16 χιλ. το 2019), Δυτικής Ελλάδας (-16%, από 81 χιλ. το 2014 σε 68 χιλ. το 2019) και Θεσσαλίας (-28%, από 79 χιλ. το 2014 σε 58 χιλ. το 2019).

Αναφορικά με το ποσοστό των ανέργων ως προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό για το 2019, παρατηρούμε ότι τα χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται στις Περιφέρειες Κρήτης (12%), Ιονίων Νήσων (12%) και Πελοποννήσου (12%) και τα υψηλότερα στις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας (25%), Δυτικής Ελλάδας (24%) και Κεντρικής Μακεδονίας (20%).

Πίνακας 16: Εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014 και 2019

Περιφέρεια	Αριθμός ανέργων (σε χιλ.)	% Ανέργων ως προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό	Αριθμός ανέργων (σε χιλ.)	% Ανέργων ως προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό	%Δ των ανέργων 2014-2019
Αττική	**499**	**27%**	**294**	**17%**	**-41%**
Κεντρική Μακεδονία	227	29%	157	20%	-31%
Δυτική Ελλάδα	81	29%	68	24%	-16%
Θεσσαλία	79	25%	58	19%	-28%
Στερεά Ελλάδα	63	27%	40	17%	-36%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	62	24%	41	16%	-34%
Κρήτη	67	24%	33	12%	-50%
Πελοπόννησος	58	23%	29	12%	-50%
Δυτική Μακεδονία	31	28%	28	25%	-10%
Ήπειρος	38	27%	22	16%	-42%
Νότιο Αιγαίο	31	20%	21	14%	-32%
Βόρειο Αιγαίο	18	22%	16	18%	-11%
Ιόνια Νησιά	19	21%	11	12%	-44%
Σύνολο	**1.274**	**26%**	**819**	**17%**	**-36%**

Πηγή: ΕΕΔ ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των ανέργων στις Περιφέρειες για το 2019, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην Περιφέρεια Αττικής (36%) και ακολουθούν οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (19%), Δυτικής Ελλάδας (8%), Θεσσαλίας (7%), Στερεάς Ελλάδας (5%), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (5%), Κρήτης (4%), Πελοποννήσου (4%), Δυτικής Μακεδονίας (3%), Ηπείρου (3%), Νοτίου Αιγαίου (3%), Βορείου Αιγαίου (2%) και Ιονίων Νήσων (1%).

Διάγραμμα 23: Ποσοστιαία κατανομή των ανέργων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2019

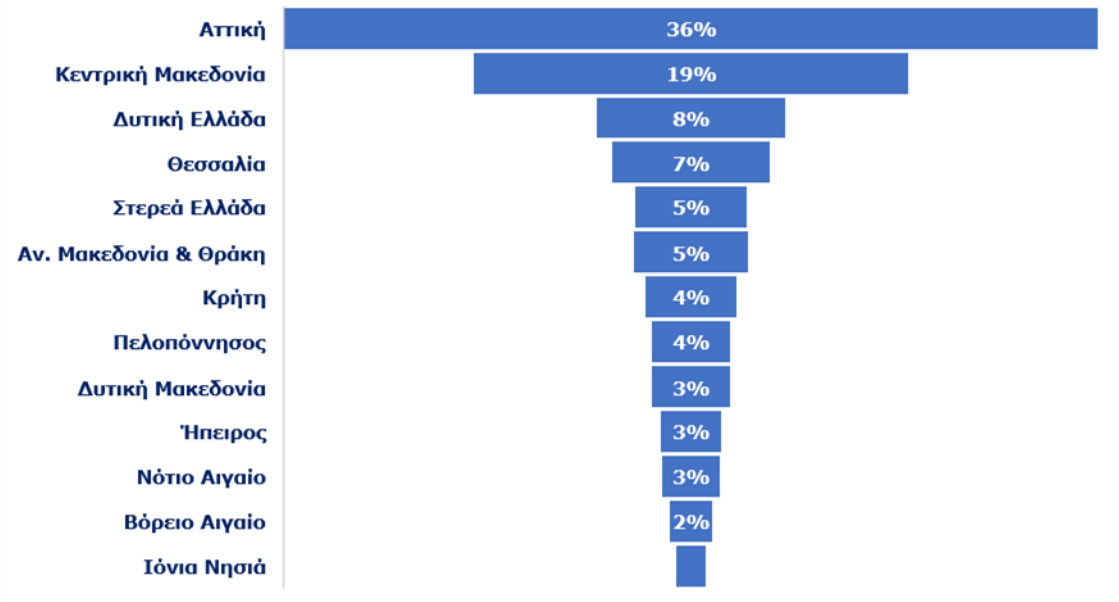

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των ανέργων στις Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι η Περιφέρεια Αττικής καταγράφει το 36% των ανέργων της χώρας σημειώνοντας την περίοδο 2014-2019 μείωση κατά -41% (από 499 χιλ. το 2014 σε 294 χιλ. το 2019). Επίσης, εμφανίζει το 2019 και το 7ο υψηλότερο ποσοστό ανεργίας, μαζί με την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, ως προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό της (17% έναντι 27% το 2014) στο σύνολο των 13 Περιφερειών.

2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ

2.1 ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ 2019

2.1.1 Ξενοδοχειακό δυναμικό[3] Ελλάδας ανά Περιφέρεια

Πίνακας 17: Ξενοδοχειακό δυναμικό της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2019

Ξενοδοχειακό Δυναμικό Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2019							
Περιφέρεια		**5***	**4***	**3***	**2***	**1***	**Σύνολο**
Νότιο Αιγαίο	Μονάδες	220	394	534	802	204	2.154
	Δωμάτια	31.949	34.893	20.532	20.941	3.197	111.512
	Κλίνες	66.412	70.705	40.151	40.130	6.283	223.681
Κρήτη	Μονάδες	128	330	392	589	180	1.619
	Δωμάτια	23.027	31.936	17.395	19.461	4.548	96.367
	Κλίνες	48.061	63.189	32.838	34.899	8.612	187.599
Ιόνια Νησιά	Μονάδες	62	157	251	437	73	980
	Δωμάτια	9.156	13.133	14.076	13.624	1.456	51.445
	Κλίνες	18.924	25.890	27.658	26.090	2.843	101.405
Κεντρική Μακεδονία	Μονάδες	55	130	282	332	376	1.175
	Δωμάτια	9.307	10.332	10.079	8.638	7.865	46.221
	Κλίνες	19.497	20.710	20.367	17.047	15.415	93.036
Αττική	**Μονάδες**	**38**	**127**	**157**	**241**	**112**	**675**
	Δωμάτια	**6.594**	**9.962**	**7.063**	**7.327**	**2.181**	**33.127**
	Κλίνες	**12.640**	**19.238**	**13.118**	**13.518**	**4.385**	**62.899**
Πελοπόννησος	Μονάδες	29	134	238	218	66	685
	Δωμάτια	2.949	4.746	6.406	4.902	850	19.853
	Κλίνες	6.287	9.403	12.733	9.311	1.650	39.384
Στερεά Ελλάδα	Μονάδες	8	47	157	249	62	523
	Δωμάτια	685	3.008	4.982	5.622	1.088	15.385
	Κλίνες	1.511	5.933	9.460	10.630	2.046	29.580
Θεσσαλία	Μονάδες	29	116	141	195	74	555
	Δωμάτια	1.487	3.582	3.983	4.350	1.351	14.753
	Κλίνες	3.038	7.187	7.865	8.352	2.751	29.193
Αν. Μακεδονία & Θράκη	Μονάδες	12	31	115	156	72	386
	Δωμάτια	1.185	2.038	3.577	3.361	1.100	11.261
	Κλίνες	2.463	4.191	7.045	6.521	2.144	22.364
Βόρειο Αιγαίο	Μονάδες	8	35	134	170	40	387
	Δωμάτια	939	1.839	4.677	3.937	614	12.006
	Κλίνες	1.909	3.515	9.029	7.386	1.167	23.006
Δυτική Ελλάδα	Μονάδες	4	44	105	97	24	274
	Δωμάτια	1.461	2.604	3.188	2.426	295	9.974
	Κλίνες	3.127	5.183	6.036	4.639	578	19.563
Ήπειρος	Μονάδες	14	103	165	128	23	433
	Δωμάτια	1.052	2.096	3.237	2.189	373	8.947
	Κλίνες	2.184	4.435	6.564	4.261	727	18.171
Δυτική Μακεδονία	Μονάδες	3	16	58	37	11	125
	Δωμάτια	61	373	1.439	732	233	2.838
	Κλίνες	137	807	3.157	1.582	783	6.466
Σύνολο	**Μονάδες**	**610**	**1.664**	**2.729**	**3.651**	**1.317**	**9.971**
	Δωμάτια	**89.852**	**120.542**	**100.634**	**97.510**	**25.151**	**433.689**
	Κλίνες	**186.190**	**240.386**	**196.021**	**184.366**	**49.384**	**856.347**

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

[3] Λόγω μη δημοσίευσης πλέον των στοιχείων του ΜΗΤΕ, τα στοιχεία που παρατίθενται σε αυτή την Ενότητα προέρχονται αποκλειστικά και μόνο από την βάση του ΞΕΕ, ενώ την προηγούμενη χρονιά (2018) στα στοιχεία συμπεριλαμβάνονταν και τα στοιχεία του ΜΗΤΕ.

Η Ελλάδα το 2019 διέθετε 9.971 ξενοδοχειακές μονάδες με 433.689 δωμάτια και 856.347 κλίνες. Οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, της Κρήτης, των Ιονίων Νήσων, της Κεντρικής Μακεδονίας και της Αττικής, που δέχονται και τον μεγαλύτερο αριθμό τουριστών, αντιπροσωπεύουν το 66% του ξενοδοχειακού δυναμικού της χώρας (6.603 ξενοδοχειακές μονάδες).

Στις επιμέρους κατηγορίες αστεριών παρατηρούμε μεγάλη συγκέντρωση στα 2* (37%) και 3* (27%) ξενοδοχεία και χαμηλή στα 5* (6%). Οι υπόλοιπες κατηγορίες 4* (17%) και 1* (13%).

Η εικόνα στα ξενοδοχειακά δωμάτια είναι πιο ισοκατανεμημένη, με εξαίρεση τα 1*. Συγκεκριμένα: 5* το 21%, 4* το 28%, 3* το 23%, 2* το 22% και 1* μόλις το 6%. Παρόμοια εικόνα και στις κλίνες 5* το 22%, 4* το 28%, 3* το 23%, 2* το 22% και 1* το 6%.

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι τα 5* παρόλο που αντιπροσωπεύουν μόλις το 6% των ξενοδοχειακών μονάδων εντούτοις κατέχουν το 21% των δωματίων και το 22% των κλινών.

Τέλος, οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου (36%) και της Κρήτης (21%) έχουν τον μεγαλύτερο αριθμό 5* ξενοδοχείων αντιπροσωπεύοντας το 57% του συνόλου.

Διάγραμμα 24: Κατανομή ξενοδοχειακών μονάδων, δωματίων και κλινών ανά κατηγορία αστεριών στην Ελλάδα, 2019

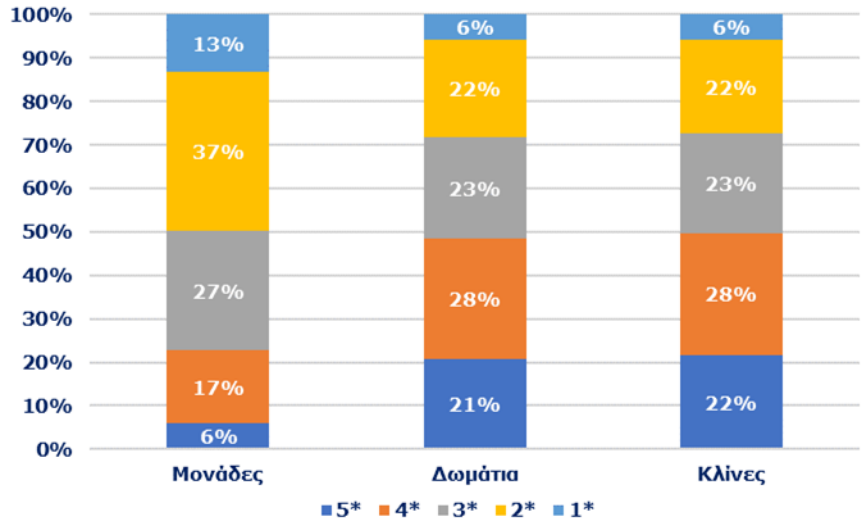

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την κατανομή των δωματίων, αξιοσημείωτο είναι ότι οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, της Κρήτης, των Ιονίων Νήσων, της Κεντρικής Μακεδονίας και

της Αττικής αντιπροσωπεύουν το 2019 το 78% των ξενοδοχειακών δωματίων της χώρας.

Διάγραμμα 25: Ποσοστιαία κατανομή ξενοδοχειακών δωματίων ανά Περιφέρεια, 2019

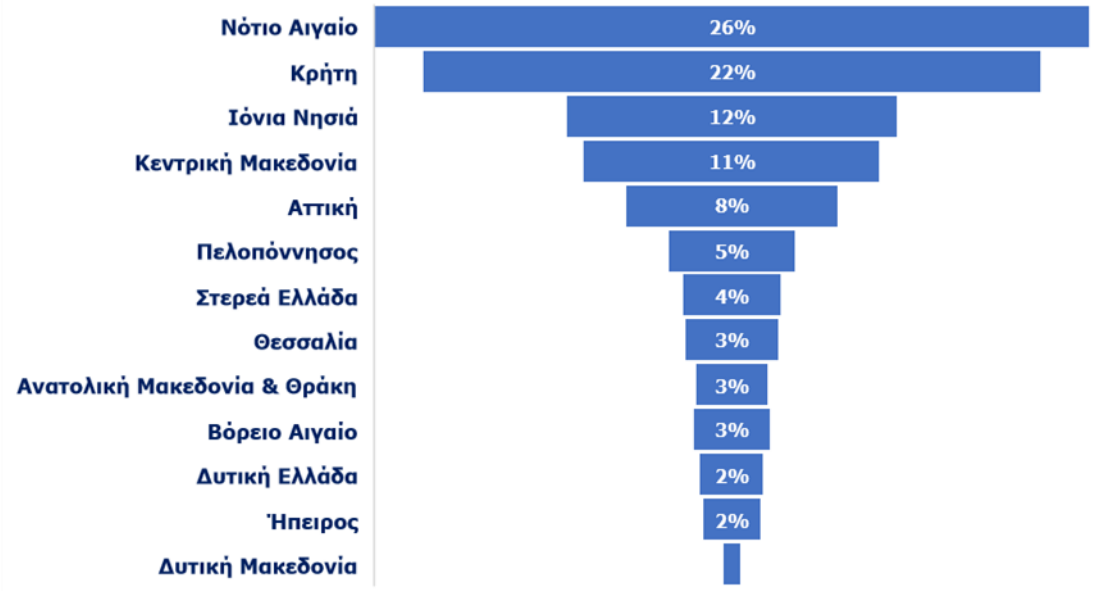

Όσον αφορά την εξέλιξη των ξενοδοχειακών δωματίων στο σύνολο της χώρας την περίοδο 2010-2019, παρατηρούμε αύξηση στα 5* (+76%), 4* (+18%) και 3* (+8%) και μείωση στα 2* (-20%) και 1* (-14%).

Διάγραμμα 26: Εξέλιξη των ξενοδοχειακών δωματίων στο σύνολο της Ελλάδας (2010=100), 2010-2019

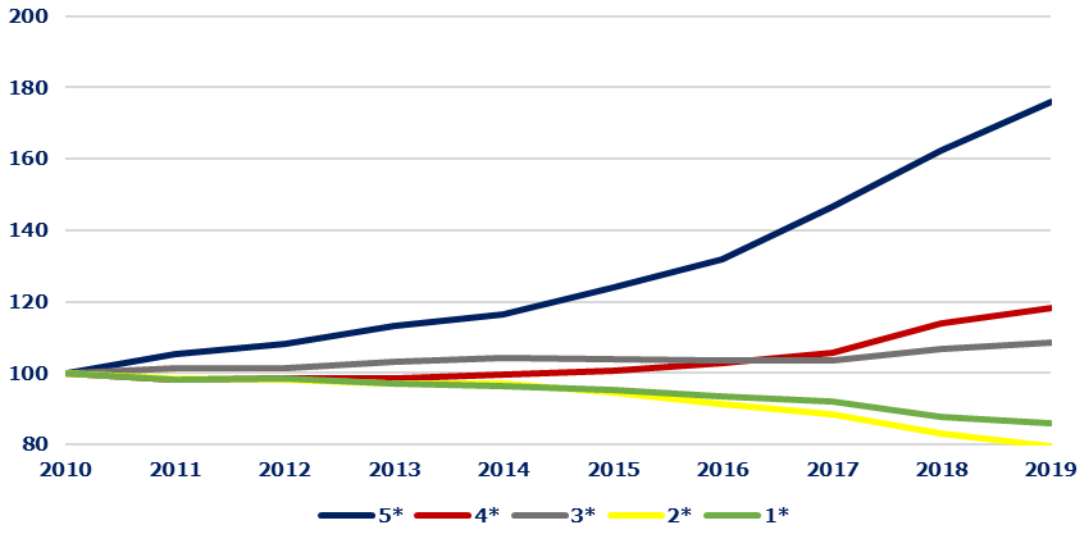

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

2.1.2 Ξενοδοχειακό δυναμικό Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Αττικής αντιπροσωπεύει το 2019 το 7% των μονάδων, το 8% των δωματίων και το 7% των κλινών της χώρας. Συνολικά διαθέτει 675 μονάδες με 33.127 δωμάτια και 62.899 κλίνες.

Πίνακας 18: Ξενοδοχειακό δυναμικό της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ Ξενοδοχειακό δυναμικό 2019							
Ενότητα		**5***	**4***	**3***	**2***	**1***	**Σύνολο**
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	Μονάδες	21	59	64	65	48	**257**
	Δωμάτια	4.305	5.363	3.319	2.217	1.095	**16.299**
	Κλίνες	8.154	9.946	5.925	4.002	2.205	**30.232**
Ανατολική Αττική	Μονάδες	7	21	20	28	2	**78**
	Δωμάτια	1.465	2.371	1.269	963	36	**6.104**
	Κλίνες	2.849	5.014	2.594	1.855	68	**12.380**
Νησιά Αττικής	Μονάδες	3	24	50	76	44	**197**
	Δωμάτια	85	560	1.294	1.629	649	**4.217**
	Κλίνες	171	1.073	2.449	3.090	1.298	**8.081**
Νότιος Τομέας Αθηνών	Μονάδες	2	15	10	18	3	**48**
	Δωμάτια	400	1.087	572	610	59	**2.728**
	Κλίνες	843	2.077	1.037	1.056	110	**5.123**
Πειραιάς	Μονάδες	1	2	7	23	10	**43**
	Δωμάτια	77	57	450	860	238	**1.682**
	Κλίνες	125	116	815	1.543	508	**3.107**
Βόρειος Τομέας Αθηνών	Μονάδες	4	4	4	13	3	**28**
	Δωμάτια	262	188	131	499	63	**1.143**
	Κλίνες	498	350	239	954	118	**2.159**
Δυτική Αττική	Μονάδες	0	2	2	9	0	**13**
	Δωμάτια	0	336	28	234	0	**598**
	Κλίνες	0	662	59	432	0	**1.153**
Δυτικός Τομέας Αθηνών	Μονάδες	0	0	0	9	2	**11**
	Δωμάτια	0	0	0	315	41	**356**
	Κλίνες	0	0	0	586	78	**664**
Σύνολο	**Μονάδες**	**38**	**127**	**157**	**241**	**112**	**675**
	Δωμάτια	**6.594**	**9.962**	**7.063**	**7.327**	**2.181**	**33.127**
	Κλίνες	**12.640**	**19.238**	**13.118**	**13.518**	**4.385**	**62.899**

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Στις επιμέρους κατηγορίες αστεριών, παρατηρούμε μεγάλη συγκέντρωση στα 2* (36%), 3* (23%), 4* (19%) και 1* (17%) ξενοδοχεία και χαμηλή στα 5* (6%). Η εικόνα στα ξενοδοχειακά δωμάτια είναι πιο ισοκατανεμημένη, με εξαίρεση τα 1*: 5* (20%), 4* (30%), 3* (21%), 2* (22%) και 1* (7%).

Παρόμοια εικόνα με τα δωμάτια συναντάμε και στις κλίνες, 5* (20%), 4* (31%), 3* (21%), 2* (21%) και 1* (7%).

Διάγραμμα 27: Κατανομή ξενοδοχειακών μονάδων, δωματίων και κλινών ανά κατηγορία αστεριών στην Περιφέρεια Αττικής, 2019

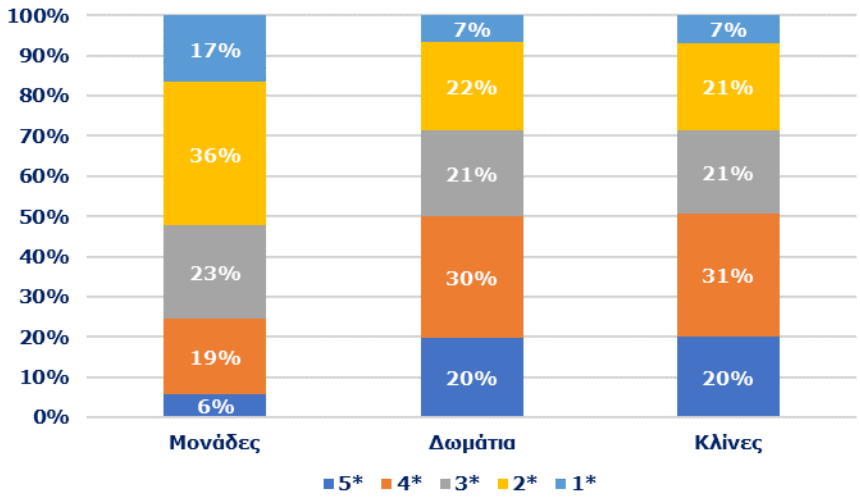

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με τις επιμέρους Περιφερειακές Ενότητες, παρατηρούμε ότι:

- Η Ενότητα Κεντρικού Τομέα Αθηνών αντιπροσωπεύει το 49% των δωματίων της Περιφέρειας με 257 μονάδες, 16.299 δωμάτια και 30.232 κλίνες,
- Η Ενότητα Ανατολικής Αττικής διαθέτει το 18% του δυναμικού της Περιφέρειας με 78 μονάδες, 6.104 δωμάτια και 12.380 κλίνες,
- Η Ενότητα Νήσων αντιπροσωπεύει το 13% του δυναμικού της Περιφέρειας με 197 μονάδες, 4.217 δωμάτια και 8.081 κλίνες,
- Η Ενότητα Νοτίου Τομέα Αθηνών διαθέτει το 8% του δυναμικού της Περιφέρειας με 48 μονάδες, 2.728 δωμάτια και 5.123 κλίνες,
- Η Ενότητα Πειραιώς διαθέτει το 5% του δυναμικού με 43 μονάδες, 1.682 δωμάτια και 3.107 κλίνες,
- Η Ενότητα Βορείου Τομέα Αθηνών διαθέτει το 3% του δυναμικού της Περιφέρειας με 28 μονάδες, 1.143 δωμάτια και 2.159 κλίνες,
- Η Ενότητα Δυτικής Αττικής αντιπροσωπεύει το 2% του δυναμικού με 13 μονάδες, 598 δωμάτια και 1.153 κλίνες και
- Η Ενότητα Δυτικού Τομέα Αθηνών διαθέτει το 1% του δυναμικού με 11 μονάδες, 356 δωμάτια και 664 κλίνες.

Διάγραμμα 28: Ποσοστιαία κατανομή του ξενοδοχειακού δυναμικού σε δωμάτια της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019

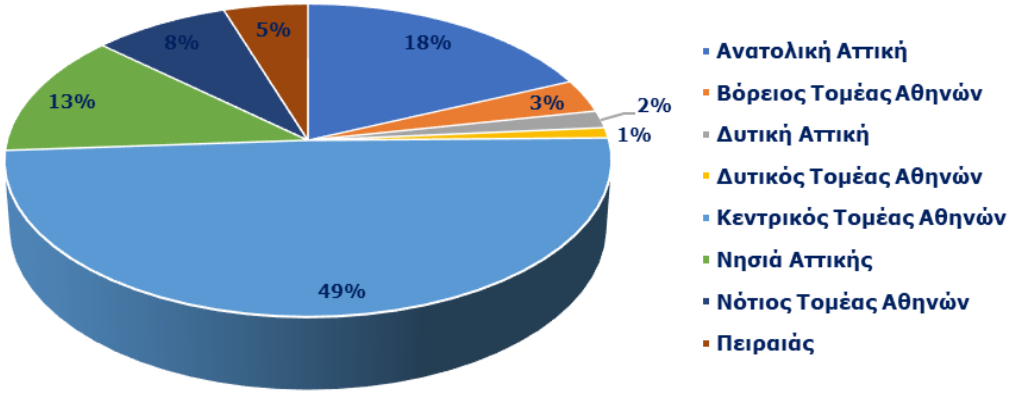

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όσον αφορά την εξέλιξη των ξενοδοχειακών δωματίων στην Περιφέρεια Αττικής την περίοδο 2010-2019, παρατηρούμε αύξηση στα 5* (+4%), 4* (+25%) και μείωση στα 3* (-1%), 2* (-21%) και 1* (-11%).

Διάγραμμα 29: Εξέλιξη των ξενοδοχειακών δωματίων στην Περιφέρεια Αττικής (2010=100), 2010-2019

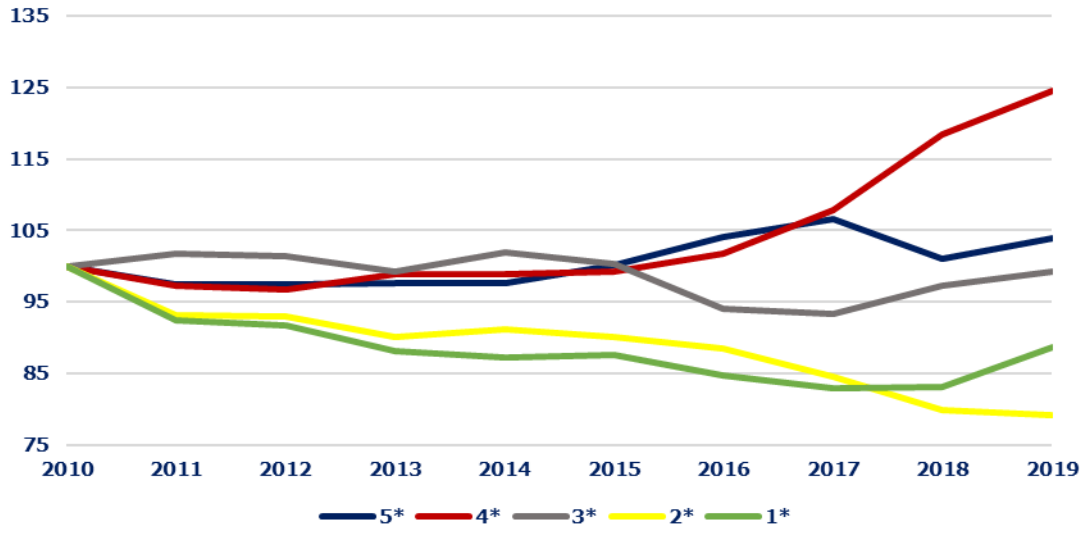

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

2.2 ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΔΩΜΑΤΙΩΝ, 2019

2.2.1 Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια

Πίνακας 19: Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2019

Δυναμικό Ενοικιαζόμενων Δωματίων ανά Περιφέρεια, 2019						
Περιφέρεια		**4Κ**	**3Κ**	**2Κ**	**1Κ**	**Σύνολο**
Νότιο Αιγαίο	Μονάδες	582	2.060	3.517	1.165	7.324
	Δωμάτια	4.564	15.892	23.591	6.891	50.938
	Κλίνες	11.060	36.879	53.146	15.229	116.314
Κεντρική Μακεδονία	Μονάδες	103	977	1.857	1.128	4.065
	Δωμάτια	869	7.688	13.249	7.255	29.061
	Κλίνες	2.144	17.211	31.707	17.225	68.287
Ιόνια Νησιά	Μονάδες	157	812	2.063	1.222	4.254
	Δωμάτια	1.320	5.767	12.398	6.331	25.816
	Κλίνες	3.296	14.411	29.350	15.067	62.124
Κρήτη	Μονάδες	137	1.171	1.507	523	3.338
	Δωμάτια	1.243	9.294	10.470	3.135	24.142
	Κλίνες	2.987	22.037	23.698	7.036	55.758
Θεσσαλία	Μονάδες	48	375	922	348	1.693
	Δωμάτια	401	2.267	6.096	2.175	10.939
	Κλίνες	1.089	5.602	13.901	4.788	25.380
Στερεά Ελλάδα	Μονάδες	49	447	532	238	1.266
	Δωμάτια	346	3.567	3.494	1.271	8.678
	Κλίνες	826	7.804	7.621	2.690	18.941
Ήπειρος	Μονάδες	132	480	523	192	1.327
	Δωμάτια	1.189	2.880	2.917	993	7.979
	Κλίνες	2.914	7.238	6.766	2.196	19.114
Πελοπόννησος	Μονάδες	66	411	608	196	1.281
	Δωμάτια	508	2.814	3.518	939	7.779
	Κλίνες	1.336	6.878	8.494	2.267	18.975
Αν. Μακεδονία & Θράκη	Μονάδες	25	210	676	241	1.152
	Δωμάτια	240	1.546	4.221	1.315	7.322
	Κλίνες	549	3.921	9.858	2.832	17.160
Βόρειο Αιγαίο	Μονάδες	10	157	669	121	957
	Δωμάτια	64	1.181	4.408	658	6.311
	Κλίνες	179	2.896	9.843	1.396	14.314
Αττική	**Μονάδες**	**124**	**133**	**338**	**180**	**775**
	Δωμάτια	**1.211**	**1.233**	**2.425**	**1.008**	**5.877**
	Κλίνες	**2.863**	**2.786**	**5.329**	**2.226**	**13.204**
Δυτική Ελλάδα	Μονάδες	21	102	105	45	273
	Δωμάτια	141	731	639	232	1.743
	Κλίνες	345	1.674	1.493	543	4.055
Δυτική Μακεδονία	Μονάδες	18	38	32	3	91
	Δωμάτια	113	274	224	14	625
	Κλίνες	244	612	524	33	1.413
Σύνολο	**Μονάδες**	**1.472**	**7.373**	**13.349**	**5.602**	**27.796**
	Δωμάτια	**12.209**	**55.134**	**87.650**	**32.217**	**187.210**
	Κλίνες	**29.832**	**129.949**	**201.730**	**73.528**	**435.039**

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Η Ελλάδα το 2019 διέθετε 27.796 μονάδες ενοικιαζόμενων δωματίων με 187.210 δωμάτια και 435.039 κλίνες. Οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, της Κεντρικής Μακεδονίας, των Ιονίων Νήσων, της Κρήτης και της Θεσσαλίας αντιπροσώπευαν το 2019 το 74% του δυναμικού ενοικιαζόμενων δωματίων της χώρας (20.674 μονάδες). Το top-5 των Περιφερειών, με εξαίρεση την Θεσσαλία αντί για την Αττική, παραμένει ίδιο και για το δυναμικό των ενοικιαζόμενων δωματίων.

Στις επιμέρους κατηγορίες κλειδιών παρατηρούμε μεγάλη συγκέντρωση στις μονάδες 2Κ (48%), 3Κ (27%) και 1Κ (20%) και χαμηλή στις μονάδες με 4Κ (5%).

Η εικόνα στα δωμάτια δεν αλλάζει σημαντικά: 4Κ (7%), 3Κ (29%), 2Κ (47%) και 1Κ (17%) ενώ παρόμοια είναι η εικόνα και στις κλίνες: 4Κ (7%), 3Κ (30%), 2Κ (46%) και 1Κ (17%). Σε αντίθεση με το ξενοδοχειακό δυναμικό και τα 5* ξενοδοχεία, που αν και αποτελούν μόλις το 6% των μονάδων κατέχουν το 21% των δωματίων και το 22% των κλινών, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια με 4Κ δεν εμφανίζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στα δωμάτια και στις κλίνες.

Διάγραμμα 30: Κατανομή ενοικιαζόμενων μονάδων, δωματίων και κλινών ανά κατηγορία κλειδιών στην Ελλάδα, 2019

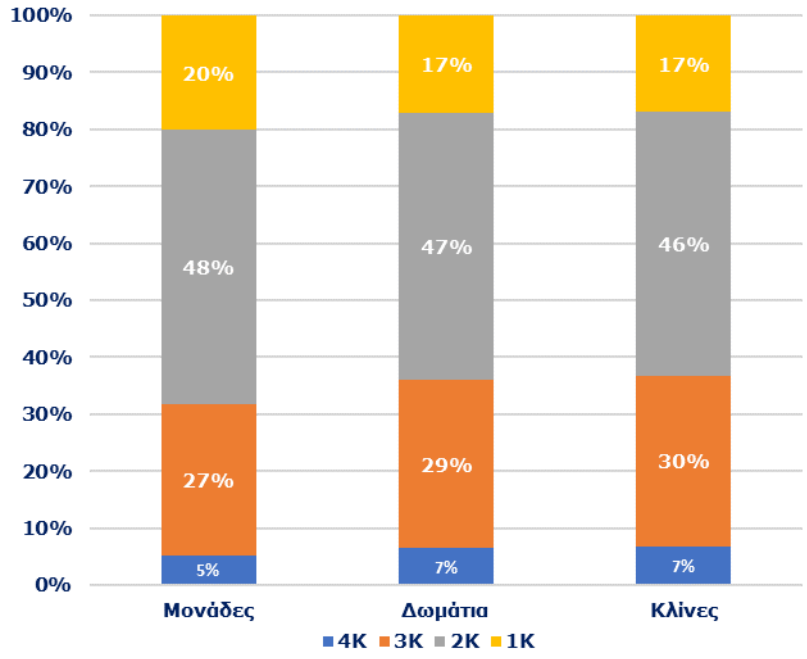

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Την μεγαλύτερη συγκέντρωση σε μονάδες με 4Κ έχουν οι Περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου (40%), Ιονίων Νήσων (11%), Κρήτης (9%) και Ηπείρου (9%) αντιπροσωπεύοντας το 68% των μονάδων με 4Κ. Ενώ οι Περιφέρειες με την μεγαλύτερη συγκέντρωση στις μονάδες με 3 Κ είναι το Νότιο Αιγαίο (28%), η Κρήτη (16%), η Κεντρική Μακεδονία (13%) και τα Ιόνια Νησιά (11%) αντιπροσωπεύοντας το 68% των μονάδων με 3Κ.

Αναφορικά με την κατανομή των δωματίων, αξιοσημείωτο είναι ότι οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, της Κεντρικής Μακεδονίας, των Ιονίων Νήσων, της Κρήτης και της Θεσσαλίας αντιπροσωπεύουν το 2019 το 75% των δωματίων της χώρας. Παρόμοια είναι η εικόνα και για τις κλίνες στις επιμέρους Περιφέρειες.

Διάγραμμα 31: Ποσοστιαία κατανομή των ενοικιαζόμενων δωματίων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2019

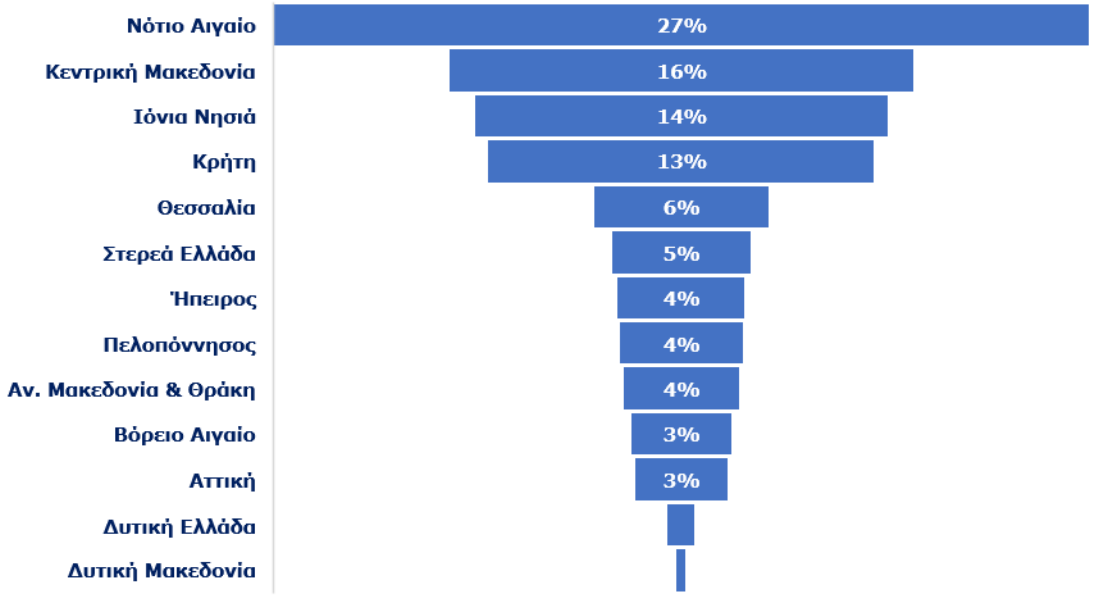

2.2.2 Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Αττικής αντιπροσωπεύει το 2019 το 3% των μονάδων, το 3% των δωματίων και το 3% των κλινών της χώρας. Συνολικά διαθέτει 775 μονάδες με 5.877 δωμάτια και 13.204 κλίνες.

Πίνακας 20: Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ Ενοικιαζόμενα δωμάτια 2019						
Ενότητα		**4Κ**	**3Κ**	**2Κ**	**1Κ**	**Σύνολο**
Νήσων	Μονάδες	53	113	302	133	**601**
	Δωμάτια	471	1.053	2.207	735	**4.466**
	Κλίνες	1.092	2.359	4.844	1.641	**9.936**
Κεντρικού Τομέα Αθηνών	Μονάδες	44	1	4	12	**61**
	Δωμάτια	489	15	21	65	**590**
	Κλίνες	1.209	19	70	166	**1.464**
Πειραιώς	Μονάδες	2	3	25	31	**61**
	Δωμάτια	13	22	155	177	**367**
	Κλίνες	31	50	318	357	**756**
Ανατολικής Αττικής	Μονάδες	4	12	5	3	**24**
	Δωμάτια	28	112	28	25	**193**
	Κλίνες	67	288	62	44	**461**
Βόρειου Τομέα Αθηνών	Μονάδες	12	2	1	0	**15**
	Δωμάτια	149	16	11	0	**176**
	Κλίνες	308	40	28	0	**376**
Νοτίου Τομέα Αθηνών	Μονάδες	7	0	0	0	**7**
	Δωμάτια	47	0	0	0	**47**
	Κλίνες	119	0	0	0	**119**
Δυτικής Αττικής	Μονάδες	1	2	1	1	**5**
	Δωμάτια	5	15	3	6	**29**
	Κλίνες	20	30	7	18	**75**
Δυτικού Τομέα Αθηνών	Μονάδες	1	0	0	0	**1**
	Δωμάτια	9	0	0	0	**9**
	Κλίνες	17	0	0	0	**17**
Σύνολο	**Μονάδες**	**124**	**133**	**338**	**180**	**775**
	Δωμάτια	**1.211**	**1.233**	**2.425**	**1.008**	**5.877**
	Κλίνες	**2.863**	**2.786**	**5.329**	**2.226**	**13.204**

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Στις επιμέρους κατηγορίες κλειδιών παρατηρούμε μεγάλη συγκέντρωση στις μονάδες με 2Κ (44%) και χαμηλότερη στις μονάδες με 1Κ (23%), 3Κ (17%) και 4Κ (16%).

Η εικόνα στα δωμάτια δεν αλλάζει σημαντικά: 4Κ (21%), 3Κ (21%), 2Κ (41%) και 1Κ (17%) ενώ παρόμοια είναι η εικόνα και στις κλίνες: 4Κ (22%), 3Κ (21%), 2Κ (40%) και 1Κ (17%).

Διάγραμμα 32: Κατανομή ενοικιαζόμενων μονάδων, δωματίων και κλινών ανά κατηγορία κλειδιών στην Περιφέρεια Αττικής, 2019

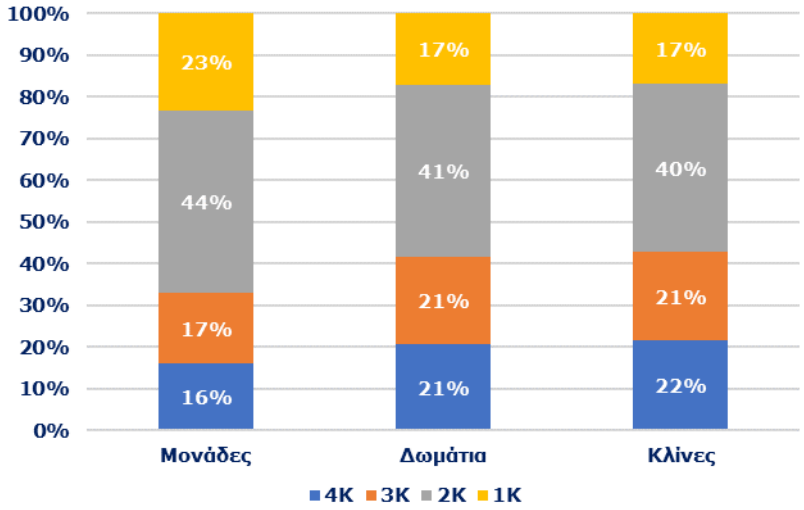

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με τις επιμέρους Ενότητες, παρατηρούμε ότι:

- Η Ενότητα Νήσων αντιπροσωπεύει το 76% του δυναμικού δωματίων της Περιφέρειας με 601 μονάδες, 4.466 δωμάτια και 9.936 κλίνες,
- Η Ενότητα Κεντρικού Τομέα Αθηνών διαθέτει το 10% του δυναμικού της Περιφέρειας με 61 μονάδες, 590 δωμάτια και 1.464 κλίνες,
- Η Ενότητα Πειραιά αντιπροσωπεύει το 6% του δυναμικού της Περιφέρειας με 61 μονάδες, 367 δωμάτια και 756 κλίνες,
- Η Ενότητα Ανατολικής Αττικής διαθέτει το 3% του δυναμικού της Περιφέρειας με 24 μονάδες, 193 δωμάτια και 461 κλίνες,
- Η Ενότητα Βορείου Τομέα Αθηνών διαθέτει το 3% του δυναμικού με 15 μονάδες, 176 δωμάτια και 376 κλίνες,
- Η Ενότητα Νοτίου Τομέα Αθηνών αντιπροσωπεύει το 1% του δυναμικού της Περιφέρειας με 7 μονάδες, 47 δωμάτια και 119 κλίνες,
- Η Ενότητα Δυτικής Αττικής διαθέτει το 0,5% του δυναμικού της Περιφέρειας με 5 μονάδες, 29 δωμάτια και 75 κλίνες και

- Η Ενότητα Δυτικού Τομέα Αθηνών διαθέτει το 0,2% του δυναμικού με 1 μονάδα, 9 δωμάτια και 17 κλίνες.

Διάγραμμα 33: Ποσοστιαία κατανομή των δωματίων της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019

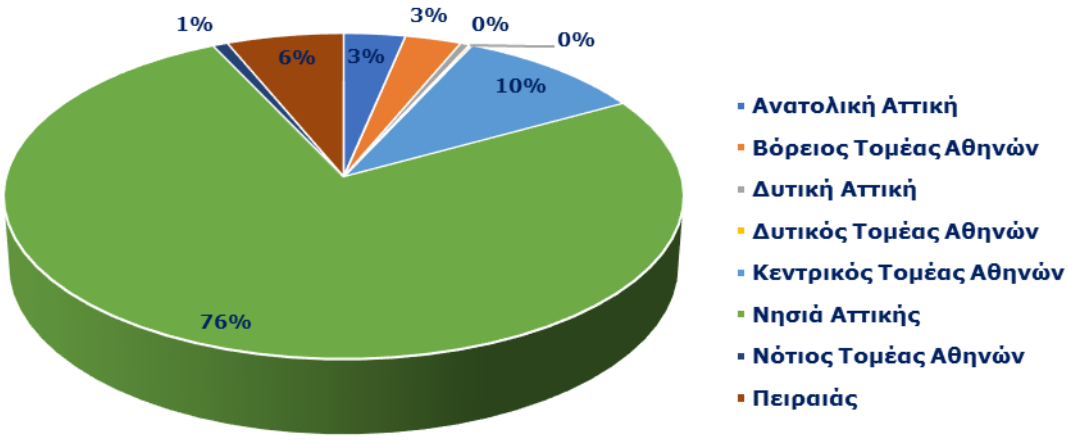

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

2.3 ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΥΛΕΩΝ, 2018

2.3.1 Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια

Λόγω μη δημοσίευσης νέων στοιχείων από την βάση του ΜΗΤΕ, τα στοιχεία που παρατίθενται στην συγκεκριμένη Ενότητα είναι τα τελευταία διαθέσιμα.

Επίσης, η Ελλάδα το 2018 διέθετε και 11.415 τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες και επαύλεις με 17.300 δωμάτια και 90.910 κλίνες. Οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, των Ιονίων Νήσων, της Κρήτης και της Πελοποννήσου αντιπροσώπευαν το 2018 το 79% του δυναμικού των τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της χώρας (9.055 δωμάτια).

Πίνακας 21: Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2018

Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018			
Περιφέρεια	**Μονάδες**	**Δωμάτια**	**Κλίνες**
Νοτίου Αιγαίου	3.862	4.972	28.326
Ιονίων Νησιών	2.235	3.432	18.691
Κρήτης	2.306	3.159	17.623
Πελοποννήσου	652	1.384	6.125
Αττικής	**483**	**744**	**4.232**
Στερεάς Ελλάδας	240	709	2.763
Κεντρικής Μακεδονίας	411	672	3.445
Θεσσαλίας	502	648	3.531
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	242	599	2.383
Βορείου Αιγαίου	228	384	1.473
Δυτικής Ελλάδας	129	277	1.084
Ηπείρου	98	256	949
Δυτικής Μακεδονίας	27	64	285
Σύνολο	**11.415**	**17.300**	**90.910**

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την κατανομή των δωματίων, παρατηρούμε ότι οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου (29%), των Ιονίων Νήσων (20%), της Κρήτης (18%) και της Πελοποννήσου (8%) αντιπροσώπευαν το 2018 το 75% των δωματίων της χώρας.

Διάγραμμα 34: Ποσοστιαία κατανομή των δωματίων των τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2018

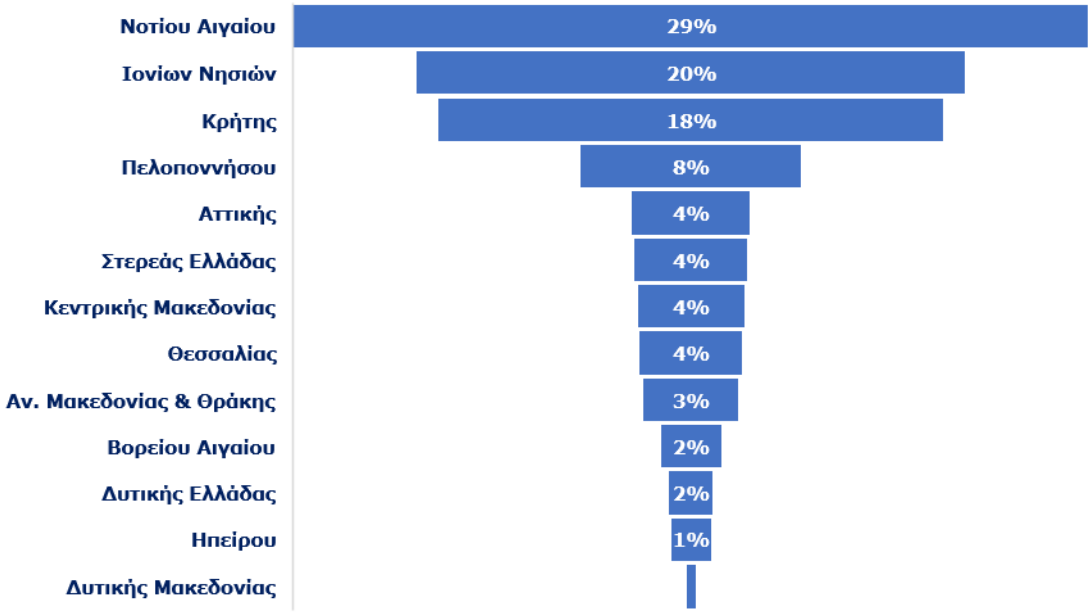

Η εικόνα διαφοροποιείται ελαφρώς στις κλίνες με τις Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου (31%), των Ιονίων Νήσων (21%), της Κρήτης (19%) και της Πελοποννήσου (7%) να αντιπροσωπεύουν για το 2018 το 78% των κλινών της χώρας.

Δηλαδή οι 4 αυτές Περιφέρειες αντιπροσώπευαν για το 2018 το 79% των μονάδων, το 75% των δωματίων και το 78% των κλινών.

2.3.2 Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Αττικής αντιπροσωπεύει το 2018 το 4% των τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της χώρας, το 4% των δωματίων και το 5% των κλινών. Συνολικά διαθέτει 483 μονάδες με 744 δωμάτια και 4.232 κλίνες.

Πίνακας 22: Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων στην Περιφέρεια Αττικής ανά Ενότητα, 2018			
Ενότητα	**Μονάδες**	**Δωμάτια**	**Κλίνες**
Νήσων	256	444	2.312
Ανατολική Αττική	175	242	1.568
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	27	28	160
Νότιος Τομέας Αθηνών	14	15	103
Βόρειος Τομέας Αθηνών	5	5	33
Πειραιώς	1	5	17
Δυτική Αττική	3	3	30
Δυτικός Τομέας Αθηνών	2	2	9
Σύνολο	**483**	**744**	**4.232**

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με τις επιμέρους Ενότητες, παρατηρούμε ότι:

- Η Ενότητα Νήσων αντιπροσώπευε το 60% του δυναμικού δωματίων της Περιφέρειας με 256 μονάδες, 444 δωμάτια και 2.312 κλίνες,
- Η Ενότητα Ανατολικής Αττικής διέθετε το 33% του δυναμικού της Περιφέρειας με 175 μονάδες, 242 δωμάτια και 1.568 κλίνες,
- Η Ενότητα Κεντρικού Τομέα Αθηνών αντιπροσώπευε το 4% του δυναμικού της Περιφέρειας με 27 μονάδες, 28 δωμάτια και 160 κλίνες,
- Η Ενότητα Νοτίου Τομέα Αθηνών διέθετε το 2% του δυναμικού με 14 μονάδες, 15 δωμάτια και 103 κλίνες,
- Η Ενότητα Βορείου Τομέα Αθηνών αντιπροσώπευε το 1% του δυναμικού με 5 μονάδες, 5 δωμάτια και 33 κλίνες,
- Η Ενότητα Πειραιώς διέθετε το 1% του δυναμικού με 1 μονάδες, 5 δωμάτια και 17 κλίνες,
- Η Ενότητα Δυτικής Αττικής διέθετε το 0,4% του δυναμικού με 3 μονάδες, 3 δωμάτια και 30 κλίνες και
- Η Ενότητα Δυτικού Τομέα Αθηνών αντιπροσώπευε το 0,3% του δυναμικού με 2 μονάδες, 2 δωμάτια και 9 κλίνες.

Διάγραμμα 35: Ποσοστιαία κατανομή των δωματίων των τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

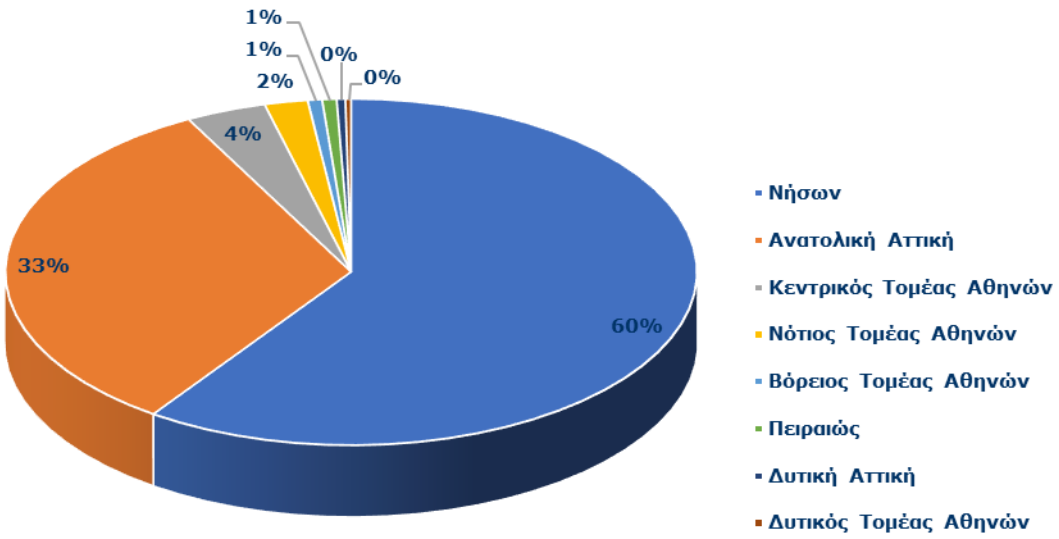

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

2.4 ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ, 2001-2011

Στην Ενότητα αυτή γίνεται η καταγραφή του συνόλου των κατοικιών καθώς επίσης των κενών και των δευτερεύουσων και εξοχικών κατοικιών. Η καταγραφή αυτή γίνεται λόγω της σημαντικής αύξησης των βραχυχρόνιων μισθώσεων (μέσω Airbnb κ.α.) στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Οι κενές και οι εξοχικές & δευτερεύουσες κατοικίες αποτελούν ή μπορούν να αποτελέσουν καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης.

Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή κατοικιών που διενεργήθηκε το 2011, η Ελλάδα σημείωσε αύξηση στο σύνολο των κατοικιών της κατά +17% (από 5.476.162 το 2001 σε 6.384.353 το 2011). Σε απόλυτες τιμές, οι μεγαλύτερες αυξήσεις εντοπίστηκαν στις Περιφέρειες Αττικής (+290.780 κατοικίες ή +16%), Κεντρικής Μακεδονίας (+163.354 κατοικίες ή +18%) και Κρήτης (+70.989 ή +23%). Σημαντικά υψηλότερη αύξηση (+56%) παρουσίασαν οι κενές κατοικίες (από 1.439.041 το 2001 σε 2.249.813 το 2011) και οι εξοχικές & δευτερεύουσες κατοικίες κατά +47% (από 922.228 το 2001 σε 1.351.845 το 2011). Επίσης, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι κενές κατοικίες μαζί με τις εξοχικές και δευτερεύουσες αντιπροσώπευαν το 56% του συνόλου των κατοικιών, με τα υψηλότερα ποσοστά να καταγράφονται στις Περιφέρειες Αττικής (14%) και Κεντρικής Μακεδονίας (9%).

Η Περιφέρεια Αττικής εμφάνισε αύξηση στις κατοικίες της κατά +16% (από 1,8 εκατ. το 2001 σε 2,1 εκατ. το 2011), κατά +78% στις κενές κατοικίες (από 343 χιλ. το 2001 σε 609 χιλ. το 2011) και +64% στις δευτερεύουσες & εξοχικές κατοικίες (από 180 χιλ. το 2001 σε 295 χιλ. το 2011).

Πίνακας 23: Δυναμικό κύριων και δευτερευουσών κατοικιών της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2001-2011

Περιφέρεια	Σύνολο Κατοικιών, 2011	Σύνολο Κενών, 2011	Εξοχικές & Δευτερεύουσες κατοικίες, 2011	Κενές & Εξοχικές & Δευτερεύουσες κατοικίες ως % επί του συνόλου, 2011	%Δ Σύνολο Κατοικιών 2001 - 2011	%Δ Σύνολο Κενών 2001 - 2011	%Δ Εξοχικές & Δευτερ. 2001 - 2011
Αττικής	**2.121.155**	**609.058**	**295.178**	**14%**	**16%**	**78%**	**64%**
Κεντρική Μακεδονία	1.076.148	360.990	200.295	9%	18%	62%	56%
Πελοποννήσου	411.462	198.386	148.239	5%	14%	35%	28%
Θεσσαλίας	397.301	132.749	87.891	3%	14%	54%	43%
Δυτικής Ελλάδας	390.609	148.250	100.941	4%	14%	56%	54%
Κρήτης	381.737	140.099	81.656	3%	23%	61%	44%
Στερεάς Ελλάδας	359.236	158.234	115.324	4%	15%	43%	35%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	340.682	105.333	64.864	3%	20%	63%	85%
Νοτίου Αιγαίου	229.919	113.284	75.257	3%	22%	41%	32%
Ηπείρου	204.948	76.560	53.682	2%	16%	46%	40%
Ιονίων Νήσων	160.298	79.591	43.839	2%	22%	50%	41%
Δυτική Μακεδονία	159.409	55.294	34.087	1%	15%	58%	52%
Βορείου Αιγαίου	151.449	71.985	50.592	2%	7%	17%	13%
Ελλάδα	**6.384.353**	**2.249.813**	**1.351.845**	**56%**	**17%**	**56%**	**47%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των κατοικιών της Ελλάδας, παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των κατοικιών βρίσκονται στις Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας όπου εντοπίζονται και τα 2 μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας (Αθήνα και Θεσσαλονίκη). Συγκεκριμένα, οι Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας αντιπροσώπευαν για το 2011 το 50% των κατοικιών της Ελλάδας.

Διάγραμμα 36: Ποσοστιαία κατανομή των κατοικιών της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2011

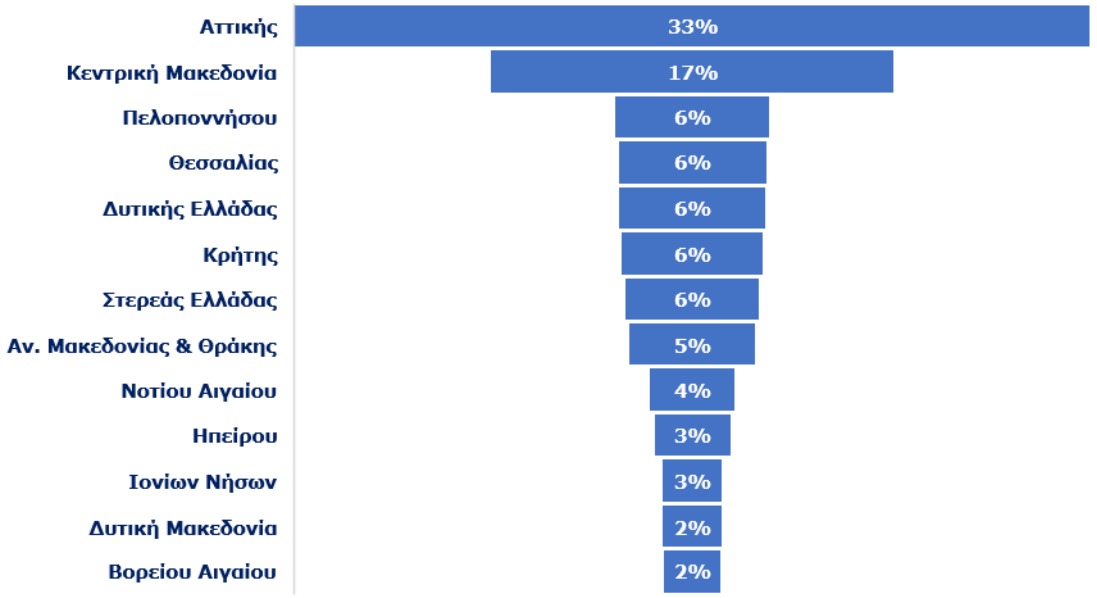

Η εικόνα στην ποσοστιαία κατανομή των κενών κατοικιών είναι παρόμοια με το σύνολο των κατοικιών, με μικρές διαφοροποιήσεις ανά Περιφέρεια. Η μεγαλύτερη διαφοροποίηση εντοπίζεται στην Περιφέρεια Αττικής.

Διάγραμμα 37: Ποσοστιαία κατανομή των κενών κατοικιών της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2011

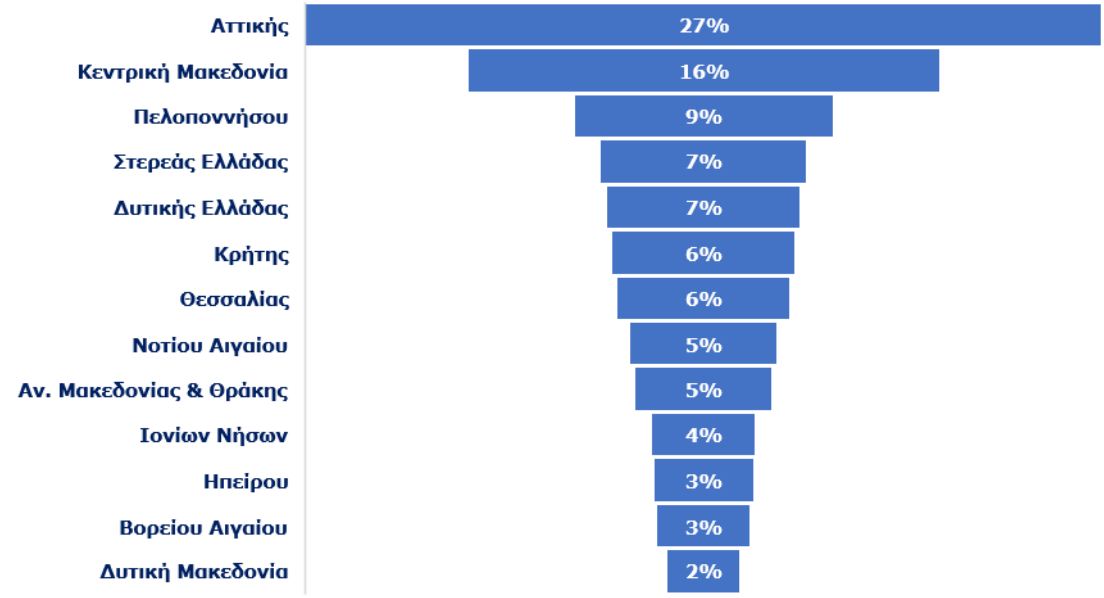

Αναφορικά με τις εξοχικές & δευτερεύουσες κατοικίες παρατηρούμε ότι η Αττική (22%), η Κεντρική Μακεδονία (15%) και η Πελοπόννησος (11%) σημειώνουν τα μεγαλύτερα μερίδια, αντιπροσωπεύοντας το 48% του συνόλου της χώρας.

Διάγραμμα 38: Ποσοστιαία κατανομή των εξοχικών & δευτερεύουσων κατοικιών της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2011

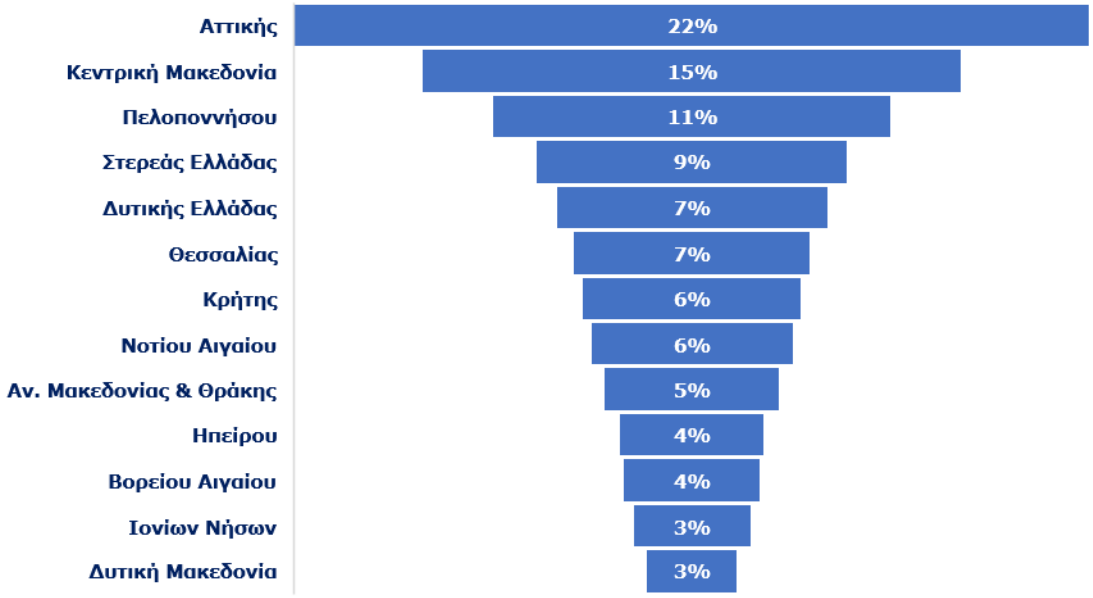

Συμπερασματικά, οι Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας αντιπροσωπεύουν για το 2011 το 50% των κατοικιών της Ελλάδας εκ των οποίων το 43% των κενών κατοικιών και το 37% των εξοχικών και δευτερεύουσων κατοικιών.

Η Περιφέρεια Αττικής αντιπροσωπεύει το 2011 το 33% των κατοικιών της Ελλάδας, εκ των οποίων το 27% των κενών κατοικιών και το 22% των εξοχικών και δευτερεύουσων κατοικιών.

2.5 ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΜΠΙΝΓΚ, 2019

2.5.1 Δυναμικό κάμπινγκ στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Πίνακας 24: Δυναμικό κάμπινγκ στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2019

Δυναμικό Κάμπινγκ στην Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2019							
Περιφέρεια		**5***	**4***	**3***	**2***	**1***	**Σύνολο**
Κεντρική Μακεδονία	Μονάδες	0	11	8	45	4	68
	Οικίσκοι	0	38	83	204	26	351
	Θέσεις	0	2.505	881	2.531	236	6.153
Πελοπόννησος	Μονάδες	0	0	9	45	2	56
	Οικίσκοι	0	0	17	27	0	44
	Θέσεις	0	0	1.001	2.999	131	4.131
Νότιο Αιγαίο	Μονάδες	0	2	3	26	3	34
	Οικίσκοι	0	0	101	198	0	299
	Θέσεις	0	22	253	1.850	540	2.665
Αν. Μακεδονία & Θράκη	Μονάδες	0	5	2	6	3	16
	Οικίσκοι	0	0	0	1	0	1
	Θέσεις	0	879	266	557	392	2.094
Ιόνια Νησιά	Μονάδες	0	1	3	20	0	24
	Οικίσκοι	0	26	0	143	0	169
	Θέσεις	0	101	259	1.506	0	1.866
Δυτική Ελλάδα	Μονάδες	0	1	5	17	0	23
	Οικίσκοι	0	41	15	12	0	68
	Θέσεις	0	120	408	1.129	0	1.657
Στερεά Ελλάδα	Μονάδες	0	2	8	11	1	22
	Οικίσκοι	0	50	52	14	0	116
	Θέσεις	0	360	463	703	30	1.556
Ήπειρος	Μονάδες	0	0	3	13	0	16
	Οικίσκοι	0	0	0	21	0	21
	Θέσεις	0	0	204	864	0	1.068
Θεσσαλία	Μονάδες	1	0	0	11	1	13
	Οικίσκοι	0	0	0	9	0	9
	Θέσεις	75	0	0	643	196	914
Αττική	**Μονάδες**	**0**	**2**	**1**	**5**	**1**	**9**
	Οικίσκοι	**0**	**0**	**0**	**6**	**0**	**6**
	Θέσεις	**0**	**222**	**78**	**356**	**60**	**716**
Κρήτη	Μονάδες	0	1	1	12	1	15
	Οικίσκοι	0	0	0	14	0	14
	Θέσεις	0	90	18	552	100	760
Βόρειο Αιγαίο	Μονάδες	0	0	0	1	0	1
	Οικίσκοι	0	0	0	0	0	0
	Θέσεις	0	0	0	46	0	46
Σύνολο	**Μονάδες**	**1**	**25**	**43**	**212**	**16**	**297**
	Οικίσκοι	**0**	**155**	**268**	**649**	**26**	**1.098**
	Θέσεις	**75**	**4.299**	**3.831**	**13.736**	**1.685**	**23.626**

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Η Ελλάδα το 2019 διέθετε 297 μονάδες κάμπινγκ με 1.098 οικίσκους και 23.626 θέσεις. Στις επιμέρους κατηγορίες αστεριών παρατηρούμε μεγάλη συγκέντρωση στα 2* (71%) και 3* (14%) κάμπινγκ και χαμηλή στα 4* (8%), 1* (5%) και 5* (0,3%).

Η εικόνα στους οικίσκους ανά κατηγορία αστεριού είναι: 4* (14%), 3* (24%), 2* (59%) και 1* (2%) ενώ παρόμοια είναι και η εικόνα στις θέσεις 5* (0,3%), 4* (18%), 3* (16%), 2* (58%) και 1* (7%). Επίσης, αξιοσημείωτο είναι ότι το μοναδικό 5* κάμπινγκ καταγράφεται στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Διάγραμμα 39: Κατανομή μονάδων, οικίσκων και θέσεων ανά κατηγορία αστεριού στην Ελλάδα, 2019

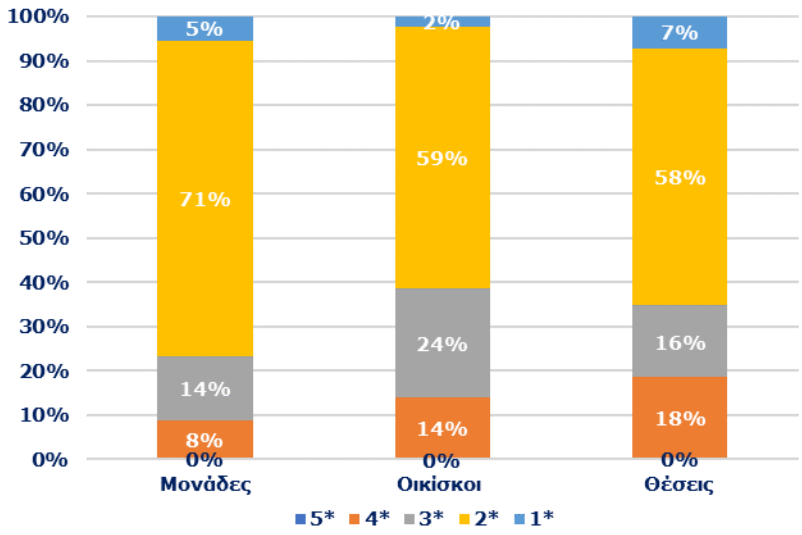

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των μονάδων των κάμπινγκ ανά Περιφέρεια, παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία βρίσκεται στις Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Πελοποννήσου και Νοτίου Αιγαίου αντιπροσωπεύοντας το 53% του συνόλου της χώρας. Αξιοσημείωτο είναι, ότι τουριστικές Περιφέρειες όπως τα Ιόνια Νησιά (8%) και η Κρήτη (5%) καταγράφουν μικρό δυναμικό στα κάμπινγκ.

Διάγραμμα 40: Ποσοστιαία κατανομή των μονάδων κάμπινγκ στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2019

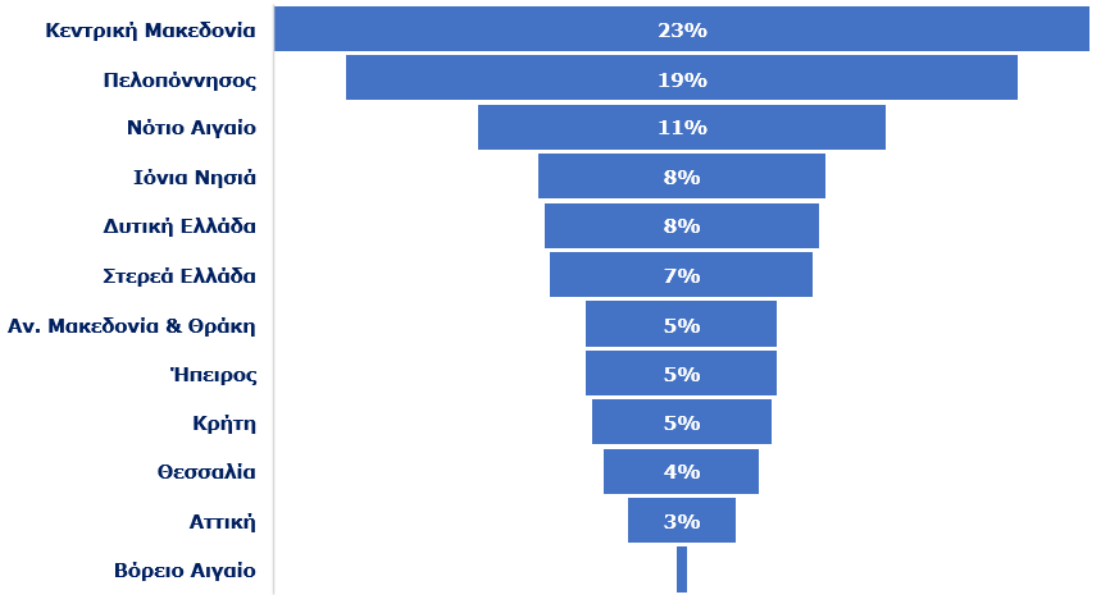

Όσον αναφορά τους οικίσκους, η εικόνα διαφοροποιείται, με τις Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Νοτίου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων να καταγράφουν τα υψηλότερα μερίδια αντιπροσωπεύοντας το 75% του δυναμικού της χώρας.

Διάγραμμα 41: Ποσοστιαία κατανομή των οικίσκων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2019

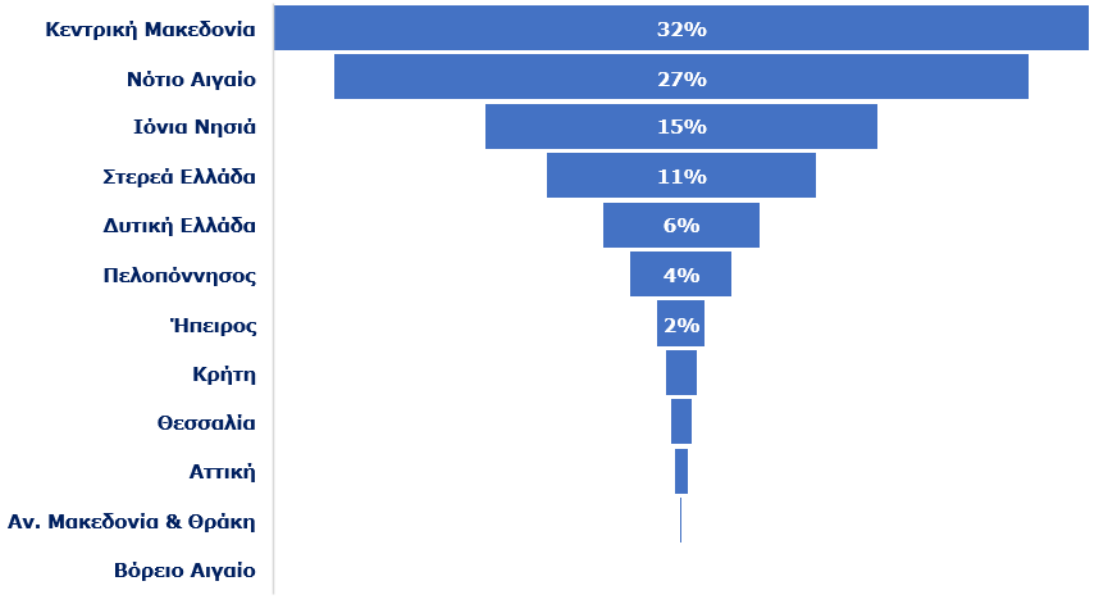

Τέλος, στις θέσεις των κάμπινγκ, τα μεγαλύτερα μερίδια καταγράφονται στις Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Πελοποννήσου και Νοτίου Αιγαίου αντιπροσωπεύοντας το 55% του δυναμικού της χώρας.

Διάγραμμα 42: Ποσοστιαία κατανομή των θέσεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2019

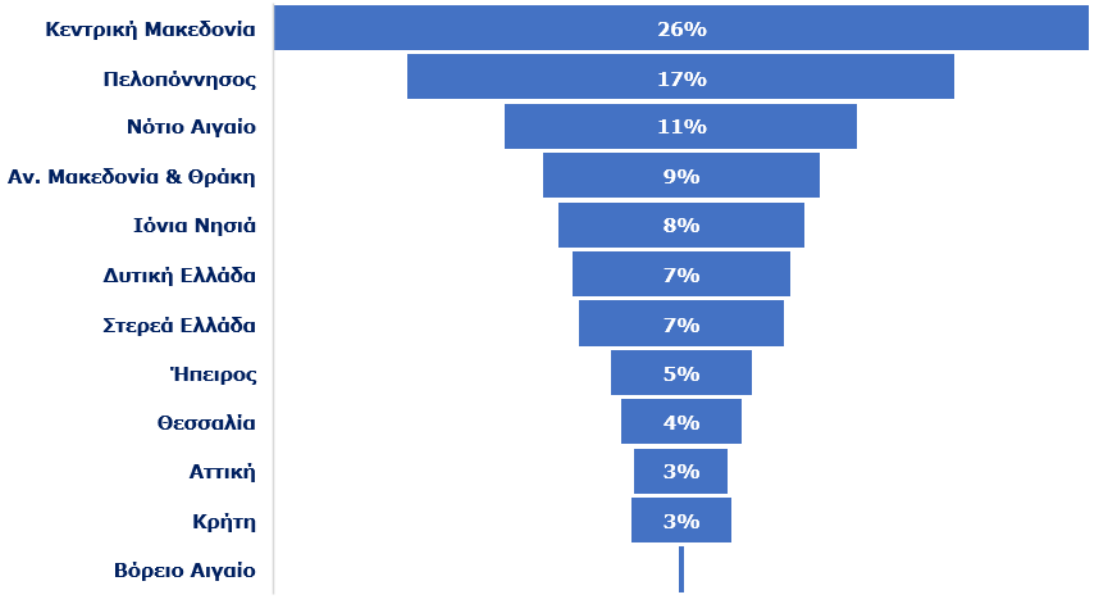

2.5.2 Δυναμικό κάμπινγκ στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Αττικής αντιπροσωπεύει το 2019 το 3% των μονάδων της χώρας, το 1% των οικίσκων και το 3% των θέσεων. Συνολικά διαθέτει 9 μονάδες με 6 οικίσκους και 716 θέσεις.

Πίνακας 25: Δυναμικό κάμπινγκ στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ Δυναμικό Κάμπινγκ 2019						
Ενότητα		**4***	**3***	**2***	**1***	**Σύνολο**
Ανατολική Αττική	Μονάδες	1	1	4	0	**6**
	Οικίσκοι	0	0	6	0	**6**
	Θέσεις	100	78	290	0	**468**
Βόρειος Τομέας Αθηνών	Μονάδες	1	0	0	0	**1**
	Οικίσκοι	0	0	0	0	**0**
	Θέσεις	122	0	0	0	**122**
Δυτικός Τομέας Αθηνών	Μονάδες	0	0	1	0	**1**
	Οικίσκοι	0	0	0	0	**0**
	Θέσεις	0	0	66	0	**66**
Νησιά Αττικής	Μονάδες	0	0	0	1	**1**
	Οικίσκοι	0	0	0	0	**0**
	Θέσεις	0	0	0	60	**60**
Σύνολο	**Μονάδες**	**2**	**1**	**5**	**1**	**9**
	Οικίσκοι	**0**	**0**	**6**	**0**	**6**
	Θέσεις	**222**	**78**	**356**	**60**	**716**

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με τις επιμέρους Περιφερειακές Ενότητες, παρατηρούμε ότι:

- Η Ενότητα Ανατολικής Αττικής αντιπροσωπεύει το 65% του δυναμικού των θέσεων της Περιφέρειας με 6 μονάδες, 6 οικίσκους και 468 θέσεις,
- Η Ενότητα Βορείου Τομέα Αθηνών διαθέτει το 17% του δυναμικού της Περιφέρειας με 1 μονάδα, 0 οικίσκους και 122 θέσεις,
- Η Ενότητα Δυτικού Τομέα Αθηνών διαθέτει το 9% του δυναμικού της Περιφέρειας με 1 μονάδα, 0 οικίσκους και 66 θέσεις και
- Η Ενότητα Νήσων διαθέτει το 8% του δυναμικού της Περιφέρειας με 1 μονάδα, 0 οικίσκους και 60 θέσεις.

Διάγραμμα 43: Ποσοστιαία κατανομή των θέσεων στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019

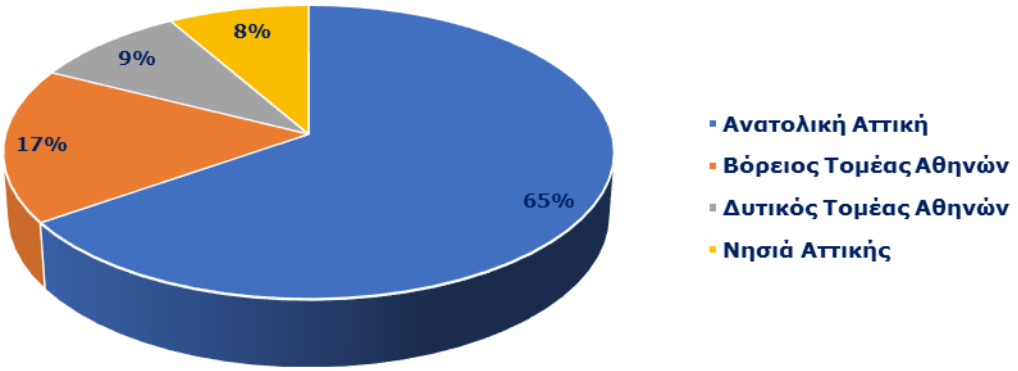

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

3 ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

3.1 ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

Οι Παραδοσιακοί οικισμοί, είναι οικισμοί με ιδιαίτερη «ιστορική, πολεοδομική, αρχιτεκτονική, λαογραφική, κοινωνική και αισθητική» φυσιογνωμία διατηρώντας αναλλοίωτη την εικόνα που είχαν στον παρελθόν καθώς και τον τοπικό τους χαρακτήρα. Με ευθύνη του ΥΠΕΚΑ (Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας), 856 οικισμοί έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί. Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου καταγράφονται 24 παραδοσιακοί οικισμοί.

Πίνακας 26: Παραδοσιακοί Οικισμοί

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ						
ΑΤΤΙΚΗ	**ΠΕΙΡΑΙΑΣ**	**ΑΙΓΙΝΑ**	**ΚΥΘΗΡΑ**	**ΠΟΡΟΣ**	**ΣΠΕΤΣΕΣ**	**ΥΔΡΑ**
ΑΘΗΝΑ (ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ)	ΑΚΤΗ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ (ΚΑΣΤΕΛΛΑ)	ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΑΙΓΙΝΑΣ	ΑΡΩΝΙΑΔΙΚΑ	ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΠΟΡΟΥ	ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΣΠΕΤΣΩΝ	ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΥΔΡΑΣ
ΕΞΑΡΧΕΙΑ-ΜΟΥΣΕΙΟ-ΣΤΡΕΦΗ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΙΡΑΙΑ	ΠΑΧΕΙΑ ΡΑΧΗ	ΚΑΣΤΡΙΣΙΑΝΙΚΑ			
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΤΡΙΓΩΝΟ ΑΘΗΝΩΝ	ΠΕΙΡΑΙΑΣ		ΚΑΤΩ ΧΩΡΑ			
ΘΗΣΕΙΟ	ΠΟΡΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ		ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΣ			
ΚΗΦΗΣΙΑ (ΤΜΗΜΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ)			ΧΩΡΑ ΚΥΘΗΡΩΝ			
ΛΑΥΡΙΟ (ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΛΑΥΡΙΟΥ)						
ΜΕΤΑΞΟΥΡΓΕΙΟ						
ΝΕΑ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ (ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ)						
ΠΕΡΙΟΧΗ ΨΥΡΡΗ						
ΠΛΑΚΑ						

Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας - Επεξεργασία INSETE Intelligence

3.2 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ

3.2.1 Αρχαιολογικοί χώροι της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Αττικής συσσωρεύει έναν μεγάλο αριθμό ιστορικών και λατρευτικών χώρων στην δικαιοδοσία της, που αποτελούν κάθε χρόνο πόλο έλξης για εκατομμύρια τουρίστες τόσο από το εξωτερικό όσο και από το εσωτερικό. Ένας από τους πλέον εμβληματικούς αρχαιολογικούς χώρους είναι αυτός της Ακρόπολης, που δεσπόζει στον ομώνυμο βράχο, που αποτελεί το μνημείο της φωτεινότερης περιόδου που γνώρισε η ανθρώπινη ιστορία, του χρυσού Αθηναϊκού αιώνα. Οι ενοποιημένοι αρχαιολογικοί χώροι γύρω από την Ακρόπολη, η Αγορά και ο Άρειος Πάγος, οι Λόφοι και οι Δήμοι της Αρχαίας Αθήνας, ο Κεραμεικός, η Βιβλιοθήκη του Αδριανού, η ρωμαϊκή αγορά, το Ολυμπιείο, η Πύλη του Αδριανού και το Καλλιμάρμαρο αποτελούν μια ενότητα γεμάτη από την ηχώ σπουδαίων φιλοσόφων, ρητόρων, καλλιτεχνών και επιστημόνων. Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η Ακρόπολη χαρακτηρίστηκε το 1987 ως Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. Επίσης, στην Περιφέρεια Αττικής συναντάμε την Μονή Δαφνίου η οποία έχει χαρακτηριστεί το 1990 ως Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, ως σειριακή εγγραφή μαζί με την Μονή Οσίου Λουκά στο Στείρι Βοιωτίας και τη Νέα Μονή Χίου.

Επίσης, σημαντικούς λατρευτικούς χώρους συναντάμε στην Ενότητα Ανατολικής Αττικής όπως ο Ναός του Ποσειδώνα στο Σούνιο, ο Ναός της Αρτέμιδος στην Αρχαία Βραυρώνα, ο αρχαίος οικισμός Ραμνούς ή Ραμνούντας στον Δήμο Μαραθώνα όπου υπήρχε και λατρευτικός χώρος της θεάς Νέμεσης, ο αρχαιολογικός χώρος Αμφιαράειο όπου υπήρχε ιερός χώρος και μαντείο αφιερωμένο στον μυθικό ήρωα Αμφιάραο κ.α.

Τέλος, στην Ενότητα Νήσων οι σημαντικότεροι αρχαιολογικοί χώροι είναι ο Ναός της Αφαίας στην Αίγινα, ο Αρχαιολογικός Χώρος Κολώνας και ο Ναός του Απόλλωνα στην Αίγινα, η Αρχαία Σαλαμίνα, το Ιερό των Μουσών/Αρδαλίδων στην Τροιζήνα, ο Αρχαιολογικός Χώρος Ιερού του Ποσειδώνα στον Πόρο κ.α.

Οι χαρακτηρισμένοι από το Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού αρχαιολογικοί χώροι της Περιφέρειας Αττικής παρατίθενται κατωτέρω.

Πίνακας 27: Αρχαιολογικοί χώροι στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα

Αρχαιολογικοί Χώροι - Μνημεία στην Περιφέρεια Αττικής							
Κεντρικός Τομέας Αθηνών		**Βόρειος Τομέας Αθηνών**	**Δυτικός Τομέας Αθηνών**	**Δυτικής Αττικής**	**Ανατολικής Αττικής**	**Νήσων**	
Ακρόπολη Αθηνών	Αρχαιολογικός Χώρος Λυκείου	Εκκλησία Αγίου Γεωργίου	Ιερό του Απόλλωνα στο Δαφνί	Αρχαία Ελευσίνα	Αρχαία Βραυρώνα	Εϋνάρδειον Διαδασκαλείον	Το Παλιό Λιμάνι Σπετσών
Η Νότια Κλιτύς της Ακρόπολης	Υπαίθριος Εκθεσιακός χώρος Πλατείας Συντάγματος		Ναός της Αφροδίτης Δαφνίου	Αρχαιολογικός Χώρος Ελευθερών	Ιερό Ποσειδώνος και Αθηνάς στο Σούνιο	Μοναστήρι της Ζωοδόχου Πηγής	Αναργύρειος-Κοργιαλένειος Σχολή Σπετσών
Βόρεια κλιτύς Ακροπόλεως	Αρχαιολογικός Χώρος Δημόσιου Σήματος		Ιερό του Απόλλωνος	Φρούριο Φυλής	Φρούριο Σουνίου	Ευριπίδειο Θέατρο	Νεοκλασική κατοικία του Σωτήριου Ανάργυρου
Η Ρωμαϊκή Αγορά της Αθήνας	Σταθμός ΜΕΤΡΟ ¨Ελαιώνας¨		Μονή Δαφνίου	Αρχαίες Παγαί (Αλεποχώρι)	Θορικός	Τάφος του Γεωργίου Καραϊσκάκη	Το Αρχοντικό του Χατζηγιάννη Μέξη στις Σπέτσες
Η Πνύκα	Αρχαιολογικός χώρος Πλατείας Κοτζιά			Αγία Τριάδα Μεγάρων (σημερινό Νέο Μέλι)	Ραμνούς	Μονή Αγίου Νικολάου Λεμονιών	Μηλαπιδέα Κυθήρων
Ακαδημία Πλάτωνος	Αρχαιολογικός χώρος Οδού Αιόλου			Αρχαίο Φρούριο Αιγοσθένων	Σούριζα (Δρυμός) Λαυρεωτικής	Το Σπήλαιο του Ευριπίδη	Μινωικό Ιερό Κορυφής στα Κύθηρα
Το Παναθηναϊκό Στάδιο	Βιβλιοθήκη του Αδριανού				Αμφιάρειο Ωρωπού	Πόλη της Αρχαίας Σαλαμίνας	Γέφυρα Κατουνίου Κυθήρων
Πύλη του Αδριανού	Αρχαιολογικός χώρος Κεραμεικού				Ικάριον Αττικής	Μοναστήρι Φανερωμένης	Ιστορικό Αρχείο Κυθήρων
Μνημείο του Λυσικράτη	Θέατρο Διονύσου				Μαραθώνας, Μπρεξίζα: Ιερό των Αιγύπτιων Θεών	Οικία Άγγελου Σικελιανού	Το Κάστρο των Αντικυθήρων
Μνημείο Φιλοπάππου	Τα Προπύλαια					Πύργος του Μαρκέλλου	Αρχαιολογικός χώρος Κολώνας
Αέρηδες (μνημείο)	Οι Καρυάτιδες					Η Μητρόπολη της Αίγινας	Βασιλικοί Τάφοι της Μαγούλας
Ναός του Ηφαίστου	Ηρώδειο					Αρχαιολογικός Χώρος Αφαίας	Ρώσικος Ναύσταθμος
Ναός της Αγροτέρας Αρτέμιδος	Άρειος Πάγος					Ιερό Ποσειδώνος στην Καλαυρεία Πόρου	Η Σπηλιά του Μπεκίρη
Ναός του Άρη	Στοά του Αττάλου					Αρχαία Τροιζήνα	
Ναός του Ολυμπίου Διός	Δυτικοί Λόφοι Αθηνών						
Ναός της Ρώμης και του Αυγούστου	Αρχαία Ιερά οδός						
Ναός της Αθηνάς Νίκης	Ρωμαϊκά Λουτρά Ζαππείου						

Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού - Επεξεργασία INSETE Intelligence

3.2.2 Μουσεία της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα

Στο ανωτέρω πολιτιστικό απόθεμα της Περιφέρειας Αττικής θα πρέπει να προστεθούν πλήθος εξειδικευμένων μουσείων, που φωτίζουν όλες τις πτυχές της αρχαίας και νεότερης ιστορίας της Περιφέρειας. Συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο σε επισκεψιμότητα Μουσείο της Ακρόπολης, το οποίο περιλαμβάνει μοναδικά αριστουργήματα, κυρίως πρωτότυπα έργα της αρχαϊκής και κλασσικής ελληνικής τέχνης που συνδέονται άμεσα με τον ιερό βράχο της αθηναϊκής Ακρόπολης.

Άλλα σημαντικά μουσεία της Περιφέρειας είναι το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο το οποίο απαριθμεί πάνω από 11.000 εκθέματα, κυρίως από την Αττική αλλά και από άλλες περιοχές της Ελλάδας, προσφέροντας στον επισκέπτη ένα πανόραμα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού από τις αρχές της προϊστορίας έως την ύστερη αρχαιότητα. Το Επιγραφικό Μουσείο, στο οποίο φυλάσσονται 14.078 επιγραφές από τους πρώιμους ιστορικούς χρόνους έως τους παλαιοχριστιανικούς, το Μουσείο της Αρχαίας Αγοράς το οποίο περιλαμβάνει ευρήματα των ανασκαφών της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αρχαία Αγορά, το Αρχαιολογικό Μουσείο Βραυρώνας στο οποίο εκθέτονται ευρήματα από την ανασκαφή του Ιερού της Βραυρώνας, το Αρχαιολογικό Μουσείο της Αίγινας στο οποίο εκθέτονται ευρήματα από τις ανασκαφές στον αρχαιολογικό χώρο της Κολώνας κ.α.

Τα χαρακτηρισμένα από το Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού Μουσεία της Περιφέρειας Αττικής παρατίθενται κατωτέρω.

Πίνακας 28: Μουσεία στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα

Μουσεία στην Περιφέρεια Αττικής							
Κεντρικός Τομέας Αθηνών		**Νότιος Τομέας Αθηνών**	**Βόρειος Τομέας Αθηνών**	**Πειραιώς**	**Νήσων**	**Δυτικής Αττικής**	**Ανατολικής Αττικής**
Νέο Μουσείο Ακρόπολης	Φιλοτελικό Μουσείο	Πινακοθήκη Δημήτρη Πιερίδη	Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Γουλανδρή	Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά	Αρχαιολογικό Μουσείο Σαλαμίνας	Μουσείο Σκίτσου	Αρχαιολογική Συλλογή στον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών ¨Ελευθέριος Βενιζέλος¨
Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο	Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης		Σπαθάρειο Μουσείο Θεάτρου Σκιών	Δημοτική Πινακοθήκη Πειραιά	Αρχαιολογικό Μουσείο Κολώνας Αίγινας	Σιδηροδρομικό Μουσείο Αθηνών	Αρχαιολογική Συλλογή Αχαρνών
Ελληνικό Εβραϊκό Μουσείο	Μουσείο-Καλλιτεχνική Συλλογή Εθνικής Τραπέζης			Ελληνικό Ναυτικό Μουσείο	Το Ιστορικό Μουσείο της Αίγινας	Αρχαιολογικό Μουσείο Ελευσίνας	Αρχαιολογικό Μουσείο Βραυρώνας
Δημοτική Πινακοθήκη Αθηνών	Μουσείο Γουναροπούλου				Μουσείο Χρήστου Καπράλου	Αρχαιολογικό Μουσείο Μεγάρων	Μουσείο Ζυγομαλά
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτζου	Μουσείο Μαρίνας Κοτοπούλη				Αρχαιολογικό Μουσείο του Πόρου		Διαδραστικό Αγροτικό Λαογραφικό Μουσείο Βαρνάβα
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο	Μουσείο και Κέντρο Μελέτης του Ελληνικού Θεάτρου				Χατζοπούλειο Δημοτική Βιβλιοθήκη		Μουσείο Βορρέ
Κανελλοπούλειο Μουσείο	Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Οργάνων				Σπίτι-Μουσείο της Λασκαρίνας Μπουμπουλίνας		Ορυκτολογικό Μουσείο Λαυρίου
Θεατρικό Μουσείο	Μουσείο Τηλεπικοινωνιών ΟΤΕ				Αρχαιολογικό Μουσείο Κυθήρων		Ευρωπαϊκό Μουσείο Άρτου
Μουσείο Αρχαίας Αγοράς Αθηνών	Επιγραφικό Μουσείο				Μουσείο Σπετσών		Αρχαιολογικό Μουσείο Λαυρίου
Μουσείο Ελευθερίου Βενιζέλου	Δημοτική Βιβλιοθήκη Αθηνών				Αρχοντικό Παύλου Κουντουριώτη		Αρχαιολογικό Μουσείο Μαραθώνα
Μουσείο Ελληνικής Παραδοσιακής Τέχνης	Αρχαιολογική Έκθεση στο σταθμό Μετρό ¨Ακρόπολις¨				Ιστορικό Αρχείο-Μουσείο Ύδρας		
Αρχαιολογικό Μουσείο Κεραμεικού	Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο				Μουσείο Μεταβυζαντινής Τέχνης και Ιστορίας Ύδρας		
Ίδρυμα Νικολάου Π. Γουλανδρή-Μουσείο Κυκλαδίτικης Τέχνης	Μουσείο Νεώτερης Κεραμικής						
Μουσείο Μπενάκη	Μουσείο Μικρασιατικού Ελληνισμού ¨Φιλιώ Χαϊδεμένου¨						
Μουσείο της Ιστορίας της Ελληνικής Ενδυμασίας	Μουσείο Κοσμήματος Ηλία Λαλαούνη						
Νομισματικό Μουσείο	Μουσείο Χαρακτικής και Γραφικών Τεχνών						
Πολεμικό Μουσείο	Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και Ιστορίας						
Πινακοθήκη Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα							

Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού - Επεξεργασία INSETE Intelligence

3.3 ΓΑΛΑΖΙΕΣ ΣΗΜΑΙΕΣ, 2019

Στην Περιφέρεια Αττικής βραβεύτηκαν το 2019 είκοσι παραλίες με γαλάζια σημαία. Συγκεκριμένα:

- Ενότητα Νοτίου Τομέα Αθηνών (4): Αστέρας Γλυφάδας, Γλυφάδα, Γλυφάδα Α, Γλυφάδα Β,
- Ενότητα Ανατολικής Αττικής (13): Μπρεξίδα, Σχοινιάς/Καράβι, Διασταύρωση, Λίμνη, Αυλάκι, Λαγονήσι 1 – Grand Beach/Grand Resort Lagonisi, Λαγονήσι 2 – Mediterraneo/Grand Resort Lagonisi, Λαγονήσι 3 – Κοχύλια/Grand Resort Lagonisi, Μαύρο Λιθάρι/Eden Beach, Αστέρας Βουλιαγμένης/Astir Beach Vouliagmenis, Βάρκιζα, Βούλα Α, Βουλιαγμένη,
- Ενότητα Νήσων (3): Αγ. Μαρίνα, Ασκέλι/Νέα Αίγλη, Καψάλι.

3.4 ΜΑΡΙΝΕΣ, 2019

Σύμφωνα με το Τμήμα Χωροθέτησης Υποδομών Θαλάσσιου Τουρισμού του Υπουργείου Τουρισμού, στην Ελλάδα έχουν χωροθετηθεί με πράξη χαρακτηρισμού 58 μαρίνες με δυναμικό 18.128 θέσεων. Αρκετές από τις μαρίνες, είναι βραβευμένες από το πρόγραμμα «Γαλάζιες Σημαίες της Ευρώπης». Επίσης, έχουν χωροθετηθεί και 91 Καταφύγια ή Αγκυροβόλια τουριστικών σκαφών με 6.238 θέσεις ελλιμενισμού.

Στην Περιφέρεια Αττικής καταγράφονται δέκα μαρίνες με 4.572 θέσεις ελλιμενισμού. Συγκεκριμένα, οι μαρίνες ανά Ενότητα είναι:

- Ενότητα Νοτίου Τομέα Αθηνών: Αγ. Κοσμάς (337 θέσεις), Άλιμος (1.080 θέσεις), Βουλιαγμένη (103 θέσεις), Γλυφάδα (780 θέσεις), Καλλιθέα (415 θέσεις) και Παλαιό Φάληρο/Μαρίνα Φλοίσβου (315 θέσεις),
- Ενότητα Πειραιώς: Ζέα (625 θέσεις) και Φάληρο ΣΕΦ (162 θέσεις),
- Ενότητα Ανατολικής Αττικής: Όρμος Πάνορμος Λαυρεωτικής (685 θέσεις) και
- Ενότητα Νήσων: Μέθανα (70 θέσεις).

Επίσης, στην Περιφέρεια Αττικής έχουν χωροθετηθεί και πέντε Καταφύγια ή Αγκυροβόλια τουριστικών σκαφών (4 στην Ενότητα Νήσων και 1 στην Ενότητα Δυτικής Αττικής) με 332 θέσεις ελλιμενισμού.

3.5 ΙΑΜΑΤΙΚΟΙ ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Ιαματικές πηγές ονομάζονται οι πηγές τα νερά των οποίων έχουν θεραπευτικές ιδιότητες. Τα ιαματικά νερά πηγάζουν από πετρώματα και κατά τη διαδρομή τους μέχρι την επιφάνεια της Γης, αποκτούν τα μεταλλικά συστατικά τους στα οποία οφείλεται και η θεραπευτική τους δράση. Το Ελληνικό Κράτος μέσω της Ειδικής Επιτροπής Προστασίας Φυσικών Ιαματικών Πόρων του Υπουργείου Τουρισμού είχε προβεί μέχρι τον Ιανουάριο του 2020 στην αναγνώριση 70 Ιαματικών Φυσικών Πόρων.

Συγκεκριμένα, στην Περιφέρεια Αττικής έχουν αναγνωριστεί πέντε Ιαματικοί Φυσικοί Πόροι:

- Νερό Λίμνης Βουλιαγμένης,
- Πηγή Αιξώνης (Γλυφάδα),
- Πηγή Αγίου Νικολάου, Δήμου Τροιζηνίας,
- Πηγή Αγίων Αναργύρων, Δήμου Τροιζηνίας και
- Πηγή Μεθάνων (Αι Πηγαί), Δήμου Τροιζηνίας.

3.6 ΓΚΟΛΦ

Στην Περιφέρεια Αττικής και συγκεκριμένα στην περιοχή της Γλυφάδας της Ενότητας Νοτίου Τομέα Αθηνών συναντάμε ένα γήπεδο γκολφ. Το par 72 γήπεδο «Κ. Καραμανλής» σχεδιάστηκε από τον Donald Harradine είναι 18 οπών και άνοιξε για πρώτη φορά το 1966. Οι εγκαταστάσεις του γκολφ είναι έκτασης 530 περίπου στρεμμάτων. Το γήπεδο απέχει από το κέντρο της πόλης των Αθηνών μόλις 12χλμ.

3.7 ΚΑΖΙΝΟ

Η Περιφέρεια Αττικής διαθέτει στην επικράτεια της 1 Καζίνο, το Καζίνο Mont Parnes. Το καζίνο βρίσκεται στο βουνό της Πάρνηθας σε υψόμετρο 1.055μ, σε απόσταση μόλις 17χλμ. από το κέντρο της Αθήνας. Το καζίνο της Πάρνηθας εγκαινιάστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και αποτελεί ένα από τα παλαιότερα χερσαία καζίνο της Ελλάδας.

Στις 15 Αυγούστου 2013 το καζίνο κατέθεσε αίτηση μετακίνησης του από την Πάρνηθα και μετεγκατάσταση του σε νέο χώρο.

3.8 ΚΑΤΑΔΥΤΙΚΟΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ

Στα νότια παράλια της Αττικής (Ανάβυσσος, Λαγονήσι, Βάρη) έχουν ανοίξει καταδυτικές σχολές εκμάθησης αλλά και ενοικίασης καταδυτικού εξοπλισμού τα οποία προσφέρουν εκπαιδευτικά προγράμματα και εκδρομές κατάδυσης. Μερικοί καταδυτικοί προορισμοί είναι οι νήσοι Πάτροκλος, Ποθητός, Ποθητάκι, Αρσίδα, Μαρκέλου, Μακρόνησος κ.α.

3.9 ΠΕΖΟΠΟΡΙΑ - TREKKING

Οι κυριότερες πεζοπορικές διαδρομές που καταγράφονται στην Περιφέρεια Αττικής ανά Ενότητα είναι:

Βόρειος Τομέας Αθηνών

- Θρακομακεδόνες-Χούνη-καταφύγιο Μπάφι,
- Θρακομακεδόνες-Χούνη-καταφύγιο Φλαμπούρι,
- Θρακομακεδόνες-Χούνη-Αγ. Τριάδα,
- Θρακομακεδόνες-Κορομηλιά-καταφύγιο Φλαμπούρι,
- Θέση Μέλια-Κεραμίδι-κορυφή Κυρά-Αγ. Τριάδα,
- Ρέμα Αγ. Τριάδας-τελεφερίκ,
- Αγ. Τριάδα-καταφύγιο Μπάφι-Λυκοποριά-Μόλα,
- Αγ. Τριάδα-διασταύρωση Μον Παρνές-Ναυτικό-Σκίπιζα,
- Πηγή Παλιοχώρι-Σκίπιζα-Περιφερειακό Μονοπάτι,
- Σκίπιζα-διάσελο Πάνα-Μαυρόρεμα – Λοιμικό,
- Σκίπιζα-Πλατύ βουνό-Πηγή Γκούρα-Ντράσιζα-Λοιμικό,
- Αγία Παρασκευή-Σπήλαιο Πανός,
- Μόλα-Λοιμικό,
- Αγία Παρασκευή-Τερψιθέα,
- Κορακοβούνι-Αγία Ελεούσα,
- Πράσινο Μονοπάτι,
- Παπάγου-Παιανία,
- Οδός Λιθαγωγίας,
- Παπάγου-Πύργος Ανθούσας.

Ανατολική Αττική

- Σφενδάλη-Παλιομήλεσι-Μόλα,

- Σφενδάλη-Παλιομήλεσι-Σαλονίκι-Λοιμικό,
- Βρυσάκι-Πύργος Ανθούσας,
- Πύργος-Σπηλιά της Νυχτερίδας,
- ΟΤΕ-Σπηλιά του Λιονταριού,
- Πύργος Ανθούσας-Ι.Μ. Αστερίου,
- Πύργος Ανθούσας-Καλοπούλα.

Δυτική Αττική

- Χασιά-πηγή Ταμίλθι-Αγ. Παρασκευή-Ρουμάνι-Διάσελο Πάνα-Σκίπιζα,
- Χασιά-πηγή Ταμίλθι-Σπήλαιο Πανός-Αγ. Παρασκευή-πηγή Γκούρα,
- Πηγή Φυλής-Φρούριο Φυλής-Ελευσίνα,
- Λουτράκι-Κόλπος Αλκυονιδών,
- Ο δρόμος των Πύργων,
- Ερυθρές-Βίλια.

Νότιος Τομέας Αθηνών

- Τερψιθέα-διάσελο Σταυρού-Κορωπί,
- Σφηττία Οδός.

Κεντρικός Τομέας Αθηνών

- Μονή Καισαριανής-πηγή Καλοπούλα-Γλυκά Νερά.

Νήσων

<u>Μέθανα</u>

- Ηφαιστειακή διαδρομή στο νησί των Μεθάνων,
- Κάστρο Φαβιέρου,
- Καμένη Χώρα-Άγιος Ανδρέας,
- Μεγαλοχώρι-Σταυρόλογγος,
- Μέθανα-Μάλι Μπάρδι,
- Σταυρόλογγος-Καμένη Χώρα,

3.10 ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Τα κυριότερα αναρριχητικά πεδία στην Περιφέρεια Αττικής ανά Ενότητα είναι:

Ανατολική Αττική

- Αναρριχητικό πεδίο Κακιά Θάλασσα, το πεδίο βρίσκεται στην Κερατέα Αττικής με βορειοδυτικό προσανατολισμό το οποίο είναι κατάλληλο για σκαρφάλωμα το καλοκαίρι. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι VI – IX,
- Αναρριχητικό πεδίο Αγ. Μαρίνα, το πεδίο βρίσκεται στην Αγ. Μαρίνα λίγο μετά τη Βάρκιζα. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι 5c – 7b,
- Αναρριχητικό πεδίο Βραχόκηπος, το πεδίο βρίσκεται κοντά στο Κορωπί σε ρήγμα βράχου. Το σκαρφάλωμα κινείται κυρίως σε αρνητικά και κάποια κάθετα τμήματα. Λόγω της συγκεκριμένης μορφολογίας του βράχου, οι περισσότερες διαδρομές είναι υψηλής δυσκολίας ενώ απουσιάζουν οι εύκολες. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών κυμαίνεται από 6a – 7c,
- Αναρριχητικό πεδίο Μαυροσουβάλας, το πεδίο βρίσκεται βορειοανατολικά της Αθήνας σε απόσταση 3χλμ. από τον οικισμό της Μαυροσουβάλας του Δήμου Ωρωπού. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι 5b – 8c.

Κεντρικός Τομέας Αθηνών

- Αναρριχητικό πεδίο Προφήτης Ηλίας, το πεδίο βρίσκεται στο βουνό του Υμηττού και ενδείκνυται για παραδοσιακή αναρρίχηση. Το πεδίο έχει βόρειο προσανατολισμό και η αναρρίχηση γίνεται όλο τον χρόνο. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών κυμαίνεται από IV – VIII,
- Αναρριχητικό πεδίο Καράβι Πλώρη, το πεδίο βρίσκεται στην δυτική πλευρά του Υμηττού, πάνω από τον δήμο Βύρωνα. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι V – VII,
- Αναρριχητικό πεδίο Κόκκινο πεδίο, το πεδίο βρίσκεται 100μ. χαμηλότερα από το πεδίο Καράβι Πλώρη. Ήταν αρχαίο λατομείο ενώ παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον λόγω της εναλλασσόμενης δυσκολίας. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι V – VII.

Βόρειος Τομέας Αθηνών

- Αναρριχητικό πεδίο Σπηλιά Νταβέλη, πρόκειται για πεδίο που βρίσκεται στην νοτιοδυτική πλευρά του όρους Πεντέλη σε υψόμετρο 700μ. στην είσοδο του ομώνυμου σπηλαίου. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι V – IX.

Δυτική Αττική

- Αναρριχητικό πάρκο Πλάτωσι, το πεδίο βρίσκεται κοντά στην Αθήνα και είναι για αθλητική αναρρίχηση. Ο προσανατολισμός του πεδίου το κάνει μια καλή επιλογή για αναρρίχηση και τους ζεστούς μήνες του χρόνου καθώς οι περισσότερες διαδρομές δεν βλέπουν ποτέ ήλιο. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι 6b – 8a,
- Αναρριχητικό πεδίο Βαρυμπόμπης, το πεδίο βρίσκεται κοντά στον οικισμό των Θρακομακεδόνων, 20χλμ. περίπου από το κέντρο της Αθήνας στους πρόποδες της Πάρνηθας. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι 2 – 7+,
- Αναρριχητικό πεδίο Χούνη, το πεδίο βρίσκεται βόρεια της Αθήνας στις παρυφές της Πάρνηθας και συνορεύει με τον οικισμό των Θρακομακεδόνων. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι VI – IX,
- Αναρριχητικό πεδίο Πηγή Αβράμη, το πεδίο βρίσκεται στην Δυτική Πάρνηθα. Τα βράχια της πηγής Αβράμη έχουν νότιο προσανατολισμό και η καλύτερη εποχή για σκαρφάλωμα είναι από τον Μάρτιο έως τον Οκτώβριο. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι V – IX,
- Αναρριχητικό πεδίο Αλογόπετρα, το πεδίο βρίσκεται στην Δυτική Πάρνηθα, διαθέτει 38 διαδρομές με βαθμό δυσκολίας 4c – 7a/7a+,
- Αναρριχητικό πεδίο Αχαρνείς, το πεδίο βρίσκεται πάνω από την νότια πλευρά του οικισμού της Φυλής. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι 4a – 7b.

3.11 ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ

Τα ορειβατικά καταφύγια που καταγράφονται στην Περιφέρεια Αττικής είναι:

- Καταφύγιο **Μπάφι**, το καταφύγιο βρίσκεται στο όρος Πάρνηθα σε υψόμετρο 1.138μ. και σε απόσταση 2,5χλμ. από το καζίνο της Πάρνηθας Mont Parnes. Το καταφύγιο έχει δυναμικότητα 70 ατόμων,
- Καταφύγιο **Φλαμπούρι**, το καταφύγιο βρίσκεται στο όρος Πάρνηθα σε υψόμετρο 1.143μ. και σε απόσταση 35χλμ. από την Αθήνα. Το καταφύγιο έχει δυναμικότητα 40 ατόμων,
- Καταφύγιο **Κωνσταντίνος Αυγουστίνος**, το καταφύγιο βρίσκεται στην Πάρνηθα στην τοποθεσία Κατσιμίδι σε υψόμετρο 639μ. και ανήκει στο Σύστημα Προσκόπων Αθηνών από το 1990. Το καταφύγιο έχει δυναμικότητα 20 ατόμων.
- Καταφύγιο **Κιθαιρώνα**, το καταφύγιο βρίσκεται στην τοποθεσία Πέταλο του όρους Κιθαιρώνα σε υψόμετρο 1.084μ και έχει δυναμικότητα 25 ατόμων.

3.12 ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ - ΟΙΝΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Στην Αθήνα υπάρχουν τόσο ελληνική όσο και διεθνής κουζίνα (γαλλική, ιταλική, ινδική, γιαπωνέζικη, μεξικάνικη, ισπανική και χορτοφαγική κουζίνα ή φαγητό δρόμου με εδέσματα από όλο τον κόσμο). **Υπάρχουν** πολλά εστιατόρια, ταβέρνες, ψησταριές, σνακ μπαρ, και μεζεδοπωλεία για όλα τα γούστα και για όλα τα βαλάντια. Επίσης, **θα βρείτε** βραβευμένους σεφ και εστιατόρια με αστέρια του οδηγού της Michelin.

Στην Περιφέρεια Αττικής τα προϊόντα με ένδειξη ΠΟΠ και ΠΓΕ[4] είναι: το εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο Τροιζηνίας (ΠΟΠ), το Φυστίκι Αίγινας (ΠΟΠ), το Φυστίκι Μεγάρων (ΠΟΠ), τα Σύκα Βραβρώνας Μαρκόπουλου Μεσογείων (ΠΓΕ) και η Φέτα (ΠΟΠ, όλες οι Ενότητες). Οι πρώτες ύλες και τα αγροτικά προϊόντα της Περιφέρειας αποτελούν την βάση για παραδοσιακά πιάτα όπως: η μελιτζανόπιτα στην Αίγινα, το ψάρι αλά Σπετσιώτα, οι τσίπιλιες, οι γκόγκλιες, οι κιούρλιες και τα πικάντικα μύδια σε Σπέτσες-Ύδρα-Πόρο-Μέθανα, η φρίσσα παστή, οι τηγανίτες Κούλουρης και το κουγκουλουάρι στην Σαλαμίνα και το Βενετσιάνικο παστίτσιο, τα ξεροτήγανα, η βεχτόλαδεια και το μπούντινο στα Κύθηρα. Επιπροσθέτως, στην Περιφέρεια συναντάμε και παραδοσιακά γλυκίσματα όπως: τα αμυγδαλωτά Σπετσών, τα αμυγδαλωτά Ύδρας, τα μουστοκούλουρα Σαλαμίνας, το αχλαδάκι, οι ροζέδες και ο Μαστός της Αφροδίτης στα Κύθηρα.

Ο αμπελώνας[5] της Αττικής είναι από τους μεγαλύτερους αμπελώνες στην Ελλάδα, που αναπτύσσεται περιμετρικά και ενίοτε πολύ κοντά στην πρωτεύουσα Αθήνα. Ο Αμπελώνας Μεσογείων είναι ο αρχαιότερος και μεγαλύτερος αμπελώνας στην Ελλάδα και απαρτίζεται από 26 οινοπαραγωγούς. Η κυρίαρχη ποικιλία σταφυλιού που καλλιεργείται και ευδοκιμεί σε αυτόν, χάρη στο μικρόκλιμα της περιοχής είναι το Σαββατιανό, από το οποίο παράγονται ανοιχτόχρωμα κρασιά, με ελαφριά γεύση, ντελικάτα αρώματα και χαμηλή οξύτητα. Το Σαββατιανό χρησιμοποιείται κύριως για την παραγωγή της ρετσίνας. Το σύνολο των αμπελώνων της Περιφέρειας Αττικής παράγει τους οίνους ΠΓΕ Αττική και ΠΓΕ Ρετσίνα Αττικής ενώ οι οίνοι που παράγονται από τους αμπελώνες των Ενοτήτων Αιτωλοακαρνανίας, Αττικής, Βοιωτίας, Εύβοιας, Ευρυτανίας, Φθιώτιδας και Φωκίδας φέρουν την ένδειξη ΠΓΕ Στερεά Ελλάδα.

[4] Τα προϊόντα με ένδειξη ΠΟΠ και ΠΓΕ προέρχονται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

[5] Οι πληροφορίες που αφορούν τον οινοτουρισμό προέρχονται από τις ιστοσελίδες Δρόμοι του κρασιού της Βορείου Ελλάδος και Οινικές εξερευνήσεις.

Επιμέρους στην Περιφερειακή Ενότητα Ανατολικής Αττικής παράγονται οι οίνοι ΠΓΕ Ανάβυσσος στην ευρύτερη περιοχή της δημοτικής κοινότητας Αναβύσσου, ΠΓΕ Βιλίτσα που βρίσκεται νοτιοδυτικά της Παιανίας (αποτελεί τον μόνο οίνο που περιέχει μόνο ξενική ποικιλία), ΠΓΕ Κορωπί στην δημοτική κοινότητα Κρωπίας, ΠΓΕ Μαρκόπουλο, ΠΓΕ Παιανία, ΠΓΕ Παλλήνη, ΠΓΕ Πλαγιές Πεντελικού και ΠΓΕ Σπάτα. Επίσης, από το 1979 η Ρετσίνα που παράγεται στην Περιφέρεια Αττικής απέκτησε το δικαίωμα να φέρει γεωγραφική ένδειξη και να εντάσσεται πλέον στην κατηγορία των οίνων ΠΓΕ της Ελλάδας. Οι ρετσίνες που παράγονται στην Ενότητα Ανατολικής Αττικής και φέρουν την ένδειξη ΠΓΕ είναι: η Ρετσίνα Μεσογείων, η Ρετσίνα Παιανίας, η Ρετσίνα Παλλήνης, η Ρετσίνα Πικερμίου και η Ρετσίνα Σπάτων.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Αττικής, παράγονται οι οίνοι ΠΓΕ Γεράνια από αμπέλια που βρίσκονται στο βουνό Γεράνια στο νοτιοδυτικό τμήμα της Αττικής και ΠΓΕ Ίλιον από αμπέλια που βρίσκονται στην εξοχική κατοικία της πρωην βασιλικής οικογένειας της Ελλάδας. Η ρετσίνα που παράγεται στην Ενότητα Δυτικής Αττικής και φέρει την ένδειξη ΠΓΕ είναι η Ρετσίνα Μεγάρων.

Τέλος, στην Περιφέρεια συναντάμε το Μουσείο Οίνου ενώ παράλληλα υπάρχουν πολλά επισκέψιμα οινοποιεία όπως: το κτήμα Βασιλείου, η οινοποιία Παπαγιαννάκου, η οινοποιία Αναγνώστου, το κτήμα Κοκοτού, το Οινοποιείο Ζεγγίνης, το Οινοποιείο Νικολού, οι Αμπελώνες Μάρκου, η Οινοποιία Αλλαγιάννης, η Οινοποιία Μεγαπάνος, το Κελλάρι Παπαχρήστου και το Οινοποιείο Μπουτάρη.

4 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

4.1 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ, 2014-2019

4.1.1 Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Στην Ελλάδα την περίοδο 2014-2019, σημειώθηκε αύξηση κατά +46% (από 14,7 εκατ. το 2014 σε 21,6 εκατ. το 2019) στις διεθνείς αεροπορικές αφίξεις. Όλες οι επιμέρους Περιφέρειες σημείωσαν αύξηση στον αριθμό των αφίξεων τους, με εξαίρεση μόνο την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (-4%, από 216 χιλ. το 2014 σε 207 χιλ. το 2019), λόγω της προσφυγικής κρίσης που επηρέασε και εξακολουθεί να επηρεάζει σημαντικά τα νησιά του Βορείου Αιγαίου από το 2015. Τις υψηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις σημείωσαν οι Περιφέρειες Αττικής (+89%, από 3,4 εκατ. το 2014 σε 6,4 εκατ. το 2019), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (+62%, από 76 χιλ. το 2014 σε 123 χιλ. το 2019), Δυτικής Ελλάδας (+54%, από 250 χιλ. το 2014 σε 385 χιλ. το 2019) και Κεντρικής Μακεδονίας (+49%, από 1,6 εκατ. το 2014 σε 2,3 εκατ. το 2019).

Πίνακας 29: Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014-2019

Περιφέρεια	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Αττικής	**3.394.561**	**4.159.014**	**4.524.944**	**4.799.157**	**5.729.403**	**6.414.707**	**89%**
Νοτίου Αιγαίου	3.568.374	3.571.426	3.667.218	4.067.439	4.546.194	4.617.315	29%
Κρήτης	3.533.754	3.483.319	3.900.169	4.250.971	4.555.421	4.455.810	26%
Ιονίων Νήσων	1.859.023	1.916.497	2.139.491	2.347.704	2.675.700	2.644.287	42%
Κεντρικής Μακεδονίας	1.569.814	1.556.788	1.710.606	1.928.874	2.165.736	2.341.743	49%
Δυτικής Ελλάδας	249.772	263.269	290.010	347.635	371.429	385.152	54%
Βορείου Αιγαίου	215.563	221.795	141.055	168.999	215.088	207.098	-4%
Θεσσαλίας	173.955	171.373	186.868	197.706	205.926	205.802	18%
Πελοποννήσου	108.623	86.508	106.921	121.609	126.746	153.364	41%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	75.818	85.993	88.509	129.739	160.370	122.933	62%
Ηπείρου	0	0	0	3.232	9.845	14.776	
Στερεάς Ελλάδας	0	3.256	1.085	1.129	1.985	3.100	
Δυτικής Μακεδονίας	0	0	0	0	125	0	
Ελλάδα	**14.749.257**	**15.519.238**	**16.756.876**	**18.364.194**	**20.763.968**	**21.566.087**	**46%**

Πηγή: ΥΠΑ, ΔΑΑ, FRAPORT- Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των διεθνών αφίξεων στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι τα υψηλότερα ποσοστά εντοπίζονται στις Περιφέρειες Αττικής (30%), Κρήτης (21%), Νοτίου Αιγαίου (21%), Ιονίων Νήσων (12%) και Κεντρικής Μακεδονίας (11%). Δηλαδή οι 5 αυτές Περιφέρειες υποδέχτηκαν το 2019 το 95% του συνόλου των διεθνών αεροπορικών αφίξεων της Ελλάδας.

Διάγραμμα 44: Ποσοστιαία κατανομή των διεθνών αεροπορικών αφίξεων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2019

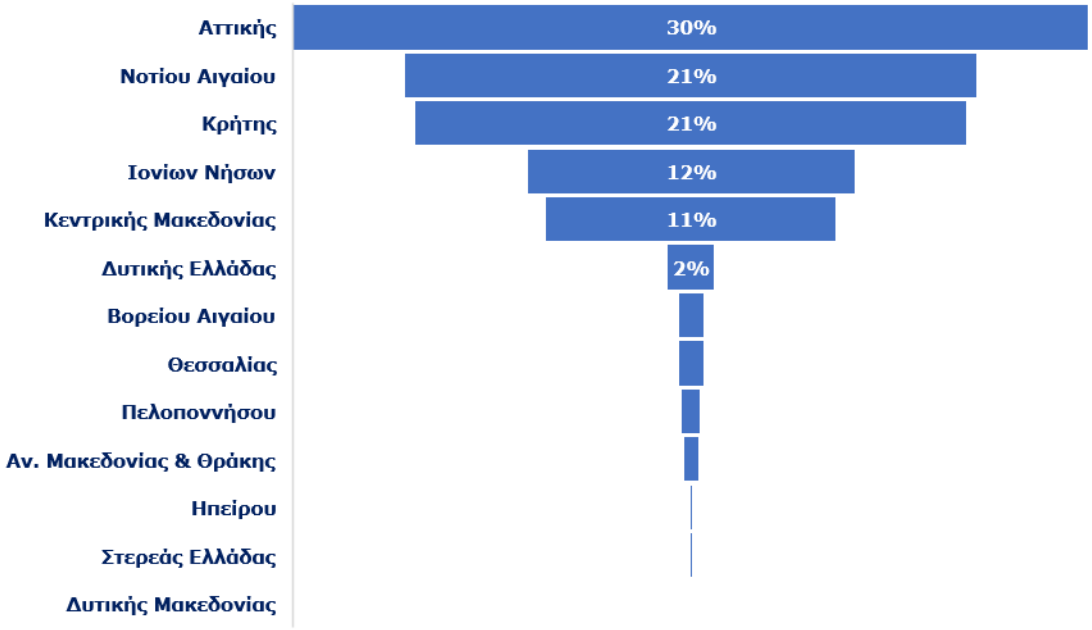

4.1.2 Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Περιφέρεια Αττικής

Οι διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Περιφέρεια Αττικής την περίοδο 2014-2019 σημείωσαν αύξηση κατά +89% (από 3,4 εκατ. το 2014 σε 6,4 εκατ. το 2019). Επιμέρους, ο μεγαλύτερος όγκος αφίξεων καταγράφηκε στο αεροδρόμιο της Αθήνας σημειώνοντας αύξηση κατά +89% (από 3,4 εκατ. το 2014 σε 6,4 εκατ. το 2019) ενώ αντίθετα το 2ο αεροδρόμιο της Περιφέρειας (Κύθηρα) κατέγραψε μείωση κατά -64% (από 6 χιλ. το 2014 σε 2 χιλ. το 2019).

Πίνακας 30: Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2014-2019

Ενότητα	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Ανατολικής Αττικής	3.388.639	4.152.275	4.521.127	4.797.365	5.727.439	6.412.591	89%
Νήσων	5.922	6.739	3.817	1.792	1.964	2.116	-64%
Αττική	**3.394.561**	**4.159.014**	**4.524.944**	**4.799.157**	**5.729.403**	**6.414.707**	**89%**

Πηγή: ΥΠΑ, ΔΑΑ, FRAPORT- Επεξεργασία INSETE Intelligence

4.2 ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ, 2014-2019

4.2.1 Αεροπορική κίνηση εσωτερικού στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Στην Ελλάδα την περίοδο 2014-2019, σημειώθηκε αύξηση στην κίνηση εσωτερικού κατά +46% (από 5,9 εκατ. το 2014 σε 8,6 εκατ. το 2019). Όλες οι επιμέρους Περιφέρειες σημείωσαν αύξηση στον αριθμό των αφίξεων τους, με εξαίρεση μόνο την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (-18%, από 6 χιλ. το 2014 σε 5 χιλ. το 2019). Τις υψηλότερες αυξήσεις σε απόλυτους αριθμούς σημείωσαν οι Περιφέρειες Αττικής (+48% ή +1,3 εκατ. αφίξεις), Νοτίου Αιγαίου (+80% ή +723 χιλ. αφίξεις), Κεντρικής Μακεδονίας (+21% ή +182 χιλ. αφίξεις), Κρήτης (+40% ή +284 χιλ. αφίξεις) και Ιονίων Νήσων (+59% ή +96 χιλ. αφίξεις).

Πίνακας 31: Κίνηση εσωτερικού στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014-2019

Περιφέρεια	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Αττικής	**2.689.631**	**3.282.544**	**3.640.410**	**3.758.129**	**3.976.701**	**3.989.842**	**48%**
Νοτίου Αιγαίου	906.907	1.044.427	1.161.064	1.307.141	1.440.841	1.630.081	80%
Κεντρικής Μακεδονίας	888.459	1.097.676	1.109.598	1.197.084	1.152.806	1.070.857	21%
Κρήτης	707.540	897.968	949.392	999.180	995.895	991.611	40%
Βορείου Αιγαίου	362.481	372.542	387.042	393.266	410.659	442.720	22%
Ιονίων Νήσων	163.125	177.775	212.025	219.583	252.499	259.208	59%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	114.929	119.360	120.834	120.457	139.722	151.263	32%
Ηπείρου	39.424	43.048	48.083	44.239	44.456	50.993	29%
Θεσσαλίας	16.156	16.344	20.838	21.360	21.815	26.594	65%
Πελοποννήσου	7.977	6.821	6.712	15.851	11.618	12.013	51%
Στερεάς Ελλάδας	6.211	7.485	6.452	7.209	6.611	5.108	-18%
Δυτικής Ελλάδας	2.793	5.489	9.684	6.428	4.718	5.214	87%
Δυτικής Μακεδονίας	3.000	3.442	4.662	4.034	4.001	3.547	18%
Ελλάδα	**5.908.633**	**7.074.921**	**7.676.796**	**8.093.961**	**8.462.342**	**8.639.051**	**46%**

Πηγή: ΥΠΑ, ΔΑΑ, FRAPORT Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή της κίνησης εσωτερικού στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι τα υψηλότερα ποσοστά εντοπίζονται στις Περιφέρειες Αττικής (46%), Νοτίου Αιγαίου (19%), Κεντρικής Μακεδονίας (12%) και Κρήτης (11%). Δηλαδή τα αεροδρόμια των 4 αυτών Περιφερειών υποδέχτηκαν το 2019 το 89% της εσωτερικής κίνησης της Ελλάδας.

Διάγραμμα 45: Ποσοστιαία κατανομή της κίνησης εσωτερικού της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2019

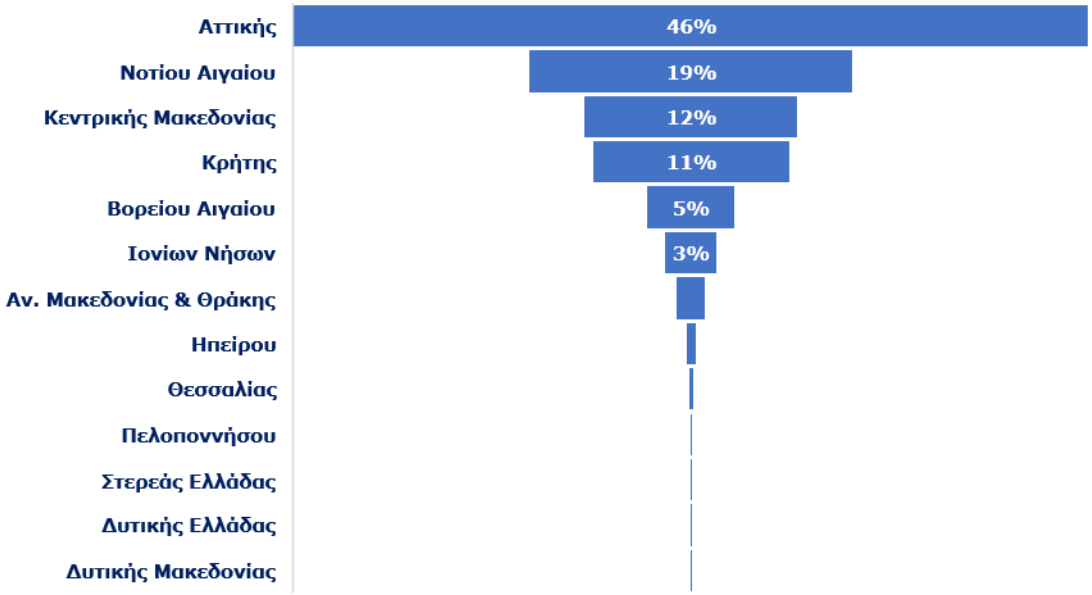

4.2.2 Αεροπορική κίνηση εσωτερικού στην Περιφέρεια Αττικής

Η αεροπορική κίνηση εσωτερικού στην Περιφέρεια Αττικής την περίοδο 2014-2019 σημείωσε αύξηση κατά +48% (από 2,7 εκατ. το 2014 σε 4,0 εκατ. το 2019). Η εικόνα στις επιμέρους Ενότητες είναι θετική: Ανατολική Αττική (Ελευθέριος Βενιζέλος) αύξηση κατά +49% (από 2,7 εκατ. το 2014 σε 4,0 εκατ. το 2019) και Νήσων (Κύθηρα) αύξηση κατά +9% (από 15 χιλ. το 2014 σε 16 χιλ. το 2019). Από τα στοιχεία του Πίνακα, προκύπτει ότι το 99,6% της κίνησης εσωτερικού καταγράφεται στο αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος ενώ μόλις το 0,4% στο αεροδρόμιο των Κυθήρων.

Πίνακας 32: Κίνηση εσωτερικού στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2014-2019

Ενότητα	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Ανατολικής Αττικής	2.674.843	3.268.575	3.626.207	3.744.745	3.961.147	3.973.656	49%
Νήσων	14.788	13.969	14.203	13.384	15.554	16.186	9%
Αττική	**2.689.631**	**3.282.544**	**3.640.410**	**3.758.129**	**3.976.701**	**3.989.842**	**48%**

Πηγή: ΥΠΑ, ΔΑΑ, FRAPORT Επεξεργασία INSETE Intelligence

4.3 ΑΚΤΟΠΛΟΪΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ, 2014-2019

4.3.1 Ακτοπλοϊκή κίνηση εσωτερικού στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Στην Ενότητα αυτή καταγράφονται οι διακινηθέντες (επιβίβαση και αποβίβαση με Ε/Γ και Ο/Γ) επιβάτες εσωτερικού από τους κατά τόπους λιμένες της χώρας. Οι διακινηθέντες εσωτερικού την περίοδο 2014-2019, στους λιμένες της χώρας σημείωσαν αύξηση κατά +8% (από 66,3 εκατ. το 2014 σε 71,5 εκατ. το 2019). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες της χώρας σημείωσαν αύξηση στους διακινηθέντες επιβάτες, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας (-33%, από 6,5 εκατ. το 2014 σε 4,3 εκατ. το 2019) και Βορείου Αιγαίου (-5%, από 1,3 εκατ. το 2014 σε 1,3 εκατ. το 2019).

Πίνακας 33: Διακινηθέντες εσωτερικού στους λιμένες της χώρας ανά Περιφέρεια, 2014-2019

Περιφέρεια	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Αττικής	**29.129.874**	**28.950.459**	**27.795.511**	**29.315.860**	**29.775.672**	**30.485.427**	**5%**
Νοτίου Αιγαίου	11.178.355	11.040.557	11.511.849	13.023.588	14.117.081	14.793.013	32%
Ιονίων Νήσων	4.981.852	4.700.327	4.895.180	5.224.639	5.604.635	5.500.435	10%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	3.681.335	3.942.035	4.200.682	4.392.321	4.432.651	4.560.142	24%
Δυτικής Ελλάδας	6.494.926	6.249.616	4.271.304	4.312.585	4.413.601	4.337.932	-33%
Κρήτης	2.685.989	2.268.104	2.430.335	2.805.390	2.936.979	3.137.320	17%
Στερεάς Ελλάδας	2.119.732	2.114.039	2.079.675	2.112.974	2.196.668	2.219.910	5%
Ηπείρου	1.615.320	1.560.773	1.615.324	1.776.662	1.879.806	1.760.639	9%
Θεσσαλίας	1.352.840	1.309.660	1.387.309	1.500.274	1.499.130	1.546.644	14%
Βορείου Αιγαίου	1.345.520	1.715.910	1.475.599	1.475.875	1.447.094	1.282.019	-5%
Πελοποννήσου	830.375	540.283	727.890	977.712	894.677	984.872	19%
Κεντρικής Μακεδονίας	846.389	837.902	981.700	965.920	993.338	878.349	4%
Ελλάδα	**66.262.507**	**65.229.665**	**63.372.358**	**67.883.800**	**70.191.332**	**71.486.702**	**8%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των διακινηθέντων εσωτερικού στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι τα υψηλότερα ποσοστά εντοπίζονται στις Περιφέρειες Αττικής (43%) και Νοτίου Αιγαίου (21%). Δηλαδή οι δύο αυτές Περιφέρειες αντιπροσωπεύουν το 64% της συνολικής διακίνησης της Ελλάδας για το 2019.

Διάγραμμα 46: Ποσοστιαία κατανομή των διακινηθέντων εσωτερικού στα λιμάνια της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2019

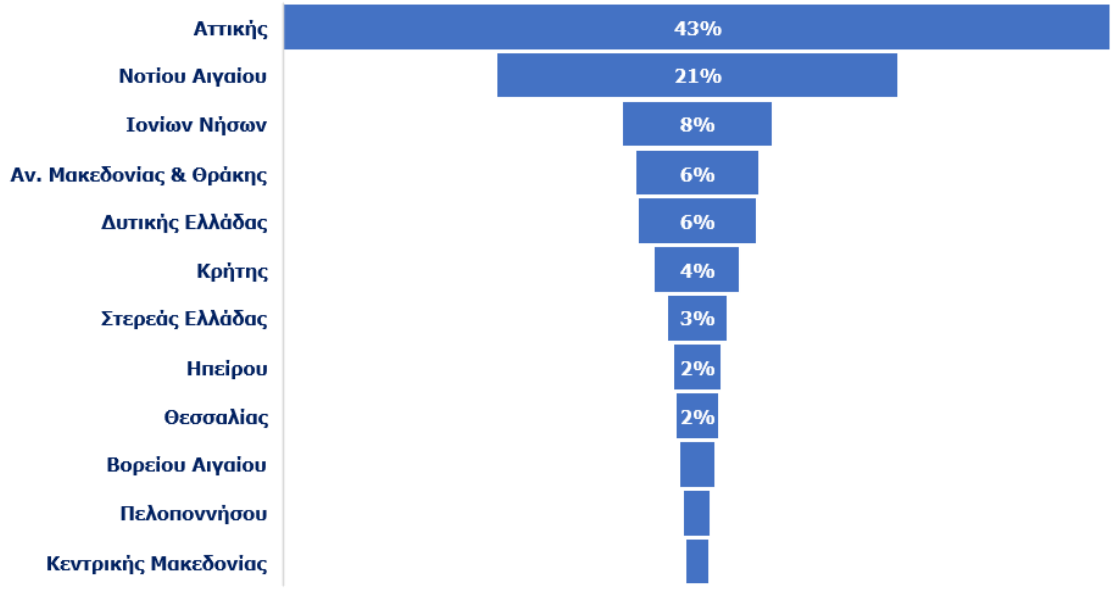

4.3.2 Ακτοπλοϊκή κίνηση εσωτερικού στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Αττικής για το 2019, αντιπροσωπεύει το 43% των διακινηθέντων εσωτερικού της χώρας, σημειώνοντας την περίοδο 2014-2019 αύξηση κατά +5% (από 29,1 εκατ. το 2014 σε 30,5 εκατ. το 2019). Στις επιμέρους Ενότητες η εικόνα είναι θετική, με εξαίρεση την Ενότητα Δυτικής Αττικής (-16%, από 547 χιλ. το 2014 σε 462 χιλ. το 2019). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες Ενότητες: Πειραιώς (+6%, από 14,9 εκατ. το 2014 σε 15,8 εκατ. το 2019), Νήσων (+3%, από 10,8 εκατ. το 2014 σε 11,1 εκατ. το 2019) και Ανατολικής Αττικής (+9%, από 2,8 εκατ. το 2014 σε 3,1 εκατ. το 2019).

Πίνακας 34: Διακινηθέντες εσωτερικού στα λιμάνια της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2014-2019

Ενότητα	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Πειραιώς	14.907.565	14.935.399	14.332.812	15.148.610	15.309.380	15.807.496	6%
Νήσων	10.840.110	10.854.469	10.296.824	10.706.924	10.946.198	11.119.396	3%
Ανατολική Αττική	2.835.090	2.683.771	2.727.983	3.007.967	3.068.432	3.097.017	9%
Δυτική Αττική	547.109	476.820	437.892	452.359	451.662	461.518	-16%
Αττική	**29.129.874**	**28.950.459**	**27.795.511**	**29.315.860**	**29.775.672**	**30.485.427**	**5%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των διακινηθέντων εσωτερικού στα λιμάνια της Περιφέρειας για το 2019, παρατηρούμε ότι η Ενότητα Πειραιώς αντιπροσωπεύει το 52% της επιβατικής κίνησης και ακολουθούν οι Ενότητες Νήσων (36%), Ανατολικής Αττικής (10%) και Δυτικής Αττικής (2%).

Διάγραμμα 47: Ποσοστιαία κατανομή των διακινηθέντων εσωτερικού στα λιμάνια της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019

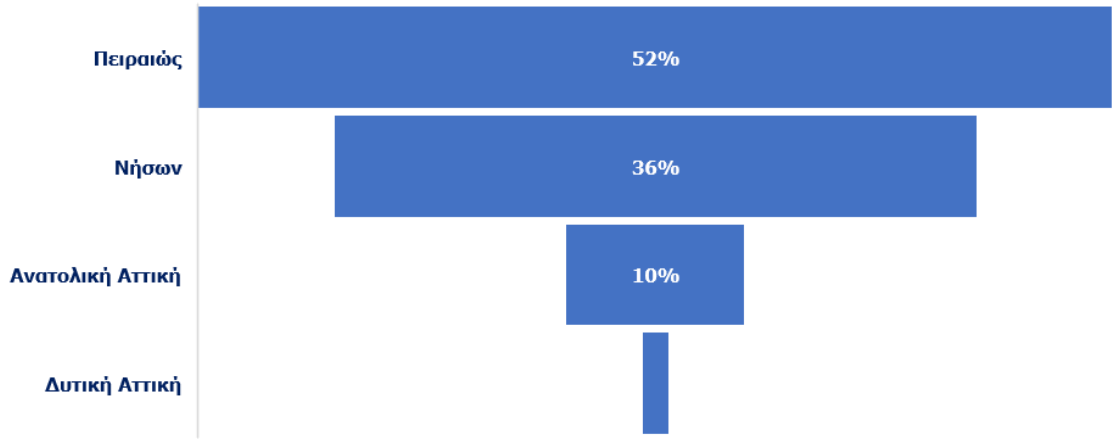

4.4 ΑΚΤΟΠΛΟΪΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, 2014-2019

Οι διακινηθέντες εξωτερικού την περίοδο 2014-2019 σημείωσαν αύξηση κατά +7% (από 1,7 εκατ. το 2014 σε 1,8 εκατ. το 2019). Επιμέρους, διακινηθέντες εξωτερικού καταγράφηκαν στις Περιφέρειες Ηπείρου (λιμάνι Ηγουμενίτσας) (+3%, από 929 χιλ. το 2014 σε 957 χιλ. το 2019), Δυτικής Ελλάδας (λιμάνι Πάτρας) (-18%, από 590 χιλ. το 2014 σε 482 χιλ. το 2019) και Ιονίων Νήσων (λιμάνι Κέρκυρας) (+151%, από 139 χιλ. το 2014 σε 347 χιλ. το 2019). Επίσης, οι Λοιποί λιμένες σημείωσαν μείωση στους διακινηθέντες τους κατά -41% (από 11 χιλ. το 2014 σε 7 χιλ. το 2019).

Πίνακας 35: Διακινηθέντες εξωτερικού στους λιμένες της χώρας ανά Περιφέρεια, 2014-2019

Περιφέρεια	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Ηπείρου	928.975	971.012	836.566	918.972	955.379	956.710	3%
Δυτικής Ελλάδας	590.328	603.312	497.313	500.725	489.583	482.198	-18%
Ιονίων Νήσων	138.566	162.221	186.634	262.103	349.764	347.485	151%
Λοιπές	11.282	5.631	6.722	18.147	12.932	6.694	-41%
Ελλάδα	**1.669.151**	**1.742.176**	**1.527.235**	**1.699.947**	**1.807.658**	**1.793.087**	**7%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των διακινηθέντων εξωτερικού στις επιμέρους Περιφέρειες για το 2019, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό εντοπίζεται στην Περιφέρεια Ηπείρου (53%) και ακολούθως στις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας (27%), Ιονίων Νήσων (19%) και Λοιπών (0,4%).

Διάγραμμα 48: Ποσοστιαία κατανομή των διακινηθέντων εξωτερικού στα λιμάνια της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2019

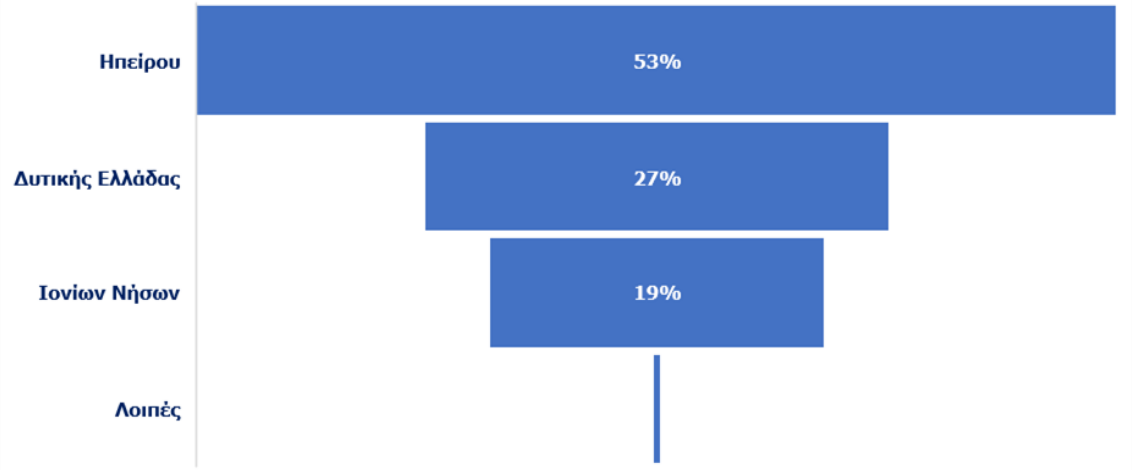

4.5 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ, 2014-2019

4.5.1 Κίνηση κρουαζιερόπλοιων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Η κίνηση των κρουαζιερόπλοιων στα λιμάνια της Ελλάδας σημείωσε αύξηση την περίοδο 2014-2019 κατά +2% (από 3.839 το 2014 σε 3.899 το 2019). Παρόλη την αύξηση που κατεγράφη το 2019 (ομαλοποίηση της κατάστασης στην Τουρκία μιας και τα αξιοθέατα των 2 χωρών πλασάρονται από τις εταιρείες κρουαζιέρας σε κοινά πακέτα), η κίνηση των κρουαζιερόπλοιων υπολείπεται του 2016, χρονιά ρεκόρ για την Ελλάδα.

Πίνακας 36: Κίνηση κρουαζιερόπλοιων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014-2019

Περιφέρεια	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Νοτίου Αιγαίου	1.714	1.989	1.875	1.455	1.466	1.761	3%
Αττικής	**638**	**680**	**708**	**607**	**526**	**625**	**-2%**
Ιονίων Νήσων	487	527	587	477	520	573	18%
Κρήτης	286	293	303	279	308	397	39%
Δυτικής Ελλάδας	253	245	276	273	223	201	-21%
Πελοποννήσου	130	165	204	161	157	182	40%
Βορείου Αιγαίου	136	155	137	53	109	62	-54%
Στερεάς Ελλάδας	50	83	92	74	35	45	-10%
Θεσσαλίας	71	88	72	18	40	35	-51%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	26	23	19	6	7	7	-73%
Κεντρικής Μακεδονίας	31	35	23	4	5	6	-81%
Ηπείρου	17	11	11	8	14	5	-71%
Ελλάδα	**3.839**	**4.294**	**4.307**	**3.415**	**3.410**	**3.899**	**2%**

Πηγή: Ένωση Λιμένων Ελλάδος - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όλες οι επιμέρους Περιφέρειες σημείωσαν μείωση στην κίνηση των κρουαζιερόπλοιων στους λιμένες τους, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Πελοποννήσου (+40%, από 130 κρουαζιερόπλοια το 2014 σε 182 κρουαζιερόπλοια το 2019), Κρήτης (+39%, από 286 κρουαζιερόπλοια το 2014 σε 397 κρουαζιερόπλοια το 2019), Ιονίων Νήσων (+18%, από 487 κρουαζιερόπλοια το 2014 σε 573 κρουαζιερόπλοια το 2019) και Νοτίου Αιγαίου (+3%, από 1.714 κρουαζιερόπλοια το 2014 σε 1.761 κρουαζιερόπλοια το 2019).

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή της κίνησης κρουαζιερόπλοιων στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι το Νότιο Αιγαίο (45%), η Αττική (16%), τα Ιόνια Νησιά (15%) και η Κρήτη (10%) δέχονται το μεγαλύτερο ποσοστό, αντιπροσωπεύοντας για το 2019 το 86% της κίνησης των κρουαζιερόπλοιων στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 49: Ποσοστιαία κατανομή της κίνησης των κρουαζιερόπλοιων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2019

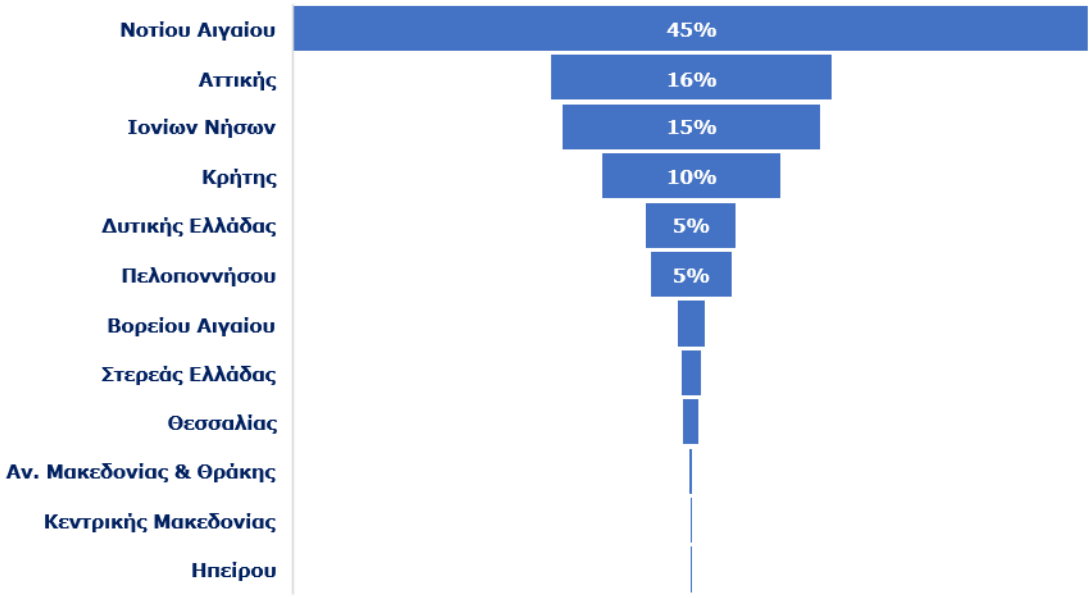

4.5.2 Κίνηση κρουαζιερόπλοιων στην Περιφέρεια Αττικής ανά λιμάνι

Η Περιφέρεια Αττικής υποδέχτηκε το 2019 το 16% των κρουαζιερόπλοιων που επισκέφθηκαν την χώρα. Συγκεκριμένα, η κίνηση των κρουαζιερόπλοιων στην Περιφέρεια Αττικής την περίοδο 2014-2019 σημείωσε μείωση κατά -2% (από 638 κρουαζιερόπλοια το 2014 σε 625 κρουαζιερόπλοια το 2019). Αναφορικά με τα επιμέρους λιμάνια, η εικόνα είναι μικτή: Πειραιάς (+3%, από 606 κρουαζιερόπλοια το 2014 σε 622 κρουαζιερόπλοια το 2019), Κύθηρα (+50%, από 2 κρουαζιερόπλοια το 2014 σε 3 κρουαζιερόπλοια το 2019) και Λαύριο (-100%, από 30 κρουαζιερόπλοια το 2014 σε 0 κρουαζιερόπλοια το 2019).

Πίνακας 37: Κίνηση κρουαζιερόπλοιων στην Περιφέρεια Αττικής, 2014-2019

Λιμάνι	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Πειραιάς	606	621	625	576	524	622	3%
Κύθηρα	2	4	18	5	2	3	50%
Λαύριο	30	55	65	26	0	0	-100%
Αττική	**638**	**680**	**708**	**607**	**526**	**625**	**-2%**

Πηγή: Ένωση Λιμένων Ελλάδος - Επεξεργασία INSETE Intelligence

4.5.3 Αριθμός αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Ο αριθμός αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στα λιμάνια της Ελλάδας σημείωσε αύξηση την περίοδο 2014-2019 κατά +12% (από 4,9 εκατ. το 2014 σε 5,5 εκατ. το 2019). Παρόλο που η κίνηση των κρουαζιερόπλοιων το 2019 δεν ξεπέρασε το ρεκόρ του 2016 εντούτοις οι αφίξεις επιβατών κρουαζιέρας στα ελληνικά λιμάνια σημείωσαν αριθμό ρεκόρ (5,5 εκατ.).

Πίνακας 38: Αφίξεις επιβατών κρουαζιέρας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014-2019

Περιφέρεια	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Νοτίου Αιγαίου	1.886.537	1.996.720	2.000.688	1.764.651	1.844.651	2.260.723	20%
Αττικής	**1.086.444**	**1.026.014**	**1.141.850**	**1.074.263**	**961.724**	**1.098.591**	**1%**
Ιονίων Νήσων	771.353	802.316	859.554	754.383	894.190	1.044.160	35%
Κρήτης	329.709	355.699	413.655	340.033	453.677	607.268	84%
Δυτικής Ελλάδας	585.624	460.972	505.854	567.999	469.693	414.935	-29%
Πελοποννήσου	85.648	108.543	106.666	53.790	85.633	65.392	-24%
Βορείου Αιγαίου	83.635	76.803	83.587	29.316	17.109	17.217	-79%
Θεσσαλίας	62.973	76.051	44.432	11.767	41.647	15.429	-75%
Στερεάς Ελλάδας	8.309	17.851	14.848	14.423	3.628	5.168	-38%
Κεντρικής Μακεδονίας	19.720	26.356	18.876	2.424	1.502	4.865	-75%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	13.087	13.061	6.042	3.226	2.538	2.699	-79%
Ηπείρου	4.208	4.057	8.179	9.088	12.650	1.053	-75%
Ελλάδα	**4.937.247**	**4.964.443**	**5.204.231**	**4.625.363**	**4.788.642**	**5.537.500**	**12%**

Πηγή: Ένωση Λιμένων Ελλάδος - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όλες οι επιμέρους Περιφέρειες σημείωσαν μείωση στον αριθμό των αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Κρήτης (+84%, από 330 χιλ. το 2014 σε 607 χιλ. το 2019), Ιονίων Νήσων (+35%, από 771 χιλ. το 2014 σε 1,0 εκατ. το 2019), Νοτίου Αιγαίου (+20%, από 1,9 εκατ. το 2014 σε 2,3 εκατ. το 2019) και Αττικής (+1%, από 1,1 εκατ. το 2014 σε 1,1 εκατ. το 2019).

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή του αριθμού των αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στις επιμέρους Περιφέρειες για το 2019, παρατηρούμε ότι το Νότιο Αιγαίο (41%), η Αττική (20%), τα Ιόνια Νησιά (19%) και η Κρήτη (11%) δέχονται το μεγαλύτερο ποσοστό, αντιπροσωπεύοντας για το 2019 το 90% των συνολικών αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας.

Διάγραμμα 50: Ποσοστιαία κατανομή του αριθμού των αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2019

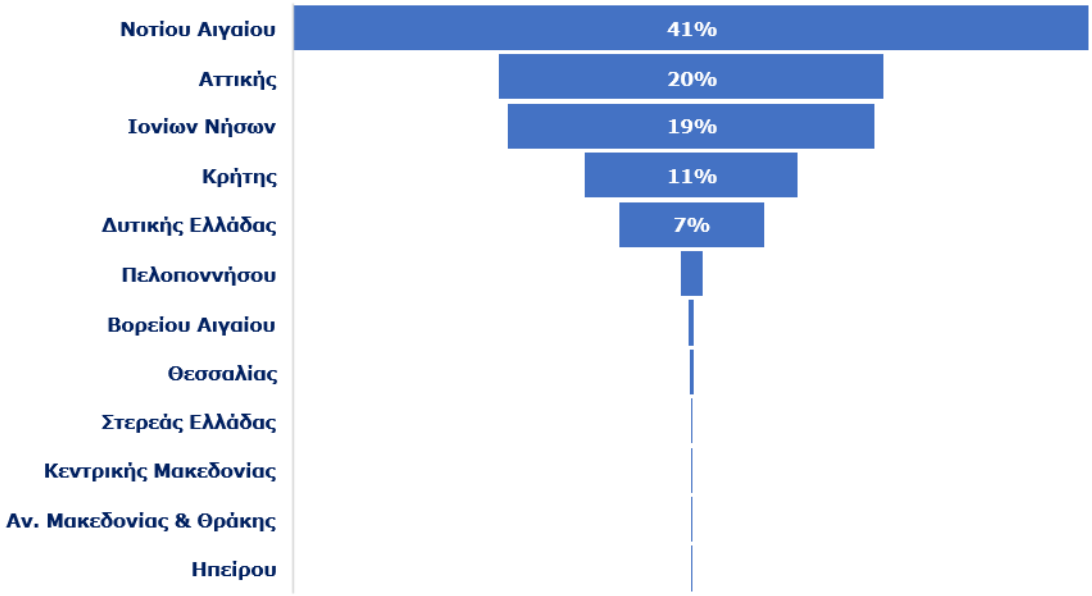

4.5.4 Αριθμός αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Αττικής υποδέχτηκε το 2019 το 20% των αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας που επισκέφθηκαν την χώρα. Συγκεκριμένα, οι αφίξεις επιβατών κρουαζιέρας την περίοδο 2014-2019 στην Περιφέρεια Αττικής σημείωσαν αύξηση κατά +1% (από 1,1 εκατ. το 2014 σε 1,1 εκατ. το 2019). Η εικόνα στα επιμέρους λιμάνια της Περιφέρειας είναι μικτή: Πειραιάς (+4%, από 1,1 εκατ. το 2014 σε 1,1 εκατ. το 2019), Κύθηρα (+27%, από 395 αφίξεις το 2014 σε 500 αφίξεις το 2019) και Λαύριο (-100%, από 30 χιλ. το 2014 σε 0 επιβάτες το 2019).

Πίνακας 39: Αφίξεις επιβατών κρουαζιέρας στην Περιφέρεια Αττικής, 2014-2019

Λιμάνι	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Πειραιάς	1.055.556	980.149	1.094.135	1.055.559	961.632	1.098.091	4%
Κύθηρα	395	1.050	4.479	1.298	92	500	27%
Λαύριο	30.493	44.815	43.236	17.406	0	0	-100%
Αττική	**1.086.444**	**1.026.014**	**1.141.850**	**1.074.263**	**961.724**	**1.098.591**	**1%**

Πηγή: Ένωση Λιμένων Ελλάδος - Επεξεργασία INSETE Intelligence

4.6 ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑ, 2014-2019

4.6.1 Επισκέπτες σε μουσεία στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Ο αριθμός των επισκεπτών στα Μουσεία της Ελλάδας την περίοδο 2014-2019 σημείωσε αύξηση κατά +42% (από 4,2 εκατ. επισκέπτες το 2014 σε 5,9 εκατ. επισκέπτες το 2019), απόρροια της αύξησης κατά +42% (από 22.033 χιλ. το 2014 σε 31.348 χιλ. το 2019) στον αριθμό των διεθνών αφίξεων που καταγράφηκε στην Ελλάδα για την ίδια περίοδο.

Πίνακας 40: Επισκέπτες σε μουσεία της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2014-2019

Επισκέπτες σε Μουσεία ανά Περιφέρεια, 2014 - 2019							
Περιφέρεια	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Αττική	**2.162.012**	**2.295.545**	**2.161.128**	**2.521.553**	**2.736.359**	**2.784.449**	**29%**
Κρήτη	297.569	312.274	501.429	590.311	767.262	845.477	184%
Κεντρική Μακεδονία	465.487	541.193	653.077	668.906	683.282	687.717	48%
Νότιο Αιγαίο	482.626	478.588	429.394	500.781	506.030	535.992	11%
Στερεά Ελλάδα	246.396	276.968	263.487	327.025	372.461	390.509	58%
Δυτική Ελλάδα	173.800	174.653	169.352	199.715	214.714	223.303	28%
Πελοπόννησος	73.242	69.232	81.002	94.851	99.970	102.647	40%
Ιόνια Νησιά	60.001	61.135	67.130	70.631	78.670	80.872	35%
Θεσσαλία	45.826	40.395	56.438	59.064	68.256	69.460	52%
Ήπειρος	50.014	56.059	54.253	58.377	65.276	59.056	18%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	40.594	41.502	35.037	45.940	51.064	50.699	25%
Βόρειο Αιγαίο	49.570	50.847	35.669	42.682	41.440	47.651	-4%
Δυτική Μακεδονία	7.005	7.451	8.570	11.945	17.427	16.638	138%
Ελλάδα	**4.154.142**	**4.405.842**	**4.515.966**	**5.191.781**	**5.702.211**	**5.894.470**	**42%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όλες οι επιμέρους Περιφέρειες σημείωσαν αύξηση στον αριθμό των επισκεπτών σε Μουσεία, με εξαίρεση το Βόρειο Αιγαίο (-4%, από 50 χιλ. το 2014 σε 48 χιλ. το 2019). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Αττική (+29%, από 2,2 εκατ. το 2014 σε 2,8 εκατ. το 2019), Κρήτη (+184%, από 298 χιλ. το 2014 σε 845 χιλ. το 2019), Κεντρική Μακεδονία (+48%, από 465 χιλ. το 2014 σε 688 χιλ. το 2019), Νότιο Αιγαίο (+11%, από 483 χιλ. το 2014 σε 536 χιλ. το 2019), Στερεά Ελλάδα (+58%, από 246 χιλ. το 2014 σε 391 χιλ. το 2019), Δυτική Ελλάδα (+28%, από 174 χιλ. το 2014 σε 223 χιλ. το 2019), Πελοπόννησος (+40%, από 73 χιλ. το 2014 σε 103 χιλ. το 2019), Ιόνια Νησιά (+35%, από 60 χιλ. το 2014 σε 81 χιλ. το 2019), Θεσσαλία (+52%, από 46 χιλ. το 2014 σε 69 χιλ. το 2019), Ήπειρος (+18%, από 50 χιλ. το 2014 σε 59 χιλ. το 2019), Αν. Μακεδονία & Θράκη (+25%, από 41 χιλ. το 2014 σε 51 χιλ. το 2019) και Δυτική Μακεδονία (+138%, από 7 χιλ. το 2014 σε 17 χιλ. το 2019).

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε Μουσεία στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι η Αττική το 2019 αντιπροσωπεύει σχεδόν τις μισές επισκέψεις (47%) που καταγράφονται στην Ελλάδα και ακολουθούν η Κρήτη (14%),

η Κεντρική Μακεδονία (12%) και το Νότιο Αιγαίο (9%). Δηλαδή οι 4 αυτές Περιφέρειες αντιπροσωπεύουν το 82% των επισκέψεων στα Μουσεία της Ελλάδας που καταγράφηκαν το 2019.

Διάγραμμα 51: Ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε Μουσεία στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2019

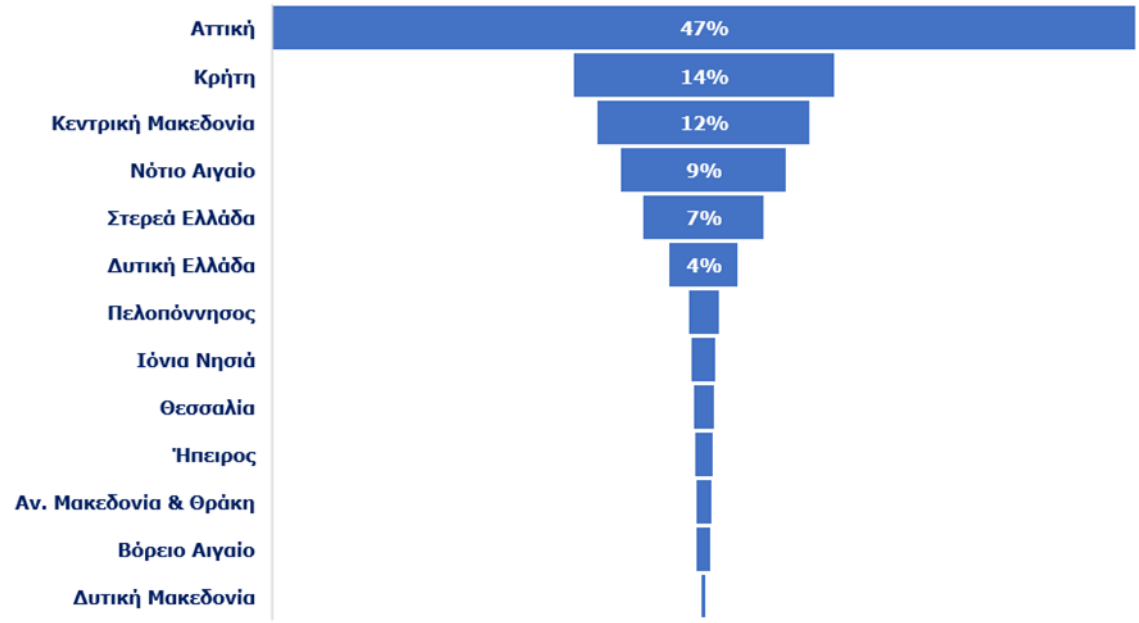

4.6.2 Επισκέπτες σε μουσεία στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Αττικής το 2019 κατείχε το 47% του συνόλου των επισκεπτών σε μουσεία της Ελλάδας, σημειώνοντας αύξηση κατά +29% (από 2,2 εκατ. το 2014 σε 2,8 εκατ. το 2019). Αναφορικά με τις επιμέρους Ενότητες η εικόνα είναι θετική, Κεντρικός Τομέας Αθηνών (+29%, από 2,1 εκατ. το 2014 σε 2,8 εκατ. το 2019), Νήσων (+84%, από 9 χιλ. το 2014 σε 16 χιλ. το 2019), Πειραιώς (+20%, από 11 χιλ. το 2014 σε 13 χιλ. το 2019), Ανατολικής Αττικής (+24%, από 2 χιλ. το 2014 σε 2 χιλ. το 2019) και Δυτικής Αττικής (+28%, από 1 χιλ. το 2014 σε 1 χιλ. το 2019).

Πίνακας 41: Επισκέπτες σε μουσεία της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2014-2019

Ενότητα	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	2.140.133	2.270.984	2.132.383	2.491.266	2.706.049	2.752.545	29%
Νήσων	8.544	9.016	15.002	14.981	15.780	15.732	84%
Πειραιώς	10.661	12.844	10.474	11.242	11.628	12.807	20%
Ανατολικής Αττικής	1.566	1.634	2.044	2.015	1.878	1.942	24%
Δυτικής Αττικής	1.108	1.067	1.225	2.049	1.024	1.423	28%
Αττική	**2.162.012**	**2.295.545**	**2.161.128**	**2.521.553**	**2.736.359**	**2.784.449**	**29%**

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε μουσεία για το 2019, παρατηρούμε ότι η Ενότητα Κεντρικού Τομέα Αθηνών (99%) καταγράφει σχεδόν το σύνολο των επισκέψεων σε μουσεία στην Περιφέρεια Αττικής και ακολουθούν οι Ενότητες Νήσων (0,6%), Πειραιώς (0,5%), Ανατολικής Αττικής (0,1%) και Δυτικής Αττικής (0,1%).

Διάγραμμα 52: Ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε Μουσεία στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019

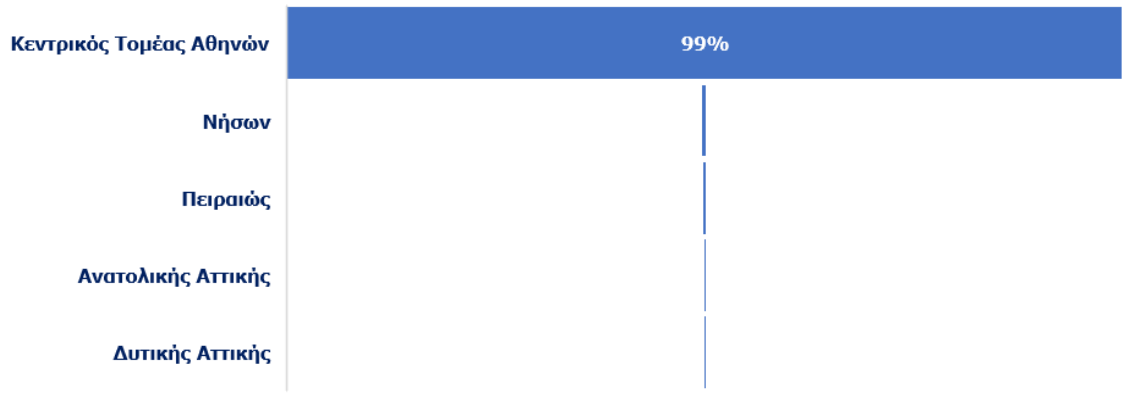

4.7 ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΣΕ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ 2014-2019

4.7.1 Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Ο αριθμός των επισκεπτών στους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας την περίοδο 2014-2019 σημείωσε αύξηση κατά +37% (από 10,0 εκατ. το 2014 σε 13,7 εκατ. το 2019).

Πίνακας 42: Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014-2019

Επισκέπτες σε Αρχαιολογικούς Χώρους ανά Περιφέρεια, 2014 - 2019							
Περιφέρεια	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Αττική	**3.618.412**	**4.145.093**	**3.960.512**	**4.910.124**	**5.611.977**	**6.234.154**	**72%**
Κρήτη	1.567.924	1.482.109	1.451.026	1.747.669	2.123.640	2.155.260	37%
Πελοπόννησος	1.374.832	1.441.529	1.388.340	1.651.292	1.885.649	1.921.898	40%
Νότιο Αιγαίο	1.776.129	1.638.165	1.198.314	1.311.872	1.378.335	1.495.773	-16%
Δυτική Ελλάδα	514.353	486.368	482.250	549.546	557.467	532.089	3%
Στερεά Ελλάδα	297.117	324.175	294.322	351.855	409.872	409.071	38%
Κεντρική Μακεδονία	351.211	350.106	340.854	389.372	457.872	395.471	13%
Ιόνια Νησιά	226.918	236.949	225.166	185.690	206.550	236.897	4%
Βόρειο Αιγαίο	60.479	53.177	59.288	72.438	84.862	92.014	52%
Ήπειρος	81.104	80.677	81.196	79.686	91.051	88.471	9%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	62.186	63.209	59.633	63.213	72.938	78.638	26%
Θεσσαλία	19.856	15.817	21.454	18.756	18.848	18.662	-6%
Δυτική Μακεδονία	2.640	2.679	2.318	1.263	2.010	1.936	-27%
Ελλάδα	**9.953.161**	**10.320.053**	**9.564.673**	**11.332.776**	**12.901.071**	**13.660.334**	**37%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όλες οι επιμέρους Περιφέρειες σημείωσαν αύξηση στον αριθμό των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους, με εξαίρεση το Νότιο Αιγαίο (-16%, από 1,8 εκατ. το 2014 σε 1,5 εκατ. το 2019), την Θεσσαλία (-6%, από 20 χιλ. το 2014 σε 19 χιλ. το 2019) και τη Δυτική Μακεδονία (-27%, από 3 χιλ. το 2014 σε 2 χιλ. το 2019). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Αττική (+72%, από 3,6 εκατ. το 2014 σε 6,2 εκατ. το 2019), Κρήτη (+37%, από 1,6 εκατ. το 2014 σε 2,2 εκατ. το 2019), Πελοπόννησος (+40%, από 1,4 εκατ. το 2014 σε 1,9 εκατ. το 2019), Δυτική Ελλάδα (+3%, από 514 χιλ. το 2014 σε 532 χιλ. το 2019), Στερεά Ελλάδα (+38%, από 297 χιλ. το 2014 σε 409 χιλ. το 2019), Κεντρική Μακεδονία (+13%, από 351 χιλ. το 2014 σε 395 χιλ. το 2019), Ιόνια Νησιά (+4%, από 227 χιλ. το 2014 σε 237 χιλ. το 2019), Βόρειο Αιγαίο (+52%, από 60 χιλ. το 2014 σε 92 χιλ. το 2019), Ήπειρος (+9%, από 81 χιλ. το 2014 σε 88 χιλ. το 2019) και Αν. Μακεδονία & Θράκη (+26%, από 62 χιλ. το 2014 σε 79 χιλ. το 2019).

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι η Αττική αντιπροσωπεύει το 46% των επισκέψεων που καταγράφονται στην Ελλάδα και ακολουθούν η Κρήτη (16%), η

Πελοπόννησος (14%) και το Νότιο Αιγαίο (11%). Δηλαδή οι 4 αυτές Περιφέρειες αντιπροσωπεύουν το 86% των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας που καταγράφηκαν το 2019.

Διάγραμμα 53: Ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2019

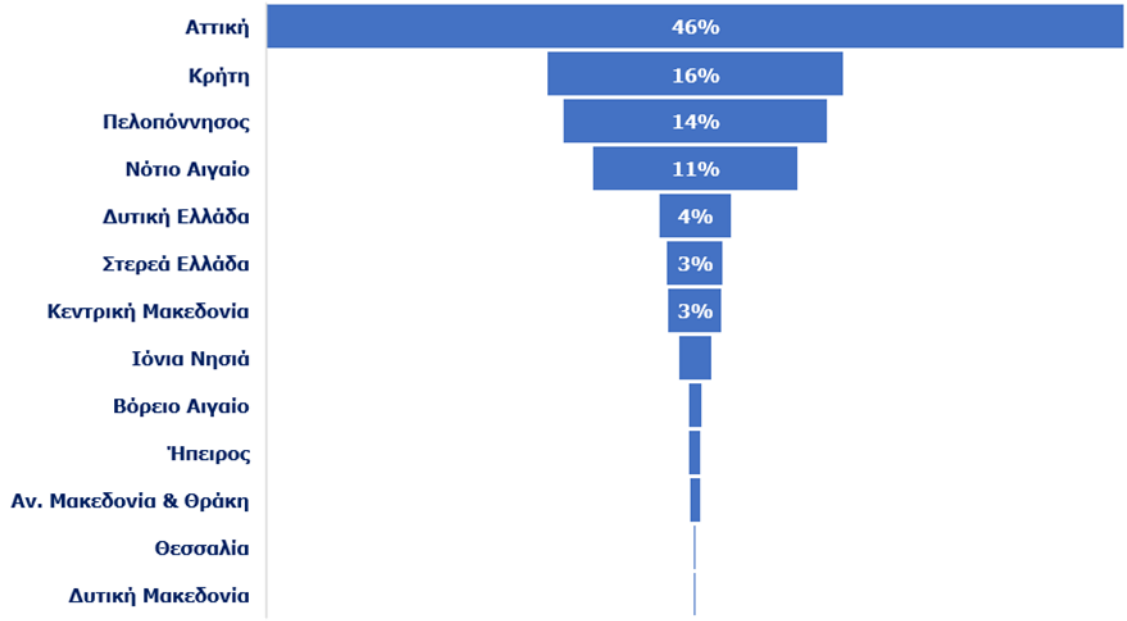

4.7.2 Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Αττικής το 2019 αντιπροσώπευε το 46% του συνόλου των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας, σημειώνοντας αύξηση κατά +72% (από 3,6 εκατ. το 2014 σε 6,2 εκατ. το 2019). Αναφορικά με τις επιμέρους Ενότητες η εικόνα είναι θετική: Κεντρικός Τομέας Αθηνών (+74%, από 3,3 εκατ. το 2014 σε 5,7 εκατ. το 2019), Ανατολικής Αττικής (+66%, από 239 χιλ. το 2014 σε 397 χιλ. το 2019), Νήσων (+58%, από 70 χιλ. το 2014 σε 111 χιλ. το 2019) και Δυτικής Αττικής (+11%, από 41 χιλ. το 2014 σε 46 χιλ. το 2019).

Πίνακας 43: Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2014-2019

Ενότητα	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	3.267.967	3.721.654	3.523.616	4.432.193	5.095.504	5.679.636	74%
Ανατολική Αττική	238.714	306.917	325.081	351.072	366.946	397.396	66%
Νήσων	70.453	73.522	74.071	89.196	109.069	111.451	58%
Δυτική Αττική	41.278	43.000	37.744	37.663	40.458	45.671	11%
Αττική	**3.618.412**	**4.145.093**	**3.960.512**	**4.910.124**	**5.611.977**	**6.234.154**	**72%**

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους για το 2019, παρατηρούμε ότι η Ενότητα Κεντρικού Τομέα Αθηνών (91%) καταγράφει σχεδόν το σύνολο των επισκέψεων σε αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας Αττικής και ακολουθούν οι Ενότητες Ανατολικής Αττικής (6%), Νήσων (2%) και Δυτικής Αττικής (1%).

Διάγραμμα 54: Ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019

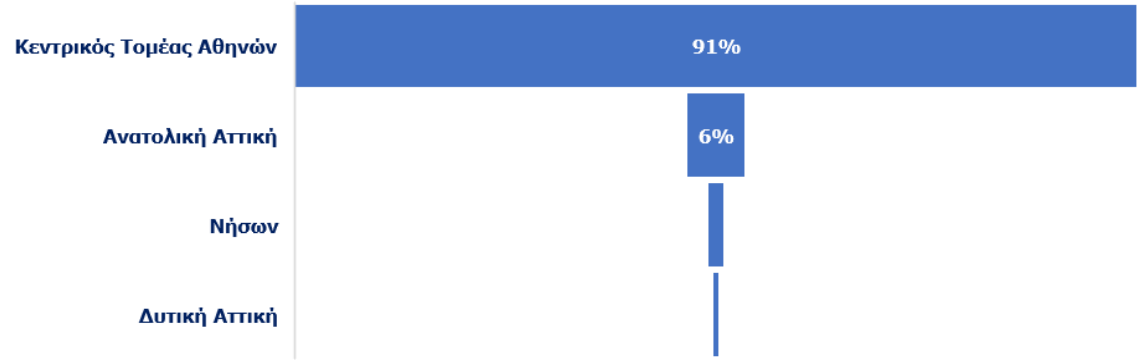

5 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ, 2017-2019

5.1 ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, 2017-2019

Η συγκέντρωση και επεξεργασία ταξιδιωτικών στοιχείων ανά Περιφέρεια, όπως αυτά συλλέγονται μέσω της Έρευνας Συνόρων[6], ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2016 και έκτοτε η Τράπεζα της Ελλάδος συγκεντρώνει στοιχεία για την περιφερειακή κατανομή των ταξιδιωτικών εισπράξεων, καθώς και των επισκέψεων και διανυκτερεύσεων των εισερχόμενων ταξιδιωτών[7]. Η ταξινόμηση των Περιφερειών γίνεται σύμφωνα με την επίσημη στατιστική ταξινόμηση της ΕΕ (NUTS 2013/EU-28) και συγκεκριμένα με το δεύτερο επίπεδο αυτής (NUTS 2), που συμπίπτει με την διοικητική διαίρεση της χώρας σε 13 Περιφέρειες. Ως επισκέψεις, ορίζονται οι επισκέψεις που κάνει ένας τουρίστας στις επιμέρους Περιφέρειες της χώρας. Για παράδειγμα ένας τουρίστας που ταξιδεύει στην Ελλάδα και επισκέπτεται δύο Περιφέρειες (π.χ. Αττικής και Νοτίου Αιγαίου) στην Έρευνα Συνόρων καταγράφεται ως μια **άφιξη** και δύο **επισκέψεις**.

5.1.1 Επισκέψεις στην Ελλάδα

Οι επισκέψεις στην Ελλάδα την περίοδο 2017-2019 αυξήθηκαν κατά +18% (από 31.021 χιλ. το 2017 σε 36.643 χιλ. το 2019). Αναφορικά με τις επιμέρους Περιφέρειες η εικόνα είναι θετική, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (-7%, από 7.262 χιλ. το 2017 σε 6.761 χιλ. το 2019) και Βορείου Αιγαίου (-1%, από 364 χιλ. το 2017 σε 359 χιλ. το 2019). Ενδεικτικά, οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Νότιο Αιγαίο (+18%, από 5,8 εκατ. το 2017 σε 6,9 εκατ. το 2019), Αττικής (+15%, από 5,1 εκατ. το 2017 σε 5,9 εκατ. το 2019), Κρήτης (+10%, από 4,8 εκατ. το 2017 σε 5,3 εκατ. το 2019), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (+184%, από 1,3 εκατ. το 2017 σε 3,8 εκατ. το 2019), Ιονίων Νήσων (+3%, από 3,0 εκατ. το 2017 σε 3,0 εκατ. το 2019), Ηπείρου (+45%, από 713 εκατ. το 2017 σε 1,0 εκατ. το 2019), Πελοποννήσου (+24%, από 727 χιλ. το 2017 σε 899 χιλ. το 2019), Δυτικής Ελλάδας (+45%, από 563 χιλ. το 2017 σε 817 χιλ. το 2019), Θεσσαλίας (+16%, από 694 χιλ. το 2017 σε 806 χιλ. το 2019), Στερεάς Ελλάδας (+81%, από 376 χιλ. το 2017 σε 679 χιλ. το 2019) και Δυτικής Μακεδονίας (+37%, από 222 χιλ. το 2017 σε 304 χιλ. το 2019).

[6] Για συνοπτική παρουσίαση της μεθοδολογίας της Έρευνας Συνόρων βλ. εδώ.

[7] Δεν περιλαμβάνονται μεγέθη από κρουαζιέρες, πέραν όσων καταγράφονται από την Έρευνα Συνόρων.

Πίνακας 44: Επισκέψεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε χιλ.), 2017-2019

Επισκέψεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε χιλ.), 2017 - 2019				
Περιφέρεια	**2017**	**2018**	**2019**	**%Δ 2017 - 2019**
Νότιο Αιγαίο	5.841	6.629	6.893	18%
Κεντρική Μακεδονία	7.262	7.830	6.761	-7%
Αττικής	**5.137**	**5.681**	**5.923**	**15%**
Κρήτη	4.806	5.228	5.288	10%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	1.349	1.930	3.833	184%
Ιόνια Νησιά	2.966	3.162	3.048	3%
Ήπειρος	713	823	1.033	45%
Πελοπόννησος	727	886	899	24%
Δυτική Ελλάδα	563	699	817	45%
Θεσσαλία	694	675	806	16%
Στερεά Ελλάδα	376	549	679	81%
Βόρειο Αιγαίο	364	389	359	-1%
Δυτική Μακεδονία	222	349	304	37%
Ελλάδα	**31.021**	**34.831**	**36.643**	**18%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των επισκέψεων στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι το Νότιο Αιγαίο (19%), η Κεντρική Μακεδονία (18%), η Αττική (16%), η Κρήτη (14%) και η Ανατολική Μακεδονία & Θράκη (10%) δέχονται το μεγαλύτερο ποσοστό επισκεπτών, αντιπροσωπεύοντας για το 2019 το 78% του συνόλου των επισκέψεων στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 55: Ποσοστιαία κατανομή των επισκέψεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2019

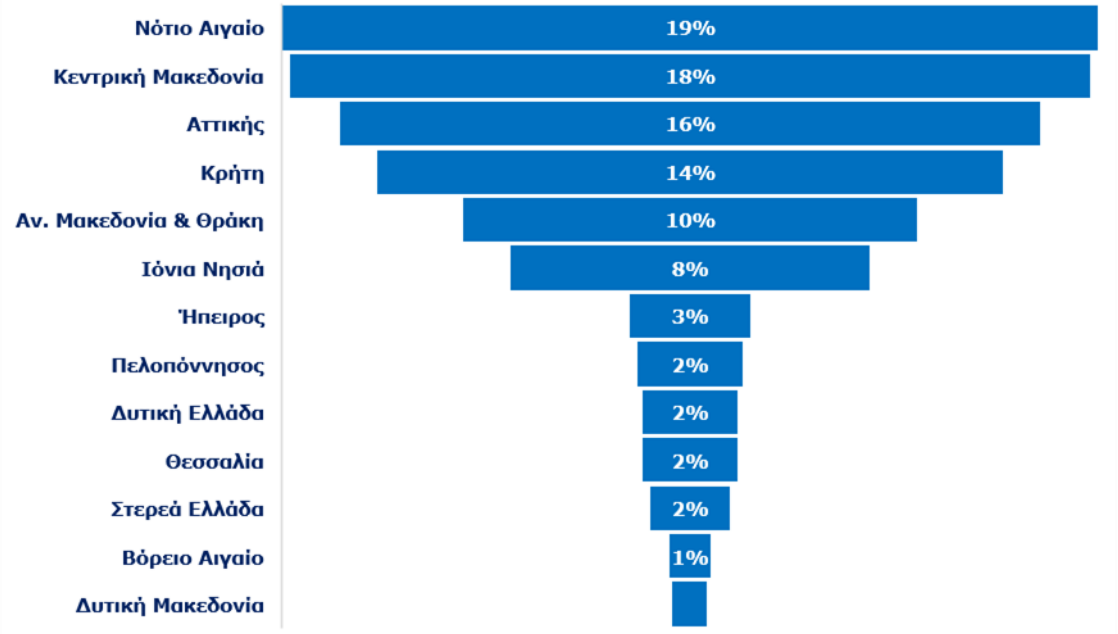

5.1.2 Επισκέψεις ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής

Η Περιφέρεια Αττικής αντιπροσωπεύει το 16% των επισκέψεων που καταγράφηκαν στην Ελλάδα το 2019, σημειώνοντας αύξηση σε σύγκριση με το 2017 κατά +15% (από 5,1 εκατ. το 2017 σε 5,9 εκατ. το 2019). Αναφορικά με τις χώρες προέλευσης, όλες καταγράφουν θετική ποσοστιαία μεταβολή με εξαίρεση την Αυστραλία (-3%, από 220 χιλ. το 2017 σε 213 χιλ. το 2019). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες αγορές: ΗΠΑ (+36%, από 616 χιλ. το 2017 σε 836 χιλ. το 2019), Ηνωμένο Βασίλειο (+22%, από 421 χιλ. το 2017 σε 514 χιλ. το 2019), Κύπρος (+16%, από 387 χιλ. το 2017 σε 450 χιλ. το 2019), Γερμανία (+12%, από 375 χιλ. το 2017 σε 420 χιλ. το 2019), Γαλλία (+5%, από 306 χιλ. το 2017 σε 321 χιλ. το 2019), Ιταλία (+13%, από 262 χιλ. το 2017 σε 298 χιλ. το 2019), Τουρκία (+23%, από 133 χιλ. το 2017 σε 165 χιλ. το 2019) και Λοιπές (+12%, από 2,4 εκατ. το 2017 σε 2,7 εκατ. το 2019).

Πίνακας 45: Επισκέψεις ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής (σε χιλ.), 2017-2019

Κατανομή επισκέψεων στην Περιφέρεια Αττικής ανά αγορά (σε χιλ.), 2017 - 2019				
Χώρες Προέλευσης	**2017**	**2018**	**2019**	**%Δ 2017 - 2019**
ΗΠΑ	616	778	836	36%
Ην. Βασίλειο	421	472	514	22%
Κύπρος	387	375	450	16%
Γερμανία	375	432	420	12%
Γαλλία	306	332	321	5%
Ιταλία	262	314	298	13%
Αυστραλία	220	217	213	-3%
Τουρκία	133	177	165	23%
Λοιπές	2.416	2.583	2.707	12%
Σύνολο	**5.137**	**5.681**	**5.923**	**15%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE - Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για το 2019, οι επισκέπτες από τις ΗΠΑ κατέχουν το υψηλότερο μερίδιο με 14% (12% το 2017) και ακολουθούν από το Ην. Βασίλειο με 9% (8% το 2017), από την Κύπρο με 8% (8% το 2017), από την Γερμανία με 7% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2017), από την Γαλλία με 5% (6% το 2017), από την Ιταλία με 5% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2017), από την Αυστραλία με 4% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2017), από την Τουρκία με 3% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2017) και από τις Λοιπές με 46% (47% το 2017).

Διάγραμμα 56: Ποσοστιαία κατανομή των επισκέψεων ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής, 2017-2019

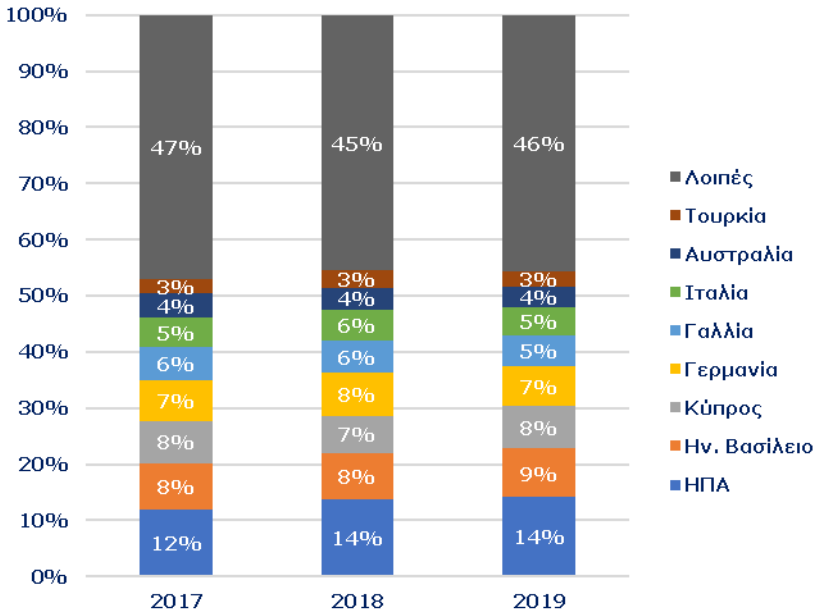

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.1.3 Διανυκτερεύσεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Οι διανυκτερεύσεις στην Ελλάδα την περίοδο 2017-2019 αυξήθηκαν κατά +11% (από 209.855 χιλ. το 2017 σε 232.464 χιλ. το 2019). Επιμέρους, η εικόνα είναι θετική, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Ιονίων Νήσων (-5%, από 24,9 εκατ. το 2017 σε 23,7 εκατ. το 2019), Θεσσαλίας (-3%, από 5,0 εκατ. το 2017 σε 4,9 εκατ. το 2019) και Βορείου Αιγαίου (-10%, από 3,2 εκατ. το 2017 σε 2,9 εκατ. το 2019). Ενδεικτικά, οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Νότιο Αιγαίο (+15%, από 46,2 εκατ. το 2017 σε 53,2 εκατ. το 2019), Κρήτη (+7%, από 40,3 εκατ. το 2017 σε 43,3 εκατ. το 2019), Κεντρική Μακεδονία (+0,1%, από 40,8 εκατ. το 2017 σε 40,8 εκατ. το 2019), Αττική (+16%, από 29,4 εκατ. το 2017 σε 34,0 εκατ. το 2019), Αν. Μακεδονία & Θράκη (+88%, από 5,4 εκατ. το 2017 σε 10,2 εκατ. το 2019), Πελοπόννησος (+24%, από 5,2 εκατ. το 2017 σε 6,5 εκατ. το 2019), Δυτική Ελλάδα (+61%, από 2,8 εκατ. το 2017 σε 4,5 εκατ. το 2019), Ήπειρος (+10%, από 3,6 εκατ. το 2017 σε 4,0 εκατ. το 2019), Στερεά Ελλάδα (+48%, από 2,0 εκατ. το 2017 σε 3,0 εκατ. το 2019) και Δυτική Μακεδονία (+77%, από 859 χιλ. το 2017 σε 1,5 εκατ. το 2019).

Πίνακας 46: Διανυκτερεύσεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε χιλ.), 2017-2019

Διανυκτερεύσεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε χιλ.), 2017 - 2019				
Περιφέρεια	**2017**	**2018**	**2019**	**%Δ 2017 - 2019**
Νότιο Αιγαίο	46.210	51.084	53.169	15%
Κρήτη	40.271	43.819	43.256	7%
Κεντρική Μακεδονία	40.782	44.690	40.808	0%
Αττικής	**29.437**	**31.386**	**34.028**	**16%**
Ιόνια Νησιά	24.944	24.762	23.744	-5%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	5.421	6.467	10.171	88%
Πελοπόννησος	5.214	6.614	6.466	24%
Θεσσαλία	5.027	4.217	4.889	-3%
Δυτική Ελλάδα	2.819	3.184	4.530	61%
Ήπειρος	3.643	3.362	4.003	10%
Στερεά Ελλάδα	2.013	2.998	2.978	48%
Βόρειο Αιγαίο	3.217	3.113	2.902	-10%
Δυτική Μακεδονία	859	1.316	1.520	77%
Ελλάδα	**209.855**	**227.012**	**232.464**	**11%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι τα υψηλότερα ποσοστά καταγράφονται στο Νότιο Αιγαίο (23%), την Κρήτη (19%), την Κεντρική Μακεδονία (18%), την Αττική (15%) και τα Ιόνια Νησιά (10%). Δηλαδή οι 5 αυτές Περιφέρειες αντιπροσωπεύουν το 84% των διανυκτερεύσεων που καταγράφηκαν στην Ελλάδα το 2019.

Διάγραμμα 57: Ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2019

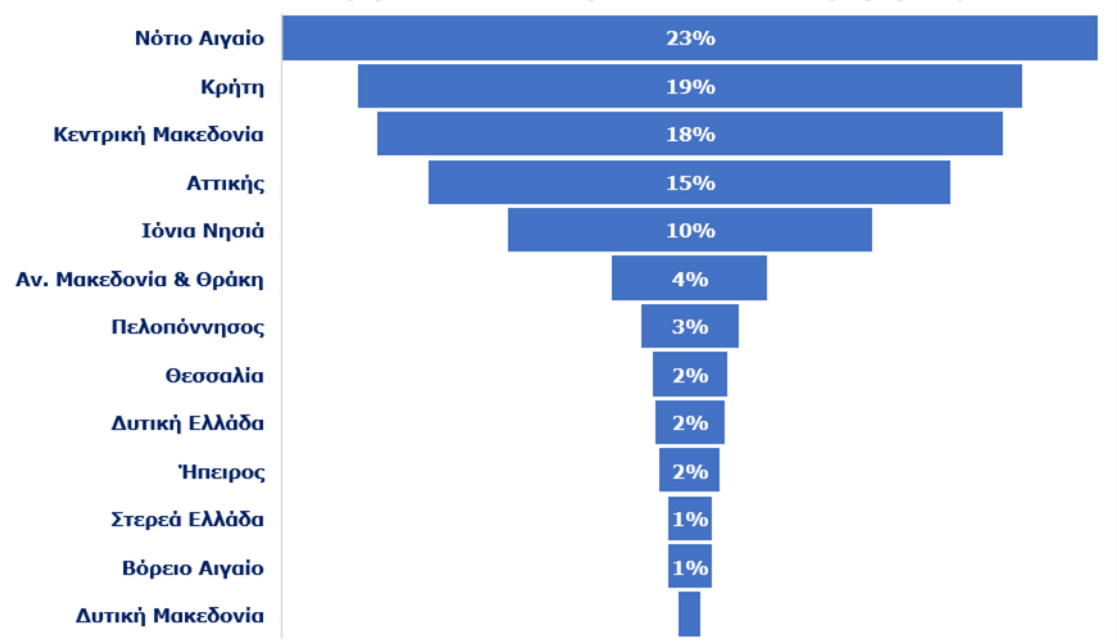

5.1.4 Διανυκτερεύσεις ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής

Η Περιφέρεια Αττικής αντιπροσωπεύει το 15% των διανυκτερεύσεων που καταγράφηκαν στην Ελλάδα το 2019, σημειώνοντας αύξηση σε σύγκριση με το 2017 κατά +16% (από 29,4 εκατ. το 2017 σε 34,0 εκατ. το 2019). Αναφορικά με τις χώρες προέλευσης η εικόνα είναι θετική, με εξαίρεση τις αγορές της Γερμανίας (-2%, από 2,4 εκατ. το 2017 σε 2,4 εκατ. το 2019) και της Αυστραλίας (-31%, από 1,2 εκατ. το 2017 σε 843 χιλ. το 2019). Ενδεικτικά, οι υπόλοιπες αγορές: ΗΠΑ (+33%, από 3,3 εκατ. το 2017 σε 4,4 εκατ. το 2019), Ην. Βασίλειο (+42%, από 2,8 εκατ. το 2017 σε 3,9 εκατ. το 2019), Κύπρος (+13%, από 3,4 εκατ. το 2017 σε 3,8 εκατ. το 2019), Γαλλία (+28%, από 1,5 εκατ. το 2017 σε 1,9 εκατ. το 2019), Ιταλία (+2%, από 1,1 εκατ. το 2017 σε 1,2 εκατ. το 2019), Τουρκία (+94%, από 429 χιλ. το 2017 σε 833 χιλ. το 2019) και Λοιπές (+12%, από 13,3 εκατ. το 2017 σε 14,8 εκατ. το 2019).

Πίνακας 47: Διανυκτερεύσεις ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής (σε χιλ.), 2017-2019

Κατανομή διανυκτερεύσεων στην Περιφέρεια Αττικής ανά αγορά (σε χιλ.), 2017 - 2019				
Χώρες Προέλευσης	**2017**	**2018**	**2019**	**%Δ 2017 - 2019**
ΗΠΑ	3.301	4.264	4.379	33%
Ην. Βασίλειο	2.769	2.875	3.922	42%
Κύπρος	3.410	2.435	3.837	13%
Γερμανία	2.425	2.516	2.368	-2%
Γαλλία	1.477	2.005	1.894	28%
Ιταλία	1.143	1.682	1.162	2%
Αυστραλία	1.222	1.056	843	-31%
Τουρκία	429	718	833	94%
Λοιπές	13.260	13.835	14.791	12%
Σύνολο	**29.437**	**31.386**	**34.028**	**16%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE - Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για το 2019, οι επισκέπτες από τις ΗΠΑ κατέχουν το υψηλότερο μερίδιο με 13% (11% το 2017) και ακολουθούν από το Ην. Βασίλειο με 12% (9% το 2017), από την Κύπρο με 11% (12% το 2017), από την Γερμανία με 7% (8% το 2017), από την Γαλλία με 6% (5% το 2017), από την Ιταλία με 3% (4% το 2017), από την Αυστραλία με 2% (4% το 2017), από την Τουρκία με 2% (1% το 2017) και από τις Λοιπές με 43% (45% το 2017).

Διάγραμμα 58: Ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής, 2017-2019

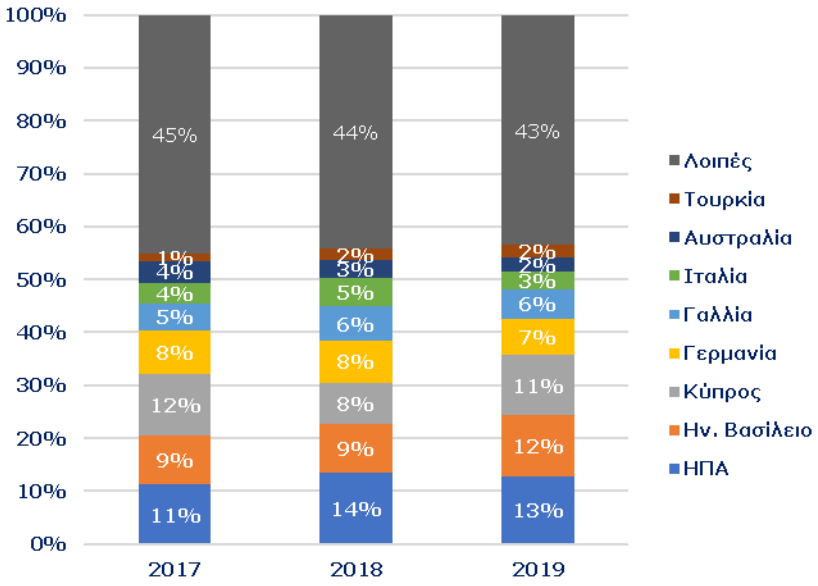

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.1.5 Εισπράξεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Οι εισπράξεις στην Ελλάδα την περίοδο 2017-2019 αυξήθηκαν κατά +24% (από € 14.202 εκατ. το 2017 σε € 17.680 εκατ. το 2019). Η εικόνα στις επιμέρους Περιφέρειες είναι θετική, με εξαίρεση την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (-1%, από € 167 εκατ. το 2017 σε € 165 εκατ. το 2019). Ενδεικτικά, οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Νότιο Αιγαίο (+42%, από € 3,7 δισ. το 2017 σε € 5,2 δισ. το 2019), Κρήτη (+10%, από € 3,3 δισ. το 2017 σε € 3,6 δισ. το 2019), Αττική (+24%, από € 2,1 δισ. το 2017 σε € 2,6 δισ. το 2019), Κεντρική Μακεδονία (+21%, από € 1,9 δισ. το 2017 σε € 2,3 δισ. το 2019), Ιόνια Νησιά (+8%, από € 1,8 δισ. το 2017 σε € 1,9 δισ. το 2019), Αν. Μακεδονία & Θράκη (+56%, από € 282 εκατ. το 2017 σε € 440 εκατ. το 2019), Πελοπόννησο (+36%, από € 307 εκατ. το 2017 σε € 417 εκατ. το 2019), Θεσσαλία (+23%, από € 290 εκατ. το 2017 σε € 355 εκατ. το 2019), Ήπειρο (+21%, από € 216 εκατ. το 2017 σε 261 εκατ. το 2019), Δυτική Ελλάδα (+62%, από € 159 εκατ. το 2017 σε € 257 εκατ. το 2019), Στερεά Ελλάδα (+59%, από € 113 εκατ. το 2017 σε € 180 εκατ. το 2019) και Δυτική Μακεδονία (+68%, από € 45 εκατ. το 2017 σε € 76 εκατ. το 2019).

Πίνακας 48: Εισπράξεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε εκατ. €), 2017-2019

Εισπράξεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε εκατ. €), 2017 - 2019				
Περιφέρεια	**2017**	**2018**	**2019**	**%Δ 2017 - 2019**
Νότιο Αιγαίο	3.653	4.414	5.175	42%
Κρήτη	3.260	3.134	3.601	10%
Αττικής	**2.083**	**2.279**	**2.592**	**24%**
Κεντρική Μακεδονία	1.852	2.275	2.250	21%
Ιόνια Νησιά	1.775	1.691	1.911	8%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	282	322	440	56%
Πελοπόννησος	307	415	417	36%
Θεσσαλία	290	270	355	23%
Ήπειρος	216	222	261	21%
Δυτική Ελλάδα	159	212	257	62%
Στερεά Ελλάδα	113	194	180	59%
Βόρειο Αιγαίο	167	164	165	-1%
Δυτική Μακεδονία	45	61	76	68%
Ελλάδα	**14.202**	**15.653**	**17.680**	**24%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των εισπράξεων στις επιμέρους Περιφέρειες για το 2019, παρατηρούμε ότι τα υψηλότερα ποσοστά καταγράφονται στο Νότιο Αιγαίο (29%), την Κρήτη (20%), την Αττική (15%), την Κεντρική Μακεδονία (13%) και τα Ιόνια Νησιά (11%). Δηλαδή οι 5 αυτές Περιφέρειες αντιπροσωπεύουν το 88% των εισπράξεων που καταγράφηκαν στην Ελλάδα το 2019.

Διάγραμμα 59: Ποσοστιαία κατανομή των εισπράξεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2019

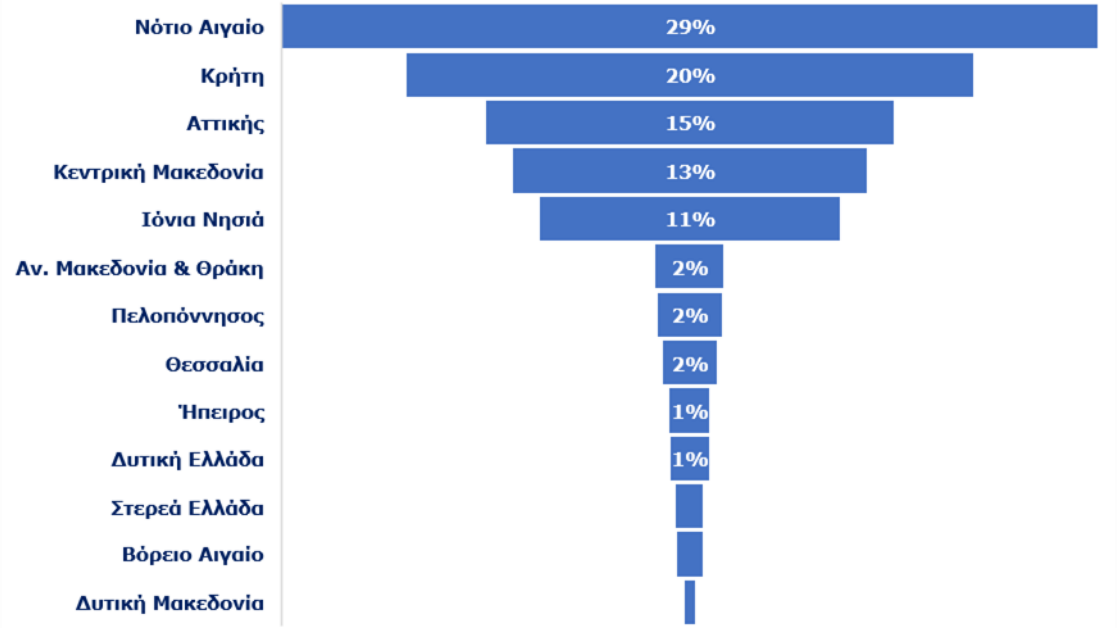

5.1.6 Εισπράξεις ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής

Η Περιφέρεια Αττικής αντιπροσωπεύει το 15% των εισπράξεων που καταγράφηκαν στην Ελλάδα το 2019, σημειώνοντας αύξηση σε σύγκριση με το 2017 κατά +24% (από € 2,1 δισ. το 2017 σε € 2,6 δισ. το 2019). Αναφορικά με τις χώρες προέλευσης όλες καταγράφουν αύξηση, με εξαίρεση την αγορά της Αυστραλίας (-32%, από € 122 εκατ. το 2017 σε € 82 εκατ. το 2019). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες αγορές: ΗΠΑ (+31%, από € 303 εκατ. το 2017 σε € 397 εκατ. το 2019), Ην. Βασίλειο (+51%, από € 166 εκατ. το 2017 σε € 251 εκατ. το 2019), Κύπρος (+28%, από € 178 εκατ. το 2017 σε € 227 εκατ. το 2019), Γερμανία (+33%, από € 138 εκατ. το 2017 σε € 183 εκατ. το 2019), Γαλλία (+30%, από € 115 εκατ. το 2017 σε € 150 εκατ. το 2019), Ιταλία (+32%, από € 75 εκατ. το 2017 σε € 98 εκατ. το 2019), Τουρκία (+6%, από € 64 εκατ. το 2017 σε € 67 εκατ. το 2019) και Λοιπές (+23%, από € 923 εκατ. το 2017 σε € 1,1 δισ. το 2019).

Πίνακας 49: Εισπράξεις ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής (σε εκατ. €), 2017-2019

Κατανομή εισπράξεων στην Περιφέρεια Αττικής ανά αγορά (σε εκατ. €), 2017 - 2019				
Χώρες Προέλευσης	**2017**	**2018**	**2019**	**%Δ 2017 - 2019**
ΗΠΑ	303	345	397	31%
Ην. Βασίλειο	166	199	251	51%
Κύπρος	178	165	227	28%
Γερμανία	138	163	183	33%
Γαλλία	115	136	150	30%
Ιταλία	75	92	98	32%
Αυστραλία	122	90	82	-32%
Τουρκία	64	76	67	6%
Λοιπές	923	1.013	1.136	23%
Σύνολο	**2.083**	**2.279**	**2.592**	**24%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE - Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για το 2019, οι επισκέπτες από τις ΗΠΑ κατέχουν το υψηλότερο μερίδιο με 15% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2017) και ακολουθούν από το Ην. Βασίλειο με 10% (8% το 2017), από την Κύπρο με 9% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2017), από την Γερμανία με 7% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2017), από την Γαλλία με 6% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2017), από την Ιταλία με 4% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2017), από την Αυστραλία με 3% (6% το 2017), από την Τουρκία με 3% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2017) και από τις Λοιπές με 44% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2017).

Διάγραμμα 60: Ποσοστιαία κατανομή των εισπράξεων ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής, 2017-2019

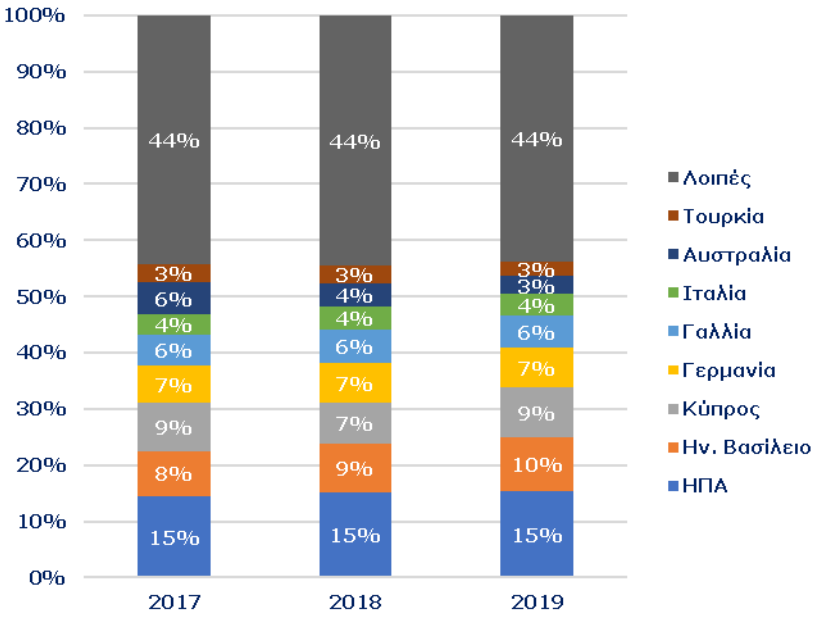

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.2 ΒΑΣΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, 2017-2019

5.2.1 Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα

Η Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα την περίοδο 2017-2019 σημείωσε αύξηση κατά +5% (από € 458 το 2017 σε € 482 το 2019). Η εικόνα στις επιμέρους Περιφέρειες είναι θετική, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας (-12%, από € 301 το 2017 σε € 265 το 2019), Ηπείρου (-17%, από € 303 το 2017 σε € 253 το 2019) και Αν. Μακεδονίας & Θράκης (-45%, από € 209 το 2017 σε € 115 το 2019). Ενδεικτικά, οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Νότιο Αιγαίο (+20%, από € 626 το 2017 σε € 751 το 2019), Κρήτης (+0,4%, από € 678 το 2017 σε € 681 το 2019), Ιονίων Νήσων (+5%, από € 598 το 2017 σε € 627 το 2019), Πελοποννήσου (+10%, από € 423 το 2017 σε € 464 το 2019), Βορείου Αιγαίου (+0,5%, από € 458 το 2017 σε € 460 το 2019), Θεσσαλίας (+5%, από € 418 το 2017 σε € 440 το 2019), Αττικής (+8%, από € 406 το 2017 σε € 438 το 2019), Κεντρικής Μακεδονίας (+30%, από € 255 το 2017 σε € 333 το 2019), Δυτικής Ελλάδας (+12%, από € 282 το 2017 σε € 315 το 2019) και Δυτικής Μακεδονίας (+22%, από € 203 το 2017 σε € 248 το 2019).

Πίνακας 50: Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη και ανά Περιφέρεια (σε €), 2017-2019

Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε €), 2017 - 2019				
Περιφέρεια	**2017**	**2018**	**2019**	**%Δ 2017 - 2019**
Νότιο Αιγαίο	626	666	751	20%
Κρήτη	678	599	681	0%
Ιόνια Νησιά	598	535	627	5%
Πελοπόννησος	423	469	464	10%
Βόρειο Αιγαίο	458	422	460	0%
Θεσσαλία	418	401	440	5%
Αττικής	**406**	**401**	**438**	**8%**
Κεντρική Μακεδονία	255	291	333	30%
Δυτική Ελλάδα	282	303	315	12%
Στερεά Ελλάδα	301	353	265	-12%
Ήπειρος	303	270	253	-17%
Δυτική Μακεδονία	203	174	248	22%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	209	167	115	-45%
Ελλάδα	**458**	**449**	**482**	**5%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όλες οι Περιφέρειες κατέγραψαν Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη μικρότερη από τον Μέσο Όρο και για τα τρία έτη, με εξαίρεση τις Περιφέρειες: Νοτίου Αιγαίου (€ 626 το 2017, € 666 το 2018 και € 751 το 2019), Κρήτης (€ 678 το 2017, € 599 το 2018 και € 681 το 2019), Ιονίων Νήσων (€ 598 το 2017, € 535 το 2018 και € 627 το 2019), Πελοποννήσου (μόνο για το 2018, € 423 το 2017, € 469 το 2018 και € 464 το 2019) και Βορείου Αιγαίου (ίδιο το 2017, € 458 το 2017, € 422 το 2018 και € 460 το 2019).

Διάγραμμα 61: Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη και ανά Περιφέρεια (σε €), 2017-2019

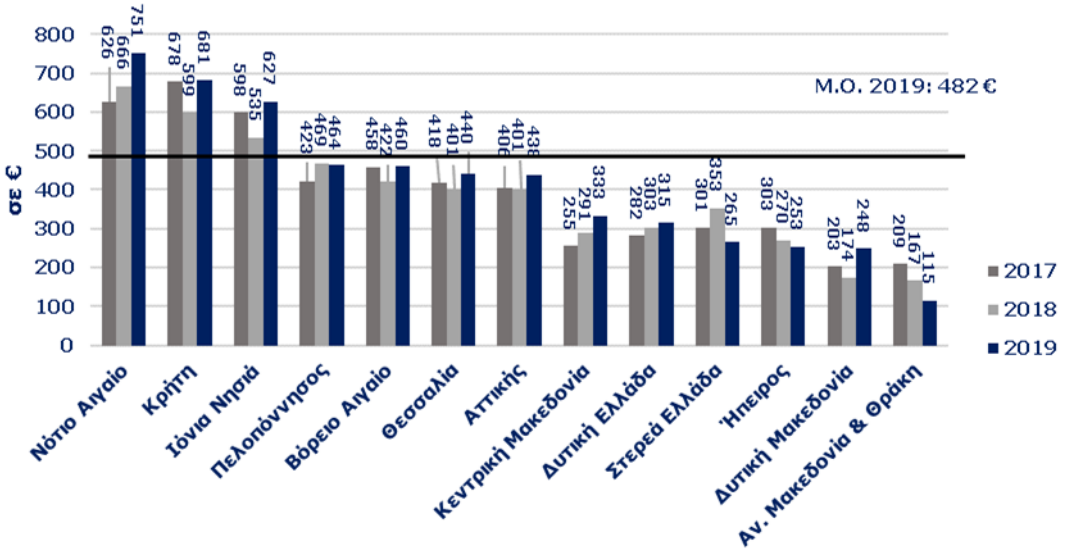

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.2.2 Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη και ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής

Η Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στην Περιφέρεια Αττικής κατέγραψε αύξηση την περίοδο 2017-2019 κατά +8% (από € 406 το 2017 σε € 438 το 2019). Η αύξηση αυτή οφείλεται, στην αύξηση που καταγράφηκε στην Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη από τις αγορές της Κύπρου (+10%, από € 460 το 2017 σε € 505 το 2019), του Ην. Βασιλείου (+24%, από € 394 το 2017 σε € 488 το 2019), της Γαλλίας (+24%, από € 375 το 2017 σε € 466 το 2019), της Γερμανίας (+19%, από € 368 το 2017 σε € 436 το 2019), της Ιταλίας (+16%, από € 285 το 2017 σε € 331 το 2019) και των Λοιπών χωρών (+10%, από € 382 το 2017 σε € 420 το 2019). Οι μόνες αγορές που κατέγραψαν μείωση στην Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη ήταν των ΗΠΑ (-3%, από € 491 το 2017 σε € 475 το 2019), της Τουρκίας (-14%, από € 478 το 2017 σε € 409 το 2019) και της Αυστραλίας (-30%, από € 555 το 2017 σε € 386 το 2019). Επίσης, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη της Περιφέρειας Αττικής υστερεί αυτής του συνόλου της χώρας κατά 11%, 11% και 9% για τα έτη 2017, 2018 και 2019 αντίστοιχα.

Πίνακας 51: Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη και ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής (σε €), 2017-2019

Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στην Περιφέρεια Αττικής ανά χώρα προέλευσης (σε €) , 2017 - 2019				
Χώρες Προέλευσης	**2017**	**2018**	**2019**	**%Δ 2017 - 2019**
Κύπρος	460	439	505	10%
Ην. Βασίλειο	394	422	488	24%
ΗΠΑ	491	444	475	-3%
Γαλλία	375	409	466	24%
Γερμανία	368	377	436	19%
Τουρκία	478	429	409	-14%
Αυστραλία	555	413	386	-30%
Ιταλία	285	295	331	16%
Λοιπές	382	392	420	10%
Περιφέρεια	**406**	**401**	**438**	**8%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE - Intelligence

Η εικόνα στη Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στις επιμέρους αγορές σε σύγκριση με το σύνολο της Περιφέρειας ήταν μικτή, με τις αγορές της Κύπρου (€ 460 το 2017, € 439 το 2018 και € 505 το 2019) και των ΗΠΑ (€ 491 το 2017, € 444 το 2018 και € 475 το 2019) να καταγράφουν υψηλότερη Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη και για τα 3 έτη, του Ην. Βασιλείου (€ 394 το 2017, € 422 το 2018 και € 488 το 2019) και της Γαλλίας (€ 375 το 2017, € 409 το 2018 και € 466 το 2019) μόνο τα έτη 2018 και

2019, της Τουρκίας (€ 478 το 2017, € 429 το 2018 και € 409 το 2019) και της Αυστραλίας (€ 555 το 2017, € 413 το 2018 και € 386 το 2019) μόνο για τα έτη 2017 και 2018 ενώ αντίθετα οι αγορές της Γερμανίας (€ 368 το 2017, € 377 το 2018 και € 436 το 2019), της Ιταλίας (€ 285 το 2017, € 295 το 2018 και € 331 το 2019) και των Λοιπών χωρών (€ 382 το 2017, € 392 το 2018 και € 420 το 2019) κατέγραψαν χαμηλότερη Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη σε σύγκριση με το Μέσο Όρο της Περιφέρειας και για τα 3 έτη.

Διάγραμμα 62: Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη και ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής (σε €), 2017-2019

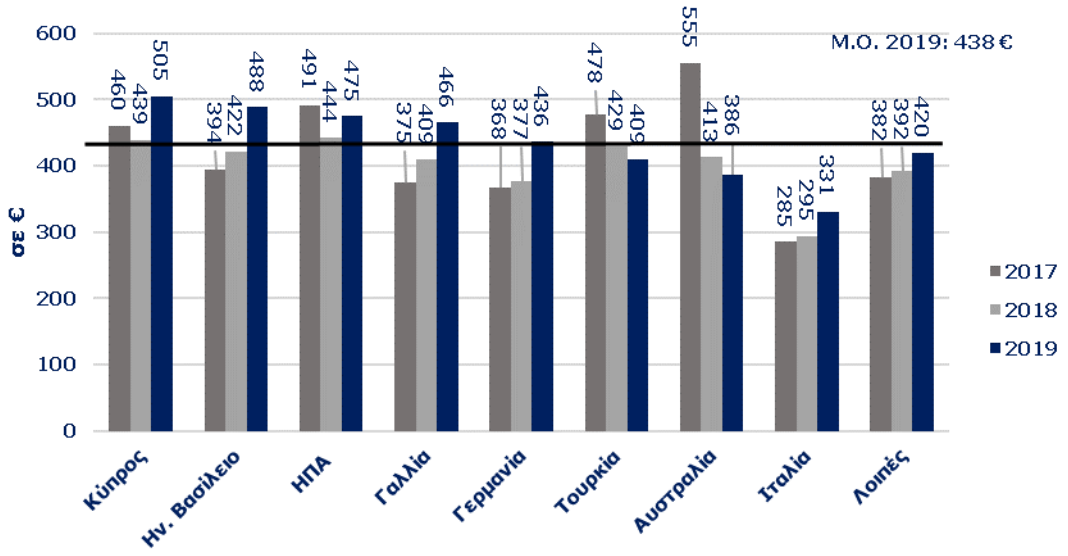

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.2.3 Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση και ανά Περιφέρεια στην Ελλάδα

Η Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση στην Ελλάδα την περίοδο 2017-2019 σημείωσε αύξηση κατά +12% (από € 68 το 2017 σε € 76 το 2019). Η εικόνα στις επιμέρους Περιφέρειες είναι θετική, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας (-5%, από € 52 το 2017 σε € 50 το 2019) και Αν. Μακεδονίας & Θράκης (-17%, από € 52 το 2017 σε € 43 το 2019). Ενδεικτικά, οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Νότιο Αιγαίο (+23%, από € 79 το 2017 σε € 97 το 2019), Κρήτη (+3%, από € 81 το 2017 σε € 83 το 2019), Ιόνια Νησιά (+13%, από € 71 το 2017 σε € 80 το 2019), Αττική (+8%, από € 71 το 2017 σε € 76 το 2019), Θεσσαλία (+26%, από € 58 το 2017 σε € 73 το 2019), Ήπειρος (+10%, από € 59 το 2017 σε € 65 το 2019), Πελοπόννησος (+9%, από € 59 το 2017 σε € 64 το 2019), Στερεά Ελλάδα (+8%, από € 56 το 2017 σε € 60 το 2019), Βόρειο Αιγαίο (+10%, από € 52 το 2017 σε € 57 το 2019), Δυτική Ελλάδα (+1%, από € 56 το 2017 σε € 57 το 2019) και Κεντρική Μακεδονία (+21%, από € 45 το 2017 σε € 55 το 2019).

Πίνακας 52: Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση και ανά Περιφέρεια (σε €), 2017-2019

Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε €), 2017 - 2019				
Περιφέρεια	**2017**	**2018**	**2019**	**%Δ 2017 - 2019**
Νότιο Αιγαίο	79	86	97	23%
Κρήτη	81	72	83	3%
Ιόνια Νησιά	71	68	80	13%
Αττικής	**71**	**73**	**76**	**8%**
Θεσσαλία	58	64	73	26%
Ήπειρος	59	66	65	10%
Πελοπόννησος	59	63	64	9%
Στερεά Ελλάδα	56	65	60	8%
Βόρειο Αιγαίο	52	53	57	10%
Δυτική Ελλάδα	56	67	57	1%
Κεντρική Μακεδονία	45	51	55	21%
Δυτική Μακεδονία	52	46	50	-5%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	52	50	43	-17%
Ελλάδα	**68**	**69**	**76**	**12%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όλες οι Περιφέρειες κατέγραψαν Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση μικρότερη από τον Μέσο Όρο και για τα τρία έτη, με εξαίρεση τις Περιφέρειες: Νοτίου Αιγαίου (€ 79 το 2017, € 86 το 2018 και € 97 το 2019), Κρήτης (€ 81 το 2017, € 72 το 2018 και € 83 το 2019), Ιονίων Νήσων (μόνο το 2017 και το 2019, € 71 το 2017, € 68 το 2018 και € 80 το 2019) και Αττικής (€ 71 το 2017, € 73 το 2018 και € 76 το 2019).

Διάγραμμα 63: Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση και ανά Περιφέρεια (σε €), 2017-2019

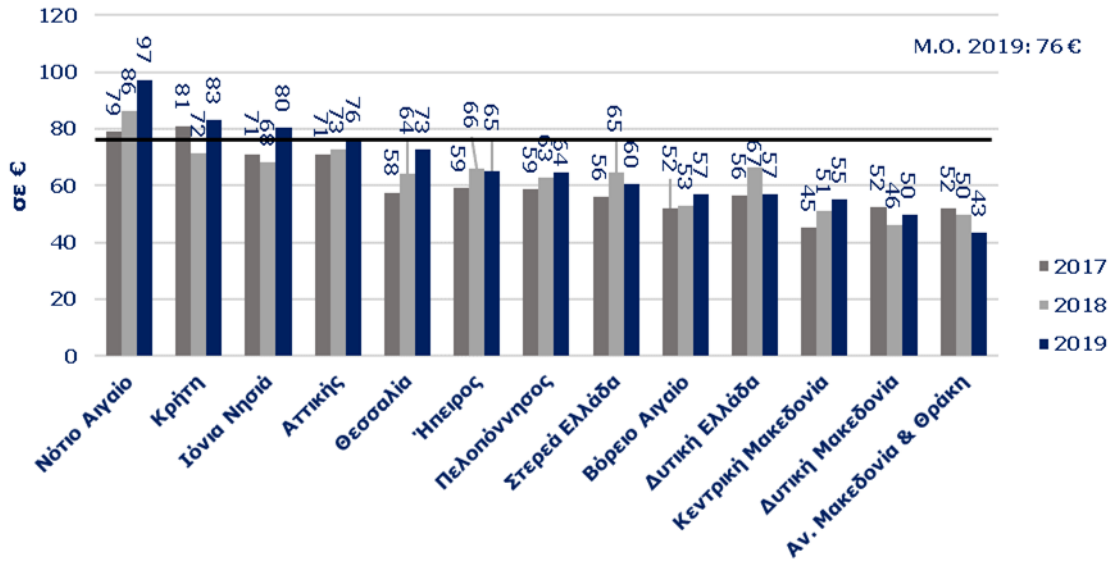

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.2.4 Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση και ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής

Η Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση στην Περιφέρεια Αττικής κατέγραψε αύξηση την περίοδο 2017-2019 κατά +8% (από € 71 το 2017 σε € 76 το 2019). Η αύξηση αυτή οφείλεται στην αύξηση που καταγράφηκε στην Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση από τις αγορές της Ιταλίας (+29%, από € 65 το 2017 σε € 85 το 2019), της Γαλλίας (+2%, από € 78 το 2017 σε € 79 το 2019), της Γερμανίας (+36%, από € 57 το 2017 σε € 77 το 2019), του Ην. Βασιλείου (+7%, από € 60 το 2017 σε € 64 το 2019), της Κύπρου (+14%, από € 52 το 2017 σε € 59 το 2019) και των Λοιπών (+10%, από € 70 το 2017 σε € 77 το 2019). Αντίθετα, οι υπόλοιπες αγορές κατέγραψαν μείωση στην Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση: Αυστραλία (-2%, από € 100 το 2017 σε € 98 το 2019), ΗΠΑ (-1%, από € 92 το 2017 σε € 91 το 2019) και της Τουρκίας (-46%, από € 149 το 2017 σε € 81 το 2019). Επίσης, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι για τα έτη 2017 και 2018 η Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση της Περιφέρειας Αττικής έχει υπερκεράσει αυτής του συνόλου της χώρας κατά 5% αντίστοιχα, ενώ ίδια με το σύνολο της χώρας είναι η Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση για το 2019 .

Πίνακας 53: Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση και ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής (σε €), 2017-2019

Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση στην Περιφέρεια Αττικής ανά χώρα προέλευσης (σε €), 2017 - 2019				
Χώρες Προέλευσης	**2017**	**2018**	**2019**	**%Δ 2017 - 2019**
Αυστραλία	100	85	98	-2%
ΗΠΑ	92	81	91	-1%
Ιταλία	65	55	85	29%
Τουρκία	149	106	81	-46%
Γαλλία	78	68	79	2%
Γερμανία	57	65	77	36%
Ην. Βασίλειο	60	69	64	7%
Κύπρος	52	68	59	14%
Λοιπές	70	73	77	10%
Σύνολο	**71**	**73**	**76**	**8%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE - Intelligence

Σε σύγκριση με τον Μέσο Όρο της Περιφέρειας η εικόνα είναι μικτή, με τις αγορές της Αυστραλίας (€ 100 το 2017, € 85 το 2018 και € 98 το 2019), των ΗΠΑ (€ 92 το 2017, € 81 το 2018 και € 91 το 2019) και της Τουρκίας (€ 149 το 2017, € 106 το 2018 και € 81 το 2019) να καταγράφουν υψηλότερη Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση από το σύνολο της Περιφέρειας και για τα 3 έτη, την αγορά της Γαλλίας (€ 78 το 2017, € 68

το 2018 και € 79 το 2019) μόνο για το 2017 και το 2019, τις αγορές της Ιταλίας (€ 65 το 2017, € 55 το 2018 και € 85 το 2019), της Γερμανίας (€ 57 το 2017, € 65 το 2018 και € 77 το 2019) και των Λοιπών (€ 70 το 2017, € 73 το 2018 και € 77 το 2019) μόνο για το 2019, ενώ αντίθετα οι επισκέπτες από τις αγορές του Ην. Βασιλείου (€ 60 το 2017, € 69 το 2018 και € 64 το 2019) και της Κύπρου (€ 52 το 2017, € 68 το 2018 και € 59 το 2019) κατέγραψαν χαμηλότερη Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση από αυτής του συνόλου της Περιφέρειας και για τα τρία έτη.

Διάγραμμα 64: Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση και ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής (σε €), 2017-2019

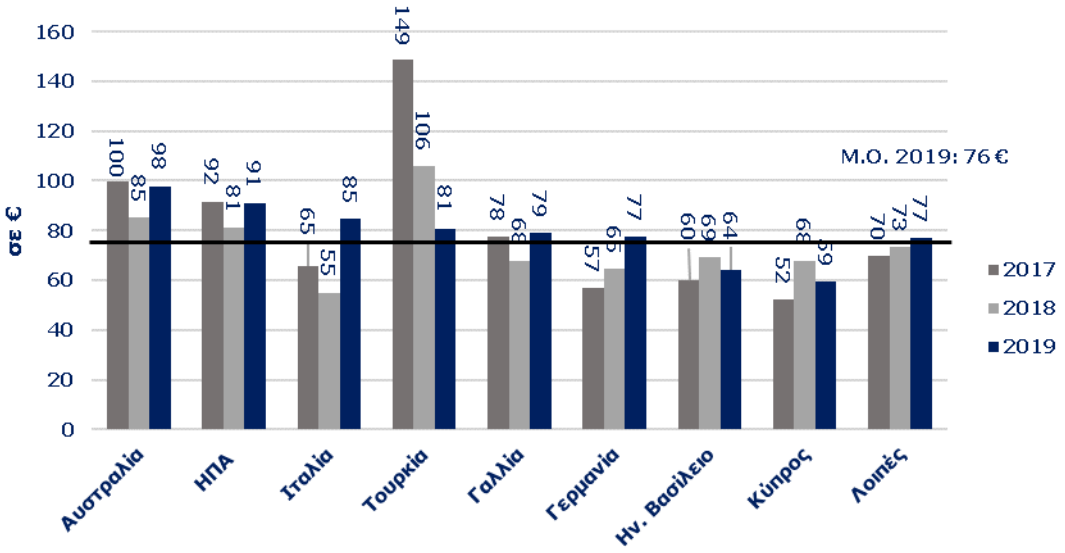

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.2.5 Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Περιφέρεια στην Ελλάδα

Η Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα την περίοδο 2017-2019 κατέγραψε μείωση κατά -6% (από 6,8 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 6,3 διανυκτερεύσεις το 2019). Η εικόνα στις επιμέρους Περιφέρειες είναι μικτή, με τις Περιφέρειες Πελοποννήσου (+0,3%, από 7,2 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 7,2 διανυκτερεύσεις το 2019), Κεντρικής Μακεδονίας (+7%, από 5,6 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 6,0 διανυκτερεύσεις το 2019), Αττικής (+0,3%, από 5,7 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 5,7 διανυκτερεύσεις το 2019), Δυτικής Ελλάδας (+11%, από 5,0 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 5,5 διανυκτερεύσεις το 2019) και Δυτικής Μακεδονίας (+29%, από 3,9 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 5,0 διανυκτερεύσεις το 2019) να καταγράφουν αύξηση και τις Περιφέρειες Κρήτης (-2%, από 8,4 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 8,2 διανυκτερεύσεις το 2019), Βορείου Αιγαίου (-9%, από 8,8 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 8,1 διανυκτερεύσεις το 2019), Ιονίων Νήσων (-7%, από 8,4 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 7,8 διανυκτερεύσεις το 2019), Νοτίου Αιγαίου (-3%, από 7,9 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 7,7 διανυκτερεύσεις το 2019), Θεσσαλίας (-16%, από 7,2 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 6,1 διανυκτερεύσεις το 2019), Στερεάς Ελλάδας (-18%, από 5,4 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 4,4 διανυκτερεύσεις το 2019), Ηπείρου (-24%, από 5,1 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 3,9 διανυκτερεύσεις το 2019) και Αν. Μακεδονίας & Θράκης (-34%, από 4,0 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 2,7 διανυκτερεύσεις το 2019) μείωση.

Πίνακας 54: Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Περιφέρεια (σε διανυκτερεύσεις), 2017-2019

Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Περιφέρεια (σε διανυκτερεύσεις), 2017 - 2019				
Περιφέρεια	**2017**	**2018**	**2019**	**%Δ 2017 - 2019**
Κρήτη	8,4	8,4	8,2	-2%
Βόρειο Αιγαίο	8,8	8,0	8,1	-9%
Ιόνια Νησιά	8,4	7,8	7,8	-7%
Νότιο Αιγαίο	7,9	7,7	7,7	-3%
Πελοπόννησος	7,2	7,5	7,2	0%
Θεσσαλία	7,2	6,2	6,1	-16%
Κεντρική Μακεδονία	5,6	5,7	6,0	7%
Αττικής	**5,7**	**5,5**	**5,7**	**0%**
Δυτική Ελλάδα	5,0	4,6	5,5	11%
Δυτική Μακεδονία	3,9	3,8	5,0	29%
Στερεά Ελλάδα	5,4	5,5	4,4	-18%
Ήπειρος	5,1	4,1	3,9	-24%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	4,0	3,4	2,7	-34%
Ελλάδα	**6,8**	**6,5**	**6,3**	**-6%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Η εικόνα στην Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Επίσκεψη είναι μικτή με τις Περιφέρειες της Κρήτης (8,4 διανυκτερεύσεις το 2017, 8,4 διανυκτερεύσεις το 2018 και 8,2 διανυκτερεύσεις το 2019), του Βορείου Αιγαίου (8,8 διανυκτερεύσεις το 2017, 8,0 διανυκτερεύσεις το 2018 και 8,1 διανυκτερεύσεις το 2019), των Ιονίων Νήσων (8,4 διανυκτερεύσεις το 2017, 7,8 διανυκτερεύσεις το 2018 και 7,8 διανυκτερεύσεις το 2019), του Νοτίου Αιγαίου (7,9 διανυκτερεύσεις το 2017, 7,7 διανυκτερεύσεις το 2018 και 7,7 διανυκτερεύσεις το 2019) και της Πελοποννήσου (7,2 διανυκτερεύσεις το 2017, 7,5 διανυκτερεύσεις το 2018 και 7,2 διανυκτερεύσεις το 2019) να καταγράφουν υψηλότερη Μέση Διάρκεια Παραμονής από τον Μέσο Όρο της χώρας και για τα 3 έτη, της Θεσσαλίας (7,2 διανυκτερεύσεις το 2017, 6,2 διανυκτερεύσεις το 2018 και 6,1 διανυκτερεύσεις το 2019) μόνο το 2017 ενώ αντίθετα οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (5,6 διανυκτερεύσεις το 2017, 5,7 διανυκτερεύσεις το 2018 και 6,0 διανυκτερεύσεις το 2019), Αττικής (5,7 διανυκτερεύσεις το 2017, 5,5 διανυκτερεύσεις το 2018 και 5,7 διανυκτερεύσεις το 2019), Δυτικής Ελλάδας (5,0 διανυκτερεύσεις το 2017, 4,6 διανυκτερεύσεις το 2018 και 5,5 διανυκτερεύσεις το 2019), Δυτικής Μακεδονίας (3,9 διανυκτερεύσεις το 2017, 3,8 διανυκτερεύσεις το 2018 και 5,0 διανυκτερεύσεις το 2019), Στερεάς Ελλάδας (5,4 διανυκτερεύσεις το 2017, 5,5 διανυκτερεύσεις το 2018 και 4,4 διανυκτερεύσεις το 2019), Ηπείρου (5,1 διανυκτερεύσεις το 2017, 4,1 διανυκτερεύσεις το 2018 και 3,9 διανυκτερεύσεις το 2019) και Αν. Μακεδονίας & Θράκης (4,0 διανυκτερεύσεις το 2017, 3,4 διανυκτερεύσεις το 2018 και 2,7 διανυκτερεύσεις το 2019) σημείωσαν χαμηλότερη Μέση Διάρκεια Παραμονής από τον Μ.Ο της χώρας.

Διάγραμμα 65: Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Περιφέρεια (σε διανυκτερεύσεις), 2017-2019

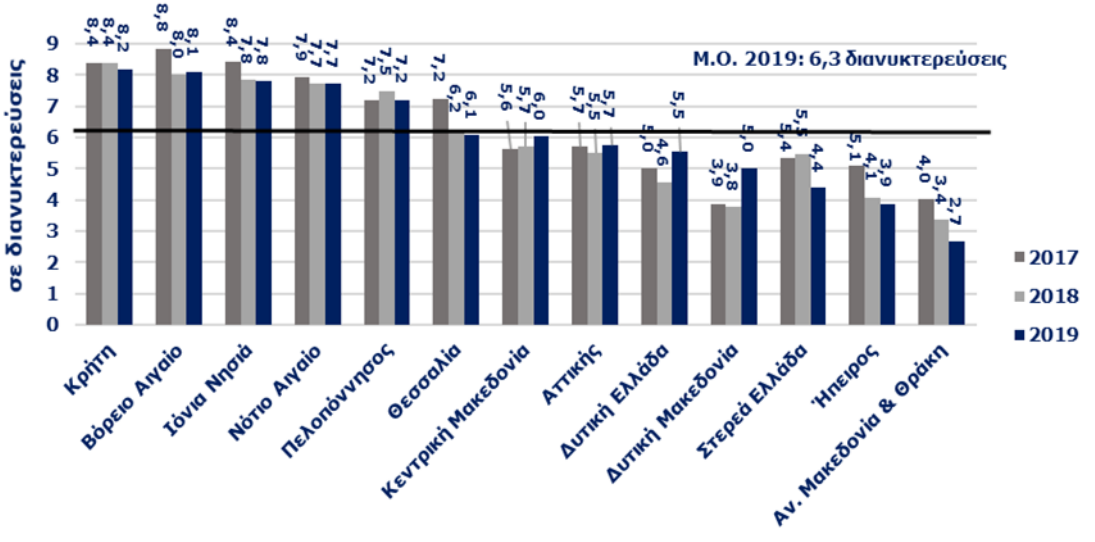

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.2.6 Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής

Η Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Επίσκεψη στην Περιφέρεια Αττικής κατέγραψε οριακή αύξηση την περίοδο 2017-2019 κατά +0,3% (από 5,7 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 5,7 διανυκτερεύσεις το 2019). Αναφορικά με τις επιμέρους αγορές η εικόνα είναι μικτή, με τις αγορές της Κύπρου (-3%, από 8,8 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 8,5 διανυκτερεύσεις το 2019), της Γερμανίας (-13%, από 6,5 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 5,6 διανυκτερεύσεις το 2019), των ΗΠΑ (-2%, από 5,4 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 5,2 διανυκτερεύσεις το 2019), της Αυστραλίας (-29%, από 5,6 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 4,0 διανυκτερεύσεις το 2019), της Ιταλίας (-10%, από 4,4 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 3,9 διανυκτερεύσεις το 2019) και των Λοιπών (-0,5%, από 5,5 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 5,5 διανυκτερεύσεις το 2019) να καταγράφουν μείωση και τις αγορές του Ην. Βασιλείου (+16%, από 6,6 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 7,6 διανυκτερεύσεις το 2019), της Γαλλίας (+22%, από 4,8 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 5,9 διανυκτερεύσεις το 2019) και της Τουρκίας (+57%, από 3,2 διανυκτερεύσεις το 2017 σε 5,1 διανυκτερεύσεις το 2019) αύξηση. Επίσης, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η Μέση Διάρκεια Παραμονής της Περιφέρειας Αττικής υπολείπεται αυτής του συνόλου της χώρας κατά 15%, 15% και 9% αντίστοιχα για τα έτη 2017, 2018 και 2019.

Πίνακας 55: Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής (σε διανυκτερεύσεις), 2017-2019

Μέση Διάρκεια Παραμονής στην Περιφέρεια Αττικής ανά αγορά (σε διανυκτερεύσεις), 2017 - 2019				
Χώρες Προέλευσης	**2017**	**2018**	**2019**	**%Δ 2017 - 2019**
Κύπρος	8,8	6,5	8,5	-3%
Ην. Βασίλειο	6,6	6,1	7,6	16%
Γαλλία	4,8	6,0	5,9	22%
Γερμανία	6,5	5,8	5,6	-13%
ΗΠΑ	5,4	5,5	5,2	-2%
Τουρκία	3,2	4,0	5,1	57%
Αυστραλία	5,6	4,9	4,0	-29%
Ιταλία	4,4	5,4	3,9	-10%
Λοιπές	5,5	5,4	5,5	0%
Περιφέρεια	**5,7**	**5,5**	**5,7**	**0%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE - Intelligence

Η εικόνα στη Μέση Διάρκεια Παραμονής στις επιμέρους αγορές σε σύγκριση με το σύνολο της Περιφέρειας ήταν μικτή, με τις αγορές της Κύπρου (8,8 διανυκτερεύσεις το 2017, 6,5 διανυκτερεύσεις το 2018 και 8,5 διανυκτερεύσεις το 2019) και του Ην.

Βασιλείου (6,6 διανυκτερεύσεις το 2017, 6,1 διανυκτερεύσεις το 2018 και 7,6 διανυκτερεύσεις το 2019) να καταγράφουν υψηλότερη Μέση Διάρκεια Παραμονής και για τα τρία έτη σε σύγκριση με το σύνολο της Περιφέρειας, την αγορά της Γαλλίας (4,8 διανυκτερεύσεις το 2017, 6,0 διανυκτερεύσεις το 2018 και 5,9 διανυκτερεύσεις το 2019) μόνο για το 2018 και το 2019, την αγορά της Γερμανίας (6,5 διανυκτερεύσεις το 2017, 5,8 διανυκτερεύσεις το 2018 και 5,6 διανυκτερεύσεις το 2019) μόνο για το 2017 και το 2018 ενώ αντίθετα οι επισκέπτες από τις αγορές των ΗΠΑ (5,4 διανυκτερεύσεις το 2017, 5,5 διανυκτερεύσεις το 2018 και 5,2 διανυκτερεύσεις το 2019), της Τουρκίας (3,2 διανυκτερεύσεις το 2017, 4,0 διανυκτερεύσεις το 2018 και 5,1 διανυκτερεύσεις το 2019), της Αυστραλίας (5,6 διανυκτερεύσεις το 2017, 4,9 διανυκτερεύσεις το 2018 και 4,0 διανυκτερεύσεις το 2019), της Ιταλίας (4,4 διανυκτερεύσεις το 2017, 5,4 διανυκτερεύσεις το 2018 και 3,9 διανυκτερεύσεις το 2019) και των Λοιπών (5,5 διανυκτερεύσεις το 2017, 5,4 διανυκτερεύσεις το 2018 και 5,5 διανυκτερεύσεις το 2019) κατέγραψαν χαμηλότερη Μέση Διάρκεια Παραμονής και για τα τρία έτη σε σύγκριση με το σύνολο της Περιφέρειας.

Διάγραμμα 66: Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Αττικής (σε διανυκτερεύσεις), 2017-2019

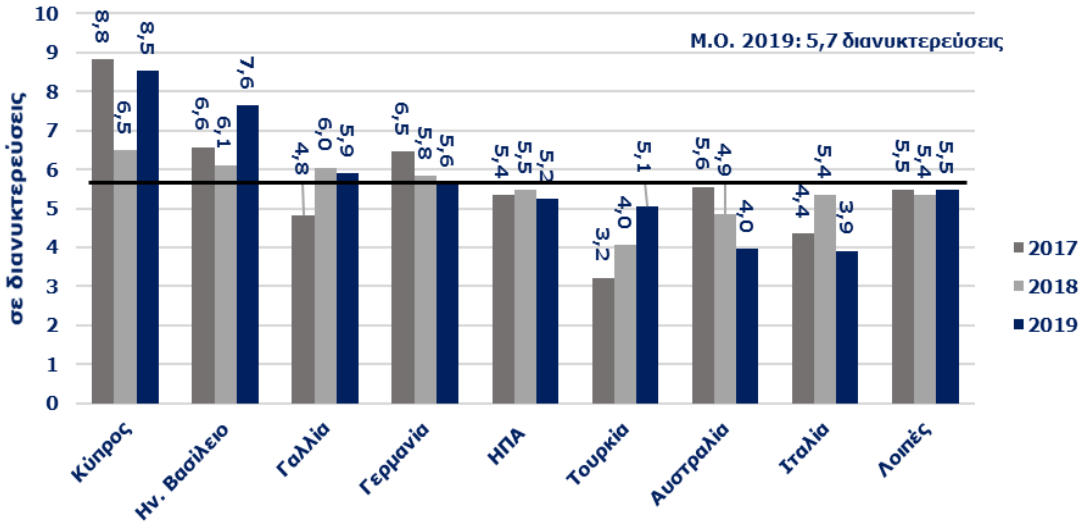

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.3 ΚΥΡΙΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

5.3.1 Κύριες αγορές

Η Περιφέρεια Αττικής σημείωσε το 2019 την 3η υψηλότερη διεθνή επισκεψιμότητα στο σύνολο των 13 Περιφερειών της χώρας, καταγράφοντας 5.923 χιλ. επισκέψεις. Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδας, οι κυριότερες αγορές με βάση τον αριθμό των επισκέψεων είναι:

ΗΠΑ: η αμερικάνικη αγορά αποτελεί την μεγαλύτερη αγορά της Περιφέρειας, σε όρους επισκέψεων, σημειώνοντας αύξηση κατά +7% (από 778 χιλ. το 2018 σε 836 χιλ. το 2019). Αναφορικά με τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2020) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η αμερικανική οικονομία ανέκαμψε σχετικά γρήγορα, μετά την κατάρρευση που σημειώθηκε τον Απρίλιο και τον Μάϊο, χάρη στην ισχυρή ιδιωτική ζήτηση, την βελτίωση της αγοράς εργασίας, την ακολουθούμενη πολύ φιλική νομισματική πολιτική και το μεγάλο δημοσιονομικό πακέτο στήριξης. Η οικονομία αναμένεται να συνεχίσει να ανακάμπτει στα επόμενα τρίμηνα, αν και με βραδύτερο ρυθμό, ενώ η αβεβαιότητα παραμένει ασυνήθιστα αυξημένη.

Ηνωμένο Βασίλειο: η βρετανική αγορά αποτελεί για το 2019 την 2η μεγαλύτερη αγορά της Περιφέρειας, σε όρους επισκέψεων, σημειώνοντας την περίοδο 2018-2019 αύξηση κατά +9% (από 472 χιλ. το 2018 σε 514 χιλ. το 2019). Σε ότι αφορά τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2020) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το ΑΕΠ του Ηνωμένου Βασιλείου αναμένεται να μειωθεί απότομα το 2020, λόγω της μεγάλης μείωσης της εγχώριας ζήτησης, ως συνέπεια της πανδημίας. Η ανάκαμψη το 2021 προβλέπεται να είναι ήπια. Η ιδιωτική κατανάλωση οφείλεται για το μεγαλύτερο μέρος της ανάκαμψης το 2021, ενώ οι επενδύσεις των επιχειρήσεων αναμένεται να πάρουν περισσότερο χρόνο για να ανακάμψουν λόγω των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων της πανδημίας και της ανάγκης προσαρμογής στις νέες, πολύ λιγότερο ευεργετικές εμπορικές σχέσεις με την ΕΕ. Το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να αυξηθεί κατά το τρέχον έτος πάνω από τα επίπεδα που είχαν καταγραφεί κατά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση ενώ το χρέος αναμένεται να παραμείνει πολύ πάνω από το 100% του ΑΕΠ για όλη την περίοδο πρόβλεψης.

Κύπρος: Η Κυπριακή αγορά αποτελεί για το 2019 την 3η μεγαλύτερη αγορά της Περιφέρειας σημειώνοντας την περίοδο 2018-2019 αύξηση επισκέψεων κατά +20% (από 375 χιλ. το 2018 σε 450 χιλ. το 2019). Αναφορικά με τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2020) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής

Επιτροπής, η οικονομική δραστηριότητα στην Κύπρο συρρικνώθηκε απότομα το 1ο εξάμηνο του έτους λόγω της πανδημίας. Ο τουριστικός κλάδος έχει υποστεί το μεγαλύτερο πλήγμα ενώ η εγχώρια ζήτηση έχει δείξει ανθεκτικότητα. Ο αντίκτυπος στην αγορά εργασίας μετριάστηκε από τα προσωρινά μέτρα στήριξης του εισοδήματος. Τα δημόσια οικονομικά αναμένεται να επιδεινωθούν σημαντικά το 2020 πριν βελτιωθούν με πιο περιορισμένα ελλείμματα το 2021 και το 2022.

Γερμανία: Η γερμανική αγορά αποτελεί για το 2019 την 4η μεγαλύτερη αγορά της Περιφέρειας σημειώνοντας την περίοδο 2018-2019 μείωση επισκέψεων κατά -3% (από 432 χιλ. το 2018 σε 420 χιλ. το 2019). Όσον αφορά τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2020) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η γερμανική οικονομία βρίσκεται σε ιστορική ύφεση το 2020, η οποία όμως αναμένεται να ανακάμψει το 2021 και το 2022. Αν και η πτώση του τρέχοντος έτους φαίνεται πιθανότατα να είναι λιγότερο σοβαρή απ' ότι αναμενόταν αρχικά, οι προοπτικές παραμένουν αβέβαιες εξαιτίας της αύξησης των κρουσμάτων κοροναϊού και των διαρθρωτικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η μεταποίηση. Μεγάλης κλίμακας πολιτικές παρεμβάσεις αναμένεται να συνεχίσουν να εφαρμόζονται για την αποφυγή πτωχεύσεων και μαζικών απολύσεων. Το δημοσιονομικό κόστος της κρίσης θα συνεχίσει να συσσωρεύεται, αλλά το δημοσιονομικό έλλειμμα αναμένεται να μειωθεί το 2021 και το 2022.

Γαλλία: η γαλλική αγορά αποτελεί την 5η μεγαλύτερη αγορά της Περιφέρειας, σημειώνοντας την περίοδο 2018-2019 μείωση επισκέψεων κατά -3% (από 332 χιλ. το 2018 σε 321 χιλ. το 2019). Σε ότι αφορά τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2020) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το ΑΕΠ της Γαλλίας αναμένεται να μειωθεί απότομα το 2020. Υποστηριζόμενο από φορολογικά μέτρα που αποσκοπούν στην διασφάλιση της ρευστότητας για τις επιχειρήσεις και στην προστασία της απασχόλησης, η οικονομική δραστηριότητα προβλέπεται να ανακάμψει αργά. Ωστόσο, στο τέλος του 2022, το ΑΕΠ και η απασχόληση προβλέπεται να είναι χαμηλότερα απ' ότι ήταν στο τέλος του 2019. Το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης αναμένεται να αυξηθεί στο 10½% του ΑΕΠ το 2020, προτού μειωθεί στο 8¼% το 2021. Το δημόσιο χρέος αναμένεται να αυξηθεί σταθερά, στο 119½% το 2022.

Ιταλία: η ιταλική αγορά αποτελεί την 6η μεγαλύτερη αγορά για το 2019 της Περιφέρειας, σε όρους επισκέψεων, σημειώνοντας την περίοδο 2018-2019 μείωση κατά -5% (από 314 χιλ. το 2018 σε 298 χιλ. το 2019). Όσον αφορά τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2020) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Ιταλία ανακάμπτει από το χειρότερο σημείο στο οποίο βρέθηκε η παραγωγής της, αλλά η πανδημία και οι αρνητικές επιπτώσεις της

παραμένουν και επιβαρύνουν την οικονομική δραστηριότητα, ιδίως τις υπηρεσίες κατά την περίοδο πρόβλεψης. Η ανάκαμψη είναι απίθανο να είναι αρκετή για να επιστρέψει η παραγωγή στα προ-κρίσης επίπεδα εως το 2022. Μετά την απότομη αύξηση που προβλέπεται το 2020, το δημόσιο έλλειμμα και το χρέος αναμένεται να μειωθούν αργά το 2021 και το 2022. Ο πληθωρισμός των τιμών καταναλωτή προβλέπεται να γυρίσει οριακά αρνητικός το 2020 ενώ το 2021 να αυξηθεί με μέτριο βαθμό.

Αυστραλία: η αυστραλέζικη αγορά αποτελεί την 7η μεγαλύτερη αγορά για το 2019, σε όρους επισκέψεων, σημειώνοντας την περίοδο 2018-2019 μείωση κατά -2% (από 217 χιλ. το 2018 σε 213 χιλ. το 2019). Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Reserve Bank of Australia (Νοέμβριος 2020), το ΑΕΠ της Αυστραλίας αναμένεται το 2020 να μειωθεί κατά 4%, εξαιτίας της μείωσης της εγχώριας ζήτησης, της ασθενέστερης ιδιωτικής κατανάλωσης και της πτώσης των επενδύσεων, ως συνέπεια των περιορισμών για την καταπολέμηση της πανδημίας. Ο αντίκτυπος στην αγορά εργασίας μετριάστηκε από την υλοποίηση δημοσιονομικών μέτρων στήριξης των θέσεων εργασίας και των επιχειρήσεων. Παρόλα αυτά, το ποσοστό ανεργίας παραμένει πολύ υψηλότερο από εκείνο που ήταν πριν από την εκδήλωση της πανδημίας αν και αναμένεται να μειωθεί σταδιακά, μολις πάνω από το 6%, ως το τέλος του 2022. Το 2021 και το 2022 το ΑΕΠ της Αυστραλίας αναμένεται να ανακάμψει με κύριους μοχλούς την ιδιωτική κατανάλωση και τις επενδύσεις (κυρίως τις εξορυκτικές επενδύσεις), φθάνοντας το 2022 στα προ-κρίσης επίπεδα.

Τουρκία: η τουρκική αγορά αποτελεί για το 2019 την 8η μεγαλύτερη αγορά της Περιφέρειας σημειώνοντας μείωση επισκέψεων την περίοδο 2018-2019 κατά -7% (από 177 χιλ. το 2018 σε 165 χιλ. το 2019). Όσον αφορά τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2020) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η ισχυρή πολιτική απάντηση μείωσε τις άμεσες οικονομικές επιπτώσεις της κρίσης με κόστος την περαιτέρω μείωση του μαξιλαριού ασφαλείας. Αν και η οικονομική δραστηριότητα ανέκαμψε γρήγορα το καλοκαίρι, οι αδυναμίες και η απόσυρση πολιτικών τόνωσης της οικονομίας είναι πιθανόν να μείωσουν την ένταση της ανάκαμψης. Παρά τις ήπιες πιέσεις στο κόστος των αγαθών και των υπηρεσιών, οι υψηλές προσδοκίες για τον πληθωρισμό και οι προκλήσεις για την αξιοπιστία της νομισματικής πολιτικής αναμένεται να οδηγήσουν σε μια αργή πορεία αποπληθωρισμού. Οι κίνδυνοι είναι γενικά ισορροπημένοι και εν μέρει επηρεάζονται από τις γεωπολιτικές εξελίξεις. Ο δημοσιονομικός χώρος αναμένεται να παραμείνει περιορισμένος ενώ το διαρκώς υψηλό δημοσιονομικό έλλειμμα και οι προσαρμογές της ροής των αποθεμάτων αναμένεται να αυξήσουν περαιτέρω το δημόσιο χρέος.

5.4 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΦΙΞΕΩΝ – ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ – ΠΛΗΡΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ[8], 2014-2019

5.4.1 Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Οι αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα (αλλοδαπών και ημεδαπών) την περίοδο 2014-2019 κατέγραψαν αύξηση κατά +48% (από 14 εκατ. το 2014 σε 21 εκατ. το 2019). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες κατέγραψαν αύξηση: Νότιο Αιγαίο (+90%, από 3,0 εκατ. το 2014 σε 5,8 εκατ. το 2019), Κρήτη (+55%, από 3,3 εκατ. το 2014 σε 5,0 εκατ. το 2019), Αττική (+34%, από 3,6 εκατ. το 2014 σε 4,8 εκατ. το 2019), Κεντρική Μακεδονία (+43%, από 2,2 εκατ. το 2014 σε 3,1 εκατ. το 2019), Ιόνια Νησιά (+84%, από 1,2 εκατ. το 2014 σε 2,3 εκατ. το 2019), Πελοπόννησο (+66%, από 900 χιλ. το 2014 σε 1,5 εκατ. το 2019), Θεσσαλία (+46%, από 783 χιλ. το 2014 σε 1,1 εκατ. το 2019), Στερεά Ελλάδα (+70%, από 481 χιλ. το 2014 σε 817 χιλ. το 2019), Αν. Μακεδονία & Θράκη (+31%, από 551 χιλ. το 2014 σε 720 χιλ. το 2019), Δυτική Ελλάδα (+27%, από 555 χιλ. το 2014 σε 705 χιλ. το 2019), Ήπειρο (+56%, από 391 χιλ. το 2014 σε 611 χιλ. το 2019), Βόρειο Αιγαίο (+24%, από 324 χιλ. το 2014 σε 402 χιλ. το 2019) και Δυτική Μακεδονία (+20%, από 127 χιλ. το 2014 σε 152 χιλ. το 2019).

Πίνακας 56: Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014-2019

Περιφέρεια	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Νοτίου Αιγαίου	3.029.920	3.211.252	3.301.280	3.698.691	5.519.195	5.756.216	90%
Κρήτης	3.250.910	3.316.404	3.706.861	3.993.924	5.123.357	5.033.786	55%
Αττικής	**3.623.811**	**3.805.609**	**3.721.862**	**4.107.066**	**4.752.032**	**4.844.993**	**34%**
Κεντρικής Μακεδονίας	2.158.427	2.392.102	2.430.086	2.547.544	3.078.324	3.092.167	43%
Ιονίων Νήσων	1.244.552	1.375.479	1.490.856	1.717.806	2.249.351	2.290.210	84%
Πελοποννήσου	899.808	935.140	983.795	1.133.876	1.545.023	1.492.741	66%
Θεσσαλίας	783.215	814.656	813.763	923.834	1.103.055	1.145.714	46%
Στερεάς Ελλάδας	481.002	513.600	541.231	598.656	777.273	817.403	70%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	550.722	606.705	605.998	649.015	715.274	720.197	31%
Δυτικής Ελλάδας	555.166	645.768	588.632	633.483	703.144	704.592	27%
Ηπείρου	390.806	385.687	406.791	457.581	620.253	611.459	56%
Βορείου Αιγαίου	323.532	353.364	286.460	343.099	389.048	401.790	24%
Δυτικής Μακεδονίας	126.992	122.935	118.766	131.741	143.538	152.498	20%
Ελλάδα	**17.418.863**	**18.478.701**	**18.996.381**	**20.936.316**	**26.718.867**	**27.063.766**	**55%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

[8] Για τα έτη 2010-2017 τα στοιχεία προκύπτουν από μέρος των συνολικών διαθέσιμων κλινών – η εκτίμηση και προβολή των αποτελεσμάτων γίνεται στο 80% των διαθέσιμων κλινών λόγω έλλειψης της πληροφορίας των μηνών λειτουργίας του κάθε καταλύματος μέσα στο έτος. Τα στοιχεία για τα έτη 2018-2019 λόγω αλλαγής της μεθοδολογίας προκύπτουν από το σύνολο των διαθέσιμων κλινών.

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή, παρατηρούμε ότι ο μεγαλύτερος όγκος αφίξεων καταγράφεται στα ξενοδοχειακά καταλύματα των Περιφερειών του Νοτίου Αιγαίου (21%), της Κρήτης (19%), της Αττικής (18%), της Κεντρικής Μακεδονίας (11%) και των Ιονίων Νήσων (8%). Δηλαδή οι 5 αυτές Περιφέρειες αντιπροσωπεύουν για το 2019 το 78% των συνολικών αφίξεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα.

Διάγραμμα 67: Ποσοστιαία κατανομή των αφίξεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα ανά Περιφέρεια, 2019

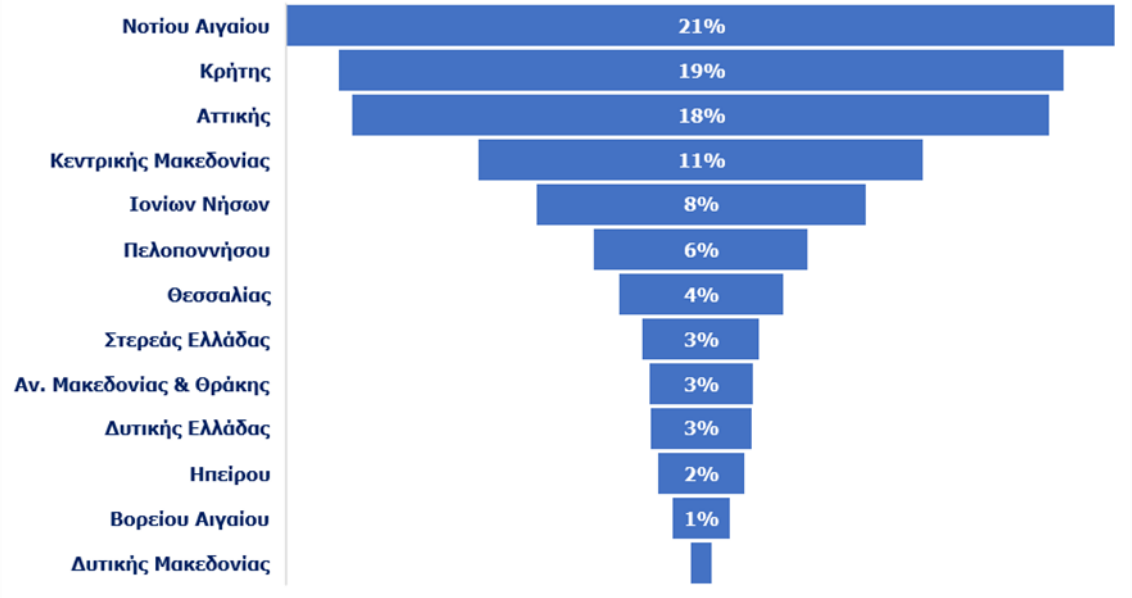

Επίσης, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι αφίξεις αλλοδαπών σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα αυξήθηκαν σε υψηλότερο βαθμό (+66%, από 11,9 εκατ. το 2014 σε 19,7 εκατ. το 2019) σε σύγκριση με τους ημεδαπούς (+33%, από 5,5 εκατ. το 2014 σε 7,4 εκατ. το 2019). Τέλος, το μερίδιο των αλλοδαπών ως προς το σύνολο των αφίξεων την περίοδο 2014-2019 αυξάνεται (από 68% το 2014 σε 73% το 2019) ενώ αντίθετα των ημεδαπών μειώνεται (από 32% το 2014 σε 27% το 2019).

5.4.2 Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Αττικής αντιπροσώπευε το 2019 το 18% των συνολικών αφίξεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα, σημειώνοντας αύξηση κατά +34% σε σύγκριση με το 2014 (από 3,6 εκατ. το 2014 σε 4,8 εκατ. το 2019). Οι αφίξεις αλλοδαπών σε ξενοδοχεία της Περιφέρειας σημείωσαν αύξηση κατά +41% (από 2,5 εκατ. το 2014 σε 3,5 εκατ. το 2019) ενώ των ημεδαπών αύξηση κατά +19% (από 1,2 εκατ. το 2014 σε 1,4 εκατ. το 2019). Επιμέρους, όλες οι Ενότητες κατέγραψαν θετική ποσοστιαία μεταβολή: Κεντρικός Τομέας Αθηνών (+28%, από 2,5 εκατ. το 2014 σε 3,2 εκατ. το 2019), Ανατολική Αττική (+71%, από 390 χιλ. το 2014 σε 667 χιλ. το 2019), Νότιος Τομέας Αθηνών (+25%, από 296 χιλ. το 2014 σε 370 χιλ. το 2019), Πειραιώς (+32%, από 203 χιλ. το 2014 σε 268 χιλ. το 2019), Βόρειος Τομέας Αθηνών (+31%, από 115 χιλ. το 2014 σε 151 χιλ. το 2019), Νήσων (+47%, από 102 χιλ. το 2014 σε 150 χιλ. το 2019), Δυτικής Αττικής (+128%, από 30 χιλ. το 2014 σε 68 χιλ. το 2019) και Δυτικός Τομέας Αθηνών (+4%, από 11 χιλ. το 2014 σε 11 χιλ. το 2019). Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι αλλοδαποί κατέχουν το υψηλότερο μερίδιο στην Περιφέρεια Αττικής με αυξητική τάση (από 68% το 2014 σε 71% το 2019).

Πίνακας 57: Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2014-2019

Ενότητα		2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	Αλλοδαποί	1.811.105	1.916.641	1.793.836	2.055.831	2.416.899	2.438.305	35%
	Ημεδαποί	666.024	679.709	662.681	633.276	694.191	721.854	8%
Ανατολικής Αττικής	Αλλοδαποί	263.385	296.834	314.049	392.361	485.102	480.794	83%
	Ημεδαποί	126.391	128.069	120.167	128.942	156.904	185.710	47%
Νότιος Τομέας Αθηνών	Αλλοδαποί	174.788	181.505	175.910	183.952	191.814	209.470	20%
	Ημεδαποί	121.549	122.342	131.693	150.056	158.767	160.618	32%
Πειραιώς	Αλλοδαποί	106.358	116.517	121.715	130.864	158.774	163.750	54%
	Ημεδαποί	96.473	100.235	99.686	104.267	104.298	104.224	8%
Βόρειος Τομέας Αθηνών	Αλλοδαποί	45.988	49.234	52.546	60.838	61.175	61.529	34%
	Ημεδαποί	69.380	74.103	74.967	79.315	85.956	89.538	29%
Νήσων	Αλλοδαποί	32.706	35.830	37.840	43.297	64.743	59.550	82%
	Ημεδαποί	69.041	65.767	74.744	74.011	97.101	90.142	31%
Δυτικής Αττικής	Αλλοδαποί	18.922	18.236	33.632	38.221	45.051	43.897	132%
	Ημεδαποί	11.040	11.686	21.701	23.654	20.513	24.481	122%
Δυτικός Τομέας Αθηνών	Αλλοδαποί	1.053	1.193	985	1.181	1.304	1.379	31%
	Ημεδαποί	9.608	7.708	5.710	7.000	9.440	9.752	1%
Σύνολο	**Αλλοδαποί**	**2.454.305**	**2.615.990**	**2.530.513**	**2.906.545**	**3.424.862**	**3.458.674**	**41%**
	Ημεδαποί	**1.169.506**	**1.189.619**	**1.191.349**	**1.200.521**	**1.327.170**	**1.386.319**	**19%**
Σύνολο Περιφέρειας		**3.623.811**	**3.805.609**	**3.721.862**	**4.107.066**	**4.752.032**	**4.844.993**	**34%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για το 2019, η Ενότητα Κεντρικού Τομέα Αθηνών (65%) καταγράφει το υψηλότερο μερίδιο αφίξεων σε ξενοδοχεία και ακολουθούν οι Ενότητες Ανατολικής Αττικής (14%), Νοτίου Τομέα Αθηνών (8%),

Πειραιώς (6%), Βορείου Τομέα Αθηνών (3%), Νήσων (3%), Δυτικής Αττικής (1%) και Δυτικού Τομέα Αθηνών (0,2%).

Διάγραμμα 68: Ποσοστιαία κατανομή των αφίξεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019

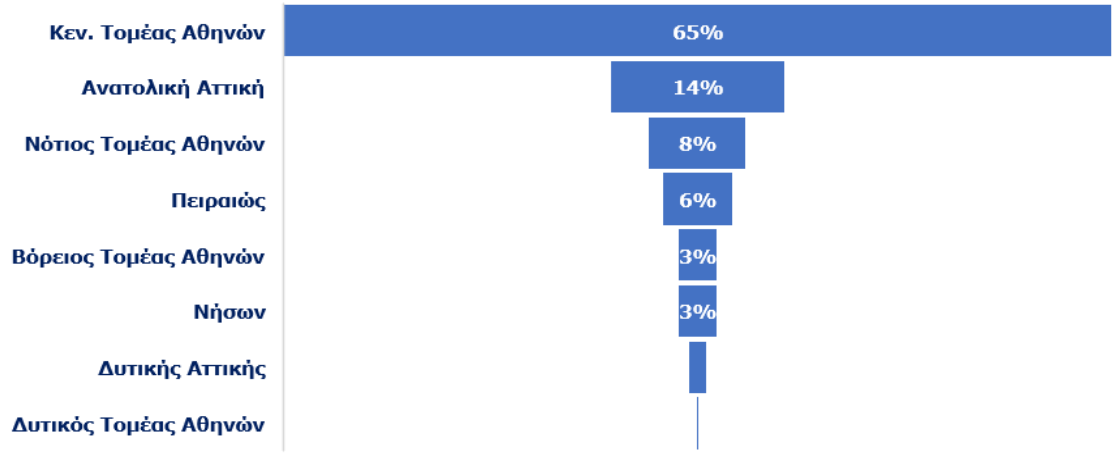

5.4.3 Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Οι διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα (αλλοδαπών και ημεδαπών) την περίοδο 2014-2019 κατέγραψαν αύξηση κατά +48% (από 74 εκατ. το 2014 σε 109 εκατ. το 2019). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες κατέγραψαν αύξηση: Νότιο Αιγαίο (+71%, από 17,8 εκατ. το 2014 σε 30,6 εκατ. το 2019), Κρήτη (+36%, από 20,6 εκατ. το 2014 σε 28,0 εκατ. το 2019), Ιόνια Νησιά (+61%, από 7,9 εκατ. το 2014 σε 12,8 εκατ. το 2019), Κεντρική Μακεδονία (+36%, από 7,9 εκατ. το 2014 σε 10,8 εκατ. το 2019), Αττική (+31%, από 7,8 εκατ. το 2014 σε 10,3 εκατ. το 2019), Πελοπόννησο (+62%, από 2,4 εκατ. το 2014 σε 3,9 εκατ. το 2019), Θεσσαλία (+36%, από 2,0 εκατ. το 2014 σε 2,7 εκατ. το 2019), Στερεά Ελλάδα (+67%, από 1,3 εκατ. το 2014 σε 2,2 εκατ. το 2019), Αν. Μακεδονία & Θράκη (+28%, από 1,7 εκατ. το 2014 σε 2,2 εκατ. το 2019), Βόρειο Αιγαίο (+21%, από 1,7 εκατ. το 2014 σε 2,0 εκατ. το 2019), Δυτική Ελλάδα (+26%, από 1,6 εκατ. το 2014 σε 2,0 εκατ. το 2019), Ήπειρο (+66%, από 938 χιλ. το 2014 σε 1,6 εκατ. το 2019) και Δυτική Μακεδονία (+3%, από 303 χιλ. το 2014 σε 313 χιλ. το 2019).

Πίνακας 58: Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014-2019

Περιφέρεια	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Νοτίου Αιγαίου	17.848.265	18.807.465	18.833.749	21.310.044	29.827.901	30.592.824	71%
Κρήτης	20.593.775	21.094.955	22.807.734	24.473.913	29.003.095	27.962.541	36%
Ιονίων Νήσων	7.932.618	8.394.831	9.134.553	9.885.033	12.772.411	12.790.429	61%
Κεντρικής Μακεδονίας	7.925.296	8.194.395	8.367.559	9.086.001	10.741.397	10.809.343	36%
Αττικής	**7.824.796**	**7.994.126**	**8.003.823**	**8.833.584**	**10.172.299**	**10.260.847**	**31%**
Πελοποννήσου	2.425.776	2.479.313	2.804.252	3.091.937	4.056.025	3.936.868	62%
Θεσσαλίας	1.953.060	1.980.296	2.062.744	2.209.719	2.612.402	2.661.626	36%
Στερεάς Ελλάδας	1.292.221	1.342.734	1.535.314	1.717.667	2.164.657	2.163.593	67%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	1.681.590	1.798.036	1.770.206	1.973.242	2.185.358	2.152.142	28%
Βορείου Αιγαίου	1.653.055	1.764.524	1.530.785	1.750.671	2.060.052	2.005.706	21%
Δυτικής Ελλάδας	1.580.920	1.740.236	1.807.778	1.902.912	1.972.498	1.999.273	26%
Ηπείρου	937.854	892.226	956.624	1.099.202	1.550.470	1.558.985	66%
Δυτικής Μακεδονίας	302.976	288.976	269.903	294.448	340.159	312.803	3%
Ελλάδα	**73.952.202**	**76.772.113**	**79.885.024**	**87.628.373**	**109.458.724**	**109.206.980**	**48%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή, παρατηρούμε ότι ο μεγαλύτερος όγκος διανυκτερεύσεων καταγράφεται στα ξενοδοχειακά καταλύματα των Περιφερειών του Νοτίου Αιγαίου (28%), της Κρήτης (26%), των Ιονίων Νήσων (12%), της Κεντρικής Μακεδονίας (10%) και της Αττικής (9%). Δηλαδή οι 5 αυτές Περιφέρειες αντιπροσωπεύουν για το 2019 το 85% των συνολικών διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα της χώρας.

Διάγραμμα 69: Ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2019

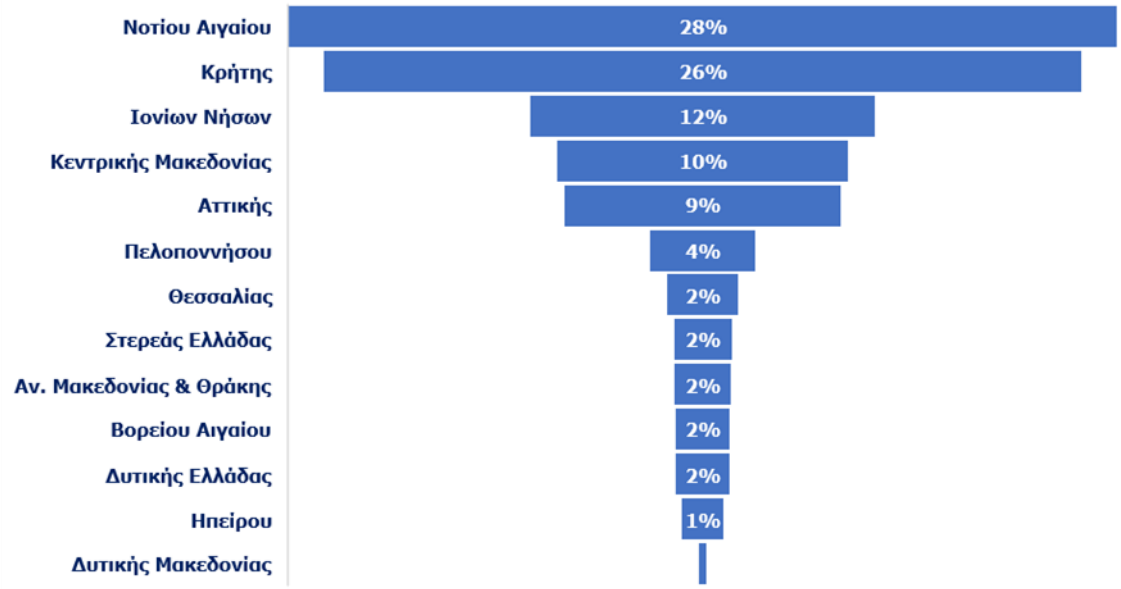

Επιπροσθέτως, οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα αυξήθηκαν σε υψηλότερο βαθμό (+52%, από 60,9 εκατ. το 2014 σε 92,4 εκατ. το 2019) σε σύγκριση με τους ημεδαπούς (+29%, από 13,0 εκατ. το 2014 σε 16,8 εκατ. το 2019). Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι το μερίδιο των αλλοδαπών την περίοδο 2014-2019 αυξάνεται (από 82% το 2014 σε 85% το 2019) σε αντίθεση με τους ημεδαπούς που σημειώνει μείωση (από 18% το 2014 σε 15% το 2019).

5.4.4 Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Αττικής αντιπροσώπευε το 2019 το 9% των συνολικών διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα (αλλοδαποί και ημεδαποί), σημειώνοντας αύξηση κατά +31% σε σύγκριση με το 2014 (από 7,8 εκατ. το 2014 σε 10,3 εκατ. το 2019). Οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών σε ξενοδοχεία της Περιφέρειας σημείωσαν αύξηση κατά +38% (από 5,5 εκατ. το 2014 σε 7,6 εκατ. το 2019) ενώ των ημεδαπών αύξηση κατά +15% (από 2,3 εκατ. το 2014 σε 2,7 εκατ. το 2019). Επιμέρους, όλες οι Ενότητες κατέγραψαν θετική ποσοστιαία μεταβολή: Κεντρικός Τομέας Αθηνών (+25%, από 5,2 εκατ. το 2014 σε 6,5 εκατ. το 2019), Ανατολική Αττική (+72%, από 897 χιλ. το 2014 σε 1,5 εκατ. το 2019), Νότιος Τομέας Αθηνών (+24%, από 670 χιλ. το 2014 σε 828 χιλ. το 2019), Πειραιώς (+39%, από 346 χιλ. το 2014 σε 480 χιλ. το 2019), Νήσων (+42%, από 294 χιλ. το 2014 σε 417 χιλ. το 2019), Βόρειος Τομέας Αθηνών (+28%, από 214 χιλ. το 2014 σε 275 χιλ. το 2019), Δυτικής Αττικής (+6%, από 151 χιλ. το 2014 σε 160 χιλ. το 2019) και Δυτικού Τομέα Αθηνών (+46%, από 16 χιλ. το 2014 σε 23 χιλ. το 2019). Η πλειοψηφία των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Αττικής την περίοδο 2014-2019 προέρχεται από τους αλλοδαπούς, με αυξητική τάση (από 70% το 2014 σε 74% το 2019).

Πίνακας 59: Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2014-2019

Ενότητα		2014	2015	2016	2017	2018	2019	%Δ 2014 - 2019
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	Αλλοδαποί	3.935.147	3.978.110	3.964.340	4.389.846	5.101.323	5.180.449	32%
	Ημεδαποί	1.301.779	1.295.733	1.266.873	1.215.601	1.331.580	1.353.886	4%
Ανατολικής Αττικής	Αλλοδαποί	645.040	675.765	699.874	1.018.295	1.251.882	1.181.840	83%
	Ημεδαποί	252.236	244.365	233.406	266.023	309.597	361.353	43%
Νοτίου Τομέα Αθηνών	Αλλοδαποί	419.209	455.452	446.436	462.854	486.892	509.270	21%
	Ημεδαποί	250.678	271.205	285.919	315.831	318.975	318.859	27%
Πειραιώς	Αλλοδαποί	168.940	197.237	202.342	217.831	270.901	285.915	69%
	Ημεδαποί	176.620	186.011	190.355	193.282	194.679	194.520	10%
Νήσων	Αλλοδαποί	116.720	128.486	133.169	145.635	209.183	196.215	68%
	Ημεδαποί	177.276	168.962	185.199	187.194	239.078	220.303	24%
Βορείου Τομέα Αθηνών	Αλλοδαποί	102.214	107.204	108.513	113.230	121.273	119.940	17%
	Ημεδαποί	111.868	123.353	125.735	134.108	153.768	154.637	38%
Δυτικής Αττικής	Αλλοδαποί	123.534	117.108	114.481	122.683	132.096	127.391	3%
	Ημεδαποί	27.691	30.864	34.815	34.577	28.852	33.101	20%
Δυτικού Τομέα Αθηνών	Αλλοδαποί	1.833	2.121	1.970	2.772	2.749	2.930	60%
	Ημεδαποί	14.011	12.150	10.396	13.822	19.471	20.238	44%
Σύνολο	**Αλλοδαποί**	**5.512.637**	**5.661.483**	**5.671.125**	**6.473.146**	**7.576.299**	**7.603.950**	**38%**
	Ημεδαποί	**2.312.159**	**2.332.643**	**2.332.698**	**2.360.438**	**2.596.000**	**2.656.897**	**15%**
Σύνολο Περιφέρειας		**7.824.796**	**7.994.126**	**8.003.823**	**8.833.584**	**10.172.299**	**10.260.847**	**31%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή, η Ενότητα Κεντρικού Τομέα Αθηνών εμφάνισε το 2019 το υψηλότερο ποσοστό (64%) διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα και ακολουθούν οι Ενότητες Ανατολικής Αττικής (15%), Νοτίου Τομέα Αθηνών (8%), Πειραιώς (5%), Νήσων (4%), Βορείου Τομέα Αθηνών (3%), Δυτικής Αττικής (2%) και Δυτικού Τομέα Αθηνών (0,2%).

Διάγραμμα 70: Ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2019

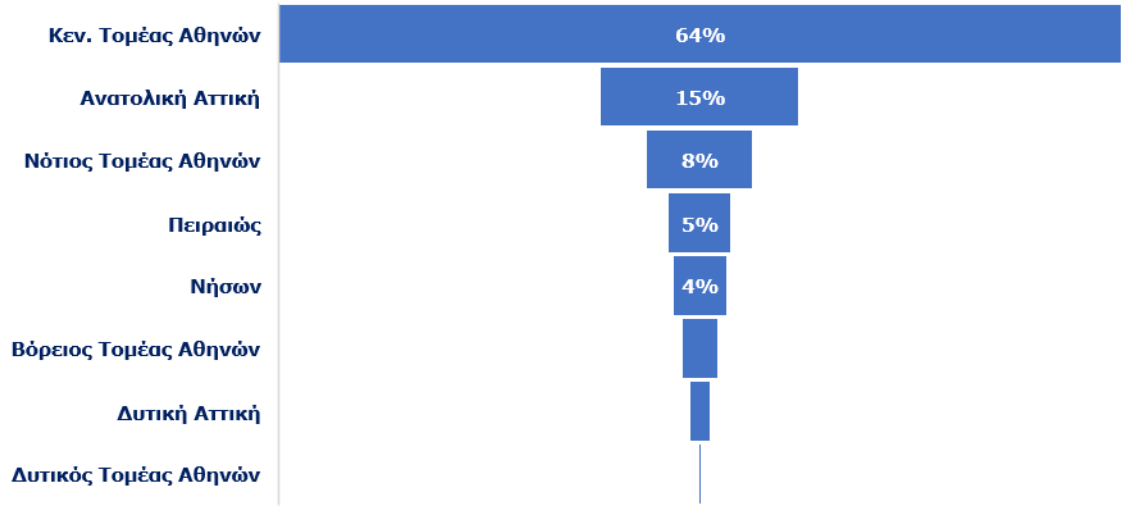

5.4.5 Πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια

Η πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Ελλάδας την περίοδο 2014-2019 σημείωσε βελτίωση (από 47% το 2014 σε 49% το 2019). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες εμφάνισαν βελτίωση των πληροτήτων τους, με εξαίρεση την Κρήτη (από 62% το 2014 σε 57% το 2019), το Βόρειο Αιγαίο (από 36% το 2014 σε 35% το 2019) και την Δυτική Μακεδονία (από 18% το 2014 σε 15% το 2019). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Νότιο Αιγαίο (από 55% το 2014 σε 58% το 2019), Ιόνια Νησιά (από 54% το 2014 σε 57% το 2019), Αττική (από 45% το 2014 σε 49% το 2019), Δυτική Ελλάδα (από 32% το 2014 σε 33% το 2019), Θεσσαλία (από 30% το 2014 σε 32% το 2019), Πελοπόννησο (από 27% το 2014 σε 32% το 2019), Ήπειρο (από 27% το 2014 σε 30% το 2019) και Στερεά Ελλάδα (από 22% το 2014 σε 27% το 2019). Επίσης, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι το ποσοστό πληρότητας στις Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (από 44% το 2014 σε 44% το 2019) και Α. Μακεδονίας & Θράκης (από 34% το 2014 σε 34% το 2019) παρέμεινε πρακτικά αμετάβλητο.

Πίνακας 60: Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014-2019

Περιφέρεια	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Νοτίου Αιγαίου	55%	59%	58%	62%	59%	58%
Ιονίων Νήσων	54%	60%	62%	64%	60%	57%
Κρήτης	62%	62%	65%	67%	62%	57%
Αττικής	**45%**	**47%**	**47%**	**51%**	**50%**	**49%**
Κεντρικής Μακεδονίας	44%	46%	46%	49%	44%	44%
Βορείου Αιγαίου	36%	39%	33%	37%	36%	35%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	34%	36%	36%	37%	35%	34%
Δυτικής Ελλάδας	32%	34%	35%	36%	34%	33%
Θεσσαλίας	30%	30%	30%	32%	32%	32%
Πελοποννήσου	27%	27%	31%	32%	34%	32%
Ηπείρου	27%	26%	28%	31%	30%	30%
Στερεάς Ελλάδας	22%	23%	26%	28%	28%	27%
Δυτικής Μακεδονίας	18%	17%	16%	17%	17%	15%
Ελλάδα	**47%**	**49%**	**50%**	**53%**	**51%**	**49%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.4.6 Πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Περιφέρειας Αττικής την περίοδο 2014-2019 εμφάνισε βελτίωση (από 45% το 2014 σε 49% το 2019). Επιμέρους, όλες οι Ενότητες κατέγραψαν βελτίωση των πληροτήτων τους, με εξαίρεση τις Ενότητες Δυτικής Αττικής (από 43% το 2014 σε 40% το 2019) και των Νήσων (από 23% το 2014 σε 22% το 2019). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες Ενότητες: Κεντρικός Τομέας Αθηνών (από 56% το 2014 σε 60% το 2019), Νότιος Τομέας Αθηνών (από 40% το 2014 σε 46% το 2019), Πειραιώς (από 34% το 2014 σε 43% το 2019), Ανατολικής Αττικής (από 32% το 2014 σε 39% το 2019), Βόρειος Τομέας Αθηνών (από 31% το 2014 σε 35% το 2019) και Δυτικός Τομέας Αθηνών (από 8% το 2014 σε 9% το 2019).

Πίνακας 61: Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων στην Περιφέρεια Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2014-2019

Ενότητα	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Κεντρικού Τομέα Αθηνών	56%	59%	58%	62%	61%	60%
Νοτίου Τομέα Αθηνών	40%	44%	43%	45%	45%	46%
Πειραιώς	34%	37%	40%	41%	43%	43%
Δυτικής Αττικής	43%	41%	42%	44%	43%	40%
Ανατολικής Αττικής	32%	34%	34%	41%	42%	39%
Βορείου Τομέα Αθηνών	31%	33%	35%	36%	37%	35%
Νήσων	23%	22%	24%	25%	24%	22%
Δυτικού Τομέα Αθηνών	8%	7%	6%	8%	9%	9%
Αττική	**45%**	**47%**	**47%**	**51%**	**50%**	**49%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.5 ΑΦΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΣΥΝΤΟΜΗΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ, 2014-2019

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) διενεργεί και την Έρευνα συλλογικών καταλυμάτων σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια). Η έρευνα διενεργείται σύμφωνα με τον κανονισμό 692/2011 της Ε.Ε. Τα στοιχεία για τις αφίξεις και τις διανυκτερεύσεις πελατών (αλλοδαπών και ημεδαπών) στα καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) της χώρας συγκεντρώνονται από δειγματοληπτική έρευνα που πραγματοποιείται στα καταλύματα αυτά.

5.5.1 Αφίξεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής

Οι αφίξεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) την περίοδο 2014-2019 κατέγραψαν αύξηση κατά +72% (από 3,9 εκατ. το 2014 σε 6,7 εκατ. το 2019). Επιμέρους, οι αφίξεις αλλοδαπών σημείωσαν αύξηση κατά +109% (από 2,4 εκατ. το 2014 σε 5,0 εκατ. το 2019) και των ημεδαπών κατά +12% (από 1,5 εκατ. το 2014 σε 1,6 εκατ. το 2019).

Πίνακας 62: Αφίξεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014-2019

Αφίξεις ημεδαπών και αλλοδαπών σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) ανά Περιφέρεια, 2014 - 2019								
Περιφέρεια		**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**%Δ 2014 - 2019**
Νοτίου Αιγαίου	Αλλοδαποί	489.584	661.824	849.037	958.922	1.174.469	1.360.945	178%
	Ημεδαποί	490.049	619.438	614.334	645.398	600.337	532.027	9%
Κρήτης	Αλλοδαποί	249.676	451.882	833.730	870.496	997.446	1.015.320	307%
	Ημεδαποί	32.859	65.441	104.461	84.949	82.971	80.885	146%
Κεντρικής Μακεδονίας	Αλλοδαποί	674.078	776.609	733.308	779.357	862.282	938.572	39%
	Ημεδαποί	188.875	190.932	163.522	147.287	126.681	116.185	-38%
Ιονίων Νήσων	Αλλοδαποί	471.521	511.469	537.215	557.225	631.297	632.395	34%
	Ημεδαποί	68.587	64.865	49.903	49.974	43.433	38.368	-44%
Πελοποννήσου	Αλλοδαποί	92.608	101.632	151.152	146.004	177.086	183.670	98%
	Ημεδαποί	147.039	167.093	290.527	215.682	199.958	189.212	29%
Ηπείρου	Αλλοδαποί	109.370	108.455	125.676	166.512	209.125	258.685	137%
	Ημεδαποί	105.127	95.278	102.087	110.993	115.161	105.475	0%
Θεσσαλίας	Αλλοδαποί	102.878	139.929	117.935	134.574	164.959	179.517	74%
	Ημεδαποί	117.661	131.300	155.392	162.333	152.087	145.396	24%
Αττικής	**Αλλοδαποί**	**63.112**	**79.702**	**112.451**	**98.785**	**115.291**	**123.797**	**96%**
	Ημεδαποί	**119.557**	**124.409**	**152.355**	**175.445**	**165.597**	**153.976**	**29%**
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	Αλλοδαποί	63.031	92.560	133.138	151.823	153.055	166.972	165%
	Ημεδαποί	31.710	38.415	49.675	44.168	39.998	36.952	17%
Στερεάς Ελλάδας	Αλλοδαποί	1.981	1.487	21.304	26.241	34.785	36.765	1756%
	Ημεδαποί	100.863	109.115	134.313	142.342	126.117	121.832	21%
Βορείου Αιγαίου	Αλλοδαποί	74.287	94.581	85.213	93.021	95.581	105.432	42%
	Ημεδαποί	5.471	6.321	59.733	49.911	50.038	49.253	800%
Δυτικής Ελλάδας	Αλλοδαποί	11.237	11.760	13.594	17.086	21.346	24.186	115%
	Ημεδαποί	36.251	31.494	45.964	53.157	49.585	45.720	26%
Δυτικής Μακεδονίας	Αλλοδαποί	2.111	2.843	2.138	2.992	3.229	3.620	71%
	Ημεδαποί	15.398	15.518	19.552	21.696	18.445	17.466	13%
	Αλλοδαποί	**2.405.474**	**3.034.733**	**3.715.891**	**4.003.038**	**4.639.951**	**5.029.876**	**109%**
	Ημεδαποί	**1.459.447**	**1.659.619**	**1.941.818**	**1.903.335**	**1.770.408**	**1.632.747**	**12%**
Σύνολο Χώρας		**3.864.921**	**4.694.352**	**5.657.709**	**5.906.373**	**6.410.359**	**6.662.623**	**72%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Σε Περιφερειακό επίπεδο, όλες οι Περιφέρειες σημείωσαν αύξηση στις αφίξεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής την περίοδο 2014-2019, με τις υψηλότερες αυξήσεις σε απόλυτες διαφορές να σημειώνονται στις Περιφέρειες της Κρήτης (+288% ή +814 χιλ., από 283 χιλ. το 2014 σε 1.096 χιλ. το 2019) και Νοτίου Αιγαίου (+93% ή +913 χιλ., από 980 χιλ. το 2014 σε 1.893 χιλ. το 2019). Οι δύο αυτές Περιφέρειες μαζί με τις επίσης τουριστικές Περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας (+22% ή +192 χιλ., από 863 χιλ. το 2014 σε 1.055 χιλ. το 2019) και των Ιονίων Νήσων (+24% ή +131 χιλ., από 540 χιλ. το 2014 σε 671 χιλ. το 2019) αντιπροσώπευαν για το 2019 το 71% των συνολικών αφίξεων σε καταλύματα σύντομης διαμονής.

Τέλος, οι αφίξεις αλλοδαπών φαίνονται ότι αυξάνουν το μερίδιο τους την περίοδο 2014-2019 (από 62% το 2014 σε 75% το 2019) σε αντίθεση με τους ημεδαπούς που καταγράφουν μείωση του μεριδίου τους (από 38% το 2014 σε 25% το 2019). Η μείωση του μεριδίου των ημεδαπών οφείλεται στον μικρότερο ρυθμό αύξησης τους και όχι στην μείωση των ημεδαπών αφίξεων.

Διάγραμμα 71: Εξέλιξη των αφίξεων σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014 και 2019

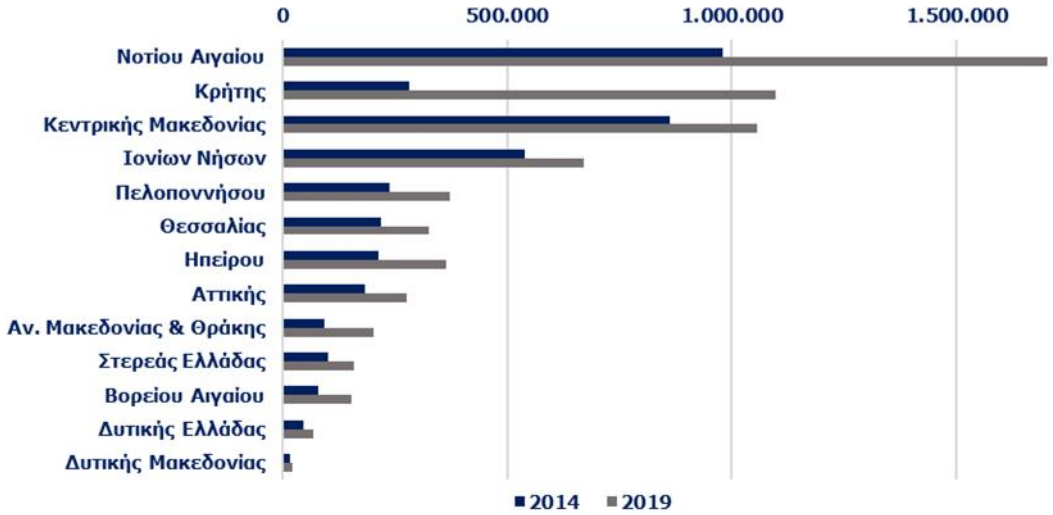

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Η Περιφέρεια Αττικής την περίοδο 2014-2019, κατέγραψε αύξηση στις αφίξεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής κατά +52% ή +95 χιλ. (από 183 χιλ. το 2014 σε 278 χιλ. το 2019). Επιμέρους, οι αλλοδαποί εμφάνισαν αύξηση κατά +96% (από 63 χιλ. το 2014 σε 124 χιλ. το 2019) και οι ημεδαποί αύξηση κατά +29% (από 120 χιλ. το 2014 σε 154 χιλ. το 2019). Η Περιφέρεια Αττικής το 2019 αντιπροσώπευε το 4% των συνολικών αφίξεων σε καταλύματα σύντομης διαμονής.

5.5.2 Διανυκτερεύσεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής

Οι διανυκτερεύσεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) την περίοδο 2014-2019 κατέγραψαν αύξηση κατά +61% (από 20,1 εκατ. το 2014 σε 32,3 εκατ. το 2019). Επιμέρους, οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών σημείωσαν αύξηση κατά +82% (από 14,5 εκατ. το 2014 σε 26,4 εκατ. το 2019) και των ημεδαπών κατά +6% (από 5,6 εκατ. το 2014 σε 5,9 εκατ. το 2019).

Πίνακας 63: Διανυκτερεύσεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014-2019

Διανυκτερεύσεις ημεδαπών και αλλοδαπών σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) ανά Περιφέρεια, 2014 - 2019								
Περιφέρεια		**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**%Δ 2014 - 2019**
Νοτίου Αιγαίου	Αλλοδαποί	2.090.100	2.851.139	4.361.076	4.762.368	5.670.704	6.081.967	191%
	Ημεδαποί	1.967.103	2.949.992	2.714.558	2.696.700	2.513.071	2.282.470	16%
Κεντρικής Μακεδονίας	Αλλοδαποί	4.894.872	5.234.343	4.341.666	4.545.408	4.715.306	5.217.908	7%
	Ημεδαποί	852.027	824.851	624.097	559.092	455.847	415.978	-51%
Κρήτης	Αλλοδαποί	1.486.787	2.956.125	4.610.092	4.892.542	5.264.633	5.253.003	253%
	Ημεδαποί	121.699	220.222	497.530	391.537	355.889	338.956	179%
Ιονίων Νήσων	Αλλοδαποί	3.324.918	3.417.034	4.184.767	4.369.939	4.825.807	4.772.731	44%
	Ημεδαποί	472.481	411.606	333.670	347.807	282.842	264.017	-44%
Ηπείρου	Αλλοδαποί	605.339	608.667	736.144	923.796	1.147.878	1.404.505	132%
	Ημεδαποί	300.978	256.681	322.440	335.926	338.054	317.732	6%
Θεσσαλίας	Αλλοδαποί	552.472	731.251	666.830	722.911	829.258	865.636	57%
	Ημεδαποί	381.497	464.025	513.813	574.178	509.998	489.003	28%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	Αλλοδαποί	316.156	458.064	770.427	844.303	863.817	907.484	187%
	Ημεδαποί	96.396	90.667	210.119	183.141	157.310	142.932	48%
Πελοποννήσου	Αλλοδαποί	381.593	397.501	469.905	487.642	551.422	553.012	45%
	Ημεδαποί	517.357	577.764	750.735	565.296	508.362	474.427	-8%
Βορείου Αιγαίου	Αλλοδαποί	570.957	674.740	526.768	586.352	631.470	646.245	13%
	Ημεδαποί	36.017	36.524	334.904	272.120	258.301	238.649	563%
Αττικής	**Αλλοδαποί**	**251.487**	**290.077**	**304.826**	**300.482**	**345.224**	**361.572**	**44%**
	Ημεδαποί	**312.308**	**312.834**	**382.309**	**429.258**	**389.845**	**353.863**	**13%**
Στερεάς Ελλάδας	Αλλοδαποί	6.700	4.651	157.389	189.064	230.890	242.460	3519%
	Ημεδαποί	259.804	285.950	437.221	444.756	392.097	379.992	46%
Δυτικής Ελλάδας	Αλλοδαποί	50.899	54.848	50.471	58.426	71.199	84.228	65%
	Ημεδαποί	214.750	140.380	164.803	187.524	162.135	146.720	-32%
Δυτικής Μακεδονίας	Αλλοδαποί	4.607	6.022	4.718	5.918	6.297	6.355	38%
	Ημεδαποί	32.320	42.364	45.427	47.306	40.085	35.720	11%
	Αλλοδαποί	**14.536.887**	**17.684.462**	**21.185.079**	**22.689.151**	**25.153.905**	**26.397.106**	**82%**
	Ημεδαποί	**5.564.737**	**6.613.860**	**7.331.626**	**7.034.641**	**6.363.836**	**5.880.459**	**6%**
Σύνολο Χώρας		**20.101.624**	**24.298.322**	**28.516.705**	**29.723.792**	**31.517.741**	**32.277.565**	**61%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Σε Περιφερειακό επίπεδο, όλες οι Περιφέρειες σημείωσαν αύξηση στις διανυκτερεύσεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής την περίοδο 2014-2019, με εξαίρεση τις Περιφέρειες της Δυτικής Ελλάδας (-13%, από 266 χιλ. το 2014 σε 231 χιλ. το 2019) και της Κεντρικής Μακεδονίας (-2%, από 5,7 εκατ. το 2014 σε 5,6 εκατ. το 2019). Οι υψηλότερες αυξήσεις σε απόλυτες διαφορές καταγράφηκαν στις Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου (+106% ή +4,3 εκατ., από 4,1 εκατ. το 2014 σε 8,4 εκατ. το 2019), της Κρήτης (+248% ή +4,0 εκατ., από 1,6 εκατ. το 2014 σε 5,6 εκατ. το 2019), των Ιονίων Νήσων (+33% ή +1,2 εκατ., από 3,8 εκατ. το 2014 σε 5,0 εκατ. το 2019) και της Ηπείρου (+90% ή +816 χιλ., από 906 χιλ. το 2014 σε 1,7 εκατ. το 2019). Οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, της Κρήτης, της Κεντρικής Μακεδονίας και των

Ιονίων Νήσων το 2019 αντιπροσώπευαν το 76% των συνολικών διανυκτερεύσεων που καταγράφηκαν σε καταλύματα σύντομης διαμονής.

Η πλειοψηφία των διανυκτερεύσεων έγινε από αλλοδαπούς με αυξητική τάση την περίοδο 2014-2019 (από 72% το 2014 σε 82% το 2019) ενώ αντίθετα το μερίδιο των ημεδαπών μειώθηκε (από 28% το 2014 σε 18% το 2019).

Διάγραμμα 72: Εξέλιξη των διανυκτερεύσεων σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014 και 2019

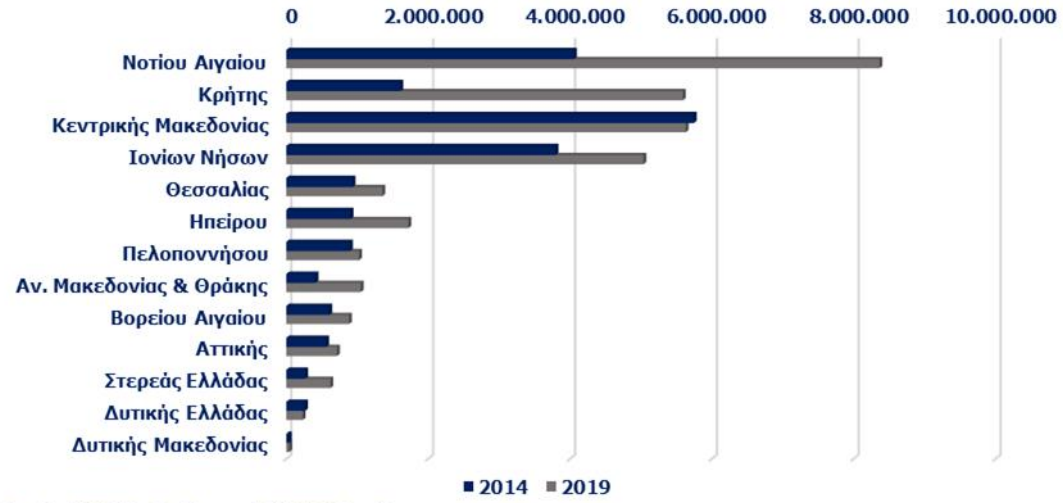

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Η Περιφέρεια Αττικής την περίοδο 2014-2019, κατέγραψε αύξηση στις διανυκτερεύσεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής κατά +27% ή +152 χιλ. (από 564 χιλ. το 2014 σε 715 χιλ. το 2019). Επιμέρους, οι διανυκτερεύσεις από αλλοδαπούς εμφάνισαν αύξηση +44% (από 251 χιλ. το 2014 σε 362 χιλ. το 2019) και από ημεδαπούς αύξηση κατά +13% (από 312 χιλ. το 2014 σε 354 χιλ. το 2019). Η Περιφέρεια Αττικής το 2019 αντιπροσώπευε το 2% των συνολικών διανυκτερεύσεων σε καταλύματα σύντομης διαμονής.

5.6 ΤΙΜΕΣ ΔΩΜΑΤΙΩΝ, 2018-2019

Σε αυτή την Ενότητα, αποτυπώνονται οι τιμές των ξενοδοχειακών δωματίων ανά κατηγορία αστεριού και ανά Περιφέρεια. Τα στοιχεία προέρχονται από την trivago και ως εκ τούτου αφορούν μάλλον στην αγορά μεμονωμένων ταξιδιωτών. Παρ' όλα αυτά δίνουν σημαντικές πληροφορίες για την τάση στους επιμέρους προορισμούς. Για την καλύτερη ερμηνεία των στοιχείων, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, ότι προκύπτουν από διοικητικά στοιχεία από το αρχείο της trivago, χωρίς στατιστική επεξεργασία για αναγωγή στο σύνολο. Συνεπώς υπόκεινται στους ακόλουθους περιορισμούς:

- Οι τιμές των ξενοδοχείων βασίζεται σε clickouts[9],
- Ο μήνας αφορά στον μήνα άφιξης στο ξενοδοχείο και όχι στον μήνα κράτησης.
- Οι τιμές των ξενοδοχείων αποτελούν σταθμισμένους μέσους όρους των τιμών. Η στάθμιση γίνεται με βάση τον αριθμό clickouts.

5.6.1 Τιμές ξενοδοχειακών δωματίων στην Αθήνα

Λόγω μη διαθεσιμότητας στοιχείων για το σύνολο της Περιφέρειας Αττικής, στην Ενότητα αυτή παρατίθενται μόνο οι τιμές των δωματίων της Αθήνας.

Οι τιμές των δωματίων ανά κατηγορία αστεριού τα έτη 2018–2019 στην Αθήνα σημειώνουν μείωση, με τις υψηλότερες τιμές να καταγράφονται κυρίως τους μήνες Μάιο, Ιούνιο και Σεπτέμβριο. Συγκεκριμένα στα 5* δωμάτια, όλοι οι μήνες σημειώνουν αρνητικό πρόσημο με εξαίρεση τον Νοέμβριο (+3%, από € 169 το 2018 σε € 174 το 2019). Οι υψηλότερες ποσοστιαίες μειώσεις καταγράφηκαν τους μήνες Μάρτιο (-10%, από € 182 το 2018 σε € 163 το 2019), Ιούνιο (-10%, από € 262 το 2018 σε € 237 το 2019) και Απρίλιο (-9%, από € 217 το 2018 σε € 197 το 2019).

Αναφορικά με τα 4* δωμάτια η εικόνα είναι παρόμοια, με τον μοναδικό μήνα που σημείωσε αύξηση την περίοδο 2018-2019 να είναι ο Νοέμβριος (+2%, από € 87 το 2018 σε € 89 το 2019). Οι υψηλότερες ποσοστιαίες μειώσεις καταγράφηκαν τους μήνες Μάρτιο (-14%, από € 103 το 2018 σε € 88 το 2019), Απρίλιο (-11%, από € 125 το 2018 σε € 111 το 2019), Ιανουάριο (-8%, από € 82 το 2018 σε € 75 το 2019) και Μάιο (-8%, από € 138 το 2018 σε € 127 το 2019).

[9] Το clickout γίνεται όταν ο επισκέπτης μεταβεί από το site της trivago κάνοντας «κλικ» σε ένα συνεργαζόμενο online travel agent.

Η εικόνα στα 3* δωμάτια είναι μικτή, με τους μήνες Ιανουάριο (+2%, από € 57 το 2018 σε € 58 το 2019), Ιούνιο (+0,03%, από € 92 το 2018 σε € 92 το 2019), Ιούλιο (+3%, από € 87 το 2018 σε € 90 το 2019), Αύγουστο (+0,1%, από € 86 το 2018 σε € 86 το 2019), Οκτώβριο (+4%, από € 83 το 2018 σε € 86 το 2019) και Δεκέμβριο (+4%, από € 64 το 2018 σε € 67 το 2019) να καταγράφουν αύξηση ενώ αντίθετα οι μήνες Φεβρουάριος (-0,1%, από € 58 το 2018 σε € 58 το 2019), Μάρτιος (-3%, από € 67 το 2018 σε € 65 το 2019), Απρίλιος (-6%, από € 89 το 2018 σε € 84 το 2019), Μάιος (-5%, από € 92 το 2018 σε € 87 το 2019) και Σεπτέμβριος (-3%, από € 94 το 2018 σε € 91 το 2019) μείωση.

Τέλος, τα δωμάτια 1*-2* σημειώνουν αρνητική εικόνα, με εξαίρεση τους μήνες Φεβρουάριο (+1%, από € 37 το 2018 σε € 37 το 2019) και Μάρτιο (+93%, από € 42 το 2018 σε € 82 το 2019). Ενδεικτικά οι υπόλοιποι μήνες: Ιανουάριος (-4%, από € 38 το 2018 σε € 36 το 2019), Απρίλιος (-1%, από € 49 το 2018 σε € 49 το 2019), Μάιος (-2%, από € 53 το 2018 σε € 52 το 2019), Ιούνιος (-1%, από € 55 το 2018 σε € 55 το 2019), Αύγουστος (-2%, από € 53 το 2018 σε € 52 το 2019), Σεπτέμβριος (-1%, από € 53 το 2018 σε € 53 το 2019), Οκτώβριος (-2%, από € 50 το 2018 σε € 49 το 2019) και Νοέμβριος (-3%, από € 41 το 2018 σε € 40 το 2019). Επίσης, τον μήνα Ιούλιο η τιμή παρέμεινε αμετάβλητη στα € 55.

Πίνακας 64: Τιμές ξενοδοχειακών δωματίων ανά κατηγορία αστεριού στην Αθήνα, 2018-2019

Τιμές ξενοδοχειακών δωματίων στην Αθήνα ανά κατηγορία αστεριού (σε €), 2018 - 2019												
	5*			4*			3*			1*-2*		
Μήνας	2018	2019	%Δ	2018	2019	%Δ	2018	2019	%Δ	2018	2019	%Δ
Ιανουάριος	154	145	-6%	82	75	-8%	57	58	2%	38	36	-4%
Φεβρουάριος	159	154	-4%	85	81	-5%	58	58	-0%	37	37	1%
Μάρτιος	182	163	-10%	103	88	-14%	67	65	-3%	42	82	93%
Απρίλιος	217	197	-9%	125	111	-11%	89	84	-6%	49	49	-1%
Μάιος	238	234	-2%	138	127	-8%	92	87	-5%	53	52	-2%
Ιούνιος	262	237	-10%	141	129	-9%	92	92	0%	55	55	-1%
Ιούλιος	223	206	-8%	126	120	-5%	87	90	3%	55	55	0%
Αύγουστος	201	189	-6%	120	111	-7%	86	86	0%	53	52	-2%
Σεπτέμβριος	252	240	-5%	136	129	-5%	94	91	-3%	53	53	-1%
Οκτώβριος	222	219	-1%	122	119	-2%	83	86	4%	50	49	-2%
Νοέμβριος	169	174	3%	87	89	2%	64	67	4%	41	40	-3%
Δεκέμβριος	160	Μ.Δ.		86	Μ.Δ.		62	Μ.Δ.		41	Μ.Δ.	

Πηγή: Trivago - Επεξεργασία INSETE Intelligence

6 ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

6.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ, 2018

Η ανάλυση των οικονομικών δεικτών απόδοσης βασίζεται σε στοιχεία ισολογισμών 1.505 εταιρειών, για τις οποίες βρέθηκε ισολογισμός για το 2018, οι οποίες ταυτοποιήθηκαν με τα 1.594 ξενοδοχεία[10] τα οποία τους ανήκουν και τα οποία διαθέτουν 129.101 δωμάτια στις κατηγορίες 2*, 3*, 4* και 5*. Με τον τρόπο αυτό κατέστη δυνατό να αναλυθούν όχι μόνο χρηματοοικονομικοί αλλά και λειτουργικοί δείκτες ανά κατηγορία και ανά προορισμό[11].

Το δείγμα αντιπροσωπεύει το 40% των μονάδων και το 47% των δωματίων των 5* ξενοδοχείων, το 28% των μονάδων και το 40% των δωματίων των 4* ξενοδοχείων, το 20% των μονάδων και το 30% των δωματίων των 3* ξενοδοχείων και το 11% των μονάδων και το 14% των δωματίων των 2* ξενοδοχείων.

Για τις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Δυτικής Μακεδονίας και Στερεάς Ελλάδας για τα ξενοδοχεία 5*, Δυτικής Μακεδονίας για τα ξενοδοχεία 4* και Θεσσαλίας, Δυτικής Μακεδονίας, Δυτικής Ελλάδας και Κυκλάδων για τα ξενοδοχεία 2*, δεν υπήρχε επαρκές δείγμα για την ανάλυση των ισολογισμών των ξενοδοχείων που ευρίσκονται σε αυτές. Στις περιπτώσεις αυτές προβήκαμε μόνο σε εκτίμηση του Κύκλου Εργασιών τους, ενώ τα μεγέθη ΚΠΦΤΑ[12], ΚΠΦ[13], Καθαρά Πάγια, Ίδια Κεφάλαια και Μακροπρόθεσμα Δάνεια δεν εκτιμήθηκαν. Εκτιμούμε όμως ότι λόγω του μικρού αριθμού δωματίων στις εν λόγω Περιφέρειες, η παράλειψή τους δεν αλλοιώνει ουσιωδώς την εκτίμηση των συνολικών μεγεθών που προαναφέρθηκαν, ανά κατηγορία.

[10] Λόγω μη δημοσίευσης πλέον των στοιχείων του ΜΗΤΕ, η ταυτοποίηση των ξενοδοχείων έγινε αποκλειστικά και μόνο από την βάση του ΞΕΕ, ενώ την προηγούμενη χρονιά (2018) στα στοιχεία συμπεριλαμβάνονταν και τα στοιχεία του ΜΗΤΕ.

[11] Για αναλυτική μεθοδολογία βλ. σελ. 8 και 9 αντίστοιχης μελέτης με στοιχεία 2015.

[12] Κέρδη Προ Φόρων Τόκων και Αποσβέσεων.

[13] Κέρδη Προ Φόρων

6.1.1 Οικονομικοί δείκτες απόδοσης ξενοδοχείων στην Ελλάδα

Πίνακας 65: Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και δείκτες ξενοδοχείων στην Ελλάδα, 2018

Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και δείκτες ξενοδοχείων στην Ελλάδα, 2018				
Κατηγορία	**5***	**4***	**3***	**2***
Δωμάτια	82.856	115.970	99.219	101.570
Κύκλος Εργασιών	2.941.495.981	2.189.870.403	988.629.544	699.449.071
ΚΠΦΤΑ	863.077.696	542.784.689	210.627.481	110.776.888
ως % του Κύκλου Εργασιών	29%	25%	21%	16%
ΚΠΦ	142.679.063	232.456.728	60.475.942	37.080.164
ως % του Κύκλου Εργασιών	5%	11%	6%	5%
Καθαρά Πάγια	1.893.281.519	1.051.359.492	376.545.212	190.008.075
Ίδια Κεφάλαια	5.582.619.328	3.545.016.844	2.038.342.293	1.554.048.054
Μακροπρόθεσμα Δάνεια	4.567.534.467	1.509.276.884	651.694.485	206.947.393
Μακροπρόθεσμα Δάνεια/Ίδια Κεφάλαια	0,8	0,4	0,3	0,1
Μακροπρόθεσμα Δάνεια/ΚΠΦΤΑ	5,3	2,8	3,1	1,9

Πηγή: ICAP, ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι:

- Ο κύκλος εργασιών των ξενοδοχείων 2*, 3*, 4* και 5* υπερβαίνει τα € 6,8 δισ. αθροιστικά ενώ τα συνολικά επενδεδυμένα Ίδια Κεφάλαια υπερβαίνουν τα € 12,7 δισ. και ο Μακροπρόθεσμος Δανεισμός τα € 6,9 δισ. Η αξία των Παγίων μετά τις Αποσβέσεις (Καθαρά Πάγια) ανέρχεται σε € 3,5 δισ. περίπου.
- Αν και τα ξενοδοχεία 5* έχουν μικρότερο συνολικό αριθμό δωματίων από τα ξενοδοχεία 3* και 4*, έχουν σημαντικά μεγαλύτερη οικονομική σημασία με όρους Κύκλου Εργασιών, Κερδοφορίας (ΚΠΦΤΑ), Επενδεδυμένων Παγίων και Επενδεδυμένων Κεφαλαίων, τόσο Ιδίων όσο και Δανείων.
- Έχουν επίσης καλύτερο δείκτη κερδοφορίας ΚΠΦΤΑ ενώ σε επίπεδο ΚΠΦ υστερούν έναντι μόνο των 4*. Συγκεκριμένα, ο δείκτης κερδοφορίας ΚΠΦΤΑ για τα 5* ξενοδοχεία κρίνεται ως πολύ ικανοποιητικός ενώ ο δείκτης ΚΠΦ ως μάλλον χαμηλός, για τα 4* ως ικανοποιητικοί και οι δύο, για τα 3* ως ικανοποιητικός και ως μάλλον χαμηλός αντίστοιχα ενώ για τα 2* ως μάλλον χαμηλοί.
- Τέλος, η χρηματοοικονομική επάρκεια (βάσει των δεικτών Μακροπρόθεσμα Δάνεια προς Ίδια Κεφάλαια και Μακροπρόθεσμα Δάνεια προς ΚΠΦΤΑ) κρίνεται ως υγιής για τις κατηγορίες 2*, 3* και 4* ενώ για την κατηγορία 5* αυτό ισχύει μόνο για τον πρώτο δείκτη (Μακροπρόθεσμων Δανείων προς Ίδια Κεφάλαια), ενώ ο δεύτερος δείκτης (Μακροπρόθεσμων Δανείων προς ΚΠΦΤΑ) κρίνεται ως μάλλον υψηλός.

Πίνακας 66: Βασικοί δείκτες ξενοδοχείων ανά δωμάτιο στην Ελλάδα, 2018

Βασικοί δείκτες ξενοδοχείων ανά δωμάτιο στην Ελλάδα, 2018				
Κατηγορία	**5***	**4***	**3***	**2***
Κύκλος Εργασιών/Δωμάτιο	35.501	18.883	9.964	6.886
Καθαρά Πάγια/Δωμάτιο	22.850	9.066	3.795	1.871
Ίδια Κεφάλαια/Δωμάτιο	67.377	30.568	20.544	15.300
Μακροπρόθεσμα Δάνεια/Δωμάτιο	55.126	13.014	6.568	2.037

Πηγή: ICAP, ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Σύμφωνα με τον πίνακα 66, προκύπτει ότι, ανά Δωμάτιο, τόσο ο Κύκλος Εργασιών όσο και τα Επενδεδυμένα Πάγια, τα Ίδια Κεφάλαια και τα Μακροπρόθεσμα Δάνεια είναι σημαντικά υψηλότερα όσο υψηλότερη είναι η κατηγορία του ξενοδοχείου.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι ενώ ο Κύκλος Εργασιών ανά Δωμάτιο στα ξενοδοχεία 5* είναι περίπου διπλάσιος από αυτόν των 4* (που με τη σειρά τους είναι περίπου διπλάσιος αυτού των 3* και περίπου τριπλάσιος αυτού των 2*), τα Επενδεδυμένα Κεφάλαια και Πάγια ανά Δωμάτιο είναι υπερδιπλάσια στα ξενοδοχεία 5* σε σχέση με τα αντίστοιχα 4*. Δηλαδή η απόδοση, με όρους Κύκλου Εργασιών ανά Δωμάτιο σε σχέση με τα Επενδεδυμένα Κεφάλαια και Πάγια ανά Δωμάτιο στα ξενοδοχεία 5* υπολείπεται αυτής των ξενοδοχείων 4*. Η εικόνα αυτή συνάδει και με την εικόνα στους δείκτες χρηματοοικονομικής επάρκειας του Πίνακα 65.

6.1.2 Οικονομικοί δείκτες απόδοσης ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Αττικής

Η ανάλυση των οικονομικών δεικτών απόδοσης στην Περιφέρεια Αττικής βασίζεται σε στοιχεία ισολογισμών 138 εταιρειών, για τις οποίες βρέθηκε ισολογισμός για το 2018, οι οποίες ταυτοποιήθηκαν με τα 145 ξενοδοχεία τα οποία τους ανήκουν και τα οποία διαθέτουν 14.631 δωμάτια στις κατηγορίες 5*, 4*, 3* και 2*.

Το δείγμα αντιπροσωπεύει το 64% των μονάδων και το 80% των δωματίων των 5* ξενοδοχείων, το 41% των μονάδων και το 59% των δωματίων των 4* ξενοδοχείων, το 32% των μονάδων και το 40% των δωματίων των 3* ξενοδοχείων και το 12% των μονάδων και το 16% των δωματίων των 2* ξενοδοχείων.

Πίνακας 67: Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και δείκτες ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Αττικής, 2018

Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και δείκτες ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Αττικής, 2018				
Κατηγορία	**5***	**4***	**3***	**2***
Δωμάτια	6.414	9.480	6.927	7.401
Κύκλος Εργασιών	353.903.253	238.633.285	110.020.249	64.175.773
ΚΠΦΤΑ	81.473.159	67.229.531	37.356.953	7.878.484
ως % του Κύκλου Εργασιών	23%	28%	34%	12%
ΚΠΦ	34.300.991	46.298.605	26.357.870	3.852.712
ως % του Κύκλου Εργασιών	10%	19%	24%	6%
Καθαρά Πάγια	387.472.243	170.734.807	54.981.239	1.175.214
Ίδια Κεφάλαια	708.470.084	416.666.904	166.733.959	120.447.259
Μακροπρόθεσμα Δάνεια	296.750.871	69.464.400	32.474.816	17.716.349
Μακροπρόθεσμα Δάνεια/Ίδια Κεφάλαια	0,4	0,2	0,2	0,1
Μακροπρόθεσμα Δάνεια/ΚΠΦΤΑ	3,6	1,0	0,9	2,2

Πηγή: ICAP, ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι:

- Ο κύκλος εργασιών των ξενοδοχείων 2*, 3*, 4* και 5* ανέρχεται σε € 767 εκατ. περίπου ενώ τα συνολικά Επενδεδυμένα Ίδια Κεφάλαια υπερβαίνουν τα € 1,4 δισ. και ο Μακροπρόθεσμος Δανεισμός τα € 416 εκατ. Η αξία των Παγίων μετά τις Αποσβέσεις (Καθαρά Πάγια) ανέρχεται σε € 614 εκατ. περίπου.
- Αν και τα ξενοδοχεία 5* έχουν μικρότερο συνολικό αριθμό δωματίων από τις άλλες κατηγορίες, έχουν σημαντικά μεγαλύτερο Κύκλο Εργασιών, Κερδοφορία (ΚΠΦΤΑ), Καθαρά Πάγια, Ίδια Κεφάλαια και Μακροπρόθεσμα Δάνεια. Αναφορικά με τους δείκτες Κερδοφορίας (ΚΠΦΤΑ και ΚΠΦ), τα 5* ξενοδοχεία εμφανίζουν τα υψηλότερα ΚΠΦΤΑ ενώ όσον αφορά στα ΚΠΦ τα υψηλότερα καταγράφονται στα 4* ξενοδοχεία.

- Ο δείκτης ΚΠΦΤΑ ως ποσοστό του Κύκλου Εργασιών των ξενοδοχείων 4* και 3* κρίνεται ως πολύ ικανοποιητικός, των 5* ως ικανοποιητικός ενώ των 2* ως χαμηλός. Παράλληλα, ο δείκτης ΚΠΦ ως ποσοστό του Κύκλου Εργασιών των ξενοδοχείων 4* και 3* κρίνεται ως πολύ ικανοποιητικός ενώ των 5* και των 2* ως ικανοποιητικός.
- Τέλος, οι δείκτες Μακροπρόθεσμα Δάνεια προς Ίδια Κεφάλαια και Μακροπρόθεσμα Δάνεια προς ΚΠΦΤΑ κρίνονται ως υγιείς για όλες τις κατηγορίες ξενοδοχείων.

Πίνακας 68: Βασικοί δείκτες ξενοδοχείων ανά δωμάτιο στην Περιφέρεια Αττικής, 2018

Βασικοί δείκτες ξενοδοχείων ανά δωμάτιο στην Περιφέρεια Αττικής, 2018				
Κατηγορία	**5***	**4***	**3***	**2***
Κύκλος Εργασιών/Δωμάτιο	55.177	25.172	15.883	8.671
Καθαρά Πάγια/Δωμάτιο	60.410	18.010	7.937	159
Ίδια Κεφάλαια/Δωμάτιο	110.457	43.952	24.070	16.274
Μακροπρόθεσμα Δάνεια/Δωμάτιο	46.266	7.327	4.688	2.394

Πηγή: ICAP, ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Σύμφωνα με τον πίνακα 68, προκύπτει ότι, ανά Δωμάτιο, τόσο ο Κύκλος Εργασιών όσο και τα Επενδεδυμένα Πάγια, τα Ίδια Κεφάλαια και τα Μακροπρόθεσμα Δάνεια είναι σημαντικά υψηλότερα όσο υψηλότερη είναι η κατηγορία του ξενοδοχείου.

Συγκριτικά με τους αντίστοιχους δείκτες για το σύνολο της χώρας και για τις κατηγορίες 2*, 3*, 4* και 5* (βλ. Πίνακα 66) παρατηρούμε ότι ο Κύκλος Εργασιών ανά Δωμάτιο, τα Καθαρά Πάγια ανά Δωμάτιο και τα Ίδια Κεφάλαια ανά Δωμάτιο είναι υψηλότερα στην Περιφέρεια Αττικής, εξαίρεση αποτελούν μόνο τα Καθαρά Πάγια ανά Δωμάτιο για τα 2* ξενοδοχεία. Σε ότι αφορά στα Μακροπρόθεσμα Δάνεια ανά Δωμάτιο, αυτό ισχύει μόνο για τα ξενοδοχεία 2* ενώ στις κατηγορίες 5*, 4* και 3* ισχύει το αντίστροφο.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι ενώ ο Κύκλος Εργασιών ανά Δωμάτιο στα ξενοδοχεία 5* είναι περίπου διπλάσιος από αυτόν των 4* (που με τη σειρά τους είναι σχεδόν 1,5 υψηλότερος αυτού των 3* και περίπου τριπλάσιος αυτού των 2*), τα Επενδεδυμένα Κεφάλαια και Πάγια ανά Δωμάτιο είναι υπερδιπλάσια στα ξενοδοχεία 5* σε σχέση με τα αντίστοιχα 4*. Δηλαδή η απόδοση, με όρους Κύκλου Εργασιών ανά Δωμάτιο σε σχέση με τα Επενδεδυμένα Κεφάλαια και Πάγια ανά Δωμάτιο στα ξενοδοχεία 5* υπολείπεται αυτής των ξενοδοχείων 4*. Η εικόνα αυτή συνάδει και με την εικόνα στους δείκτες χρηματοοικονομικής επάρκειας του Πίνακα 67.

6.2 ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ, 2018-2019

Ο Γενικός Δείκτης Ικανοποίησης (GRI) πελατών ξενοδοχείων υπολογίζεται από την ReviewPro, εταιρεία που ειδικεύεται στην μέτρηση της online φήμης των ξενοδοχείων. Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται για κάθε ξενοδοχείο, μέσω ανάλυσης των μεταβλητών που συνδέονται με τις αναρτήσεις σχολίων πελατών σε εκατοντάδες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, ιστοσελίδες σχολιασμού ξενοδοχείων και ιστοσελίδες OTAs (online travel agents – διαδικτυακά ταξιδιωτικά γραφεία). Επίσης, λαμβάνει υπόψιν όχι μόνο τις ημερήσιες κριτικές αλλά και τα ιστορικά δεδομένα των τελευταίων 365 ημερών δίνοντας μεγαλύτερη βαρύτητα στις πιο πρόσφατες κριτικές. Δείκτες άνω του 80% υποδηλώνουν θετική εμπειρία. Ο δείκτης είναι ποιοτικός και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση της εξέλιξης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Για τον υπολογισμό έχουν αναλυθεί τα στοιχεία 1.126 ξενοδοχείων από την Ελλάδα, διαφόρων κατηγοριών και από διαφορετικές περιοχές της χώρας. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι τα στοιχεία που παρουσιάζονται για το 2019 βασίζονται σε 470 χιλ. αξιολογήσεις από πελάτες ελληνικών ξενοδοχείων. Συνεπώς, ο δείκτης GRI αποτυπώνει το ανταγωνιστικό επίπεδο του ελληνικού ξενοδοχειακού προϊόντος.

6.2.1 Δείκτες ποιότητας ξενοδοχείων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Πίνακας 69: Δείκτες ποιότητας ξενοδοχείων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018-19

Δείκτες Ποιότητας των ξενοδοχείων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2018-19		
	2018	2019
Ήπειρος	89,9%	91,0%
Κυκλάδες	90,0%	90,5%
Βόρειο Αιγαίο	86,2%	87,1%
Κρήτη	86,2%	87,1%
Θεσσαλία	86,2%	87,0%
Κεν. Μακεδονία	86,0%	86,9%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	85,6%	86,7%
Δωδεκάνησα	85,8%	86,4%
Πελοπόννησος	84,9%	86,2%
Στερεά Ελλάδα	85,1%	85,8%
Αττική	**84,6%**	**85,9%**
Ιόνια Νησιά	85,0%	85,3%
GRI	**86,3%**	**87,1%**

Πηγή: Review Pro - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Στον Πίνακα 69 καταγράφεται ο Γενικός Δείκτης Ικανοποίησης (GRI) των πελατών ξενοδοχείων τόσο ανά Περιφέρεια (με εξαίρεση τις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας και Δυτικής Ελλάδας όπου δεν διαθέτουμε στοιχεία) όσο και για το σύνολο της χώρας. Από τα στοιχεία, παρατηρούμε ότι οι πελάτες που επέλεξαν για την διαμονή τους ξενοδοχεία έμειναν ικανοποιημένοι από τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους τόσο στο σύνολο της χώρας όσο και στις επιμέρους Περιφέρειες (βλ. άνωθεν).

Συγκεκριμένα, το επίπεδο ικανοποίησης των πελατών ξενοδοχείων στο σύνολο της Ελλάδας, σημείωσε βελτίωση την περίοδο 2018-2019 (από 86,3% το 2018 σε 87,1% το 2019). Επιμέρους όλες οι Περιφέρειες σημείωσαν βελτίωση του επιπέδου ικανοποίησης των πελατών ξενοδοχείων τους. Συγκεκριμένα, Ήπειρος (από 89,9% το 2018 σε 91,0% το 2019), Κυκλάδες (από 90,0% το 2018 σε 90,5% το 2019), Βόρειο Αιγαίο (από 86,2% το 2018 σε 87,1% το 2019), Κρήτη (από 86,2% το 2018 σε 87,1% το 2019), Θεσσαλία (από 86,2% το 2018 σε 87,0% το 2019), Κεντρική Μακεδονία (από 86,0% το 2018 σε 86,9% το 2019), Αν. Μακεδονία & Θράκη (από 85,6% το 2018 σε 86,7% το 2019), Δωδεκάνησα (από 85,8% το 2018 σε 86,4% το 2019), Πελοπόννησος (από 84,9% το 2018 σε 86,2% το 2019), Στερεά Ελλάδα (από 85,1% το 2018 σε 85,8% το 2019), Αττική (από 84,6% το 2018 σε 85,9% το 2019) και Ιόνια Νησιά (από 85,0% το 2018 σε 85,3% το 2019). Τέλος, αξιοσημείωτο είναι ότι η Ήπειρος και οι Κυκλάδες εμφάνισαν τα υψηλότερα επίπεδα ικανοποίησης ενώ η Αττική και τα Ιόνια Νησιά από τα χαμηλότερα.

6.2.2 Δείκτες ποιότητας ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Αττικής ανά κατηγορία αστεριού

Πίνακας 70: Δείκτες ποιότητας ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Αττικής ανά κατηγορία αστεριού, 2018-19

Δείκτες Ποιότητας ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Αττικής ανά κατηγορία αστεριού, 2018-19		
	2018	2019
5*	87,2%	88,8%
4*	84,2%	85,7%
3*	84,6%	85,4%
1*- 2*	83,3%	84,6%
GRI	**84,6%**	**85,9%**

Πηγή: Review Pro - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Ο Γενικός Δείκτης Ικανοποίησης (GRI) των πελατών ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Αττικής σημείωσε βελτίωση την περίοδο 2018-2019 (από 84,6% το 2018 σε 85,9% το 2019). Αξιοσημείωτο για την Περιφέρεια Αττικής είναι ότι καταγράφει το δεύτερο χαμηλότερο επίπεδο ικανοποίησης από όλους τους εξεταζόμενους προορισμούς.

Επιμέρους, όλες οι κατηγορίες αστεριών την περίοδο 2018-2019 εμφάνισαν βελτίωση του επιπέδου ικανοποίησης των πελατών τους: 5* (από 87,2% το 2018 σε 88,8% το 2019), 4* (από 84,2% το 2018 σε 85,7% το 2019), 3* (από 84,6% το 2018 σε 85,4% το 2019) και 1*-2* (από 83,3% το 2018 σε 84,6% το 2019).

7 ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα ενότητα περιλαμβάνει την συνοπτική καταγραφή επιλεγμένων **βασικών στρατηγικών κατευθύνσεων και προβλέψεων που έχουν άμεση σχέση με την τουριστική ανάπτυξη,** όπως έχουν θεσμοθετηθεί και προωθούνται στο πλαίσιο του **Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου (ΠΧΠ)** για την Περιφέρεια Αττικής (βλ. ΦΕΚ 156/Α/1.8.2014).

Τα **ΠΧΠ** θεσμοθετούνται με Απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας μετά από δημόσια διαβούλευση. **Αποτελούν τα βασικά εργαλεία άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού αλλά και αναπτυξιακής πολιτικής σε Περιφερειακό επίπεδο**, παρέχοντας κατευθύνσεις για την χωρική οργάνωση και την ανάπτυξη των Περιφερειών της Χώρας και δίνοντας στρατηγικές κατευθύνσεις στα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού που έχουν ρυθμιστικό χαρακτήρα.

Στις επόμενες ενότητες περιγράφονται στρατηγικές κατευθύνσεις που έχουν σχέση με:

- **πρότυπα χωρικής οργάνωσης, αναπτυξιακούς πόλους και άξονες, κόμβους και πύλες μεταφορών** καθώς και με
- ειδικές **πρόνοιες και κατευθύνσεις** σε ότι αφορά στην **τουριστική ανάπτυξη ανά χωρική/ γεωγραφική ενότητες, θεματικές μορφές τουρισμού και ειδικές κατηγορίες του χώρου** (πχ. παράκτιος και νησιωτικός χώρος, ορεινός χώρος, κλπ.) καθώς και **όρους δόμησης** (πχ. αρτιότητες, επιτρεπόμενες χρήσεις, πυκνότητα κλινών).

Πρακτικά, οι πρόνοιες και οι κατευθύνσεις αυτές λαμβάνουν υπόψη μία σειρά επιτελικών σχεδίων και προγραμμάτων όπως Εθνικές Πολιτικές (πχ. Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης, ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων), τα οικεία Περιφερειακά και Τομεακά (πχ. υποδομές μεταφορών, περιβάλλον και αειφόρος ανάπτυξη) Επιχειρησιακά Προγράμματα, αλλά και τις επηρεάζουν. Παράλληλα **έχουν άμεση και στενή σχέση τόσο με τον σχεδιασμό του χώρου ρυθμιστικού χαρακτήρα** (πχ. πολεοδομικά σχέδια) όσο και **με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών έργων** (πχ. μέσω της διαδικασίας της χωροθέτησης και της περιβαλλοντικής αδειοδότησης) στους τομείς – μεταξύ άλλων – των μεταφορών, των υποδομών και του τουρισμού.

Άρθρο 1 - Ορισμός και περιεχόμενο του νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας – Αττικής

Το νέο ΡΣΑ επέχει ταυτόχρονα και θέση Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου Αττικής, σύμφωνα με την παρ. 8α του άρθρου 6 του ν. 4269/2014 (Α΄ 142).

Άρθρο 2 - Χρονική διάρκεια

Το νέο ΡΣΑ στηρίζεται σε προβολές πληθυσμιακών και οικονομικών μεγεθών και αναπτυξιακών προβλέψεων με χρονική διάρκεια έως και το έτος 2021.

Άρθρο 4 - Ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη, ενίσχυση του διεθνούς ρόλου της Αθήνας – Αττικής, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων

Η ενίσχυση του διεθνούς ρόλου της Αθήνας–Αττικής και η χωρικά στοχευμένη εξειδίκευση σε σχέση με τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα επιδιώκεται μεταξύ άλλων με:

δ) ενίσχυση της βιομηχανίας και της επιχειρηματικότητας με παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος και επιδίωξη οργάνωσης των επιχειρήσεων σε συστάδες ομοειδών ή και συμπληρωματικών (clusters),

ε) αύξηση της ελκυστικότητας της Αθήνας–Αττικής ως τουριστικού προορισμού με διεθνή ακτινοβολία, με:

αα) ενίσχυση της τουριστικής υποδομής, διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, επέκταση της τουριστικής περιόδου και

ββ) δικτύωση των πολιτιστικών πόλων και του φυσικού περιβάλλοντος.

Άρθρο 9 - Κατευθύνσεις για την οργάνωση Χωρικών Ενοτήτων

1.1. Χωρική Υποενότητα Κεντρικής Αθήνας:

Το Μητροπολιτικό κέντρο Αθήνας αποτελεί το επιτελικό κέντρο της Μητροπολιτικής Περιοχής και της χώρας. Επιδιώκεται, σε όλους τους τομείς η γενικότερη ενίσχυση του ρόλου του σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκεται η αναβάθμιση των πολιτιστικών της πόρων, η συμπλήρωση και η αναβάθμιση των πολιτιστικών υποδομών Μητροπολιτικού επιπέδου στην κατεύθυνση προώθησης του αστικού τουρισμού, όπως συνεδριακού, εκθεσιακού, αθλητικού, επιχειρηματικού, πολιτιστικού, αναψυχής, υγείας, καθώς και η βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και της εικόνας της πόλης και η αναβάθμιση του κοινωνικού εξοπλισμού.

1.5. Χωρική Υποενότητα Νότιας Αθήνας:

Διατηρείται ο χαρακτήρας της ως περιοχής κυρίως κατοικίας, αλλά και τουρισμού, αναψυχής και εμπορίου.

2. Χωρική Ενότητα Ανατολικής Αττικής:

2.1. Χωρική Υποενότητα Μεσογείων

α) Η Χωρική Υποενότητα Μεσογείων συνιστά την ευρύτερη περιοχή του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών, του οποίου ο ρόλος ως κυρίας από αέρος πύλης εισόδου στη χώρα απαιτεί τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου περιβάλλοντος χώρου.

δ) Κατεύθυνση για τη Χωρική Υποενότητα αποτελεί επίσης η προώθηση κατά προτεραιότητα του συνεδριακού, επιχειρηματικού, πολιτιστικού και περιηγητικού τουρισμού.

2.2. Χωρική Υποενότητα Λαυρεωτικής

β) Με βάση τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής και την ύπαρξη πολιτιστικής κληρονομιάς διεθνούς ακτινοβολίας, βασική προωθητική δραστηριότητα για την περιοχή αποτελεί η ανάδειξη αυτών των στοιχείων και η αναβάθμιση της τουριστικής δραστηριότητας στην περιοχή μέσω και της σύνδεσής τους με το Λιμένα του Λαυρίου.

δ) Προωθείται η ισχυροποίηση της δυναμικής του Λαυρίου με ανάδειξη της βιομηχανικής κληρονομιάς του και σύνδεσή της με την έρευνα και καινοτομία, η οργάνωση των δραστηριοτήτων και η ενίσχυση υποδομών του τουρισμού.

3. Χωρική Ενότητα Δυτικής Αττικής

3.1. Χωρική Υποενότητα Θριασίου

Μεταξύ άλλων άξονας προτεραιότητας είναι:

ζ) η ενίσχυση του πολιτιστικού και τουριστικού χαρακτήρα της Ελευσίνας, η οποία αποτελεί περιοχή αρχαιολογικών μνημείων διεθνούς ακτινοβολίας.

3.2. Χωρική Υποενότητα Μεγαρίδας

α) Επιδιώκεται η ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων στον πρωτογενή τομέα, η διασφάλιση και ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα, στις περιοχές Μεγάρων, Ερυθρών και Οινόης με προοπτική πρωτογενούς καθετοποίησης και σύνδεση της αγροτικής παραγωγής με την τουριστική ανάπτυξη.

4. Χωρική Ενότητα Νησιωτικής Αττικής

α) Προωθείται η ανάπτυξη του τουρισμού υπό το πρίσμα της δικτύωσης με την περιοχή της Αθήνας–Αττικής, προκειμένου ο νησιωτικός χώρος της Περιφέρειας να αποτελεί συνδυασμένο προορισμό διεθνούς εμβέλειας.

β) Προκρίνεται η ήπια ανάπτυξη, ανάλογα με τα κατά τόπους συγκριτικά πλεονεκτήματα, με έμφαση στο σεβασμό της ευαισθησίας του νησιώτικου και παράκτιου τοπίου και περιβάλλοντος. Η ήπια οικιστική ανάπτυξη πρέπει να συσχετίζεται με την αναζωογόνηση των φθινόντων οικισμών και την περιορισμένη επέκταση των υπαρχόντων.

γ) Προωθούνται ειδικά επιλεγμένες μορφές τουρισμού και η διασύνδεσή τους με δίκτυο πολιτισμικών και τουριστικών, χερσαίων και θαλάσσιων διαδρομών.

Άρθρο 10 - Οικιστικό Δίκτυο και Δίκτυο Πολεοδομικών Κέντρων

3.1. Μητροπολιτικά Κέντρα Αθήνας – Πειραιά

α) Για το Μητροπολιτικό Κέντρο Αθήνας, επιδιώκεται μεταξύ άλλων:

εε) Ο καθορισμός του ως αυτοτελούς τουριστικού προορισμού.

Άρθρο 16 - Ολοκληρωμένος σχεδιασμός και διαχείριση του παράκτιου χώρου

2. Οι στόχοι και κατευθύνσεις γενικά για τον παράκτιο χώρο περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων:

α) Αξιοποίηση, προκειμένου να συμβάλλει στην ανάδειξη της Αθήνας-Αττικής σε τουριστικό πόλο διεθνούς ακτινοβολίας, με δραστηριότητες τουρισμού και αναψυχής.

3. Εκπονείται από τον Οργανισμό Αθήνας **Σχέδιο-Πλαίσιο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης των Ακτών της Αττικής (ΣΟΔΑΑ)**, το οποίο μπορεί να αναφέρεται είτε στη στενή ζώνη δημόσιου χαρακτήρα (κρίσιμη ζώνη), είτε σε ευρύτερες ζώνες επιρροής του παράκτιου χώρου (δυναμική ζώνη), είτε και στις δύο. Τα ΣΟΔΑΑ εκπονούνται κατά Χωρικές Ενότητες, περιέχουν κατευθύνσεις προς τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού, το δε περιεχόμενό τους αναλύεται στο Παράρτημα VI.

Άρθρο 30 - Οργάνωση Συστήματος Μεταφορών

1. Διευρωπαϊκά και Υπεραστικά Δίκτυα Μεταφορών: αεροδρόμια, λιμάνια και τερματικοί σταθμοί.

α) **Κύριος επιβατικός– εμπορευματικός Αερολιμένας** είναι ο διεθνής αερολιμένας «Ελευθέριος Βενιζέλος», ως κόμβος εθνικής, ευρωπαϊκής και διηπειρωτικής σημασίας.
β) **Κύριοι επιβατικοί λιμένες** είναι ο κεντρικός επιβατικός λιμένας Πειραιά και συμπληρωματικά οι επιβατικοί λιμένες Λαυρίου και Ραφήνας.
γ) **Κύριοι επιβατικοί σιδηροδρομικοί σταθμοί** είναι οι Αθηνών – Πειραιά, καθώς και το σιδηροδρομικό κέντρο Αχαρνών (ΣΚΑ).
δ) **Κύριοι σιδηροδρομικοί άξονες** είναι ο κλάδος σιδηροδρομικού σταθμού Πειραιά, σιδηροδρομικού σταθμού Αθηνών ΣΚΑ – Βόρεια Ελλάδα, ο κλάδος ΣΚΑ – Κόρινθος – Κιάτο – Πάτρα στη νέα χάραξη Σιδηροδρομικής Γραμμής Υψηλής Ταχύτητας (ΣΓΥΤ).
ε) Νέος **κεντρικός σταθμός υπεραστικών λεωφορείων εξωτερικού και εσωτερικού**, όπως ΚΤΕΛ: πλησίον του σταθμού Μετρό Ελαιώνας και σε άμεση γειτνίαση με το εθνικό οδικό δίκτυο.

2. Δίκτυα Δημόσιας Συγκοινωνίας, Μέσα Σταθερής Τροχιάς

Οι δημόσιες συγκοινωνίες μητροπολιτικής εξυπηρέτησης οργανώνονται σε δύο (2) βασικά δίκτυα, το πρωτεύον και το δευτερεύον.

3. Συγκοινωνιακά κέντρα, σταθμοί μετεπιβίβασης και αμαξοστάσια

4. Κύριο Οδικό Δίκτυο Αττικής

β) Οι άξονες που συγκροτούν το κύριο οδικό δίκτυο Αττικής ιεραρχούνται σε άξονες διαπεριφερειακής σημασίας και σε πρωτεύοντες και δευτερεύοντες άξονες μητροπολιτικής σημασίας.

γ) Οι άξονες διαπεριφερειακής σημασίας, οι οποίοι έχουν χαρακτηριστικά ελεύθερων και ταχειών λεωφόρων, διαχειρίζονται τις μεγαλύτερες ροές μετακινήσεων, αγαθών και προσώπων μεταξύ των κύριων πυλών – εισόδων στην Αττική.

δ) Οι πρωτεύοντες άξονες μητροπολιτικής σημασίας λειτουργούν ως βασικοί διανεμητήριοι για τις κυριότερες ροές εισόδου στον πυρήνα του πολεοδομικού συγκροτήματος. Στο σύνολό τους οι πρωτεύοντες άξονες μητροπολιτικής σημασίας, σε συνεργασία με τους άξονες διαπεριφερειακής σημασίας και, ιδιαίτερα, με την **Αττική Οδό**, συγκροτούν περιμετρικούς δακτυλίους, σε τρεις διαβαθμίσεις εγγύτητας ως προς την κεντρική περιοχή.

5. Πολιτική στάθμευσης

Οι βασικές κατευθύνσεις της πολιτικής στάθμευσης περιλαμβάνουν:

ε) Καθορισμός χώρων στάσης και στάθμευσης τουριστικών λεωφορείων, με πρωτοβουλία των εμπλεκόμενων δήμων σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία και τον Οργανισμό Αθήνας.

6. Παρεμβάσεις βιώσιμης κινητικότητας υπερτοπικού και τοπικού χαρακτήρα.

Άρθρο 33 - Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας

Η αρμοδιότητα επί του νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας–Αττικής ανήκει στον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας. Από την κατάργηση του ΟΡΣΑ, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12 του ν. 4250/2014 (Α΄74), η ως άνω αρμοδιότητα μεταφέρεται στο Τμήμα Μητροπολιτικού Σχεδιασμού

Αθήνας-Αττικής που συστήθηκε με την παρ. 4α του άρθρου 12 του ν. 4250/2014 και υπάγεται στη Διεύθυνση Χωροταξίας της Γενικής Γραμματείας Χωροταξίας και Αστικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Άρθρο 28 - Τουρισμός

1. Για την οργάνωση των δραστηριοτήτων του τουρισμού στην Αττική ισχύουν τα προβλεπόμενα στο Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό (ΑΠ 67659/2013, Β΄ 3155).

Βασικοί στόχοι για την ανάπτυξη του τομέα τουρισμού είναι οι εξής:

α) Ενδυνάμωση της ελκυστικότητας της Αθήνας–Αττικής ως ευρωπαϊκού μητροπολιτικού τουριστικού προορισμού με διεθνή και εθνική ακτινοβολία.
β) Εδραίωση του ρόλου της Αθήνας–Αττικής ως «Πόλης – Πύλης» σε επίπεδο χώρας για τον τουρισμό και συγκράτηση κατά το δυνατόν της τουριστικής κίνησης με συγκρότηση αναγνωρίσιμης τουριστικής ταυτότητας.
γ) Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη με στόχους την οικονομική ευημερία, την κοινωνική και ενδοπεριφερειακή συνοχή και την περιβαλλοντική προστασία.

2. Επί μέρους στόχοι για την ανάπτυξη του τομέα τουρισμού είναι οι εξής:

α) Η εξασφάλιση της προστασίας και της βιωσιμότητας των φυσικών πόρων και περιβαλλοντική αναβάθμιση περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος.
β) Η ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος και η προώθηση του εκσυγχρονισμού και της αναβάθμισης των υφιστάμενων καταλυμάτων, καθώς και της ανάπτυξης νέων με όρους «πράσινης ανάπτυξης».
γ) Η βελτίωση της απόδοσης και της ανταγωνιστικότητας του τομέα στην Αττική, με την προσαρμογή και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος.
δ) Η διευκόλυνση της πρόσβασης στους τουριστικούς προορισμούς από το διεθνή και από τον εθνικό χώρο.
ε) Η ορθολογική οργάνωση και η ανάπτυξη του τομέα, βάσει των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και χαρακτηριστικών των περιοχών, στα πλαίσια των επιμέρους χωρικών ενοτήτων.
στ) Η αξιοποίηση των ολυμπιακών εγκαταστάσεων.
ζ) Η προώθηση της Αττικής, ως προορισμού συνεδριακού τουρισμού (MICE), και η ενίσχυση της τουριστικής έλξης της Αττικής, ως αυτόνομου προορισμού αστικού τουρισμού σύντομης διάρκειας (city break), με κατάλληλες επενδύσεις

και εγκαταστάσεις που θα ενισχύσουν τη θέση της πόλης ως παγκόσμιου πόλου έλξης.

η) Η ανάπτυξη στην Αττική ειδικών και εναλλακτικών νέων μορφών τουρισμού, όπως ιδίως ο συνεδριακός, ο θαλάσσιος και ο ιατρικός τουρισμός. Οι νέες μορφές τουρισμού περιλαμβάνουν το συνεδριακό, τον ιατρικό τουρισμό. Οι υποδομές για την ανάπτυξη των νέων μορφών τουρισμού αναφέρονται ενδεικτικά στο Παράρτημα XIII.

θ) Η διερεύνηση της δυνατότητας δημιουργίας εγκαταστάσεων ελλιμενισμού κρουαζιερόπλοιων και εξυπηρέτησης των επιβατών τους, με σκοπό τη μεγιστοποίηση των ωφελειών από την ανάπτυξη της κρουαζιέρας στην Αττική, καθώς επίσης και η αντιμετώπιση πιθανών επιπτώσεων στους τόπους προορισμού και επισκέψεων. Κατευθύνσεις δίνονται στο Παράρτημα XIII.

3. Οι κατευθύνσεις χωρικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη του τουρισμού είναι οι εξής:

α) Προωθείται η χωρική διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς, ανάλογα με το χαρακτήρα και τις δυνατότητες κάθε χωροταξικής ενότητας και τις αλληλεξαρτήσεις με τις παρακείμενες Περιφέρειες Πελοποννήσου (Κορινθία, Αργολίδα) και Στερεάς Ελλάδας (Βοιωτία, Εύβοια, Φωκίδα), Κυκλάδων (Β–ΒΔ Κυκλάδες), με χωρική κατανομή των ανάλογων μέτρων τουριστικής πολιτικής για την ανάπτυξή της.

β) Ο κατεξοχήν τρόπος ανάπτυξης του τουρισμού είναι ο αστικός τουρισμός.

γ) Η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός της υφιστάμενης τουριστικής υποδομής, καθώς και η δημιουργία οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων.

δ) Ειδικά για το κέντρο της Αθήνας, η ολοκληρωμένη αντιμετώπιση της υποβάθμισης του ιστορικού κέντρου της, πρόκειται να συμβάλει στην ανάδειξή του ως πυρήνα city break τουρισμού. Γι᾽ αυτό, οι όποιες πολιτικές και παρεμβάσεις στο κέντρο της Αθήνας οφείλουν να λαμβάνουν ως σημαντική συνιστώσα του σχεδιασμού την πολιτική για ανάδειξη του κέντρου ως τουριστικού πόλου.

ε) Ο σχεδιασμός και η ανάδειξη ειδικών διαδρομών περιπάτου και επισκέψεων που αναδεικνύουν τα ιστορικά χαρακτηριστικά σε συνδυασμό με τα ενδιαφέροντα της σύγχρονης πόλης.

στ) Η δημιουργία και η ανάδειξη διαδρομών και δικτύων περιοχών που συγκεντρώνουν στοιχεία φυσικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Κυριότερες τέτοιες περιοχές είναι ο Μαραθώνας, το Τατόι, η Μακρόνησος, το Σούνιο, η

ευρύτερη περιοχή της Λαυρεωτικής, η Ελευσίνα και το νησιωτικό σύμπλεγμα της Αττικής.

ζ) Η επανάχρηση του υφιστάμενου κτηριακού αποθέματος οποιασδήποτε χρήσης, για τη μετατροπή του σε τουριστικά καταλύματα.

η) Η κατασκευή νέων καταλυμάτων επιτρέπεται εντός των θεσμοθετημένων ζωνών των ΓΠΣ και ΖΟΕ ή σε οργανωμένες τουριστικές αναπτύξεις μεγάλης κλίμακας, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην επόμενη περίπτωση θ΄.

θ) Η χωροθέτηση των τουριστικών υποδομών μεγάλης κλίμακας γίνεται κατά προτεραιότητα εντός των θεσμοθετημένων ζωνών των ΓΠΣ και ΖΟΕ, όπου επιτρέπεται η χρήση ή με βάση τις διατάξεις για τους οργανωμένους υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 1 του ν. 4179/2013.

ι) Η εξυπηρέτηση των θεματικών πάρκων επιτυγχάνεται κατά προτεραιότητα από μέσα σταθερής τροχιάς και σε συνέργεια με αναπτυξιακούς πόλους και χώρους πρασίνου, αστικού και περιαστικού.

4. Η ελκυστικότητα της Αθήνας ως παγκόσμιου τουριστικού προορισμού επιδιώκεται και μέσω παρεμβάσεων που αφορούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και τη δικτύωση της περιφέρειας, όπως:

α) Αναπλάσεις σε περιοχές ολόκληρου του πολεοδομικού συγκροτήματος και κατά προτεραιότητα των ιστορικών κέντρων και του παράκτιου μετώπου.

β) Σύνδεση του θαλάσσιου μετώπου με τον οικιστικό ιστό και απόδοσή του στους κατοίκους και τους επισκέπτες.

γ) Αναπλάσεις των πυλών – εισόδων της Περιφέρειας, όπως τα λιμάνια, οι εθνικές οδοί και οι τερματικοί σταθμοί του δικτύου σιδηροδρόμων και υπεραστικών λεωφορείων.

δ) Προστασία, ανάδειξη και συνδυασμένη προβολή των πόρων του ευρύτερου περιαστικού χώρου.

ε) Βελτίωση της εικόνας των δημόσιων χώρων και της εικόνας των κτηρίων.

στ) Δικτύωση με μέσα σταθερής τροχιάς των προορισμών του αστικού τουρισμού και των μεγάλων πόλων τουριστικής έλξης στον εξωαστικό χώρο.

ζ) Διευκόλυνση της πρόσβασης στους τουριστικούς προορισμούς από τις βασικές διεθνείς και εθνικές πύλες εισόδου. Διαμόρφωση προϋποθέσεων για τη διακίνηση μεγαλύτερου ποσοστού επισκεπτών με ήπιους τρόπους μετακίνησης.

η) Η διαμόρφωση του συγκοινωνιακού και κυκλοφοριακού σχεδιασμού με τρόπο που να εξυπηρετεί και τις ανάγκες της τουριστικής δραστηριότητας. Προκειμένου η Αττική να καταστεί ελκυστικός προορισμός city break και

κρουαζιέρας και λόγω των συγκεκριμένων απαιτήσεων των ως άνω μορφών τουρισμού, προβλέπεται η κατάρτιση ειδικού σχεδίου με κατευθύνσεις κυκλοφοριακής οργάνωσης και πολεοδομικών παρεμβάσεων προς ενσωμάτωση στον υποκείμενο σχεδιασμό.

Παράρτημα ΙΙ - Άρθρο 12, Παράγραφος 5

Κατευθύνσεις πολιτικής και εργαλεία ανά κατηγορία περιοχών :

α) Ζώνες συγκέντρωσης **εντατικών αναπτυξιακών οικονομικών δραστηριοτήτων**, που περιλαμβάνουν λιμενικές ζώνες, περιοχές υφιστάμενων βιομηχανικών συγκεντρώσεων κλάδων που εξαρτώνται από τις θαλάσσιες μεταφορές, περιοχές διέλευσης δικτύων υποδομής και εν γένει περιοχές εντατικών αναπτυξιακών χρήσεων, η χωροθέτηση των οποίων είναι αναγκαία σε παράκτια ζώνη.

β) Πόλοι **σημειακής ανάπτυξης τουριστικής υποδομής και αναψυχής** που περιλαμβάνουν πυρήνες τουριστικής υποδομής και άλλων συμβατών με την ακτή χρήσεων υπερτοπικής αναψυχής, πολιτισμού και αθλητισμού που είναι δυνατόν να χωροθετούνται και σε περιοχές της κατηγορίας (γ).

- Εκσυγχρονισμός και βελτίωση των υποδομών των υφιστάμενων μαρινών, με έλεγχο των τάσεων εντατικοποίησης της χρήσης μετά από εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας της περιοχής.
- Προστασία των υφιστάμενων μικρών αλιευτικών καταφυγίων από τουριστικές πιέσεις και εξειδικευμένη χωροθέτηση νέων, με την προϋπόθεση ότι εξυπηρετούν αποκλειστικά επαγγελματική αλιευτική δραστηριότητα.
- Οργάνωση των περιοχών συγκέντρωσης ξενοδοχειακών μονάδων με πολεοδομικά εργαλεία και έλεγχο των τάσεων εντατικοποίησης της χρήσης, μετά από εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας του περιβάλλοντος αστικού ή φυσικού χώρου. Προσανατολισμός της ανάπτυξης νέων μονάδων μόνο σε οργανωμένες ζώνες προς πολεοδόμηση, που υποδεικνύονται από Σχέδια εξειδίκευσης του νέου ΡΣΑ, ή τα ΓΠΣ.
- Διαφύλαξη, προστασία και ανάδειξη της νεότερης πολιτιστικής κληρονομιάς, ιδίως στις ξενοδοχειακές μονάδες και τις ακτές κολύμβησης του ΕΟΤ. Ανακαίνισή τους με απομάκρυνση πρόσθετων χρήσεων και κατασκευών που αλλοιώνουν το χαρακτήρα και υποβαθμίζουν την ποιότητα της παράκτιας τουριστικής υποδομής.

- Επανάχρηση μνημείων βιομηχανικής αρχαιολογίας με στόχο την ανάδειξη της τοπικής ιστορίας και ταυτότητας του παράκτιου χώρου ως χωρικού κεφαλαίου της Αττικής και ένταξής του στο τουριστικό προϊόν.
- Θαλάσσια διασύνδεση των παράκτιων ιστορικών, πολιτισμικών και αρχαιολογικών μνημείων, καθώς και των σύγχρονων λιμενικών υποδομών.
- Ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων της ακόλουθης κατηγορίας (γ) ως προς την πρόσβαση του κοινού και τη διασφάλιση του κοινόχρηστου χαρακτήρα της ζώνης αιγιαλού και παραλίας.

γ) Ζώνες **ήπιας αναψυχής τουρισμού και παραθερισμού** που περιλαμβάνουν περιοχές κύριας και παραθεριστικής κατοικίας, με περιβάλλουσες ζώνες αστικού πρασίνου, ακτές κολύμβησης, αστικές παράκτιες ζώνες με τάσεις αποβιομηχάνισης ή ζώνες απελευθερωμένες από λιμενικές δραστηριότητες.

- Διεύρυνση και ενίσχυση του δημόσιου, κοινόχρηστου χαρακτήρα της κρίσιμης παράκτιας ζώνης για όσο το δυνατόν περισσότερες και πολυπληθέστερες ομάδες χρηστών.
- Ανάπτυξη τμημάτων της ως πόλων ήπιας αναψυχής, πολιτισμού και αθλητισμού με ανάπλαση, αναβάθμιση, συμπλήρωση, εξυγίανση των ήδη υπαρχουσών δραστηριοτήτων, χωρίς αλλοίωση του φυσικού χαρακτήρα του παράκτιου δημόσιου χώρου και χωρίς προσθήκη νέων εγκαταστάσεων στις ήδη διαμορφωμένες.
- Αύξηση της προσπελασιμότητας, βελτίωση ή εξασφάλιση κάθετων προσβάσεων σύνδεσης με τον αστικό ιστό και πριμοδότηση μετακινήσεων με θαλάσσια μαζική συγκοινωνία, όπου αυτό είναι εφικτό. Κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση με την οργάνωση προσελεύσεων με δημόσια συγκοινωνία, αποθάρρυνση της χρήσης του αυτοκινήτου ΙΧ με πρόβλεψη χώρων στάθμευσης σε απόσταση από την ακτή και ειδική τιμολογιακή πολιτική.
- Εξασφάλιση της συνέχειας της ζώνης του Θαλάσσιου Μετώπου και αποτροπή της επέκτασης της οικιστικής χρήσης με φυσικά εμπόδια και διαμορφώσεις και κατάλληλη θεσμοθέτηση μέσω των Πολεοδομικών Μελετών. Μετατροπή των οδικών αξόνων ταχείας διέλευσης, οι οποίοι αναπτύσσονται μεταξύ ακτής και αστικού ιστού, σε Αστικές Λεωφόρους.
- Ανάλογη λειτουργική μετατροπή σε πεζόδρομο ή οδό ήπιας κυκλοφορίας των παράλληλων με την ακτή οδών με κατά προτεραιότητα διάνοιξη εξωτερικών, περιμετρικών του σχεδίου, δρόμων, ή λήψη άλλων μέτρων που θα αποφορτίσουν την οδική χρήση της παραλιακής οδού.
- Περιορισμό της πολεοδόμησης σε επίπεδο «οικιστικού συνεχούς» με την παρεμβολή ευρέων ζωνών πρασίνου και τη διασύνδεσή τους με το δίκτυο

πρασίνου του αστικού ιστού της εκάστοτε ενδοχώρας. Παράλληλος έλεγχος της ανάπτυξης στην περιβάλλουσα ζώνη με προστασία του φυσικού τοπίου και απαγόρευση πολεοδόμησης περιοχών μεγάλων κλίσεων. Προώθηση οργανωμένων μορφών πολεοδόμησης στις εκτάσεις των οποίων δεν έχει ακόμα εγκριθεί η ΠΜΕ με αποτροπή της κατάτμησης.

- Απομάκρυνση ασύμβατων με την ακτή και τον κοινόχρηστο χαρακτήρα της δραστηριοτήτων και αποσυμφόρησή της από εντατικές - αποκλειστικές χρήσεις. Μετεγκατάσταση των νομίμως υφιστάμενων εξ αυτών στο εσωτερικό της έκτασης, με πολεοδομικά εργαλεία, για να αποδεσμεύεται η έκταση εγγύτερα στην ακτή.
- Οργάνωση των τουριστικών υποδομών, όπως μαρινών και ξενοδοχείων, με λήψη μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας και αναβάθμισης για το θαλάσσιο περιβάλλον και τον προσκείμενο αστικό ιστό.
- Εφαρμογή ήπιων τεχνικών για τα λιμενικά έργα, σε συνάρτηση με τη θαλάσσια δυναμική.
- Εξασφάλιση υψηλής ποιότητας και αισθητικής αστικού περιβάλλοντος και τοπίου, με έλεγχο των κατασκευών και της ηχορύπανσης στο δημόσιο και ιδιωτικό χώρο, τήρηση ειδικών προδιαγραφών για τη φύτευση, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων νεότερης αρχιτεκτονικής.
- Επανάχρηση μνημείων βιομηχανικής αρχαιολογίας, με στόχο την ανάδειξη της τοπικής ιστορίας και ταυτότητας ως χωρικού κεφαλαίου της Αττικής.

Παράρτημα VI - Άρθρο 16, Παράγραφος 3

1. Το **Σχέδιο – Πλαίσιο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης των Ακτών της Αττικής (ΣΟΔΑΑ)** εκπονείται από τον Οργανισμό Αθήνας και ρυθμίζει τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης και όρους δόμησης με εξειδίκευση στην κρίσιμη ή στη δυναμική παράκτια ζώνη. Προβλέπει κατευθύνσεις σχεδιασμού για τα επόμενα στάδια και θεσπίζει ειδικά διαχειριστικά μέτρα, όπου τούτο είναι αναγκαίο.

2. Η παρακολούθηση και ο συντονισμός για την εφαρμογή των ΣΟΔΑΑ και των κατευθύνσεων του ΡΣΑ για τον παράκτιο χώρο αναλαμβάνεται από τον Οργανισμό Αθήνας.

Παράρτημα VI - Άρθρο 16, Παράγραφος 4

Για την εξειδίκευση των στόχων, αρχών και κατευθύνσεων του ΣΟΔΑΑ, διακρίνονται κατ' ελάχιστον οι ακόλουθες κατηγορίες περιοχών, που επιδέχονται και περαιτέρω εξειδίκευση. Οι κατηγορίες αυτές είναι:

1. Ζώνες συγκέντρωσης **αναπτυξιακών οικονομικών δραστηριοτήτων**.
2. Πόλοι **σημειακής ανάπτυξης τουριστικής υποδομής και αναψυχής**, οι οποίοι περιλαμβάνουν πυρήνες τουριστικής υποδομής, όπως είναι μαρίνες και ξενοδοχεία και άλλων συμβατών με την ακτή χρήσεων υπερτοπικής αναψυχής, πολιτισμού και αθλητισμού, όπως ο ναυταθλητισμός, το ενυδρείο.
3. Ζώνες **ήπιας αναψυχής, τουρισμού και παραθερισμού**.
4. Ζώνες **προστασίας και ανάδειξης φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος**, που περιλαμβάνουν ευαίσθητες περιβαλλοντικά περιοχές, δασικές εκτάσεις, βραχώδεις παράκτιους φυσικούς σχηματισμούς, εκτάσεις γεωργικής γης σε ακτίνα δύο (2) χιλιομέτρων από την ακτογραμμή και λοιπούς αστικούς και περιαστικούς ελεύθερους χώρους.
5. Τα **δημόσια ακίνητα**
   Τα δημόσια ακίνητα του παράκτιου χώρου αναπτύσσονται κατά προτεραιότητα ως υποδοχείς σύνθετων χρήσεων τουρισμού, αναψυχής και κατοικίας.

Οι ειδικότεροι στόχοι και κατευθύνσεις πολιτικής για τον παράκτιο χώρο, τους οποίους καλείται να εξειδικεύσει το ΣΟΔΑΑ, ανά υποπεριοχή ή ζώνη περιλαμβάνουν:

2. Πόλοι σημειακής ανάπτυξης τουριστικής υποδομής και αναψυχής

- Εκσυγχρονισμός και βελτίωση των υποδομών των υφιστάμενων μαρινών με έλεγχο των τάσεων εντατικοποίησης της χρήσης και με μέριμνα για να μην υποθηκεύονται οι στόχοι του παρόντος για τις περιβάλλουσες αστικές περιοχές.
- Εξασφάλιση πρόσβασης σε ζώνες περιπάτου, ή σε ακτές κολύμβησης, προώθηση μετακινήσεων με ΜΜΜ.
- Προστασία των υφιστάμενων μικρών αλιευτικών καταφυγίων από τουριστικές πιέσεις και εξειδικευμένη χωροθέτηση νέων με την προϋπόθεση ότι εξυπηρετούν επαγγελματική αλιευτική δραστηριότητα.
- Οργάνωση των περιοχών συγκέντρωσης υφιστάμενων ξενοδοχειακών μονάδων με πολεοδομικά εργαλεία και έλεγχο των τάσεων εντατικοποίησης της χρήσης στα πλαίσια των στόχων του παρόντος για τις περιβάλλουσες αστικές ή φυσικές περιοχές. Προσανατολισμός της ανάπτυξης νέων μονάδων

σε οργανωμένες ζώνες προς πολεοδόμηση (αποφυγή της εκτός σχεδίου δόμησης).

5. Δημόσια Ακίνητα:

- Προώθηση προγραμμάτων αξιοποίησης με τη μορφή οργανωμένων υποδοχέων ανάπτυξης.
- Ανάπλαση, εξυγίανση, αναβάθμιση, εκσυγχρονισμός και συμπλήρωση υφιστάμενων τουριστικών εγκαταστάσεων και υποδομών με στόχο την προσέλκυση τουρισμού υψηλού επιπέδου και τη δημιουργία θυλάκων τουριστικής καινοτομίας και πρότυπης αναψυχής σε συνδυασμό με κατοικία.
- Προώθηση νέων μορφών θεματικού τουρισμού με συνδυασμό υποδομών, εγκαταστάσεων και δράσεων τουρισμού, αναψυχής, αθλητισμού και πολιτισμού και εξασφάλιση κατασκευών και εγκαταστάσεων υψηλής ποιότητας και αισθητικής με ένταξη στον περιβάλλοντα χώρο και το τοπίο και με ειδική μέριμνα για την ανάδειξη, προβολή και διατήρηση του υπάρχοντος φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου.

Παράρτημα XIII - Άρθρο 28, Παράγραφος 2

1.Προωθούνται υποδομές, κατά προτεραιότητα, για την ανάπτυξη των εξής μορφών τουρισμού:

Πολιτιστικός, περιηγητικός, συνεδριακός, εκθεσιακός, επιχειρηματικός, θαλάσσιος, κρουαζιέρα, τουρισμός φύσης, παραθεριστικός, αθλητικός – προπονητικός, τουρισμός μεγάλων γεγονότων (mega events), τουρισμός σπορ αέρος, προσκυνηματικός, αγροτοτουρισμός, γαστριμαργικός, ιαματικός και θεραπευτικός, αναψυχής και διασκέδασης.

2. Οι τουριστικές υποδομές λειτουργούν συμπληρωματικά και δημιουργούν συνέργειες με τις υποδομές αναψυχής και αθλητισμού. Αναλυτικότερα:

α) **Πολιτιστικός και Περιηγητικός**: Βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τους πολιτιστικούς πόρους. Στο πλαίσιο προώθησης του πολιτιστικού τουρισμού, ενδυναμώνεται ο ρόλος της Αθήνας ως αφετηρίας των περιηγήσεων.

β) **Συνεδριακός τουρισμός**: Προωθείται η δημιουργία διεθνούς συνεδριακού κέντρου στο Φαληρικό Όρμο (κτίριο tae-kwon-do), καθώς και ο εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων και η δημιουργία νέων εγκαταστάσεων μικρότερης κλίμακας σε συνδυασμό με καταλύματα υψηλών προδιαγραφών ή σε συνδυασμό με εγκαταστάσεις ΑΕΙ ή ερευνητικών κέντρων.

γ) **Θαλάσσιος τουρισμός και αναψυχή**: Προβλέπεται η ολοκλήρωση του προγράμματος έργων λιμένων, η συμπλήρωση, αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των υπόλοιπων λιμένων αναψυχής, η δημιουργία νέων λιμένων αναψυχής και καταφυγίων τουριστικών σκαφών. Δίδεται έμφαση στις κρουαζιέρες και αναβαθμίζεται σχετικά ο ρόλος των Επιβατικών Λιμένων Πειραιά και Λαυρίου, όπως αναφέρεται και στην παρ. 1β του άρθ. 30. Υποστηρίζεται ο καταδυτικός τουρισμός και ο ναυταθλητισμός.

δ) **Γήπεδα Γκολφ**: Για τη δημιουργία νέων γηπέδων, πλην του υφιστάμενου στη Γλυφάδα, πρέπει να εξασφαλίζονται οι αναγκαίοι υδάτινοι πόροι από αφαλάτωση και επεξεργασία λυμάτων.

ε) **Τουρισμός – ημερήσια αναψυχή**: Αναπτύσσεται στους υπερτοπικούς πόλους αναψυχής, στα Θεματικά Πάρκα, στους χώρους πρασίνου, στο παράκτιο μέτωπο σε συνδυασμό με θαλάσσια αναψυχή και κολύμβηση, καθώς και στους ορεινούς όγκους, σε συνδυασμό με τον τουρισμό φύσης και τον ήπιο ορεινό τουρισμό.

στ) **Θεματικά Πάρκα**: Τα Περιαστικά Μητροπολιτικά Πάρκα πρασίνου, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του άρθρου 18, ιδιαίτερα του Τατοΐου, των αρχαίων λατομείων Πεντέλης, των αρχαίων μεταλλείων Σουνίου, του πολιτιστικού πάρκου της Βραυρώνας θα αποτελέσουν θεματικά πάρκα. Επίσης προωθούνται, καταρχήν Θεματικά Πάρκα, σε συνάρτηση με τις Περιφέρειες Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδας και σε κόμβους μεταφορών σε συνδυασμό και με το απόθεμα πολιτιστικών και φυσικών πόρων στις Χωρικές Ενότητες Δυτικής και Βόρειας Αττικής.

ζ) **Ζωολογικό Πάρκο**: Χωροθετείται στα Μεσόγεια – Σπάτα σε συνέχεια του υφιστάμενου Επιχειρηματικού Πάρκου. Το όριο και οι όροι δόμησης καθορίζονται με απόφαση Υπουργού ΠΕΚΑ, μετά από γνώμη της Εκτελεστικής Επιτροπής του ΟΡΣΑ.

η) **Αθλητικός τουρισμός**: Προωθείται η ανάπτυξη του προπονητικού τουρισμού μέσω της αξιοποίησης της ολυμπιακής αθλητικής υποδομής για μεγάλες διοργανώσεις και του Ολυμπιακού Πάρκου ως αξιοθέατου. Προωθείται, επίσης, η ανάπτυξη σπορ αέρος με χρήση του αεροδρομίου Τατοΐου και των αερολεσχών. Προωθείται η ανάδειξη της διοργάνωσης των Μαραθωνίων.

θ) **Παραθεριστικός τουρισμός**: Κυρίως στη Χωρική Ενότητα Νησιωτικής Αττικής και στο παράκτιο χώρο.

ι) **Τουρισμός φύσης – ήπιος ορεινός τουρισμός**: Προωθείται η διαμόρφωση ενιαίου περιαστικού πάρκου αναψυχής, πολιτισμού και πεζοπορίας στους ορεινούς όγκους του Υμηττού και του Αιγάλεω, η δημιουργία διαδρομών και δραστηριοτήτων (δημιουργία υποδομών παρατήρησης της φύσης), δικτύου

μονοπατιών στους ορεινούς όγκους Αιγάλεω, Υμηττού, Πάρνηθας, Πεντέλης, Λαυρεωτικής, Γερανείων, Πάστρα, Πατέρα, στο περιαστικό πράσινο και σε ενδιαφέρουσες περιβαλλοντικά ή αρχαιολογικά περιοχές, όπως τα αρχαία λατομεία Πεντέλης, οι αρχαιολογικοί χώροι Αιγοσθένων και Ελευθερών.

ια) **Ιαματικός τουρισμός**: Προωθείται κυρίως στα Μέθανα και στη Λίμνη Βουλιαγμένης.

ιβ) **Τουρισμός Υγείας**: Ενθαρρύνεται, όπως αναφέρεται στο άρθρο 9 παράγραφος 2.1.δ.

ιγ) **Αγροτουρισμός**: Ενθαρρύνεται με τη στήριξη αγροτικών δραστηριοτήτων φιλικών
προς το περιβάλλον. Ειδικότερα, έμφαση δίνεται στα νησιά της Περιφέρειας.

3. Για την ανάπτυξη της **κρουαζιέρας** και τη μεγιστοποίηση των ωφελειών που προκύπτουν από αυτή, συνυπολογίζονται στα κατώτερα επίπεδα σχεδιασμού οι απαιτήσεις και επιπτώσεις στους τόπους προορισμού και επισκέψεων. Ειδικότερα για τις περιπτώσεις που επιδιώκεται η δημιουργία κόμβου αφετηρίας – επιβίβασης και αποβίβασης, η οποία πρόκειται να έχει πολλαπλασιαστικά οφέλη ανά επισκέπτη σε σχέση με την απλή επίσκεψη, πρέπει να διαμορφωθεί ελκυστικό περιβάλλον και εναλλακτικοί προορισμοί με σκοπό τη διάχυση στην Αττική των θετικών επιπτώσεων των επισκέψεων και την άμβλυνση της κυκλοφοριακής επιβάρυνσης, αλλά και άλλων πιέσεων που δημιουργούνται όταν οι προορισμοί είναι περιορισμένοι. Για το λόγο αυτόν, προτείνεται η δυνατότητα κατάρτισης ειδικών σχεδίων εμπλουτισμού και διαχείρισης προορισμών, τα οποία θα περιλαμβάνουν την ανάπτυξη στρατηγικών και προτάσεων για την ενσωμάτωσή τους στα κατώτερα επίπεδα σχεδιασμού, αλλά και για την κατάρτιση προγράμματος δράσης δεσμευτικού προς τους εμπλεκόμενους φορείς.

Η παρούσα μελέτη υλοποιήθηκε από το ΙΝΣΕΤΕ στο πλαίσιο της Πράξης:
«Δράσεις πρόγνωσης και παρακολούθησης μεταβολών του Τουριστικού Τομέα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της διαρθρωτικής προσαρμογής του»
με κωδικό MIS 5003333, η οποία εντάσσεται στο **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία 2014-2020" και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)**